

Historie

I. Historisk Institut

Historie

Historisk Institut blev grundlagt som et selvstændigt institut i 1893, hvor professor Christian Frøbe er bestander for det mellemste biologisk-historiske laboratoriem, faget Historie havde i disse år til huse i Kommunitekniskbygningen med Værsteds og begynder her sammen med andre fag som nordisk litteratur, græsk, romansk og tysk og engelsk filologi. I 1938 udskiftes Historisk Laboratorium herfra som selvstændigt institut for sidst i 1950'erne og først i 1960'erne at blive opdelt i 3 institutter: Institut for økonomisk Historie, Institut for Samtidshistorie og endelig Historisk Institut. Efter i en periode at have rådgivet over lokaler (Studiebyen) fra 1915 flyttede instituttet i 1963 over i Bispebjergbygningen for stiftet i 1978 at blive placeret i det nye universitetskompleks på Arnegade. De tre nye historiske institutter blev umiddelbart derefter – i 1980 – samlet i et Centralinstitut for Historie.

Staf:
 707* Antal lektorer 34-35.
 Professorer: Jens Erik Skyttegaard, Niels Steensgaard, Lektorer: Erling Allentzen, Axel Bølling, Ane Saty Christensen, Karl-Erik Frensdorff, Kar Barby, Johnny Leisner, Niels Lund, Bente Malmus, Knud Ryvang (Lokalhistorik, aft. se neden), Niels M. Saxtorph, Dennis Sørensen, Inge Skovgaard-Petersen, Hans Vammen, Alex Wittmann, Peter Øyved.
 Assistent: Nanna Damsholt (Lokalhistorik Center for kvindeforskning, se neden).
 Eksterne lektorer: Peter Christensen, Jens Rasmussen.
 Seniorassistent: Børn Poulsen.
 Kandidatassistent: Hans Bønde, Hevete Buggé, Mette Harding, Guri Jacobsen, Grethe Jensen, Henrik Mønstern.
 Forskningsassistent: Niels Clemmensen, Thorild Krøggård, Gunnar Engberg Lind.

707* Antal lektorer 1-5
 Overassistent: Grethe Christensen, Birgit Sampson.
 Assistent: Bente Ring Brøderick, Ibve Nielsen, Jette Skotte.
 Kuvørker: Hans Lykke Rasmussen.

Forskningsinteresser:
 Historik Institut er ikke en isoleret enhed. Det er en del af et fakultet, som igen er et del af universitetet, et universitet i orden egentlige betydning, d.v.s. en helhed omfattende alle fag og videnskaber. I dette univer-

sitet, som er vokset frem gennem et andet århundrede, har faget historik tidligere indtaget en plads som et af de mere humanistiske fag med besværgelse af og tilknytning til mange andre fag, eksempelvis sprogvidenskab. Denne sammenhæng med et bredt viden- skabsfelt derved i henholdsvis til en videnskabelig og til en kulturel situation er en af forudsættelserne for udviklingen i faget i de senere år. Den videnskabelige og kulturelle bety- velse, som knytter sig til den forskning, der udføres på et historisk felt.

I historisk videnskabelig retning foregår der en livlig diskussion om det, som kunne kaldes den faglige videnskabelige – fagvidenskabelige om hvad historie og historieforskning er og fagets forhold til det enkelte individ og til samfundet. Denne debat foregår også hos os, og man vil sandsynligvis forskning finde flere tendenser repræsenteret. En påvirkning af fagets videnskabelige retning, i retning af kronologisk og empirisk sig begrænset empiriske undersøgelser hvor der udvægt lægges på videnskabelens sikkerhed. Herudover kan peges på forskere hvor de konkrete empiriske undersøgelser (hvor der er styret af en samfundshistorisk eller nationale historisk problematik, der spænder over længere eller over meget lange tidsrum). En tredje tendens består i et tendens en mere omfattende historisk og videnskabelig grad af overskride den klassiske videnskabelige og videnskabelige natur og forskerens stilling til det, og vilge at genoplyse den historiefilosofiske debat om historiens drivkrafter. Det skal dog understreges, at der mellem disse tendenser ofte er tale om frugtbare blandinger og gensidig inspiration, der som forskere som har deres egne kronologiske og empiriske kompetencer. De aktuelle diskussioner om faget har i øvrigt – det sidste år – fået grad været præget af den internationale debat om nye metodiske teoretiske tilgængeligheder af historisk viden, til den udviklet ved udarbejdelse af epistemologiske lægninger og videnskabelige aspekter af forskellige samfund. Det er baggrunden for, at nedenfor de følgende sider vil finde forskning, som har karakter af mentalitetshistorie, kvindeshistorie og aldringshistorie.

En meget betydelig del af forskningen ved instituttet er grundforskning inden for Danmarks historie, til hvilket der påberber os en særlig forpligtelse, fordi andre landes historikere så godt som ikke beskæftiger sig med Danmark. Det er en af vores væsentligste opgaver at videreudvide og forny den solide tradition for studiet af landets historie, bl.a. ved at anvende de nævnte nye tilgængeligheder her. Vi anser det for betydningsfuldt, at den nationale selvforståelse ikke forringes i en tid, da det synes vigtigere end nogensinde, at Danmark kan hælde sig i kraft af sit sprog og sine traditioner.

Nedenfor er en mere detaljeret oversigt over den faglige viden forskning ved Historisk Institut foregår:

IV. Det humanistiske Fakultet

Historie

1. Historisk Institut

Historie:

Historisk Instituts historie kan med rimelighed føres tilbage til 1895, hvor professor Kristian Erslev blev forstander for det nyetablerede filologisk-historiske laboratorium. Faget Historie havde i disse år til huse i kommunitebygningen ud mod Nørregade og betjentes her sammen med andre fag som nordisk latin, græsk, romansk og tysk og engelsk filologi. I 1938 udskiltes Historisk Laboratorium herfra som selvstændigt område for sidst i 1950'erne og først i 1960'erne at blive opdelt i 3 institutter: Institut for økonomisk Historie, Institut for Samtidshistorie og endelig Historisk Institut. Efter i en periode at have rådighed over lokaler i Studiegården (fra 1916) flyttede instituttet i 1963 over i Bispetorvsbygningen for sluttelig i 1979 at blive placeret i det nye universitetskompleks på Amager. De tre nævnte historiske institutter blev umiddelbart derefter – i 1982 – samlet i et Centralinstitut for Historie.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 24,32.

Professorer: Jens Erik Skydsgaard, Niels Steensgaard. Lektorer: Esben Albrechtsen, Axel Bolvig, Arne Søby Christensen, Karl-Erik Frandsen, Kai Hørby, John Leisner, Niels Lund, Bengt Malcus, Knud Prange (Lokalhistorisk afd., se denne), Niels M. Saxtorph, Benito Scocozza, Inge Skovgaard-Petersen, Hans Vammen, Alex Wittendorff, Peter Ørsted.

Adjunkt: Nanna Damsholt (ligel. tilknyttet Center for Kvindeforskning, se dette).

Eksterne lektorer: Peter Christensen, Jens Rahbek Rasmussen.

Seniorstipendiat: Bjørn Poulsen.

Kandidatstipendiater: Hans Bonde, Henriette Bugge, Merete Harding, Gurli Jacobsen, Grethe Jensen, Henrik Mouritsen.

Forskningsstipendiater: Niels Clemmensen, Thorkild Kjærgaard, Gunner Engberg Lind.

TAP: Antal årsværk: 3,9.

Overassistenter: Grethe Christensen, Birgit Sampson. Assisterter: Bodil Ring Brodersen, Tove Nielsen, Jytte Skytte.

Kontorelev: Hanne Lykke Rasmussen.

Forskningsvirksomhed:

Historisk Institut er ikke en isoleret enhed. Det er en del af et fakultet, som igen er en del af et universitet, et universitet i ordets egentlige betydning, d.v.s. en helhed omfattende alle fag og videnskaber. I dette univer-

sitet, som er vokset frem gennem et halvt årtusinde, har faget historie tidligt indtaget sin plads som et af de store humanistiske fag med berøringsflader og tilknytningspunkter til mange andre fag, emnemæssigt eller metodisk. Denne sammenhæng med et bredt forskningsmiljø, dette tilhørsforhold til en videnskabernes familie med gensidig inspiration er en af forudsætningerne for den betydelige spændvidde såvel i tidsmæssig og geografisk som i emnemæssig og metodisk henseende, som kendetegner den forskning, der omtales på de følgende sider.

I internationale fagkredse foregår der en livlig diskussion om det, man kunne kalde den faglige selvforståelse – forestillingerne om hvad historie og historieforskning er og fagets forhold til det enkelte individ og til samfundet. Denne debat foregår også hos os, og man vil i den beskrevne forskning finde flere tendenser repræsenteret. En går, i forlængelse af fagets videnskabelige tradition, i retning af kronologisk og emnemæssigt begrænsede empiriske undersøgelser, hvor hovedvægten lægges på erkendelsens sikkerhed. Herudover kan peges på forskning, hvor de konkrete, empiriske undersøgelser i højere grad er styret af en samfundshistorisk eller universalhistorisk problematik, der spænder over længere, eventuelt meget lange, tidsrum. En tredje tendens orienterer sig imod en mere omfattende historieteori og søger i højere grad at overskride den klassiske kildekritiks opfattelse af kildernes natur og forskerens stilling til dem, og tillige at genoplive den historiefilosofiske debat om historiens drivkræfter. Det skal dog understreges, at der mellem disse tendenser ofte er tale om frugtbare blandformer og gensidig inspiration, der som forudsætning har instituttets kronologiske og emnemæssige spændvidde. De interne diskussioner om faget har i øvrigt i de senere år i høj grad været præget af den internationale debat om nye metodisk-teoretiske tilgangsvinkler til skabelse af historisk viden, til dels udviklet ved nedbrydning af traditionelle faggrænser og sammenlignende studier af forskellige samfund. Det er baggrunden for, at man på de følgende sider vil finde forskning, der har karakter af mentalitetshistorie, kvindehistorie og økologi-historie.

En meget betydelig del af forskningen ved instituttet er grundforskning inden for Danmarks historie, til hvilket der påhviler os en særlig forpligtelse, fordi andre landes historikere så godt som ikke beskæftiger sig med Danmark. Det er en af vores væsentligste opgaver at videreudvikle og forny den solide tradition for studiet af landets historie, bl.a. ved at anvende de nævnte nye tilgangsvinkler her. Vi anser det for betydningsfuldt, at den nationale selvforståelse ikke forringes i en tid, da det synes vigtigere end nogensinde, at Danmark kan hævde sig i kraft af sit særpræg og sine traditioner.

Nedenfor er en mere detaljeret oversigt over den i-gangværende forskning ved Historisk Institut forsøgt.

Den tematisering, som findes der, må nødvendigvis være meget bred og har primært til formål at lede læseren frem til de emner, som måtte have særskilt interesse. I praksis vil yderligere oplysninger om det enkelte forskningsprojekt afsløre, at den givne problemstilling, emne og kildemateriale ikke kan omfattes af et enkelt tema alene. Der eksisterer således et dilemma mellem et ønske om en mere dybtgående beskrivelse og de relativt snævre rammer, som denne årbog må have. I et forsøg på at løse dette dilemma har Historisk Institut udarbejdet en bred og udadvendt oversigt over den forskning, som er omtalt nedenfor. Oversigten »Forskning ved Historisk Institut« Københavns Universitet 1982 (75 s.) kan rekvireres ved henvendelse til Historisk Institut.

1. Samlede fremstillinger af større tidsafsnits historie

Samlede fremstillinger af historien er en nødvendighed, og sådanne oversigtsværker må skrives af hver generation, der fortolker fortiden ud fra sine forudsætninger og med inddragelse af fagets nyeste landvinninger.

1.1 En række af instituttets medarbejdere skriver hver et bind i Gyldendals og Politikens Danmarkshistorie. Bind 5 (1250-1400) (Kai Hørby) er under udgivelse. Bind 7 (1500-tallet) (Alex Wittendorff) og bind 8 (1600-tallet) (Benito Scocozza) vil ligeledes udkomme i 1989.

1.2 Flere medarbejdere er engageret i at skrive til et stort samleværk om Det romerske Imperiums opkomst, blomstring, forfald og lange indvirken på Europas senere historie frem til nutiden (Arne Søby Christensen, Kai Hørby, Johny Leisner, Niels M. Saxtorph, Jens Erik Skydsgaard, Peter Ørsted).

2. Historieteori, historisk metode og historiografi

2.1 Historieteori, historisk metode og historiografi indgår i al historieforskning, men dyrkes også særskilt. Inden for rammerne af projektet Videnskabernes historie i det 20. århundrede arbejdes med en monografi om vort århundredes udforskning af middelalderens historie (Kai Hørby).

2.2 Spørgsmålet om middelalderens egen historieopfattelse vil blive drøftet på en European Science Foundation kongres i Paris i begyndelsen af 1989, bl.a. på grundlag af et skriftligt oplæg fra en dansk historiker om tidsalderens universalhistoriske fremstillinger (Inge Skovgaard-Petersen).

3. Audiovisuelle emner

3.1 De audiovisuelle kilder m.m. indgår i megen historieforskning, skønt historikeren traditionelt har haft udforskning af de skriftlige kilder som hovedopgave. Der er her samarbejde med fagene filmvidenskab,

arkæologi og kunsthistorie. En medarbejder arbejder med temaet kunst og arkitektur i det feudale Danmark med henblik på en fremstilling af den socialhistoriske sammenhæng mellem samfundsstrukturen og kunstproduktionen fra ca. 1100 til 1800 (Axel Bolvig).

3.2 Danske kalkmalerier registreres og studeres til stadighed (Niels M. Saxtorph).

4. Antikken

Den klassiske oldtid udforskes ofte med særlig udnyttelse af ikke-skriftlige kilder. Det arkæologiske materiale fra byhøjen San Giovenale bearbejdes med henblik på publikation (Bengt Malcus).

Det græske landbrug ca. 800-300 f.Kr. studeres med henblik på monografi om emnet (Jens Erik Skydsgaard), og et stort historisk-arkæologisk projekt, finansieret gennem fondsstøtte, belyser forholdet mellem by og land i det romerske Nordafrika, det nuværende Tunesien. Feltarbejdet ventes afsluttet i 1989, hvorefter følger en publikationsfase, der skulle kunne afsluttes ret hurtigt, da de indsamlede genstande registreres på edb på stedet. Projektet ledes fra Historisk Institut (Peter Ørsted) og Nationalmuseet. En fremstilling af den romerske militærhistorie er under afslutning (Niels M. Saxtorph), og der forskes fremdeles i hærens sociale rekruttering (samme). De indre toldgrænser byerne imellem i Gallien og Germanien udforskes (Peter Ørsted), og det senantikke samfund og dets overgang i middelalderen studeres med henblik på en sammenligning mellem de romerske provinser England og Gallien (Arne Søby Christensen).

5. Middelalderen

5.1 Middelalderens samfunds- og statsudvikling i Skandinavien er et stort forskningsområde. Opmærksomheden har været koncentreret om den danske militærorganisation i tidlig middelalder (Niels Lund), og studier over rigsbegrebets indhold specielt set i forhold til Sønderjylland er bragt til afslutning (Esbén Albrechtsen).

5.2 Studierne over Saxos historieskrivning samt udforskningen af vikingetidens historie fortsætter (Inge Skovgaard-Petersen).

5.3 Der drives stadig arkivstudier i den italienske middelalderby Gubbio med henblik på en skildring af byens politiske og sociale struktur og italiensk kommunalforvaltning i 1300-årene (Kai Hørby).

6. 16.-18. århundrede

6.1 Det 16.-18. århundredes betydning for vor tids opdeling mellem i-lande og u-lande er i disse år genstand for en betydelig international forskning. Som et led heri arbejdes der med studiet af markedsmeکانis-

mer og voldsanvendelse under udviklingen af det moderne verdensmarked, aktuelt i forbindelse med en bestemmelse af den engelske og nederlandske fjernhandels omfang og sammensætning og dens økonomiske og politiske virkninger (Niels Steensgaard).

6.2 Den danske matrikel af 1662 er et vidnesbyrd om den danske enevældes administration og giver mulighed for minutøse studier over enkelte landbebyggelser og landbrugsenheder. En kartografisk og statistisk analyse med anvendelse af edb-teknik er afsluttet i 1988, og en samlet edb-analyse af befolkning og bebyggelse i Tårnby 1660-1900 er ligeledes i den afsluttende fase (Karl-Erik Frandsen).

6.3 For yderligere studier i lokalhistorie se Lokalhistorisk Afdeling. For samlede fremstillinger af periodens Danmarkshistorie se ovenfor.

7. 19. århundrede

Det 19. århundredes historie optræder mindre repræsentativt i denne årsberetning, fordi en medarbejder midlertidig er overflyttet til Humanistisk Forskningscenter (Claus Bjørn), og en anden forestår opbygningen af Center for Arbejderkulturstudier (Niels Finn Christiansen). Begges forskning registreres der. En tredje medarbejder (Hans Vammen) har administreret fakultetets fælleskursus Humanisme og europæisk Kultur. Der arbejdes stadig med 19. årh.s verdenshistorie med henblik på en samlet fremstilling af perioden (Johny Leisner), og en skildring af Den franske revolution vil udkomme i 1989 i anledning af 200 års jubilæet (samme).

Studier over martsdagene 1848 er afsluttet og under udgivelse (Hans Vammen). Guldalderens mentalitetshistorie og selvopfattelse er genstand for flere specialstudier (samme).

8. Forskeruddannelsen

8.1 Forskeruddannelse er en vigtig del af instituttets arbejde. Under vejledning af faste medarbejdere arbejder forskerstuderende efter kandidateksamen eller i slutningen af magisterstudiet på særlige projekter, der skal munde ud i en større afhandling til bedømmelse for licentiat- eller doktorgrad. De politiske, økonomiske og kulturelle modsætninger i oldtidens Italien studeres af Henrik Mouritsen, og den kristne sekt Donatismen, der spillede en betydelig rolle især i oldtidens Nordafrika, studeres ud fra sociale, økonomiske og religiøse forudsætninger af Merete Harding. Byer og handel i det romerske Gallien og Germanien studeres af Gurli Jacobsen under et længere ophold ved Universitetet i Heidelberg. Kapitaldannelsen i Slesvig i 16.-17. årh. studeres af Bjørn Poulsen og skovvegetationens udvikling i det danske kulturlandskab ca. 1500-1800 af Bo Fritzboeger. Protestantisk og katolsk missionsvirksomhed i Sydindien i det 19. årh. studeres

af Henriette Bugge, og Dansk gymnastikhistorie 1900 til 1940 af Hans Bonde.

8.2 Et meget avanceret projekt, Hæren og magten i Danmark 1614-62, undersøger, bl.a. ved brug af edb-teknik, hvordan den danske hær blev skabt og placeret i den sociale og politiske struktur (Gunner Lind), og samme har også fungeret som rådgiver for instituttets forskere hvad angår ny teknologi.

8.3 Lejlighedsvis er der afholdt kollokvier med indlæg af forskerstuderende og diskussion af deres projekter og delresultater, og nogle har kunnet deltage i tværfaglige forskerkurser i nordisk eller internationalt regi. Tilknyttet instituttet forsker Sidsel Eriksen i den danske afholdsbevægelses udvikling og karakter 1880-1917.

Redaktionelle hverv m.v.:

Esben Albrechtsen er (sammen med Carsten Due-Nielsen) redaktør af Historisk Tidsskrift. Arne Søby Christensen er tilsynsførende ved Dansk historisk Bibliografi. Kai Hørby er redaktør af Danske Magazin, medlem af hovedredaktionen for værket »Københavns Universitet 1479-1979«, udgiver af Aksel E. Christensens efterladte manuskript om Kalmarunionens historie efter 1439 og medvirkende ved en udgave af Niels Skyum-Nielsens efterladte manuskript »Fruer og Vildmænd. Danmarkshistorie uden retouche«. Niels Lund er redaktør af Festskrift til Peter Sawyer. Jens Erik Skydsgaard er medredaktør af Classica et Mediaevalia og formand for selskabet til Historisk Kildeskrifters Oversættelser. Peter Ørsted er medredaktør af project Africa Proconsularis.

Esben Albrechtsen er medlem af bestyrelsen for Den danske historiske Forening og forstaderskabet for Det kgl. Selskab for Fædrelandets Historie samt Den historiske kommission ved Institut für Landesforschung der Christian-Albrechts-Universität, Kiel. Axel Bolvig er kunstnerisk leder af Søllerød kommunes udstillingsbygning Gl. Holtegaard. Merete Harding er næstformand i centernævnet ved Center for Kvindeforskning. Kai Hørby er dansk repræsentant i European Science Foundation's projekt »The Origins of the Modern State, 13th-18th Century, udpeget af Statens humanistiske Forskningsråd. Inge Skovgaard-Petersen er medlem af styrelsen for Dansk Selskab for Oldtids- og Middelalderforskning. Jens Erik Skydsgaard er medlem af Dronning Ingrid's romerske Fond, medlem af bestyrelsen for Det danske Institut for Videnskab og Kunst i Rom og formand for selskabet Philadelphia. Niels Steensgaard har til 1. august været medlem af Statens humanistiske Forskningsråd, Det nordiske Samarbejdsnævnet for Humaniora og Standing Committee for the Humanities under European Science Foundation og er fortsat medlem af styrelsen for Det humanistiske Forskningscenter i Kø-

benhavn (formand), styrelsen for Nordisk Institut for Asienstudier, Forskningsbiblioteksrådet samt flere legatbestyrelser. Alex Wittendorff er medlem af bestyrelsen for Dansk vejhistorisk Selskab, der arbejder på oprettelsen af et vejhistorisk museum i Billund.

Gæsteforelæsnings- og formidling:

Esben Albrechtsen har ved Kiels Universitet forelæst om »Die rechtliche Stellung Schleswigs im Spätmittelalter«, Bengt Malcus ved Lunds Universitet om »Byer og jordejere i Lilleasien i mellemste kejsertid«, Benito Scocozza ved Lunds Universitet om Christian den IV, Niels M. Saxtorph ved de arkæologistuderendes forening på Moesgård, Århus Universitet, om »Romerne ved Rhinen«, Inge Skovgaard-Petersen ved Center for Middelalderforskning om »Det middelalderlige kejserdømme«, i Selskab for nordeuropæiske Oldtids- og Middelalderstudier, Århus, om »Universalhistoriske træk i Saxos Danmarkshistorie« samt i Historisk Samfund om »Det skånske oprør«, Niels Steensgaard ved Det humanistiske forskningscenter i Århus om »Centrum og periferibegreberne i historisk forskning«, ved Det humanistiske Forskningscenter i København om »A model for early modern global history« og Peter Ørsted ved Sorbonne, Paris, om de økonomiske relationer mellem by og land med udgangspunkt i det dansk-tunesiske forskningsprojekt Africa Proconsularis.

Forskningsformidling til videre kredse er et særkende ved dansk kultur. 1988 har været præget af to jubilæer, nemlig for Christian IV.s tronbestigelse og for Stavnsbåndets ophævelse. Adskillige medarbejdere har medvirket på forskellig vis, især ved foredrag rundt om i landet, i radio og tv og ved udsendelse af publikationer, herunder en Christian IV-biografi (Benito Scocozza).

Desuden er der et nært samarbejde med Folkeuniversitetet i København og folkeuniversitetsforeningerne rundt om i landet. Endelig skal nævnes deltagelse som lærere ved faglige efteruddannelseskurser for gymnasielærere og bibliotekarer m.m. Denne måde at formidle de nyeste landvindinger inden for forskning på er af stor betydning – også for forskeren selv. Der er afholdt mere end 100 foredrag af instituttets medarbejdere i 1988.

Forsknings- og kongresrejser:

Gurli Jacobsen har hele året opholdt sig ved universitetet i Heidelberg (med fondsstøtte) med henblik på afslutning af sit licentiatprojekt om handelen i de galliske og germanske provinser i romersk kejsertid. Henrik Mouritsen har opholdt sig i tre måneder i Rom med henblik på studier i det tyske arkæologiske Bibliotek af Italiens hellenisering. Peter Ørsted har været i Tunesien i to måneder i forbindelse med det dansk-tunesiske forskningsprojekt Africa Proconsularis.

Arne Søby Christensen har på Augustin-kollokvium holdt foredrag om »Beretning og levning. Nogle metodiske problemer belyst ved eksempler fra senantik/tidlig middelalderlig kildemateriale«. Kai Hørby har på Andet Rügen-Roskilde Symposium holdt foredrag om »Erzbischof Jakob Erlandsen von Lund. Ein Nachfolger Absalons« og på Ikonografisk Symposium, Hadeland, Norge, om »Reformationens gennemførelse i Danmark og Norge«.

Publikationer:

- Albrechtsen, E.: *Constitutio Valdemariana i 1448. Kongemagt og Samfund i Middelalderen*. Festskrift til Erik Ulsig, Poul Enemark, Per Ingemann, Jens Villiam Jensen, s. 16, Århus 1988.
- Var Sønderjylland i middelalderen en del af Danmarks rige? *Historisk Tidsskrift Bind 88, hæfte 1, s. 18, København 1988.*
 - Bolvig, A.: *Det kultiverede landskab*. København 1988, 128 s.
 - *Det evige øjeblik*. Danmark 1987, 228 s.
 - *En tysk kunstnerkoloni ved Egersund*. København 1987, 64 s.
 - Bonde, H.: *Den hurtige mand*. *Historisk Tidsskrift Hæfte 1, s. 18-60*, København 1988.
 - *De olympiske leges værdi grundlag*. *Idræthistorisk Årbog 4, s. 52-74*, Auning 1988.
 - *Køn, Klasser og Kropskultur*. *Idræthistorisk Årbog 1, s. 61-75*, Auning 1985.
 - *Frem med bolden Utopi og Fremskridtsideologi i den tidlige danske arbejdersport (1880-1920)*. Årbog for arbejderbevægelsens historie 1986 16, s. 147-67, Århus 1986.
 - *Den sportslige askese – Om den protestantiske etik og sportens ånd*. *Centring 1, s. 18-27*, Slagelse 1986.
 - *En stålsat karakter i et hårdet legeme*. *Nord Nytt, Nordisk Tidsskrift for folkelivsforskning 2, s. 7-27*, Viborg 1986.
 - *Sports History in Scandinavia*. *The International Journal of the History of Sport 1, s. 108-11*, London 1987.
 - *Kønnenes kamp i sport og gymnastik*. *Idræthistorisk Årbog 3, s. 23-54*, Auning 1987.
 - Christensen, A.S.: *The Vita of Saint Germanus of Auxerre and Fifth-Century History*. *Studies in Ancient History and Numismatics presented to Rudi Thomsen, Aksel Damsgaard-Madsen, Erik Christiansen, Erik Hallager* (udg.), s. 224-31, Århus 1988.
 - Christiansen, N.F.: *Europa i revolution 1700-1870*. *Menneske, Samfund, Historie*. *Kapitler af verdenshistorien*, Mogens Carstensen m.fl. (red.), s. 33, København 1988.
 - *Jubilæumsskrifter i gamle og nye gevandter*. *Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv Årsskrift 1987, s. 7*, København 1988.
 - *Frø af ugræs*. *Danmark og Tyskland i det 19. århundrede*. *Fjendebilleder og fremmedhad*, Kristof

- K. Kristiansen, Jens R. Rasmussen (red.), s. 14, København 1988.
- Frandsen, K.: Det danske landbrugs historie 1536 – 1720. Det danske landbrugs historie bd. 2, Claus Bjørn m.fl. (red.), s. 1-209, Odense 1988.
- : Landboreformernes sociale følger i Nørre Grimmelstrup. Lokalhistorisk Arkiv for Nørre Alslev Kommune Årsskrift 1988, s. 63-72, Nørre Alslev 1988.
- : Fjellerup. Arv og Eje: "De pløjede og de såede", Dansk Kulturhistorisk Museumsforening 1988, s. 101-17, Danmark 1988.
- , Christensen, J., Lind, G.: Grimulf. Data fra en dansk landsby 1660-1900. (+edb-diskette + vejledningshæfte). Odense 1988, 44 s.
- : Kulturlandskabet under forandring. Landboreformerne på Falster. Landboreformerne – Forskning og forløb, Claus Bjørn m.fl. (red.), s. 44-53, Odense 1988.
- : Christian V's Matrikel 300 år. Et overset jubilæum. 1066. Tidsskrift for Historisk Forskning Årg. 18, nr. 4, s. 3-13, København 1988.
- Harding, M.: Anmeldelse af Augustin: Om Guds Stad 1.-5. bog og 6.-10. bog ovs. med indledning og noter af Bent Dalsgaard Larsen. Historisk Tidsskrift 88, s. 193-94, København 1988.
- , Jacobsen, G.: Die Bedeutung der zivilen Zuwanderung aus Norditalien für die Entwicklung der Städte in Noricum und Pannonia. *Classica et Mediaevalia* XXXIX, s. 117-206, København 1988.
- Hørby, K.A.: Den danske reformationshistories epoke. Teologi og tradition. Festskrift til Leif Grane 11. januar 1988, s. 96-110, Ringkøbing 1988.
- : Sorø kloster gavebog. Kongemagt og Samfund i Middelalderen. Festskrift til Erik Ulsig 13. februar 1988, s. 55-62, Århus 1988.
- : Reformation. Denmark. Dictionary of Scandinavian History, Byron J. Nordstrom (ed.), s. 500-03, Westport, Connecticut, London 1986.
- : Anmeldelse af Nanna Damsholt: Kvindebilledet i dansk højmiddelalder (2. officielle opposition ved afhandlingens forsvaret for den filosofiske doktorgrad på Københavns Universitet 15. maj 1985). *Historisk Tidsskrift* Bd. 86, s. 153-61, København 1986.
- Lammers, K.C., Christiansen, N.F., Nissen, H.S.: Danmarks historie bind 7: Tiden 1914-1945. København 1988, 479 s.
- Leisner, J.: Den oplyste enevælde – historien om en dansk succes. Landboformerne – Forskning og Forløb, Claus Bjørn, s. 14, København 1988.
- Lind, G.: Rigets Sværd. Krig og Krigsvæsen under Christian IV. Christian IV's Verden, Svend Ellehøj (udg.), s. 98-122, København 1988.
- , Christensen, J., Frandsen, K.: Grimulf. Data fra en dansk landsby 1660-1900. Odense 1988, 44 s.
- , Christensen, J., Frandsen, K.: Grimulf – Håndbog (og edb-program). Odense 1988, 48 s.
- Saxtorph, N.M.: Danske kalkmalerier (Anmeldelse). Fortid og Nutid 2, s. 1, Odense 1988.
- : Dansk artilleri i Napoleonstiden (Anmeldelse). *Dansk Artilleritidsskrift* 5, s. 3, Varde 1988.
- Saxtorph, N.M.: The Emperor's Men. Studies in Ancient History and Numismatic Presented to Rudi Thomsen, Damsgaard-Madsen, Christiansen, Hallager, s. 162-66, Aarhus 1988.
- Skovgaard-Petersen, I.: Anmeldelse af: Gillian Fellows Jensen: Settlement Names in the North West. *Navnestudier* nr. 25, C. A. Reitzels Forlag, 1985. Fortid og Nutid XXXIV, s. 152-53, København 1988.
- : Lund og Roskilde. Gåvbrevet 1085, Skansjö, Hans Sundström (red.), s. 79-89, Lund 1988.
- Skydsgaard, J.E.: L'agricoltura greca romana: tradizioni a confronto. *Analecta Romana Instituti Danici* XVI, s. 7-24, Rom 1988.
- : Transhumance in Ancient Greece. Pastoral Economies in Classical Antiquity, C. R. Whittaker (ed.), s. 75-86, Cambridge 1988.
- : Solons Tele and the Agrarian History. Studies in Ancient History and Numismatics presented to Rudi Thomsen, Aksel Damsgaard Madsen, Erik Christiansen, Erik Hallager, s. 50-54, Århus 1988.
- : Fjendebilleder i den klassiske oldtid. Fjendebilleder og Fremmedhad, En antologi, Kristof K. Kristiansen, Jens R. Rasmussen, s. 39-48, København 1988.
- Vammen, H.: Casino 1848. *Historisk Tidsskrift* Bd. 88, hft. 2, s. 253-81, København 1988.
- Wittendorff, A.: "Fire stolper holder et skidehus". Tidens forestillingsverden. Christian IV's Verden. Svend Ellehøj (red.), s. 214-48, København 1988.
- : De danske reformationer og den folkelige bevidsthed. Til kamp for friheden. Sociale Oprør i Nordisk Middelalder. Anders Bøgh, Jørgen Würst Sørensen, Lars Tvede-Jensen (red.), s. 215-31, Ålborg 1988.
- : 1350-1700. Europa i krise og under forvandling. Menneske, Samfund, Historie. Kapitler af verdenshistorien, Mogens Carstensen m.fl. (red.), s. 134-67, København 1988.
- Ørsted, P.: "Men i Afrika er det anderledes." Project Africa Proconsularis – et dansk-tunesisk samarbejde om udforskningen af Antikkens Historie. *Forskning & Samfund* 7, s. 12-18, København 1988.
- : Et Verdensrige af bystater. Gyldendals kompakte verdenshistorie. Menneske. Samfund. Historie, s. 37-69, København 1988.
- : Regiones ite aliae, Ehreninschriften und Imperialpolitik. Studies in Ancient History and Numismatics, s. 124-39, Århus 1988.

Alex Wittendorff

1a. Lokalhistorisk Afdeling

Historie:

I 1943 blev Institut for lokalhistorisk Forskning oprettet på initiativ af professor Albert Olsen, der repræsenterede Københavns Universitet, og den senere rigsarkivar Johan Hvidtfeldt, der repræsenterede Dansk historisk Fællesforening. Først og fremmest på grund af krigen kom dette institut aldrig i funktion, men tanken blev ikke opgivet. I 1967 henvendte Dansk historisk Fællesforening sig til rektor for Københavns Universitet for at få etableret en institution, der skulle fremme udforskningen af dansk lokalhistorie, og året efter vedtog Det humanistiske Fakultet, at der med virkning fra 1970 skulle oprettes »en afdeling for lokalhistorisk forskning«. Dette blev tiltrådt af Konsistorium, og afdelingen blev knyttet til Historisk Institut.

Afdelingens leder fik som arbejdsopgave at deltage i lokalhistorisk forskning, herunder at vejlede historiestuderende med specialer og afløsningsopgaver. Afdelingens hovedopgaver er:

- at iværksætte og gennemføre lokalhistoriske forskningsopgaver af almenhistorisk værdi,
- at inspirere historiestuderende til at foretage lokalhistoriske undersøgelser,
- at bistå og inspirere det historiske arbejde i de lokalhistoriske foreninger og institutioner ved vejledning, afholdelse af kurser, udgivelse af hjælpemidler etc.
- og at højne kvaliteten af de lokalhistoriske årbøger ved rådgivning til forfattere og redaktører.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 1.

Lektor: Knud Prange.

TAP: Antal årsværk: 0.

Forskningsvirksomhed:

Afdelingens formål gør det naturligt, at en væsentlig del af forskningen foregår i nært samarbejde med (lokal)historikere og institutioner m.m. overalt i landet samt i det øvrige Norden. Arbejdet sigter først og fremmest mod at udvikle den lokalhistoriske forskning, for eksempel ved at deltage i drøftelse og analyse af principielle og metodiske problemer, ved at stille nye arbejdsredskaber og hjælpemidler til rådighed og ved at udføre konkrete forskningsopgaver.

1. Arbejdet med de principielle problemer har i det forløbne år først og fremmest givet sig udtryk i foredrag og et trykt bidrag om den moderne lokalhistories placering i forskningen.

2. Der er påbegyndt udarbejdelse af en grundbog i

lokalhistorie, som i lige grad henvender sig til amatører, professionelle historikere og videnskabsmænd fra andre fag. Arbejdet afsluttes i 1989.

3. Den redaktion, der under afdelingens ledelse forbereder en slægtshistorisk studiebog med redegørelser for bl.a. væsentlige dele af Rigsarkivets og landsarkivernes indhold, har afsluttet planlægningen og disponeringen af værket.

4. Studierne over social og geografisk mobilitet er i år blevet udmøntet i en trykt afhandling og i et par foredrag – samt i universitetsundervisningen.

Anden virksomhed:

Også afdelingens øvrige aktiviteter (gennemlæsning af manuskripter, rådgivning, mødedeltagelse) har været præget af et godt samarbejde med en række kolleger fra ind- og udland, og med institutioner så forskellige som Foreningen Norden, Danmarks Adels Aarborg og Akershus Kulturvernråd. Specielt kan nævnes deltagelse i et seminar i Göteborg, hvor en nordisk forskergruppe planlagde en sammenlignende undersøgelse af kystbefolkninger i Norden.

Som et led i det ordinære samarbejde mellem de lokalhistoriske institutter i Norden afholdtes det 6. nordiske seminar i lokalhistorie. Dette skete i Finland, hvor man drøftede lokalsamfundene mellem de to verdenskrige. Der var 7 danske deltagere i seminaret.

Bestræbelserne på at opprioritere lokalhistorien ved Københavns Universitet er fortsat, og Det humanistiske Fakultet har i efteråret vedtaget at oprette et etnologisk-lokalhistorisk center. Der har siden været holdt diverse møder om centrets nærmere udformning.

Blandt formidlende aktiviteter kan nævnes, at afdelingens leder har afholdt et fjernkursus under Folkeuniversitetet.

Afdelingens leder har fået tildelt Dansk historisk Fællesforenings pris.

Udgivervirksomhed m.v.:

Der er givet en løbende orientering om afdelingens virksomhed i kvartalsskriftet: Lokalhistorisk Journal.

Afdelingens leder har deltaget i redaktionen af Personalhistorisk Tidsskrift og er hovedredaktør af en ny håndbog i slægtsforskning.

Publikationer:

Prange, K.: En middelaldergenealogi glæder og problemer. Personalhistorisk Tidsskrift 107(2), s. 179-97, Viborg 1987.

–: Arme riddere. Om riddertitlen og mulighederne for at opdele middelalderens adel i sociale grupper.

I: Kongemagt og Samfund i Middelalderen. Festskrift til Erik Ulsig. Udg.: Poul Enemark, Per Ingeman, Jens Villiam Jensen, s. 191-208, Århus 1988.

- : 45 De ældste heraldiske figurer. Danske kalkmalerier. Senromansk tid 1175-1275, Ulla Haastrup, Roberg Egevang (red.), s. 154-55, København 1988.
- : Da løverne vendte tilbage til Sønderjylland. Sønderjysk Månedsskrift 1, s. 3-12, Aabenraa 1988.
- : Udviklingstendensen i lokal- og kulturhistorien i dag, og hvad skal vi samarbejde om? Fortid og Nutid Bd. 35, hft. 1, s. 78-81, Odense 1988.
- : "I vor nød og trængsel". Siden Saxo Årg. 5, nr. 2, s. 33-36, København 1988.
- : Den lokalhistoriske søslange. Lokalhistorisk Journal Årg. 17, nr. 3, s. 7-9, Skive 1988.

Knud Prange

2. Institut for Samtidshistorie

Historie:

Studiet af samtidshistorie blev i Danmark institutionaliseret med oprettelsen af Institut for Historie og Samfundsøkonomi i 1927. Initiativet skyldtes især P. Munch og støttedes af bl.a. Niels Neergaard, to ledende politikere, der tillige var blandt de mest fremtrædende samtidshistorikere. En grundlæggende tanke var at forene og formalisere samarbejdet mellem historikere og økonomer og at fremme de spæde tendenser til andre mere generaliserende og teoretiske samfundsvidenskaber. Emneområderne blev dels den historiske og samfundsvidenskabelige beskrivelse af det danske samfund i de sidste 100 år, dels den internationale politik.

Instituttet var ikke et egentligt universitetsinstitut, man var tilknyttet Københavns Universitet og lededes i et samarbejde mellem historikere og økonomer. En konsekvent tværvenskabelig integration forblev imidlertid snarere et mål end en realitet, og med den almindelige tendens til institutdannelse på universitetet i 1950'erne og væksten i studenter- og lærertal i fagene blev en nedlæggelse af instituttet naturlig. Aktiviteterne overførtes til Økonomisk Institut, Historisk Institut og et nyoprettede Institut for Samtidshistorie og Statsvidenskab i 1958/59.

Sidstnævnte institut skulle søge – mindre afhængig af det øgede undervisningspres i de store fag, historie og økonomi – at videreføre den tværfaglige tradition under ledelse af Sven Henningsen, fra 1953 universitetets første professor i Samtidshistorie og Samfundskundskab. Fra instituttet udgik imidlertid initiativet til oprettelsen af det nye fag, Samfundsfag, hvilket medførte, at instituttet fra 1965 blev den organisatoriske ramme for forskning og undervisning i såvel dette fag som den samtidshistoriske del af historiefaget.

Med den stærke vækst i samfundsfag i slutningen af

1960'erne lagdes vægten i stigende grad på de teoretiske og generaliserende aspekter af samfundsvidenskaberne og dette påvirkede også instituttets historie. I samme periode blev samtidshistoriske emner i stort omfang forskningsområde for talrige nye institutter og forskningsmiljøer i og udenfor universitetet, således at de egentlige samtidshistorikere kun blev een blandt mange grupper. Deres hovedinteresse rettede sig i disse år mod den politiske historie, ikke mindst indenfor den internationale politik i det 20. århundrede.

Universitetets nye styrelsesordning i begyndelsen af 1970'erne antoges at skabe så store formelle vanskeligheder for institutter der dækkede flere fag, at det blev besluttet at dele instituttet i 1971 i et større Institut for Samfundsfag og et mindre Institut for Samtidshistorie. De nye institutter opretholdt dog et fælles bibliotek – hvis grundstamme var overtaget fra det gamle Institut for Historie og Samfundsøkonomi – ligesom de forblev i Rosenborggade 15, hvortil de var flyttet fra Skt. Pedersstræde i 1966.

Først med de humanistiske institutters udflytning til Njalsgade (for Histories vedkommende i 1979) og med Samfundsfags overflytning til Det samfundsvidenskabelige Fakultet, ophævedes endeligt den tværfaglige grundtanke formelle rammer, efter at have været søgt opretholdt i over 50 år.

Efter udflytningen til Amager er Institut for Samtidshistorie til gengæld indgået i et nærmere samarbejde med de to søsterinstitutter i faget Historie, Institut for Økonomisk Historie og Historisk Institut, samt med det i 1982 oprettede Center for Arbejderkulturstudier. Samtidig er forbindelsen til Samfundsfag opretholdt på enkelte punkter, eksempelvis i det fælles valgforskningsprojekt. Med lidt optimisme kan man måske hævde, at tværfagligheden ikke længere behøver institutionelle rammer, men kan trives i de enkelte medarbejders interesser. For samtidshistorikerne gælder, at de i de senere år har lagt vægt på teoretiske og historiografiske emner, og at den sociale og økonomiske historie nu indtager en større plads ved siden af den politiske.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 7, stipendiater 3.

Professor: Carl-Axel Gemzell.

Lektorer: Carsten Due-Nielsen, Inga Floto, Hans Kirchoff, Karl Christian Lammers, Henrik Sandø Nissen, Torben Worre.

Fonds- og Forskningsrådsstipendiater: Erik Thostrup Jacobsen, Hans Mouritzen, Poul Villaume.

Ekstern lektor: Michael Wolfe.

TAP: Antal årsværk: 1.

Overassistent Inge Wallin.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets medarbejdere har i 1988 været engageret i

en række større og mindre forskningsprojekter. Det drejer sig både om længerevarende og dybtgående studier i væsentlige samtidshistoriske emner og om synteser og oversigter. Nogle af projekterne er initieret udefra eller er udformet i samarbejde med andre institutioner, men de fleste udspringer af medarbejdernes egne ideer. Betragtet under et berører projekterne ganske brede felter inden for samfundshistorien, og ved en specialisering omkring emner, der kan betragtes ud fra flere synsvinkler, indgår instituttets forskning i mange sammenhænge, ofte med tilknytning til de internationale debatter inden for samtidshistorisk forskning. Forskningsområdet dækker både dansk og international historie, udenrigspolitiske og indenrigspolitiske emner, socialhistorie og idehistorie, og ikke mindst forholdet mellem disse områder. Tilgangene er ganske varierende, herunder også inddragelse af teorier og metoder fra de generaliserende samfundsvidenskaber.

1. *Synteser og oversigtsværker*

1.1 Arbejde med en fremstilling af fascismens og nazismens historie 1919-1945, herunder færdiggørelse af manuskript til Hitler-biografi (K. C. Lammers).

1.2 Udarbejdelse af manuskript til Danmarkshistorie for perioden 1950-1970 (Henrik S. Nissen).

1.3 Arbejde som redaktør af et større værk om 2. Verdenskrigs historie, hvor han desuden selv skriver om Holocaust, tysk repression og besættelse, og europæisk modstandsbevægelse (Hans Kirchhoff).

2. *International historie*

2.1 Fortsat arbejde med tysk historie i form af en undersøgelse af SPDs politik over for fascismen og nazisme 1920-1933 (Karl Christian Lammers).

2.2 Behandling af det bidrag, som engelske naturvidenskabsfolk gav til udvikling af den engelske velfærdsstat i Mellemløstiden og under 2. Verdenskrig ved deres ideer om rationalitet og styring, og ideernes kanalisering og gennemslagskraft i samfundet (Carl-Axel Gemzell).

2.3 Arbejde med modernisering og strukturel forandring i Sydeuropa 1860-1980 (Carl-Axel Gemzell).

2.4 Arbejde med studier i Japans historie i det 20. århundrede med særlig vægt på moderne japansk politik og problemerne omkring den amerikanske okkupation af Japan (Inga Floto).

2.5 Færdiggørelse af disputats om »Finlandization« (Hans Mouritzen).

3. *Dansk historie*

3.1 Det danske borgerskabs historie (Karl Christian Lammers).

3.2 Indsamling af materiale til en biografi om Frihedsrådets gesandt i Moskva, Thomas Døssing (Hans Kirchhoff).

3.3 Fortsat arbejde med forberedelsen af en fremstilling af Danmarks udenrigspolitik efter 1945 (Carsten Due-Nielsen).

3.4 Analyse af dansk sikkerhedspolitik og rammerne for dens udformning under den kolde krigs ideologiske indflydelse i perioden 1949-1961. Bl.a. på grundlag af hidtil ubenyttet amerikansk og engelsk materiale belyses den danske politik og stilling inden for NATO, herunder de vigtigste politiske partiers og opinionens rolle i den interne danske beslutningsproces og sammenhænge mellem ideologi og sikkerheds- og forsvarspolitik (Poul Villaume).

3.5 Den danske kirke under besættelsen. På grundlag af en grundig gennemgang af embeds- og privatarkiver samt de kirkelige tidsskrifter, arbejdes på en beskrivelse af periodens kirkelige forhold (Erik T. Jacobsen).

3.6 Vælgeradfærd ved folketingsvalgene i 1987 og i 1988. Surveyundersøgelser i forlængelse af det danske valgforskningsprojekt (Torben Worre).

3.7 Forberedelse af projekt til forskningsområdet Dansk Identitetshistorie (Henrik S. Nissen).

Andet:

Henrik S. Nissen har været medlem af det rådgivende akademiske udvalg i Erasmus-projektet og han har deltaget i Det humanistiske Forskningsråds planlægningsgruppe vedrørende initiativområdet Dansk politisk historie 1945-85. Inga Floto har været formand for Selskabet for Udgivelse af Kilder til Danmarks Historie. Carl-Axel Gemzell er medlem af en international arbejdsgruppe for studier af Middelhavsområdet og af et internationalt forskningsråd for the Research on Higher Education Program. Poul Villaume har gæsteforsket på University of Massachusetts, Amherst i »Denmark in NATO in the 1950's«.

Udgivervirksomhed:

Hans Kirchhoff og Carsten Due-Nielsen er sammen med Esben Albrechtsen redaktør af Historisk Tidsskrift. Inga Floto er sammen med Niels Thorsen og Paul Levine redaktør af American Studies in Scandinavia. Karl Christian Lammers er medlem af redaktionen for Den jyske Historiker. Carsten Due-Nielsen er

medlem af redaktionskomiteen for Økonomi og Politik.

Rejser:

Torben Worre har deltaget i nordisk forskerkursus i nyere redigeringsmetoder (Oslo) og ECPR's sommerskole i databehandling (Essex).

Carl-Axel Gemzell har været på forskningsrejser til Grækenland og Italien.

Inga Floto har været på studierejse til Nissan Institute for Japanese Studies, Oxford University.

Poul Villaume har været på forskningsophold på University of Massachusetts, Amherst, USA.

Publikationer:

Due-Nielsen, C.: Luck and Calculation. Danish Neutrality Policy before 1914. Proceedings of the Seventh Biennial Conference of Teachers of Scandinavian Studies in Great Britain and Northern Ireland, R. D. S. Allan, M. P. Barnes (eds), s. 18-32, London 1988.

Floto, I.: Kapitel IX. Vesten erobrer verden. Kapitel X. Fra den russiske revolution til atombomben. Gyldendals Kompakt Verdenshistorie. Menneske, samfund, historie. Kapitler af verdenshistorien fra oldtiden til vor tid, Elin Rand Nielsen, Peter Ørsted, Henrik Tvarnø, Erik Ulsig, Alex Wittendorff, Niels Steensgaard, Niels Finn Christiansen, s. 258-328, København 1988.

– Kapitel IX. Vesten erobrer verden. Kapitel X. Fra den russiske revolution til atombomben. Menneske, samfund, historie. Kapitler fra verdenshistorien, Elin Rand Nielsen, Peter Ørsted, Henrik Tvarnø, Erik Ulsig, Alex Wittendorff, Niels Steensgaard, Niels Finn Christiansen, s. 258-328, København 1988.

Gemzell, C.: Aussenwirtschaft und Politik : Die Beziehungen zwischen den Grossmächten und Schweden 1911 bis 1939. Wissenschaftliche Zeitschrift der Ernst-Moritz-Arndt-Univ. Greifswald 36, 3-4, 1987, s. 30-33, Greifswald 1988.

Kirchhoff, H.: Retsopgøret og det politiske system. Anmeldelse af Ditlev Tamm: Retsopgøret efter besættelsen. Retfærd, Nordisk Juridisk Tidsskrift 41, s. 162-71, København 1988.

Lammers, K.C.: Tyskland og 12 års nazisme 1933-1945. Den jyske Historiker 43-44, s. 167-195, Århus 1988.

–, Sørensen, N.A.: Nationalstatens undergang. Tyskland 1945-1955. Den jyske Historiker 43-44, s. 196-223, Århus 1988.

–: Täter und Opfer. Kinder von Nazis und Juden berichten. Täter und Opfer. Kinder von Nazis und Juden berichten (tekster af Peter Sichrovsky), Karl Christian Lammers, Therkel Stræde, 189 s., København 1988.

–: Historikerstriden i Vesttyskland. Historie & Samtid 2, s. 105-08, København 1988.

–, Christiansen, N.F., Nissen, H.S.: Danmarks historie bind 7: Tiden 1914-1945. 479 s., København 1988.

Worre, T.: Denmark at the Crossroads: The Danish Referendum of 28 February 1986 on the EC Reform Package. Journal of Common Market Studies Vol. XXVI, No. 4, s. 361-88, Oxford 1988.

Karl Christian Lammers

3. Institut for økonomisk Historie

Historie:

Disciplinen »økonomisk historie« indførtes ved Københavns Universitet i 1960 med oprettelsen af det af Kristof Glamann beklædte professorat i økonomisk historie ved faget historie og med det i 1966 af Svend Aage Hansen beklædte professorat i Danmarks statistik og dansk økonomisk historie ved økonomistudiet.

De to professorer tog i 1967 initiativ til oprettelsen af Institut for økonomisk Historie med et direkte samarbejde mellem de to fagområder, inspireret af internationale tendenser og af de positive erfaringer fra det gamle Institut for Historie og Samfundsøkonomi, der var nedlagt i 1958. Institut for økonomisk Historie er stadig det eneste af sin art her i landet. Hovedformålet med etableringen var, at instituttet skulle fungere som et forskningsinstitut, der desuden skulle varetage uddannelses- og undervisningsmæssige formål. En af instituttets hovedopgaver har stadig været udforskningen af den danske økonomiske historie i nyere og nyeste tid.

Under universitetets nye regler af 1972 måtte instituttet formelt opgive sin stilling som tværfaglig enhed, og det har siden alene være underlagt Det humanistiske Fakultet, men de til instituttet knyttede lærere har regelmæssigt undervist i økonomisk historie på politistudiet, ligesom det forskningsmæssige samarbejde er fortsat. I foråret 1973 flyttede instituttet til Nørregade 7 C, København K og i august 1979 til nye lokaler på Københavns Universitet Amager.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 6.

Professorer: Ole Feldbæk, Niels Thomsen.

Lektorer: Ole Hyldtoft, Ole Justesen, Carl-Axel Nilsen, Erik Helmer Pedersen.

Ekstern lektor: Hatla Thelle.

Kandidatstipendiat: Ole Odgaard.

Fonds- og forskningsrådsafønnede stipendiater: Carl Erik Andersen, Per Bro, Henriette Bugge, Leon Dal-

gas Jensen, Hans Kryger Larsen, Jette Mackintosh, Jette Søllinge.

TAP: Antal årsværk: 2.

Overassistent Birgit Kragh (udlånt til Center for Afrikastudier med 0,4 årsværk), overassistent Lis Lachta-
ne.

Forskningsvirksomhed:

Institut for økonomisk Histories forskningsmæssige hovedområde er den økonomiske historie i nyere og nyeste tid, i stigende grad med inddragelse af de social aspekter. Økonomisk historie kan defineres som studiet af fortidens fremstilling, fordeling og forbrug af varer og tjeneste med fremdragelse af de bestemmen-
de faktorer relative betydning og indbyrdes forhold.

Instituttet har fortsat i 1988 kunnet opretholde og til dels udbygge en forholdsvis stærk og bred forskningsprofil, fordi instituttet også i 1988 har haft et forskningsmiljø med et stort antal eksternt finansierede stipendiater, som arbejder dels med enkeltpersoner, dels i tilknytning til større forskningsinitiativer. Også de øvrige medarbejdere har været engageret i udadvendte, tildels internationalt orienterede aktiviteter.

Fra etableringen har instituttet til stadighed arbejdet med udforskningen af den danske industris udvikling i det 19. og 20. århundrede, og denne side er yderligere styrket siden 1984 gennem samarbejdet med Statens humanistiske Forskningsråd og Carlsbergfondet om projektet »Dansk industrihistorie 1870-1980«, samt det indledte forskningsinitiativ under Statens humanistiske Forskningsråd: Dansk politik under forandring: 1945-1985. Dette samarbejde vil også præge forskningsprofilen i det kommende år. Men også inden for mere traditionelle områder som handel, økonomisk politik og prishistorie har medarbejderne ydet nye forskningsbidrag. Endelig har forskningen i oversøisk historie, der er koncentreret om Afrika og Asien, yderligere kunnet udbygges, og flere af medarbejderne har deltaget aktivt i de nye områdestudier, i videreførelse af Center for Afrikastudier og Center for Øst- og Sydøstasien og i arbejdskredse for migrationshistoriens enkelte forskningsområder.

1. Landbrug

Erik Helmer Pedersen er ved at udarbejde manuskript til bd. IV i serien »Det danske landbrug historie«: perioden 1914-1988. Bogen ventes at udkomme i første halvdel af 1989. Erik Helmer Pedersen har i denne sammenhæng arbejdet sammen med cand.phil. Jens Christensen.

2. Industri

Instituttet har i de forløbne år fungeret som værtsinstitution for det tidligere nævnte projekt »Dansk industris historie siden 1870«, der er nærmere beskrevet i

pjecen »Industriens vækst og vilkår« (Kbh. 1985). I projektet deltager følgende medarbejdere: Preben Etwil, Ole Hyldtoft, Leon Dalgas Jensen, Hans Kryger Larsen, Carl-Axel Nilsson og Niels Thomsen. De to sidstnævnte er samtidig medlemmer af styringsgruppen. Projektets faste forskningssekretær har været Hans Kryger Larsen, der sammen med Carl-Axel Nilsson har fortsat og afsluttet studier vedrørende produktion og forbrug af danske industrivarer, der er under trykning som 2. bind af oversigtsværket »Dansk Industri efter 1970«, der udgives af projektet.

2.1 Niels Thomsen arbejder fortsat på udgivelse af et 2-bindsværk om »Industri, stat og samfund 1870-1970« under projektet.

2.2 Ole Hyldtoft har arbejdet videre med et større arbejde om teknologisk forandring i dansk industri fra 1870 til 1930. Første del frem til midten af 1890'erne er stort set afsluttet. Tyngdepunktet ligger på industriens kraftmaskiner, maskinindustrien, tegl- og cementindustrien, træteknologien samt de intensive industrier.

2.3 Leon Dalgas Jensen arbejder fortsat med »Marshallplanens betydning for dansk økonomisk politik 1947 til 1953«. Vægten lægges på at belyse, hvorledes Marshallplanen og Danmarks deltagelse heri påvirkede dansk økonomisk politik. Specielt søges den erhvervs- og industripolitiske udvikling belyst.

2.4 Carl Erik Andresen har fortsat undersøgelsen under projektet Dansk industris historie siden 1870 »Dansk møbelindustri 1870 til 1950«. Der er lagt særlig vægt på at beskrive den teknologiske udvikling og arbejdsforholdene.

2.5 I øvrigt har følgende forskningsprojekter vedrørende industrihistorie været aktuelle:

2.6 Med finansiering af Industrirådet har Hans Kryger Larsen sammen med Niels Thomsen færdiggjort manuskript om dansk økonomisk og industriel udvikling i dette århundrede, med særligt henblik på Industrirådets rolle og betydning.

2.7 Carl-Axel Nilsson har sammen med tre forskere fra Sverige og Finland fået bevilling fra Nordisk Samarbejdsnavn for Samfundsforskning til igangsættelse af et projekt om Nordisk industrialisering 1870-1930.

2.8 Ole Hyldtoft har afsluttet forskellige arbejder om den danske teglværksteknologi fra 1840 til 1870 med særligt henblik på udenlandske forbilleder. Endvidere har han påbegyndt en artikel om industriel arkæologi i Danmark til The Encyclopaedia of Industrial Archaeology (Basil Blackwell).

2.9 Peter Bøegh Nielsen har afleveret sit projekt om Industriens investeringsmønstre og finansielle struktur 1840-1914 til bedømmelse for licentiatgraden.

3. *Industrialiseringens sociale følger*

Carl-Axel Nilsson har genoptaget en tidligere forskning omkring de arbejdskraftsmæssige aspekter på overgangen fra sejl- til dampteknologi i den danske handelsflåde, specielt i ekspansionsperioden omkring århundredskiftet 1900.

4. *Handel, transport og pengevesen*

Per Bro har i 1987 fortsat arbejdet med sit projekt: »Harald Plums rolle i og betydning for det danske samfunds og erhvervslivs udvikling, herunder især Landmandsbankens stilling i 1922«.

5. *Økonomisk politik, politisk adfærd m.v.*

5.1 Ole Feldebæk har afsluttet og indleveret manuskript til bind 9 i Gyldendal-Politikens Danmarkshistorie, under redaktion af rigsantikvar Olaf Olsen: »Den lange fred. 1700-1800«. Endvidere har Ole Feldebæk fortsat arbejdet med en fremstilling af Danmarks økonomiske historie 1500-1850.

5.2 Niels Thomsen har fortsat deltaget i projektet under Statens humanistiske Forskningsråd »Dansk Politik under Forandring 1945-1985« og har været medforfatter til den publicerede projektbeskrivelse. Leon Dalgas Jensen har bl.a. arbejdet med udviklingen i den danske centraladministration efter 1945 og med udviklingen i danske udenrigsøkonomisk politik i perioden 1945-1985.

5.3 Niels Thomsen og Jette Søllinge har fortsat arbejdet med oversigtsværket »De danske Aviser fra 1634 til 1984«, I-III. Manuskriptet til 2. bind for perioden 1634-1847 er afsluttet (1. bind for perioden 1634-1847 udkom i marts 1988), og manuskriptet til tredje bind er under færdiggørelse. Niels Thomsen har udarbejdet indledninger samt bearbejdelse af kontrol- og supplementoplysninger, billedtekster, kort m.v. til opslags- og oversigtsværket. Projektet finansieres ligeligt af de danske dagblade, formidlet af Dagspressens Fond, og af Statens humanistiske Forskningsråd og Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd.

5.4 Niels Thomsen har udarbejdet oversigtsartikler om medierne og om den politiske kultur til 1. bind af »Dagligliv i Danmark efter 1945« (red. af G. Nellemann m.fl.), der udkom i oktober. Endvidere har han afsluttet en analyse om vælgerdeltagelsen i Danmark 1906-13, trykt i Festskrift til Tage Kaarsted, og skrevet en artikel om »Folkestyret under Stress« til Økonomi og Politik.

6. *Oversøiske emner*

6.1 Henriette Bugge har fortsat arbejdet med en undersøgelse af »Dansk missionsvirksomhed i Arcot-distriktet i Sydindien 1862-1920« som et led i det af Det humanistiske Forskningsråd finansierede projekt »Kristen mission og kulturpolitik 1820-1790«.

6.2 Ole Justesen har fortsat været engageret i det af Carlsbergfondet og Statens humanistiske Forskningsråd finansierede projekt om oversættelse og udgivelse af danske kilder til Ghanas historie i det 17. og 18. århundrede. Materialet for perioden 1650-1754 er nu indsamlet og udskrevet, og Ole Justesen har i 1988 redigeret og kommenteret det med henblik på oversættelse og udgivelse. Til dette formål har Ole Justesen været fritaget for undervisning, og instituttet har modtaget erstatningsmidler fra henholdsvis Statens humanistiske Forskningsråd og Carlsbergfondet. Sideløbende hermed har Ole Justesen videreført indsamlingen af dansk og udenlandsk kildemateriale til en fremstilling af de danske etableringer på Guldkysten 1801-1842.

6.3 Gunnar Viby Mogensen har afsluttet arbejdet med en bog om Kinas nyere økonomiske historie.

6.4 Irene Nørlund har fortsat arbejdet med projektet »Tekstilkvinder i Vietnam og Filippinerne. Formelt og uformelt arbejde i samfundsforandringen«. Projektet er en undersøgelse af kvindernes arbejde i tekstil og beklædning. Formålet er at analysere kvinders levevilkår og placering i samfundsforandringen i to udviklingslande, der følger forskellige udviklingsstrategier. Irene Nørlund har indsamlet skriftligt materiale og gennemført interviewundersøgelse under feltophold i de to lande.

6.5 Ole Odgaard har arbejdet på et projekt om »Landsbyvirksomhedernes udvikling i Kina efter Mao – De private og kooperative virksomheders betydning«. Projektets generelle formål er at undersøge, hvordan politiske institutioner kan aktivere en bedre udnyttelse af lokale ressourcer. Projektet ønsker konkret at undersøge de nye virksomhedstyper, som med de økonomiske reformer er ekspanderet kraftigt i de kinesiske landsbyer. Det er især private og kooperative virksomheder, hvor en eller flere familier på andelsbasis har ledelsen.

6.6 Jette Mackintosh arbejder fortsat på projektet »Danske immigranternes vandrings- og bosættelsesmønstre samt deres sociokulturelle tilpasning til det amerikanske samfund«. Immigranternes økonomiske forhold før og efter immigrationen sammenlignes. Desuden undersøgelse af påvirkningen fra den danske baggrund på landbrugsmetoderne. Hypotesen om at

amerikanske metoder blev overtaget hurtigt har kunnet modbevises.

7. Tværfaglige projekter

Ole Feldbæk har været fritaget for undervisning fra 1.9.1988-31.12.1988 for på Det humanistiske Fakultets opfordring at forberede og lede et tværfagligt projekt med ti forskere over emnet »Dansk identitetshistorie«. Forskningsgruppen vil få lokale på Institut for økonomisk Historie, hvis bestyrer vil have sæde i gruppens ledelse. Hans Kryger Larsen har under denne forskningsgruppe påbegyndt undersøgelse af dansk økonomisk nationalisme i tiårene omkring århundredskiftet.

Udgivervirksomhed m.v.:

Ole Feldbæk er dansk redaktør af Scandinavian Journal of History. Ole Hyldtoft er medredaktør af Fabrik og Bolig. Niels Thomsen er redaktør af Pressens Årbog. Endvidere er Niels Thomsen formand for Selskabet for Historie og Samfundskøkonomi og medlem af redaktionen af dets tidsskrift Økonomi og Politik. Irene Nørlund er medlem af redaktionen af »Copenhagen Papers in East- and Southeast Asian Studies«, som udgives af Center for Øst- og Sydøstasien.

Andet:

Niels Thomsen er endvidere medlem af Videnskaberens Selskabs udadrettede udvalg og formand for Historisk Samfund, hvor Carl Erik Andresen er sekretær. Ole Hyldtoft er medlem af bestyrelsen for Arbejdermuseet samt formand for Selskabet til Bevaring af Industrimiljøer, hvor Carl Erik Andresen er kasserer. Carl Erik Andresen er endvidere medlem af bestyrelsen for Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens Historie. Den 14.-16. juni 1988 deltog Ole Hyldtoft, Hans Kryger Larsen og Carl Erik Andresen i en teknologihistorisk konference i Stavanger, Norge, hvor Ole Hyldtoft fremlagde et paper om »Udenlandsk teknologi og den danske teglværksindustri 1830-1870«, og Carl Erik Andresen et paper over emnet »Teknologi-overførsel til dansk møbelindustri«. Ole Justesen er Viceprecident for European Council for African Studies, sekretær i den danske nationalkomité for Fontes Historiae Africanae, og medlem af styringsgruppen for det af Det humanistiske Forskningsråd igangsatte initiativområde »Dansk kristen Mission og Kulturpolitik«. Hans Kryger Larsen og Ole Hyldtoft er medlemmer af Nordisk Planlægningskomité for Teknologihistorie. Irene Nørlund er medlem af bestyrelsen for Foreningen af Udviklingsforskere, bestyrelsen for Center for Øst- og Sydøstasien, hvoraf Ole Hyldtoft også er medlem, samt Styringsgruppen for Nordisk forening for Sydøstasiatisk Samfundsforskning. Erik Helmer Pedersen er formand for Historisk-topografisk Selskab for Søllerød kommune siden 1984 og medlem af styrelsen for Landbohistorisk Støttekreds og besty-

relsen for Udvandringshistorisk Selskab. Niels Thomsen har været medlem af bedømmelsesudvalg til besættelse af professorat i massekommunikation ved Gøteborgs Universitet og afsluttet arbejdet i juni måned. Desuden har han været formand for bedømmelsesudvalget ved Niels Peder Stilling disputats. I dette udvalg havde Ole Hyldtoft ligeledes sæde, og arbejdet afsluttedes i august måned. Ole Feldbæk er Københavns Universitets repræsentant i Orlogsmuseets bestyrelse.

Gæster og rejser:

I efterårsemestret har Jan Asmussen fra Christian-Albrechts Universität, Kiel, været tilknyttet instituttet som stipendiat i forbindelse med hans forskningsprojekt om tre danske handelskompanier i Asien og deres forbindelse med købstæder i Slesvig-Holsten.

Irene Nørlund har i forbindelse med sit projekt om »Tekstilkvinder i Vietnam og Filippinerne« været på feltophold i Filippinerne og Vietnam fra januar til august måned. Ole Odgaard har fra marts til april været på feltstudier i Zhenzhang amt i Sichuan Provinsen i Kina; og i september til november, i Renshou amt i Sichuan provinsen.

Publikationer:

- Arnfred, S., Nørlund, I., Ringgård, A., Thorbek, S., Vinding, D., Wilson, F.: Den 3. verdens kvinder i kort og tal. København 1988, 86 s.
- Feldbæk, O.: Kongen bød -. Enevælden og reformerne. Landboreformerne. Forskning og forløb, Claus Bjørn (udg.), s. 21, Odense 1988.
- : Linieskibet Holsten i Slaget på Rheden. Linieskibet Holsten 1772-1814, Ole L. Frantzen (red.), s. 23, København 1988.
- : Denmark. Nationalism in the Age of the French Revolution, Otto Dann, John Dinwiddy (udg.), s. 14, London 1988.
- : Gødsejerne og de store landboreformer. Gutenbergus' Årsskrift 1988, s. 7, København 1988.
- Hyldtoft, O.: Med vandkraft dampmaskine og gasmotor. Erhvervshistorisk årbog nr.37, 1987, s. 52, Århus 1988.
- : Moderne teglværksteknik i 1850'erne. Danmark Teknisk Museum Årbog 1987, s. 50, Helsingør 1988.
- Jensen, L.D.: Mod en langsigtet erhvervspolitik. De erhvervs- og industripolitiske spørgsmål som anvendelsen af modværdimidlerne rejste. Økonomi og Politik 60. årg., nr. 4, 1987, s. 255-62, København 1988.
- : Nogle tal om Marshallplanen og hjælpen til Danmark. Økonomi og Politik 60. årg., 1987, nr. 4, s. 210-12, København 1988.
- Mackintosh, J.: "Little Denmark" on the Prairie. A Study of the Towns Elk Horn and Kimballton in

- Iowa. Journal of American Ethnic History Vol. 7, No. 2, s. 46-68, Georgia 1988.
- Nørlund, I.: Cocktailparty i Bogor. Vietnam 3, s. 7-9, København 1988.
- Nørlund, I.: Sværd eller plovjern. Kontakt 4-1987/88, s. 8-13, København 1988.
- Pedersen, E.H.: Landbrugsudstillingen på Bellahøj 1938. Bol og By. Landbohistorisk Tidsskrift 1, s. 30, Odense 1988.
- : Bønder og penge – reformer og landbrug 1750-1800. Landboreformerne – forskning og forløb, Claus Bjørn, Ole Feldbæk, Karl-Erik Frandsen, Erik Helmer Pedersen, Johnny Leisner, s. 16, Odense 1988.
- , Lotze, K.: Denmark's picture of Australia 1800-1870. Emigranten. Årsskrift for Dansk udvandringshistorisk Selskab 4, s. 16, Aalborg 1988.
- : Danish emigration to America: Some notes on the historical background. Proceedings of: 7th Danish Canadian Conference, Winnipeg, May 27-29, 1988, Forbundet af danske Foreninger i Canada, s. 10, Ontario, Canada 1988.
- Søllinge, J.D.: Danmarks ældste avisbilleder. Siden Saxo Årg. 5, nr. 3, s. 12-16, København 1988.
- Thomsen, N.: Folkestyret under stress. Økonomi og Politik 1, s. 10, København 1988.
- : En note om valgdeltagelsen. Festskrift til Tage Kaarsted, H. C. Johansen, Mogens Pedersen, s. 337-46, Odense 1988.
- : Den politiske kultur. Dagligliv i Danmark 1945, G. Nellemann, Iørn Piø, Birgit Worre (red.), s. 95-128, København 1988.
- : I mediernes vold. Dagligliv i Danmark eft er 1945, G. Nellemann, Iørn Piø, Birgit Worre, s. 129-67, København 1988.

Carl-Axel Nilsson

Lektion: Hvad Balle-Petersen, Palle Ole Christensen, Thomas Harnup

Kandidatopgaver: Lone Rahbek Christensen, Klara Marie Jensen, Jan Hentberg, Johannes Møllgaard, Ole Møllegaard

Titel: Aardbevækkelse

Autur: Jensen, Ely, Sørensen

Læredokument: Bertine, Maria Simonsen

Forskningsspørgsmål

Etnologiens forskningsområde er dagliglivet såvel i nutidige som i historiske samfund. Det er etnologens opgave at beskrive og analysere beboerlivets former, som de regnes sig udspillet mellem mennesker. I de ringe de omgiver sig med og i deres forestillinger om, hvad der er rigtigt og forkert, godt og ondt, smukt og grimt. Etnologen må søge at forstå karakteren af disse former, de delvise den koder, som de udgør. Her må analysere, hvordan kulturelle og sociale forskelle etableres og kommunikeres og søge at forklare, hvad for de kulturelle mønstre der er størrelsesordenen i og rum.

Vi bruger ofte i hverdagsbegreber som livsstil og kultur til at referere til de komplekse helheder, som menneskene i den menneskelige hverdag udgør. Disse begreber har ofte været brugt nærmest som deskriptivsamfundskasser, hvilket må ses i sammenheng med, at liget længe har haft en overvejende beskrivende og dokumenterende karakter. I de senere år er der imidlertid for alvor kommet gang i en systematisk udvidelse af en etnologisk metodik, som søger at præcisere begreber som livsstil, ideologi og kultur og gøre dem operationalskrbare.

I.1 Birne Stoklund har fortsat sine studier over de økonomisk-økonomiske variationer i den forhistoriske landkultur. Studierne afvikles i en overlagt over-

3.1 Palle G. Christensen har arbejdet videre med etnologisk forskning i dagliglivet. Beskrivelser og forklaring af beboerlivets og menneskets livsforhold er blevet mere og mere betonet i etnologien såvel som i etnologiens historiske discipliner. Læreren har i det forløbne år arbejdet med dette problem på baggrund af de forskellige forhold til Sjælland forhistorisk og moderne beboerlivsgrupper, ringet af etnologiske formler og projekter. Skriftlig og kultur i et dansk beboerliv i 1980'erne er demonstreret, at menneskene og beboerlivet – gennem vist på forskellige planer – sammenhæng som i det enkelte forhold. Derfor har man i etnologien søgt at undersøge, trods deres samfundlige. De forskelle med henblik på den egenskab der udgør menneskene og alle menneske under deres samfund. Ved at undersøge denne tidligere samfundlige former og menneskelig til at undersøge den historiske antropologiske analyse og metodik for forståelse af menneskeligheden.

3.2 Palle G. Christensen har afsluttet kapitel 3 om forandringsformer på Gårdsland gods 1800-1899 (i sidste udgave). Derfor er der foretaget en analyse af de forskellige lander (80g 5) om beboerlivets sammenhæng af en lejemandskultur 1833-1899 og om to landarbejdsbeboere og deres beboere (80g) og op til i dag. POC arbejder på at gøre en sammenligning af studiens del III (80g 7-9) om menneskeligheden.

3.3 Drude arbejder Palle G. Christensen med lokaliseret af to folkelige dokumenter (det store rum de historien) i den etnologiske etnologi fra 1960'erne og op til i dag. Derfor har man til etnologkongressen i Norge 1988.

3.4 Thomas Hentberg har arbejdet med en rekonstruk-

Samfunds- og kulturhistorisk orienterede fag

1. Institut for europæisk Folkelivsforskning

Historie:

Instituttet blev oprettet i 1960. Indtil maj 1968 havde det til huse i Nationalmuseets bygninger i Brede, hvorefter det flyttede til den nuværende adresse på Brede Allé 69. Denne beliggenhed nær Frilandsmuseet og Nationalmuseets afdeling i Brede understreger den tætte tilknytning, som instituttet i hele sin levetid har haft til de kulturhistoriske museer i Danmark.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 5.

Professor: Bjarne Stoklund.

Lektorer: Poul Balle-Petersen, Palle Ove Christiansen, Thomas Højrup.

Kandidatstipendiat: Lone Rahbek Christensen.

Eksterne lektorer: Ena Hvidberg, Johannes Møllgaard, Ole Mørkegaard.

TAP: Antal årsværk: 0,8.

Anette Jepsen, Elly Sandgren.

Langtidsledig: Bettina Mørch Simonsen.

Forskningsvirksomhed:

Etnologiens forskningsområde er dagliglivet såvel i nutidige som i historiske samfund. Det er etnologens opgave at beskrive og analysere hverdagslivets former, som de tegner sig i samspillet mellem mennesker, i de ting de omgiver sig med og i deres forestillinger om, hvad der er rigtigt og forkert, godt og ondt, smukt og grimt. Etnologen må søge at forstå karakteren af disse former, dechiffrere den kode, som de udgør. Han må analysere, hvorledes kulturelle og sociale forskelle etableres og kommunikeres og søge at forklare, hvorfor de kulturelle mønstre viser så store variationer i tid og rum.

Vi bruger ofte i vor hverdag begreber som livsform og kultur til at referere til de komplekse helheder, som mønstrene i den menneskelige hverdag udgør. Disse begreber har ofte været brugt nærmest som deskriptive samle-kasser, hvilket må ses i sammenhæng med, at faget længe har haft en overvejende beskrivende og dokumenterende karakter. I de seneste år er der imidlertid for alvor kommet gang i en systematisk udvikling af en etnologisk metodik, som søger at præcisere begreber som livsform, ideologi og kultur og gøre dem operationaliserbare.

1.1 Bjarne Stoklund har fortsat sine studier over de økologisk-økonomiske variationer i den førindustrielle bondekultur. Studierne udmøntes i en oversigt over

»bonden og landskabet«, hvoraf foreløbig afsnittet om de østdanske slette- og skovbønder foreligger i en første redaktion.

1.2 Bjarne Stoklund har endvidere arbejdet med museumshistoriske spørgsmål, herunder navnlig problemet om samspillet mellem folkemuseer, kunstindustrimuseer og de store udstillinger i sidste halvdel af det 19. århundrede.

2.1 Poul Balle-Petersen har fortsat sit studie af provinskøbmændene i første halvdel af 1800-tallet. Med udgangspunkt i forskellige arkivfunds, først og fremmest konkursboer, er det hensigten at forsøge at forstå provinskøbmændenes placering mellem på den ene side kunderne i købstaden og på landet, som for bøndernes vedkommende også var leverandører fortrinsvis af kornvarer, og på den anden side »den store verden« udenfor, dvs. de store handelshuse i København, Hamborg og andre steder.

3.1 Palle O. Christiansen har arbejdet videre med empirisk forandring i langtidsperspektiv. Beskrivelse og forklaring af forandring og permanens i kultur og samfund er ét af de store gamle temaer i etnologien såvel som i adskillige andre historiske discipliner. Igennem flere år har Christiansen arbejdet med dette problem på baggrund af en udvalgt godsregion på Sjælland indeholdende højst forskellige lokale grupperinger af varierende form og alder. Projektet »Struktur og kultur i et dansk godsområde 1750-1980« søger at demonstrere, at permanens og forandring – ganske vist på forskellige planer – kan opfattes som to sider af det samme forhold. Derfor kan nogle (gamle) former i nutiden, trods deres samtidighed, kun forklares med henvisning til den »plads« de har indtaget i en tidligere og ofte ganske anderledes sammenhæng. Ved at udrede denne tidligere sammenhæng kommer arbejdet metodisk til at understrege den historiske situations-analyses nødvendighed for forandringsanalysen.

3.2 Palle O. Christiansen har afsluttet kapitel 7 om forandringsformer på Giesegaard gods 1800-1850 (jfr. sidste indberetning). Derefter er der færdiggjort to mere beskrivende kapitler (8 og 9) om henholdsvis anlæggelse af en lejehusmandslokaltet 1835-50 og om to landarbejderbeboelser og deres beboere 1850 og op til i dag. POC arbejder p.t. med en sammenfatning af studiens del III (kap. 7-9) om systemforskudning.

3.3 Desuden arbejder Palle O. Christiansen med lokalisering af to faglige dilemmaer (det store rum og historien) i den skandinaviske etnologi fra 1960'erne og op til i dag. Indlæg herom til etnologkongressen i Norge 1989.

4.1 Thomas Højrup har arbejdet med en rekonstruk-

tion af statsbegrebet som et led i at lokalisere de logiske figurer i den klassiske problematik, der ligger bag europæisk kulturteori. Han har med udgangspunkt i Hegel og Clausewitz genlæst forholdet imellem Platon og Aristoteles og er igang med en omtolkning af den grundliggende teoretiske problematik i Aristoteles' Politik og Etik, samt i Platons Lovene.

Han har fortsat den videnskabsteoretiske udforskning af de teoretiske figure hos Hegel, Marx, Durkheim og Weber, med henblik på at lokalisere de teoretiske forudsætninger for begreberne samfund og civilsamfund, og har videreudviklet livsformsanalysens logiske struktur ud fra det synspunkt, at livsformer forholder sig til produktionsmåder som terminalbegreber til relationsbegreber. Dette arbejde synes at bidrage til afklaringen af forholdet imellem klassisk kultur-analyse og strukturel livsformsanalyse. En del af disse resultater er under publicering i artikelform.

Alle tre projekter er elementer i en mere omfattende udforskning af mulighederne for at skabe en selvberende stats- og livsformsteori.

4.2 Thomas Højrup har genoptaget arbejdet med anvendt livsformsanalyse i forbindelse med strategisk planlægning og politiske processer. Arbejdet er koncentreret omkring de igangværende industrireformer (OD og ØD), og består dels af analyser og reformernes udvikling (samspillet imellem de politiske partier og befolkningens livsformer), dels af udarbejdelse af alternative modeller til løsning af de aktuelle og mere langsigtede problemstillinger.

5. Lone Rahbek Christensen har fortsat sin undersøgelse af gymnasieelevers mål og strategier for voksenlivet – set i livsformsanalysens perspektiv.

Gennem et indsamlet materiale bestående af ca. 1000 stile og dertilhørende spørgeskemaer forfattet af gymnasieelever i 42 klasser landet over er det hensigten at belyse:

- a) Hvilke mål og strategier for voksenlivet de unge har,
- b) med hvilke livsformsbegreber de tænker sig disse mål og strategier,
- c) hvorledes vilkårene for de kvindespecifikke livsformer er ændret og
- d) hvorledes den offentlige debat har præget de begrebsverdener, hvormed de unge tænker deres liv.

Dette arbejde forgår ved såvel en kvalitativ som en kvantitativ analyse af materialet.

Formidlende og anden virksomhed:

Instituttets medarbejdere har lagt vægt på at formidle deres forskningsresultater dels til kolleger inden for de højere læreranstalter, dels til et bredere publikum uden for universitetets og fagfællers snævrere kredse.

Bjarne Stoklund er medlem af referencegruppen for nyere tids kulturhistorie under Statens Museums-

nævn og medlem af bestyrelserne for Sonningfonden, Hjerl Fonden, Hjerl Hedes Frilandsmuseum og Landbohistorisk Selskab samt eforatet for Gieses Legat.

Bjarne Stoklund har i oktober i samarbejde med Museumshøjskolen arrangeret et seminar/efteruddannelseskursus for museumsinspektører med temaet »Nyt lys på de regionale kulturvariationer«.

Han holdt i december efter indbydelse gæsteforelæsninger på Institut für Volkskunde i Freiburg og på Institut für deutsche Philologie i Würzburg. Besøgte i den forbindelse også institutter og museer i München og Nürnberg.

Thomas Højrup er instituttets repræsentant i Fællesudvalget for Centralregistrering vedrørende Dansk Kunstindex og Det kulturhistoriske Centralregister.

Han er konsulent ved den svenske stats byggeforskningsinstitut med henblik på planlægningsforskning på Koster-øerne ved den svenske vestkyst, og har fortsat sit samarbejde med Sociologisk Institut om forskningsseminaret »Strukturel dialektik«.

Thomas Højrup har sammen med Anders Boserup (Soc. Inst.) arrangeret et to dages seminar om »Strukturel livsformsanalyse« på Sociologisk Institut i København (7/6-8/6). Han har holdt gæsteforelæsninger på Chalmers tekniska Högskola i Göteborg (22/2-26/2) og på Institut for samfundsøkonomi og planlægning, RUC (8/12 og 15/12).

Lone Rahbek Christensen har i årets løb efter invitation holdt gæsteforelæsninger ved følgende institutioner: Institut för folklivsforskning, Stockholms Universitet, Panum Institutet, KU, Sexologisk Seminar, Rigshospitalet, Chalmers tekniska Högskola og institutionerne for Etnologi og Socialt Arbete, Göteborgs Universitet, Institutt for Etnologi, Oslo Universitet, Sociologiska Institutionen, Lunds Universitet.

Udgivervirksomhed:

Bjarne Stoklund er fortsat hovedredaktør af det internationale tidsskrift *Ethnologia Europaea*, *Journal of European Ethnology*, som fra 1984 er udsendt fra Institut for europæisk Folkelivsforskning.

Desuden er Bjarne Stoklund indtrådt som dansk redaktør for det nordiske tidsskrift *Ethnologia Scandinavica*.

Palle O. Christiansen er medlem af redaktionen for tidsskriftet *Fortid og Nutid*.

Publikationer:

Christensen, L.R., Højrup, T.: *Strukturel livsformsanalyse*. Samfundsfagsnyt 69, juni, s. 17-37, Sønderborg, Danmark 1988.

Christensen, L.R.: *Livsformer i Danmark*. København 1988, 132 s.

–: *Livsformer – Passer vi sammen? Kvindens hvem hvad hvor 1989*, Politikens Forlag (udg.), s. 68-71, København 1988.

Christiansen, P.O.: Construction and Consumption of the Past. From "Montaillou" to "The Name of the Rose". *Ethnologia Europaea* XVIII, s. 5-24, København 1988.

Schaumburg-Müller, P.: Om tilbagekaldelse af checks. *Tidsskrift for Rettsvitenskap* 1-2, s. 108-26, Oslo, Norge 1988.

Stoklund, B.: Was ist Kulturgeschichte? Troels-Lund und der kulturgeschichtliche Meinungsstreit in Deutschland in den 1880er Jahren. *Wandelder Volkskultur in Europa. Festschrift für Günter Wiegelmann zum 60. Geburtstag. (Beiträge zur Volkskultur in Nordwestdeutschland 60)*, Niels-Arvid Bringués m.fl. (eds), s. 3-16, Münster 1988.

Stoklund, B.: Arbejde og kønsroller på Læsø o. 1200-1900. Læsø 1988, 63 s.

=: Lokal- og kulturhistorien i faghistorisk perspektiv. *Fortid og Nutid* XXXV, 1, s. 81-85, København 1988.

Poul Balle-Petersen

2. Institut for Folkloristik

Historie:

Instituttet blev oprettet i 1967 under betegnelsen Institut for Folkemindevidenskab. Navnændringen til Institut for Folkloristik godkendtes af Det humanistiske Fakultetsråd og Konsistorium i foråret 1988. Ved oprettelsen tildeltes instituttet lokaler i Købmagergade 46, hvorfra det flyttedes i 1969 til Torvegade 47 og i 1979 til Københavns Universitet Amager.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 3,75 (6,0).

Lektorer: Karsten Biering (heltidsudlån i 1988 til Center for Arbejderkulturstudier), Michael Chesnutt (orlov/udenlandsk studieophold januar-august 1988), Bengt Holbek, Birgitte Rørbye, Michèle Simonsen (orlov fra september 1988).

Adjunkt: Morten Thing (heltidstilknyttet Center for Arbejderkulturstudier).

Kandidatstipendiat: Flemming Hemmersam.

Ekstern lektor: Steen Ove Christensen.

Undervisningsassistenter: Charlotte S. H. Jensen, Lisbet Torp m.fl.

TAP: Antal årsværk: 0,8.

Assistent Karin Thomsen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsfelt er folketradition, bredt defineret som kulturytringer overleveret i ikke-skriftlig form (fortælling, sang, musik, skikke, ritualer, erin-

dringer m.v.). Ud over selve kulturytringerne studeres deres sociale og historiske baggrund, deres funktion, form osv. I 1988 har forskningen fortsat været samlet om emnekredsene erindringer, folkedigtning og etnomedicin.

1. Erindringer m.v.

1.1 Den indsamlings af arbejdererindringer, som blev påbegyndt i februar 1985, er foreløbigt afsluttet med udgivelsen i instituttets årbog for 1987 af en projektredegørelse med udvalgt eksempelmateriale. I 1989 udgives erindringsbogen »En bryggeriarbejders liv« (Hemmersam).

1.2 Undersøgelsen »Etnologisk og folkloristisk forskning i arbejderbeskrivelse og arbejderfolklore fra 1920 til i dag« er afsluttet ultimo februar. En delpublicering vil finde sted i 1989 i det nordiske tidsskrift »Arv« (Hemmersam).

1.3 I 1990 er det 100 år siden den første 1. maj-fest blev afholdt. Med støtte fra LO arbejdes der sammen med to andre forskere på en bog om festdagens historie i Danmark til udgivelse i forbindelse med jubilæet (Hemmersam).

2. Folkedigtning

2.1 Der er gennemført en monografisk undersøgelse af legendetyperne Aarne-Thompson 750A-B (»The Wishes; Hospitality Rewarded«). Hovedresultaterne ventes udgivet i artikelform i 1989/90 (Chesnutt).

2.2 I forlængelse heraf er der udarbejdet en artikel om et afsnit i den oldislandske Snorra Edda, som kan betragtes som en historisk variant af typen Aarne-Thompson 750B. Artiklen udkommer 1989 i en mindebog for den islandske filolog Gudbrand Vigfusson (Chesnutt).

2.3 Der er foretaget studier over den historisk-geografiske metodes forskningshistorie med henblik på en kommende fagteoretisk fremstilling (Chesnutt).

2.4 Der er udarbejdet en (forkortet) dansk udgave af disputatsen »Interpretation of Fairy Tales« fra 1987 samt ydet konsulentbistand ved redaktionen af en ledsagende tekstsamling (Holbek).

2.5 Der er ydet konsulentbistand ved oversættelsen til engelsk af Axel Olrik: »Nogle grundsætninger for sagnforskning« (1921). Oversættelsen er udført af Kirsten Wolf og Jody Jensen og udkommer på et amerikansk forlag (Holbek).

2.6 Den tysksprogede antologi »Dänische Volksmärchen« er færdigredigeret og oversættelsen kontrolleret (Holbek).

2.7 Arbejdet med lærebogen »The Folktale« er genoptaget efter at have været stillet i bero en del af året (Holbek).

3. *Etnomedicin*

Der er arbejdet videre med undersøgelsen: »Sundhed forpligter. Et medicinsk-folkloristisk studie af vilkårene for de folkelige erfaringsdannelser vedrørende sundhed og sygdom i den universitetsmedicinske periode i Danmark«. Undersøgelsen opridser konturerne for den offentlige udvikling af den tvetydige sundhedsbevidsthed i Danmark ca. 1500-2000. Ud fra en kulturkritisk metode afdækkes konkrete og latente spændinger og interesseudsættninger. Tre tidsrum afgrænses, hvor opbruddene har været så intensive, at de betegnes som perioder karakteriseret af sundhedsbevægelser. Særlig vægt lægges på tiårene o. 1800, hvor den offentlige sundhedssektor for alvor er under etablering. Studiet af hovedlinjerne og de mere indgående undersøgelser af sundhedsbevægelserne fører frem til den folkloristiske analyse af det spændingsfelt, som knytter sig til udviklingen af den danske sundhedsbevidsthed gennem et halvt årtusinde. Målet er at sætte de folkelige erfaringsdannelser vedrørende sygdom og sundhed ind i et kulturelt og samfundsmæssigt perspektiv med henblik på en nærmere bestemmelse af deres betydning for den historiske udvikling (Rørbye).

Andet:

Chesnutt har udført ad hoc-opgaver for universitetets internationale kontor, herunder repræsenteret Københavns Universitet ved et møde for de danske lektorer i USA afholdt ultimo april i Eugene, Oregon. Han er dansk suppleant i styrelsen for Nordisk Institut for Folkedigtning (NIF) i Åbo, Finland.

Holbek var medarrangør af efterårets internationale symposium på Laboratoriet for folkesproglig Middelalderlitteratur ved Odense Universitet.

Rørbye er fagrådsmedlem i Dansk gerontologisk Selskab og dansk medlem af styrelsen for NIF. Hun repræsenterede instituttet ved jubilæumssymposierne på Etno-folkloristisk Institut ved universitetet i Bergen (maj) og Folklivsarkivet ved Lunds Universitet (december).

Udgivelsesvirksomhed:

Instituttet udgiver årbogen »Unifol«, som i 1988 havde temaet »Arbejdererindringer«.

Holbek er medredaktør af serien »FF Communications« samt af tidsskrifterne »Folk og Kultur«, »Arv« og »Merveilles et Contes«.

Rejser, gæsteforelæsninger m.v.:

Chesnutt opholdt sig fra januar til august som gæsteforsker i folkloristik og skandinaviske studier ved University of California-Berkeley.

Holbek forelæste 31.4. ved University of Wisconsin-Madison.

Holbek og Chesnutt forelæste ved Colloquium on Nordic Narrative Folklore afholdt 25.4.-26.4. ved University of California-Berkeley.

Chesnutt deltog 28.4.-30.4. ved University of Oregon i årsmødet i det amerikanske Society for Advancement of Scandinavian Studies. – 5.5. holdt han foredrag for The Celtic Colloquium ved University of California-Berkeley.

Rørbye forelæste 5.5. og 7.5. ved universitetet i Bergen.

Chesnutt forelæste ved kongressen »Folklore in the Middle Ages« afholdt 21.10.-22.10. på Center for Medieval and Early Renaissance Studies ved State University of New York-Binghamton. – 28.10. deltog han i et seminar om aktuelle tendenser i nordisk folkloristik ved American Folklore Society's årsmøde i Cambridge, Massachusetts.

Holbek forelæste ved eventyrsymposiet afholdt 21.11.-22.11. på Laboratoriet for folkesproglig middelalderlitteratur ved Odense Universitet.

Publikationer:

Chesnutt, M.: *Minstrel Reciters and the Enigma of the Middle English Romance. Culture and History* 2, s. 48-67, København 1987.

Holbek, B.: Redaktion af: *Unifol. Årsberetning 1987*, Tema: Arbejdererindringer. København 1988, 95 s.

Rørbye, B.: *Da kvinderne havde fået valget fik vi sundhedsplejeskerne. Barndom – Børns vilkår og sundhed før og nu*, Dansk Sygeplejeråd (udg.), s. 89-95, Århus 1988.

–: *Helsebølgen. Dagligliv i Danmark i vor tid 1: Samfund og familie*, George Nellemann, Iørn Piø, Birgit Vorre (red.), s. 499-512, København 1988.

Simonsen, M.: *Furansu No Minwa. Japan 1988*, 155+XI s.

–: *Tradition orale et idéologie nationale – Svend Grundtvig et les ballades médiévales danoises. Le monde kalevaléen en France et en Finlande. Avec un regard sur la tradition populaire et l'épopée bretonne*, Heikki Kirkinen, Jean Perrot, s. 229-41, Paris, Helsinki 1987.

Michael Chesnutt

3. Institut for forhistorisk og klassisk Arkæologi

Historie:

Forhistorisk-arkæologisk Institut og Institut for klassisk Arkæologi under Københavns Universitet blev pr. 15. februar sluttet sammen til ét institut, Institut for forhistorisk og klassisk Arkæologi.

De to oprindelige institutters historie er indgående beskrevet i Københavns Universitets Årbog for 1987.

Instituttet har et omfattende samarbejde med Nationalmuseet, Glyptoteket, Thorvaldsens Museum og Den kongelige Aftøbnings-samling. Disse museers samlinger, arkiver, biblioteker og laboratorier er es-sentielle for den arkæologiske forskning.

Instituttet omfatter foruden kontorer, biblioteker, billed- og lysbilledsamling, også læse- og studierum for de studerende o.a., tegnerum, computerrum, rum til fundbearbejdning samt i kælderen et større maga-sinareal til fund, der er under bearbejdning (før afgi-velse til museerne). Instituttet er desuden i besiddelse af en enestående samling flintprøver, arkæologiske eksperimenter (især flint) samt oldsager, kopier m.v., der opbevares i studiesamlingen. Eksperimenter og flintstudier foretages i flintkælderen, der udgør en del af laboratoriet i Frederiksholms Kanal 4. Laboratoriet er indrettet til flintstudier, tekniske undersøgelser af bl.a. keramik, vaskning og ordning af fund fra udgravn-inger, slemning m.v. Laboratoriet er fortsat i 1988 blevet udbygget med nye instrumenter.

Af 1988's aktiviteter skal følgende fremhæves: Fra 1/12 1987 til 31/5 1988 har dr. Richard Hodges været gæstelærer ved instituttet, bekostet af Forskerakade-miet.

Pr. 1. februar tildeltes Forhistorisk Arkæologi en universitetslønnede kandidatstipendiat, 1. marts tildel-tes Klassisk Arkæologi et introduktionsstipendium, og pr. 1. maj besattes et lektorat i Klassisk Arkæologi. Forhistorisk Arkæologi har endvidere fået bevilget endnu et lektorat til besættelse pr. 1/1 1989 i Marin Arkæologi.

Ombygning og indretning af laboratorier i Frede-riksholms Kanal 4 er fortsat i 1988.

Instituttet har indgået samarbejdsaftale med uni-versitetet i Lund og Klassiska Institutionen i Lund, samt universiteterne i Kiel, Tübingen, Berlin, Mün-ster, Amsterdam, Bordeaux, Cambridge, Southamp-ton, Bradford og Sheffield. Dertil findes der aftaler med Liverpool Museum; University of Liverpool; Istituto Orientale, Napoli; Soprintendenza Archeologica di Salerno; Museo Archeologico di Pontecagnano; Hunter College, New York; Washington University, St. Louis; University of Wisconsin; Madison Univer-sity of Winnipeg, og det arkæologiske institut i Lenin-grad.

Instituttet var vært for et besøg af lederen af Det arkæologiske Institut i Leningrad professor V. M. Masson, ligesom instituttet har arrangeret et interna-tionalt forskeruddannelsessymposium med temaet »Arkæologi, historie og kunst ca. 400-1000/1200 e.Kr.«, bekostet af Forskerakademiet.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 8.

Lektorer: Erik Brinch Petersen, Klaus Ebbesen, Ulla

Lund Hansen, Klavs Randsborg, Annette Rathje, Ingrid Strøm.

Lektorvikar: Lone Wriedt Sørensen.

Adjunkt: Bjarne Grønnow.

Forskningsstipendiater: Morten Axboe, Jane Fejfer, Tobias Fischer-Hansen, Leif Chr. Nielsen.

Introduktionsstipendiat: Sanne Houby-Nielsen (For-skerakademiet).

Kandidatstipendiat: Lars Jørgensen.

Gæste-VIP: Richard Hodges (Forskerakademiet).

Undervisningsassistenter m.v.: 3 kurser (pr. år) i ek-strafakultære emner, dertil undervisning ved gæstelæ-rere i historie og klassisk filologi, samt seminargrav-ninger.

TAP: Antal årsværk: 1,74.

Korrespondent Una Koester, tegner Poul Christen-sen.

Forskningsvirksomhed:

Til instituttet er foruden den faste stab knyttet forsk-ere i bebyggelsesforskning (bl.a. C.J. Becker, prof-em.), etruskiske bronzer (udarbejdelse af corpus ved P.J. Riis, prof.em., assisteret af stud.mag. Susanne Bernth), teknologi m.v. Instituttet har desuden gavn af det videnskabelige samarbejde med de arkæologi-ske museer i København, herunder Nationalmuseet, og det bør pointeres, at en lang række ældre studeren-de er beskæftiget med videnskabeligt arbejde i ind- og udland, herunder bl.a. som ledere/deltagere i arkæo-logiske udgravninger for Nationalmuseet, provinsmu-seer og udenlandske museer/institutioner. De nævnte forhold forøger den videnskabelige ekspertise på insti-tuttet og er medvirkende til at skabe bl.a. et højt for-skeruddannelsesniveaue med en, i forhold til et studen-terantal på over 250, lille fast stab.

Instituttets primære forskningsområder er:

1. Kultur- og samfundsudviklingen i Nordeuropa i perioden fra ca. 12.000 f.Kr. til det 12. år.h.e.Kr. Den forhistorisk-arkæologiske forskning har et nært samar-bejde med andre arkæologiske forskningstraditioner (bl.a. den klassisk-mediterrane) og med de øvrige samfunds- og historievidenskaber. Af væsentlig betyd-ning er arkæologiens kontakt med naturvidenskaben. I de seneste år er der endvidere etableret forskning i arktisk arkæologi og etnoarkæologi.

2. Middelhavslanternes arkæologi fra forhistorisk tid til senantik, samt arkæologi i de øvrige områder under græk-hellenistisk eller romersk kultur.

Instituttet har traditionelt særdeles nære forbindel-ser med det internationale forskningsmiljø. Instituttet og dets videnskabelige medarbejdere er repræsenteret i alle styrende råd (Det arkæologiske Nævn, Fortids-minderådet, Fællesudvalget for centralregistrering, m.v.) for dansk arkæologi samt i adskillige internatio-nale komiteer, nævn og udvalg og yder en meget bety-delig ulønnet servicevirksomhed, især overfor Natio-

nalmuseet og andre danske museer (udgravninger, styringsgruppe- og komitéarbejde, foredrag m.v.). To af instituttets medarbejdere er knyttet til Forskningsrådets projekt »Stamme-Stat«. Alle instituttets medarbejdere er engageret i populærvidenskabelig formidling gennem skrevne eller visuelle medier.

De følgende projektbeskrivelser omfatter kun instituttets og de videnskabelige medarbejders hovedprojekter og bl.a. ikke den meget vigtige studenteforskning.

1. Vedbækprojektet

Ud fra nye udgravninger for Nationalmuseet og Søllerød Museum og gennem behandling af tidligere fremgravet materiale studeres en jægerbefolknings tilværelse omkring en nordsjællandsk fjord gennem Atlantisk tid (ca. 5.500-ca. 3.000 f.Kr.).

Denne sæsons udgravning i Vedbæk foregik yderst på strandvolden på grundstykket Gøngehusvej nr. 7, som netop i år lå ryddet inden et kommende anlægsarbejde i 1989. Stud.mag.'erne Johan Sobotta, Keld Møller Hansen og Lykke Johansen udgjorde assistentholdet.

Udgravningen foregik to meter nede i strandvolden, og kom til at omfatte godt 100 kvadratmeter. Som vigtigste resultat må fremhæves den nøjagtige registrering af en bopladsflade, i hvilken der blandt mange andre anlæg også fandtes en serie børnegrave med brændte såvel som ubrændte skeletter, samt en enkelt, vist nok, gravlagt hund (Erik Brinch Petersen).

2. Andre mesolitiske grave

Sammen med Nationalmuseets bevaringssektion afsluttedes laboratorieuudgravningen af Strøby Egede graven inden den klargjordes til udstilling på Køge Museum (Erik Brinch Petersen).

3. Arktiske undersøgelser

Sammen med museumsinspektør Troels Romby-Larsen, Christianshåb Museum, og studerende foretoges sammen med stud.mag. Keld Møller Hansen en antikvarisk rekognoscering af skærgården omkring udstedet Ikamiut, Diskobugten. Arbejdet foregik i juli måned og herunder registreredes ca. 700 fundsteder, hvoraf de vigtigste var 18 paleoeskimoiske lokaliteter (Erik Brinch Petersen).

4. Undersøgelser over den neolitiske tragtæggekultur i Nordeuropa, d.v.s. den ældste nordiske bondekultur fra ca. 4.000-2.700 f.Kr.

Projektet omfatter primærforskning over alle fundkategorier (boplads, grave, dysser, jættestuer, og enkle jordgrave samt offerfund). Også skeletmaterialet samt det zoologiske materiale fra stenalderen er inddraget. Der sigtes mod en almindelig kulturhistorisk skildring af samfundsforholdene, så vidt de kan belyses med et arkæologisk materiale og med bidrag fra en række na-

turvidenskaber. I årets løb er udsendt en række mindre artikler, ligesom manuskriptet til flere er afsluttet. Et par bogmanuskripter er endvidere under udarbejdelse (Klaus Ebbesen).

5. Yngre neolitisk tid i Danmark

Tidligere troede man, at de forskellige arkæologiske komplekser repræsenterede folkestammer, som havde levet side om side i Danmarks stenalder. Naturvidenskabelige dateringer samt nye arkæologiske fund har imidlertid vist, at de i stedet repræsenterer forskellige kronologiske stadier i det danske samfunds udvikling. Navnlig udviklingen i det 3. årtusind f.v.t. må som følge heraf nyvurderes. Projektets formål er ved anvendelse af en evolutionistisk tolkningsmodel og på grundlag af omfattende kildestudier at beskrive samfundets struktur og udvikling i yngre neolitisk tid eller enkeltgravetid (ca. 2.700-1.900 f.Kr.). Et par artikler er udsendt i årets løb og et større manuskript er under udarbejdelse. Delvis som led i ovennævnte studier er etableret et dansk-svensk forskningsprojekt til udforskning af stridsøksetidens boplads og huse (Klaus Ebbesen).

6. Yngre romersk jernalder i Danmark

Der arbejdes videre med udformningen af publikationen af de såvel i 1829-1954 som de fra 1977 og fremefter undersøgte grave fra Himlingøje på Østsjælland.

Gravenes udstyr består af såvel fremragende hjemlige genstande som af romerske importvarer af høj kvalitet. Gravfundene vurderes på såvel lokalt som internationalt plan for at analysere denne specielt rige befolkningsgruppes rolle og indflydelse på interne udvekslingssystemer og vareudveksling med Skandinavien og Romerriget.

Naturvidenskabelige discipliners deltagelse i bearbejdningsfasen sigter mod en optimal udnyttelse af alle fremdragne spor i grave og landskabet omkring dem.

Som den første danske jernaldergravplads analyseres lokaliteten i et videre perspektiv på basis af et samarbejde med pedologer fra Geologisk Institut, Århus Universitet, med det formål at rekonstruere det lokale romertidslandskab, herunder de tidligere vådområders udrækning. Endvidere samarbejdes med en pollenanalytiker og en zoolog fra Københavns Universitet, ligesom der foretages frøbestemmelser og C-14 analyser (Nationalmuseet). Skeletterne analyseres af en fysisk antropolog og tænderne af odontologer (Antropologisk Laboratorium ved Københavns Universitet). Jernalderens mennesker og dyr sættes i relation til andre jernalderpopulationer.

Publikationen vil endvidere komme til at rumme katalog samt afbildninger af alle romerske importgenstande fra yngre romertid på Sjælland. Endvidere vil de romerske mønter fra Danmark blive bearbejdet fra numismatisk side.

I forbindelse med projektet er der foretaget studierejser til Köln, Trier, Saalburg og London (Ulla Lund Hansen).

7. Sporelementstudier af romerske bronzekar

I samarbejde med univ. lektor Haldis J. Bollingberg, Geologisk Centralinstitut, Institut for Petrologi, Københavns Universitet, foretages sporelementstudier af arkæologiske metalgenstande ved laser/buespektrografi til udvidet karakterisering og forståelse af de romersk producerede bronzekars oprindelse.

Der udtages prøver fra romerske bronzekar fundet i såvel de skandinaviske lande som det øvrige Europa. I forbindelse med projektet er der foretaget studierejser til Oslo (Ulla Lund Hansen).

8. Samfundsudviklingen i Europa og Middelhavsområdet i det første årtusind e.Kr.

Gennem studiet af især arkæologiske kilder søges de basale, først og fremmest økonomiske forhold belyst i denne periode, der omfatter afslutningen af de antikke samfund, begyndelsen af den moderne vesteuropæiske udvikling, og integrationen af det »barbariske« Europa, bl.a. Norden, i en international økonomisk og samfundsmæssig sammenhæng. Det arkæologiske materiale er særlig velegnet til at dokumentere landbrugs- og bosættelsesudviklingen (både på land og i by) og til at aftegne vareproduktion og -distribution.

Andre arkæologiske kildegrupper, grave, monumentalarkitektur m.v. åbner for en videre diskussion dels af spørgsmål som værdi-investering eller »forbrug«, dels af samfundsstrukturernes og ideologiens forandring i den nævnte centrale periode. Nogle af de »store« temaer i den sene forhistorie og tidlige historie er ad denne vej blevet belyst. Projektet har givet anledning til et udpræget tværfagligt arbejde inden for så forskellige områder som klimatologi, botanik, zoologi, kulturgeografi, numismatik, historie, socialantropologi m.v. og ikke mindst til integration af metoder og resultater fra såvel klassisk middelalder – som såkaldt forhistorisk arkæologi. Hovedprojektet omfatter de facto snesevis delprojekter.

I det forløbne år er der foretaget studierejser til U.S.A. og Italien, udarbejdet flere manuskripter samt afsluttet en monografi om emnet (udkommer i 1989 på Cambridge University Press).

Endelig skal det nævnes, at der i samarbejde med Accademia de Danimarca, Istituto Svedese samt British School, alle i Rom, i januar 1987 arrangeredes et internationalt fire-dages symposium over »Det første Årtusinde e.Kr.«. Symposieberetningen er i trykken og udkommer i 1989 på L'Erma, Roma (Klavs Randsborg).

9. Regionalundersøgelse i et mindre område på Østfyn (Gudme)

Gudme-området er i det første årtusind e.kr. et høv-

dingecenter og udvekslingsknodepunkt i Sydskandinavien og har givet et overraskende stort og rigt arkæologisk fundmateriale. Samtidig er det en af de tidligst udforskede egne af Danmark med verdens første »regionalundersøgelse«, hvilket åbner interessante forskningsmæssige perspektiver.

I tilknytning til det arkæologiske arbejde foretages et forskningsetnologisk studie omkring aspekter af det forrige århundredes herregårdskultur, især person- og begravelseskult.

Arbejdet, der gennem Gudme-styringsgruppen i 1986 blev integreret med bl.a. Nationalmuseets undersøgelser, har i det forløbne år omfattet totalregistreringer af det meget store fundmateriale fra området (Klavs Randsborg).

10. Samfundsudviklingen i Europa og Middelhavsområdet i andet og første årtusind f.Kr.

Med anvendelse af de samme metoder og data-typer som i det nu afsluttede projekt vedrørende det første årtusind e.Kr. er påbegyndt et arbejde omkring en samfundsmæssig og historisk, ideologisk fortolkning af det arkæologiske materiale m.v. fra den sene del af oldtiden indtil vor tidsregnings begyndelse (Klavs Randsborg).

11. Det ideologiske program i frisen fra det etruskiske kompleks i Murlo (Siena)

Undersøgelsen sigter mod udarbejdelsen af en endelig publikation af arkitekturfrisen fra det store etruskiske bygningskompleks i Murlo nær Siena. Der er tale om 1) en mekanisk undersøgelse af flere 1000 bevarede frisefragmenter for at rekonstruere frisens længde og plads på bygningen, 2) et studie af det samlede ikonografiske program, for at sætte de fire fremstillinger: procession, hestevæddeløb, forsamling og banket ind i en helhed. Da Murlo's banketscene repræsenterer det ældste kendte eks. på en liggende banket i Etrurien og yderligere må sættes i relation til fund af banketudstyr fra selve bygningskomplekset, studeres bankettens socialkulturelle funktion, (1) i samarbejde med stud. mag. Margit von Mehren). Delaspekter er publiceret i artikelform i internationale tidsskrifter. Annette Rathje deltog i Ficana seminar i Frederiksstad med samtlige videnskabelige medarbejdere af projektet, ligesom A. R. deltog i den internationale etruskerkongres i Berlin, DDR, i oktober (Annette Rathje).

12. Latiums jernalder

Annette Rathje er medarbejder ved det Italo-nordiske forskningsprojekt udgravningen af Ficana i det gamle Latium, og arbejder med publikationen af materialet fra et arkaisk hus.

I forbindelse med dette projekt arbejdes på publiceringen af Dr.phil. Molly Cottons efterladte manuskript »The Iron Age of Latium Vetus«, en syntese, som A. R. er blevet opfordret til at udgive af Molly

Cotton Foundation. A. R. foretog i juni en studietur til Edinburgh med henblik på at diskutere tilrettelæggelsen af bogen om Latiums jernalder (Annette Rathje).

13. *Det argiviske Heraion*

Videreførte studier over det tidlige argiviske Heraion, ca. 800-550 f.Kr. og dets relationer til andre græske helligdomme og byer/beboelsessamfund, specielt Argos. Studierne har koncentreret sig om arbejdets anden del: Votivbronzer (Ingrid Strøm).

14. *Monte Becco*

Udarbejdelse af endeligt manuskript med henblik på publikation af udgravningsmaterialet fra den etruskiske beboelseshøj, Monte Becco, nær Bolsenasøen i Mellemitalien. Beboelsen dateres ca. 700-ca. 300 f.Kr. Cirka halvdelen af manuskriptet er færdigskrevet (Ingrid Strøm).

15. *Canadian Palaeopathos Survey project*

Bearbejdning af cyprisk keramik fra jernalderen med henblik på publikation (Lone Wriedt Sørensen).

16. *Qeqertasussuk-projektet. – Saqqaq-kulturen (2.400-1.000 f.Kr.) i nyt perspektiv*

Projektet omfatter en større tværfaglig behandling af fundstoffet fra den over 4.000 år gamle boplads, Qeqertasussuk, i Diskobugten Vestgrønland.

Saqqaq-kulturen er hidtil kun beskrevet ud fra stenredskaber. Nu har Christianshåb Museums omfattende udgravninger (ledet af Bjarne Grønnow siden 1983) på bopladsen Qeqertasussuk åbnet helt nye veje for udforskningen. Bopladsen har exceptionelt gode bevaringsforhold. Genstande af træ, ben, barde og fjer og rester af skinddragter er bevaret i de permafrosne kulturlag. Boliger og andre stenbyggede anlæg på bopladsen er ganske uforstyrrede. Naturvidenskabsfolk, eskimologer og arkæologer arbejder sammen om undersøgelsen. Feltarbejdet er nu afsluttet, og projektet er i analysefasen. Fra naturvidenskabelig side belyses datidens klima, vegetation, insektliv og udnyttelsen af fangstdyrene. Den arkæologiske analyse belyser, for første gang i palæo-eskimologisk sammenhæng, følgende emner:

- 1) Redskabernes skæftningsmåder og funktion.
- 2) Arbejdsprocesserne fra råemne til det faglige redskab.
- 3) Fjernforbindelser (studier af råstoffernes proveniens).
- 4) Bopladsens struktur (aktivitetsområder).
- 5) Boligens konstruktion og indretning. (En boligtomt med alt organisk materiale bevaret er udgravet).

Resultaterne af de tværfaglige analyser planlægges publiceret inden for de næste ca. 5 år i en række bind af den engelsksprogede skriferække »Meddelelser om Grønland« fra »Kommissionen for videnskabelige Undersøgelser i Grønland«. Projektets naturvidenskabelige del ledes af stud.lic.scient. Morten Meld-

gaard, Zoologisk Museum. Carlsbergfondet har bevilget EDB-udstyr til analysefasen.

Endvidere er der lagt særlig vægt på populær formidling af udgravningsresultaterne (Bjarne Grønnow).

17. *Renjægerkulturer – studier af ændringsprocesser i bosætningsmønstre og ressourceudnyttelse*

Projektet er en videreførelse af Bjarne Grønnows forskning omkring økonomi og bosætning hos rensdyrjagt-baserede samfund i Grønland og senglacialtidens Nordeuropa. Studiet er af etnohistorisk/etnoarkæologisk karakter; arbejdet i disse år koncentrerer sig om det vestgrønlandske indlandsområde, Angujaartorfiup Nunaa. Fotografier, optegnelser og interviews med de lokale jægere belyser renjagten i området fra begyndelsen af dette århundrede til nu. Førrige århundrede dækkes af de grønlandske jægeres egne akvareller og korttegninger og de nedskrevne fortællinger, mens et omfattende sagnmateriale rækker tilbage til før kolonisationen i 1700-tallets begyndelse. De arkæologiske fund i området udvider tidsperspektivet til omkring 2000 f.Kr. Med dette projekt søges en belysning af ændringsprocesserne i bosætning og ressourceudnyttelse gennem tiden. Resultaterne af disse diakrone studier skal da anvendes i analysen af de senpalæolitiske bopladsfund fra Europa.

I det forløbne år er Qeqertasussuk-projektet og Rensdyrjægerforskningen præsenteret ved flere symposier og gæsteforelæsnings i Danmark og international sammenhæng. Her kan nævnes fremlæggelser ved »Hugo Obermaier Gesellschaft für Erforschung des Eiszeitalters und der Steinzeit« (30. Tagung, Schloss Gottorf, Schleswig), Menschen im Eis – Eskimo Früher und Heute (Niederrheinisches Museum der Stadt Duisburg), Sixth Inuit Studies Conference (Inuit Studies, Københavns Universitet).

B. G. har gennemført et Nordisk Forskerkursus i etnohistorisk metodik ved Umeå Universitet (»Problem och möjligheter vid den etnohistoriska metodens användning i et skandinavisk sammenhang«) (Bjarne Grønnow).

18. *Guldrakteater*

Arbejdet med folkevandringstidens guldrakteater har i 1988 stået i dataregistreringens tegn. Brakteaternes billedmotiver er opdelt i deres detaljer (øjne, ører, fødder o.s.v.), og der er udskilt og defineret typer af de enkelte motivdetaljer. De er registreret i et specielt udviklet database-program. Materialet omfatter over 560 forskellige præg; i gennemsnit er der registreret 14 detaljer pr. præg. Den videre bearbejdning sker dels ved kombinerede søgninger på databasen; dels ved videre behandling i særlige programmer, der foretager kombinatoriske og multivariable analyser (korrespondens-analyse).

Som i 1987 blev deltagelsen i projektet betalt af

Deutsche Forschungsgemeinschaft, idet M. A. er Wissenschaftlicher Mitarbeiter ved Institut für Frühmittelalterforschung, Münster.

»Stand der Forschung« blev fremlagt på kollokviet »Götterbildamulette einer spätantiken Randkultur« i Bad Homburg 28.11.-1.12.1988, finansieret af Werner Reimers-Stiftung. En almen oversigt over ikonografiske problemer og metoder i den forhistoriske arkæologi blev givet på Dansk Magisterforenings symposium om ikonografi 9.-10.5.1988 (Morten Axboe).

19. Romerske portrætter

Publikation af en gruppe romerske portrætter fra herresædet Ince Blundell Hall nu i Liverpool Museum. De romerske kvindeportrætter er i trykken.

Der sker en videre bearbejdning af de romerske mandspotrætter med henblik på katalog-fremstilling (Jane Fejfer).

20. De kunstneriske og kulturhistoriske relationer mellem Etrurien og Sicilien og Magna Graecia fra arkaisk tid til hellenistisk tid

Formålet med projektet er at klarlægge, hvorfra de forskellige vestgræske elementer i etruskisk kultur stammer; det vil sige udrede de forskellige vestgræske områders og byers indflydelse i Mellemitalien, med særlig henblik på arkitektur, mytologi, ikonografi og maleri. T. F.-H. har deltaget i kongressen »Agrigento e la Sicilia greca. Storia e immagine (580-406 a.C.)«, i Agrigento, maj 1988 (Tobias Fischer-Hansen).

21. Omme-undersøgelsen

Arbejdet med projektet »Omme-undersøgelsen. Vikingetidens bebyggelse i Danmark« er fortsat. Nyt vikingetidigt fundmateriale er registreret.

Fra undersøgelsens specifikke del, udgravningerne på Omgård i Ringkøbing amt, er færdiggjort en rapport om undersøgelsen i 1986 af vandmøllekomplekset samt generelt om udgravningerne i 1978-85 (jvf. Acta Archaeologica 57, 1986). Flere store manuskripter er under udarbejdelse.

Til udgravningerne på Omgård er endvidere knyttet et dendrokronologisk dateringsprojekt, der varetages af forstkandidat Kent Havemann. Der foreligger herfra en ny række vigtige dateringer.

De stratigrafisk-kronologiske problemer på Trelleborg er også blevet viderebehandlet. Det har vist sig, at Trelleborg består af et ældre og et yngre anlæg, der er adskilt af en brandfase. Det ældre kompleks består af den indre ringborg og den ældre, hedensk prægede, del af gravpladsen, og det yngre af en storgård, hvortil forborgsanlægget og den yngre, kristent prægede, del af gravpladsen hører. I det samlede kompleks' genstandsmateriale er i øvrigt påvist et meget stort indslag af levn fra skibsbyggeri og fabrikation af kister eller skrin.

Indenfor projektet »Ribe-egnens bebyggelse gennem 10.000 år« behandles tidsrummet ca. 300 e.Kr.-ca. 1050 e.Kr. Den samlede afhandling forventes at udkomme i 1989.

Behandlingen af vikingetidens gravfund er fortsat (Leif Chr. Nielsen).

22. Græske gravskikke på Attika i perioden 700-300 f.Kr.

Gennem en computerregistreret tværkronologisk registrering af grave og gravfund på Attika, Grækenland, i perioden 700-300 f.Kr. udarbejdes en oversigt over de strukturelle forandringer i de attiske gravskikke.

Idet forandringerne indenfor gravskikkene dels forstås som resultat af en lokal (økonomisk såvel som social) udvikling, dels som resultat af en gensidig påvirkning de græske bystater imellem og i en bredere forstand som en reaktion på en generel udvikling i det mediterrane område, foregår analysen på to niveauer: 1) en rumligt og genstandsmæssigt snæver analyse af især forholdet imellem den synlige repræsentation (offentlige) af graven i form af gravmonumenter og den ikke-synlige (private) i form af gravgaver, offerpladser o.lign. 2) Den rumlige organisering af graven. 3) Valget af aldersgruppe, som optages i de »formelle« begravelsesgrupper. I forbindelse med studiet er foretaget to studierejser: Et to ugers museumsbesøg i Grækenland og ved samme lejlighed deltagelse i et internationalt symposium med titlen »Celebrations of Death and Divinity in the Bronze Age Argolid« afholdt på det Svenske arkæologiske Institut i Athen. Dertil en studietur til Oxford for dels at præsentere mit projekt, idet en del forskning omkring græske gravskikke har foregået i Oxford, dels konsultere det nyligt oprettede EDB-arkiv over græske vaser (Sanne Helene Houby-Nielsen).

23. Familiegravlæggelsesmønstre og arvesystemer i centraleuropæisk jernalder fra 0-800 e.Kr.

Som licentiatprojekt foretages der en undersøgelse af samfundsudviklingen i Centraleuropa på basis af gravpladsanalyser. I området omfattende Nordfrankrig, Belgien, Tyskland og Schweiz findes der et meget stort antal gravfund fra perioden 0-800 e.Kr. De vel-dokumenterede gravfund er velegnede til analyser af gravlæggelsesmønstre på familieplan. Herved kan der iagttages ændringer i de enkelte familiers gravlæggelser fra generation til generation, som afspejler tilsvarende omlægninger i den mere almene samfundsstruktur. Analyser er tidligere udført på dansk gravmateriale (Bornholm), og hidtil ukendte arvesystemer er herved blevet afdækket. Disse resultater er netop publiceret.

Undersøgelsen af det bornholmske materiale har resulteret i en analysemodel, hvorefter det centraleuropæiske materiale vil blive behandlet. Der er i det forløbne år foretaget materialeindsamling, og et edb-

program til kvantitativ analyse af gravfundene er under udarbejdelse (Lars Jørgensen).

24. Bækkegård og Glasergård – to bornholmske gravpladser fra yngre jernalder

To af de vigtigste danske gravpladser fra yngre jernalder er Bækkegård og Glasergård på Bornholm med ca. 170 grave fra perioden 530-850 e.Kr. De blev udgravet i sidste halvdel af det 19. årh., men har aldrig været fuldstændig publiceret. De rummer det største fundmateriale fra denne periode i Danmark, specielt mange dyreornamenterede smykker og våben. Der er nu udarbejdet et manuskript i monografisk form med inventaret afbildet. I tilknytning til dette er der også udarbejdet et manuskript omhandlende centerdannelsen på Bornholm i det 3.-6. årh., i hvilken forbindelse de to gravpladser skal ses. Omkring 500 e.Kr. knyttes der nære kontakter mellem den bornholmske elite og tilsvarende på kontinentet. Resultatet er en kortvarig horisont af meget rige våbengrave efter kontinental model, som ses på Bornholm 550-625 e.Kr. – en markering af den lokale elites kontakter til især centraleuropæiske ledende personer (Lars Jørgensen).

Redaktionsvirksomhed:

En meget betydelig del af dansk arkæologisk videnskabelig redaktionsvirksomhed er knyttet til instituttet.

Instituttet udsender selv to monografiserier, »Arkæologiske Studier« i internationalt udstyr, samt »Arkæologiske Skrifter«.

Erik Brinch Petersen er redaktør af anmeldelserne i »Journal of Danish Archaeology«.

Klaus Ebbesen er redaktør af den populærvidenskabelige serie »Danske Fortidsminder« (Odense Universitetsforlag).

Ulla Lund Hansen er redaktør af Oldskriftsselskabets tidsskrift »Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie« og monografiserien »Nordiske Fortidsminder«, samt dansk redaktør af »Studien zur Sachsenforschung« (Hannover).

Klavs Randsborg er hovedredaktør af det fællesnordiske, fremmedsprogede tidsskrift »Acta Archaeologica« samt dansk redaktør af det internationale samlewerk »Inventaria Archaeologica«.

C. J. Becker er dansk redaktør af »Hoops Reallexikon der Germanischen Altertumskunde« og medredaktør af »Acta Archaeologica«.

Annette Rathje er medredaktør af den nye monografiserie »Acta Hyperborea. Danish Studies of Classical Archaeology«.

Ingrid Strøm er redaktør for den danske afdeling af »Comitato Scientifico Internazionale per il Corpus Speculorum Etruscorum«. Bind 2 fra Thorvaldsens Museum er under udarbejdelse ved museumsinspektør Torben Melander.

Endvidere er Ingrid Strøm skandinavisk repræsentant (sammen med professor P.-G. Gierow, Lund) i

Comitato Scientifico per la Pubblicazione degli Scavi di Ficana; og Danmarks repræsentant i komitéen for publikation af skulpturerne i Ince Blundell Hall Collection, Liverpool Museum. Første bind om de romerske kvindeportrætter ved mag.art. Jane Fejfer er i trykken.

Tobias Fischer-Hansen er redaktør for »Acta Hyperborea. Danish Studies of Classical Archaeology«. Bd. I, 1988.

Gæster:

Kirsten Elna Alma Langenbach, Münster, Ute Pfeiffer, Berlin, og Koen Verlaeckt, Belgien, har opholdt sig ved instituttet som statsstipendiater. En række udenlandske forskere har endvidere været på kortere besøg.

Rejser:

Ulla Lund Hansen har efter indbydelse fra Römisch-Germanisches Museum, Köln, i juni holdt foredrag på symposiet, »Römisches Glas 2.-6. Jahrhundert«; endvidere har ULH efter invitation af Universitetet i Bergen holdt foredrag med emnet »Økonomiske centre i Norden i romertid«, april 1988. ULH har efter indbydelse fra Uniwersytet Jagiellónski, Instytut Archeologii, Kraków, Polen, holdt forelæsninger i november 1988.

På kollektivet »Götterbildamulette einer spätantiken Randkultur« har Ulla Lund Hansen inviteret af Werner-Reimers-Stiftung, Bad Homburg, december 1988 holdt foredrag med titlen »Die Hortproblematik im Licht der neueren Diskussion zur Chronologie und zur Deutung der Goldschätze in der Völkerwanderungszeit«.

Annette Rathje gennemførte i juli måned et ophold i Murlo for at tilrettelægge tegnearbejdet af frisefragmenterne samt havde studieophold i Firenze og Venedig.

Ingrid Strøm havde et forskningsophold på Det danske Institut i Rom i månederne juni og juli med henblik på færdigbearbejdelse af Monte Becco-publikationen. Endvidere deltog Ingrid Strøm i kongressen: »Die Welt der Etrusker« på Staatliche Museen, Berlin, DDR, 23.-26.10. med foredraget: Die Thronlehne aus Chiusi. SMB DDR M.I 8383. Endelig har Ingrid Strøm holdt gæsteforelæsninger ved Klassiska Institutionen, Göteborgs Universitet i september og november med titlerne: 1) Det argiviske Heraion; og 2) Orientaliserende bronzerelieffer fra Chiusi.

Lone Wriedt Sørensen har i april deltaget i kongres i Edinburgh »Early Cyprus« samt i tilslutning hertil i London »Cyprus and the Eastmediterranean in the Iron Age« med foredraget »Greek Finds in Cyprus and Cypriote Finds in Greece« i samarbejde med mag.art. John Lund, Antiksamlingen, Nationalmuseum.

Jane Fejfer har sommeren 1988 gennemført en studierejse til Liverpool Museum.

Publikationer:

- Ebbesen, K.: Hvordan bygges megalitgrave? *Naturens Verden* 1988, s. 121-27, København 1988.
- Pederstrup oldtidsminder. Maribo 1988, 36 s.
- Dannevirke holdt skansen i over 1000 år. *Illustreret Videnskab* 9, s. 52-53, København, Stockholm, Oslo 1988.
- Stenalderhøvdingenes grave / Die Gräber der Steingeithauptlinge. *Slesvigland* 1985, 5, s. 148-54, Flensburg 1988.
- Stenaldergraven ved Vistoft på Mols. *Historisk Aarbog fra Randers Amt* 1988, s. 5-13, Randers 1988.
- Tidlig neolitiske tapkøller. *Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie* 1987, s. 7-26, København 1988.
- Grønnow, B.: Nye perspektiver i Saqqaq-forskningen. En orientering om de tværfaglige undersøgelser på bopladsen. Qeqertasussuk, Christianshåb Kommune. Palæoeskimoisk forskning i Grønland. Foredrag ag fra et symposium om de palæoeskimoiske kulturer i Grønland, afholdt på Moesgård i marts 1987, Tinna Møjberg, Bjarne Grønnow, Helge Schultz-Lorentzen (eds), s. 21-38, Århus 1988.
- Paleoeskimo Cultures in Greenland. Summary of final discussion. Palæoeskimoisk forskning i Grønland. Foredrag fra et symposium om de palæoeskimoiske kulturer i Grønland, afholdt på Moesgård i marts 1987, Tinna Møjberg, Bjarne Grønnow, Helge Schultz-Lorentzen (eds), s. 102, Århus 1988.
- Meldgaard, M.: Boplads i dybfrost – fra Christianshåb Museums udgravninger på Vestgrønlands ældste boplads. *Naturens Verden* 11-12, s. 409-40, København 1988.
- Hansen, U.L.: Vi beholdt det bedste fra romerne. *Forskning & Samfund* 3, s. 7-11, København 1988.
- Handelscentre i Danmark i romersk og ældre germansk jernalder. København 1988, 14 s.
- Hovedproblemer i romersk og germansk jernalders kronologi i Skandinavien og på kontinentet. Fra stamme til stat i Danmark. 1. Jernalderens stammesamfund, Peder Mortensen, Birgit M. Rasmussen (red.), s. 21-35, Århus 1988.
- Handelszentren der römischen Kaiserzeit und Völkerwanderungszeit in Dänemark. *Acta Archaeologica Lundensia* 16, s. 155-66, Lund 1988.
- Anmeldelse af: Magdalena Tempelmann-Maczyńska, Die Perlen der römischen Kaiserzeit und der frühen Phase der Völkerwanderungszeit im mitteleuropäischen Barbaricum. *Offa*. (Berichte und Mitteil. zur Urgesch. Frühgesch. und Mittelalterarch.) 44, s. 276-79, Neumünster 1987.
- Houby-Nielsen, S.H.: Augustus and the Hellenistic Kings. A Note on Augustan Propaganda. *Acta Hy-*

- perborea Danish Studies in Classical Archaeology* I, s. 116-28, København 1988.
- Jørgensen, L.: Family Burial Practices and Inheritance Systems. The Development of an Iron Age Society from 500 BC to AD 1000 on Bornholm, Denmark. *Acta Archaeologica* 58, 1987, s. 17-53, København 1988.
- Oldtidens Landbrug, 4000 f.kr.-1000 e.kr. *Bornholmske Samlinger* 1988, s. 21-27, Rønne 1988.
- Rige jernaldergrave fra Bornholm. *Nyt fra Nationalmuseet* 40, s. 2, København 1988.
- Petersen, E.B.: Ein mesolithisches Grab mit acht Personen von Strøby Egede, Seeland. *Archäologisches Korrespondenzblatt* 18, Heft 2, s. 121-25, Mainz 1988.
- Senpaleolitikum og mesolitikum. *Arkæologiske Udgravninger i Danmark* 1987, Det arkæologiske Nævn (udg.), s. 65-67, København 1988.
- Randsborg, K.: Denmark and the Mediterranean in the First Millenium A.D.: An Archaeological Perspective. *First Millenium Papers, Western Europe in the First Millenium A.D.*, BAR-S-401, R.F.J. Jones, J.H.F. Bloemers, S.L. Dyson, M. Biddle (eds), s. 37, Oxford 1988.
- Römische Gläser und Bronzegefäße im Norden: Ein Kommentar. *Acta Archaeologica* 57, 1986, s. 211, København 1988.
- Byen, magten og jorden: Europa og Danmark i det første årtusind. *Jernalderens Stammesamfund. Fra stamme til stat i Danmark* 1, P. Mortensen, B. M. Rasmussen (red.), s. 9-19, Århus 1988.
- Europas fødsel. *Skalk* 5, s. 18-26, Højbjerg 1988.
- The Neolithic Copper Disc from Rude, Jutland and Hřivice, Bohemia. *Acta Archaeologica* 58, s. 234, København 1988.
- Chronological Problems? On the Early Bronze Age in Southern Scandinavia. *Acta Archaeologica* 58, s. 229, København 1988.
- Rathje, A.: Manners and Customs in Central Italy in the Orientalizing Period: Influence from the Near East. *Acta Hyperborea Danish Studies in Classical Archaeology* 1, s. 81-90, København 1988.

Ulla Lund Hansen

4. Institut for Religionshistorie

Historie:

Institut for Religionshistorie består af fire afdelinger, nemlig Afd. for Religionshistorie, Afd. for Kristendomskundskab, Afd. for Religionssociologi samt Afd. for indianske Sprog og Kulturer.

Instituttet er i sin nuværende form opstået ved en

sammenlægning pr. 1. oktober 1982 af to institutter, nemlig det hidtidige Institut for Religionshistorie (med afdelingerne Religionshistorie og Kristendomskundskab) og Institut for Religionssociologi med indianske sprog og kulturer.

Det oprindelige Institut for Religionshistorie (da uden Kristendomskundskab) blev oprettet i 1969. I starten var instituttet uden lokaler, men fra 1970 lånte man to små lokaler i Skindergade 15. I september 1970 flyttede instituttet til sine nuværende lokaler i Købmagergade 44-46.

Faget kristendomskundskab blev i en lang årrække administreret af Det teologiske Fakultet, og fagets lærere havde indtil begyndelsen af 1970'erne sæde i Det teologiske Institutråd. Lærernes daværende kontorer hørte under forskellige af de teologiske institutter i Købmagergade 44-46. I december 1973 blev faget, efter at et ønske om selvstændigt institut var blevet nedstemt i Konsistorium, placeret som en afdeling under Institut for Religionshistorie.

Institut for religionssociologi med indianske Sprog og Kulturer blev oprettet i 1972. I de første år havde det til huse som gæst hos Institut for iransk Filologi, men fra 1975 fik det egne lokaler på hjørnet af Niels Hemmingsensgade og Skindergade. Allerede samme år måtte man flytte (p.g.ra. sammenstyrtningsfare) til Skindergade 3. Herfra flyttede instituttet i 1979 til St. Kannikestræde 11, hvor det endnu har til huse.

Ved oprettelsen af det nye Institut for Religionshistorie skete der ingen lokalemæssige ændringer.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 8,2.

Lektorer: Carsten Brengaard, Una Canger, Vagn Duekilde, Jørgen Skaftø Jensen, Lars Kruse-Blinkenberg, Tove Tybjerg.

Adjunkter: Jørgen Podemann Sørensen, Margit Warburg.

Seniorstipendiat: Erik Reenberg Sand.

Eksterne lektorer: Merethe Sundby-Sørensen (forskningsrådsstipendiat), Karin Weinhold.

Undervisningsassistent: Tim Jensen.

TAP: Antal årsværk: 1,3.

Birgit Danielsen, Lene Hjeds.

Lokaleforhold:

Instituttet er fortsat placeret på to forskellige adresser, idet afdelingerne for Religionshistorie og Kristendomskundskab har til huse i Købmagergade 44-46, mens afdelingerne for Religionssociologi og Indianske sprog og kulturer bebor St. Kannikestræde 11.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets fire afdelinger dækker tilsammen et bredt kulturhistorisk felt, primært af religionsvidenskabelig

karakter, men også omfattende sprogvidenskabelige aspekter.

1. Religionshistorie

1.1 Fortsatte studier inden for nordisk religion, specielt med henblik på en undersøgelse af mytologien omkring visdomsdriften og dens erhvervelse (Vagn Duekilde).

1.2 Påbegyndt kildesøgning med henblik på forskningsprojektet »Den klassiske hinduismes eskatologi«. Desuden fortsat arbejde med færdiggørelsen af en førsteudgave af sanskrit-teksten Pandurangamahatmya, samt en religionshistorisk analyse af denne tekst sammenholdt med de øvrige kilder til helligstedet Pandharpurs historie på henholdsvis sanskrit og marathi (Erik Sand).

1.3 Religiøs kundskab og religiøse litteraturformer i det faraoniske og det hellenistiske Ægypten: en undersøgelse af den ægyptiske kulturproces, der kulminerer i de gnostiske og hermetiske strømninger i 2.-4. årh. e.Kr. (Jørgen Podemann Sørensen).

2. Kristendomskundskab

2.1 Fortsatte studier over kristendom og politisk magt i romerriget (Carsten Brengaard).

2.2 Kristendommen i den tidlige kejsertid (Jørgen Skaftø Jensen).

2.3 Fortsatte studier over dansk religiøs sprogbrug set under hovedsynsvinklen majoritet (punkt 2.3.1) over for minoritet (punkterne 2.3.2 og 2.3.3):

2.3.1 Undersøgelse over det 17. århundredes danske bibelsprog betragtet som vendepunkt i det danske bibelsprogs historie, dvs. det århundrede, hvor en række endnu konstaterbare karakteristika ved det dansk-protestantiske religiøse sprog opstod. Et større manuskript afsluttet februar 1988 har resulteret i overvejelser over det betimelige i at udarbejde en seddelsamling, der kunne vise forskelle i to typer dansk-protestantisk religiøst sprog, a) det ene med udgangspunkt i den danske lutherbibel af 1550 og optryk og revideringer heraf foretaget til og med 1802, b) det andet med udgangspunkt i Resens bibel 1607 med revideringer heraf foretaget indtil 1907. Etableringen af en sådan seddelsamling kan dog ikke foregå som enkeltmandsarbejde, der udføres inden for den del af arbejdsugen, der for tiden er afsat til forskning.

2.3.2 Fortsatte undersøgelser over dansk-jødisk sprogbrug siden ca. 1814.

2.3.3 Undersøgelser af dansk-katolsk sprogbrug fra Grundloven 1849 indtil 1988 med inddragelse af Jo-

hannes Jørgensens forfatterskab for den ældre periodes vedkommende og hovedvægten på andet vatikan-koncilts betydning for etableringen af messen på nationalsprogene og de nu konstaterbare udslag heraf for den nyeste periodes vedkommende (Lars Kruse-Blinkenberg).

3. Religionssociologi

3.1.1 Fortsatte studier i nyere religiøse bevægelser i Danmark: Samspejlet mellem identitet, institution og samfund (Merethe Sundby-Sørensen).

3.1.2 Religionsforskningens metoder og teoretiske problemstillinger inden for de mesoamerikanske studier (Merethe Sundby-Sørensen).

3.2.1 Fortsatte studier af nordvestkyst-indianernes kulturer (Tove Tybjerg).

3.2.2 En forskningshistorisk undersøgelse af mana-begrebet (Tove Tybjerg).

3.3 Bahá'í i Danmark: Undersøgelsen af Det danske Bahá'í-samfund er fortsat og har dels bestået i sammenkrivning af allerede indsamlet og bearbejdet materiale, dels i supplerende kilde- og feltstudier i ind- og især udlandet (Bahá'í World Centre, Haifa) (Margit Warburg).

4. Indianske sprog og kulturer

4.1 Aztekisk ordbog som produkt af en gradvis udvikling af database over aztekiske tekster fra det 16. og 17. århundrede: Ordbogen vil være organiseret efter rødder; eksemplerne på de enkelte ord vil fremstå i teksten af en hel sætning. Ordbogen tænkes ikke udgivet i bogform, men vil kun være tilgængelig gennem computer. Et pilotprojekt er startet pr. 1. december med det formål at klarlægge EDB-strukturen for relationen mellem de indtastede tekster og selve ordbogen. I pilotprojektet vil der indgå behandlingen af 50-60 sider tekst, og det vil være et afsluttet projekt af leksikografisk værdi i sig selv. Derefter vil udbygningen af ordbogen alene ske ved behandling og indtastning af nye tekster, hvilket tænkes udført i samarbejde med forskere i USA og Mexico (Una Canger).

Andet:

Una Canger har undervist på forskerkursus i feltarbejde på Sandbjerg Slot, 31. august-22. september, og på Institut for grønlandsk ved Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet) i Nuuk, 7.-21. oktober.

Udgivervirksomhed m.v.:

I samarbejde med Norges almenvitenskapelige Forskningsråd og Religionshistorisk Forening, København, udgiver instituttet Chaos: Dansk-norsk Tidsskrift for religionshistoriske Studier (ansv. redaktør: Jørgen Po-

demann Sørensen). Carsten Brengaard er redaktør af Kirkehistoriske Samlinger, udgivet af Selskabet for Danmarks Kirkehistorie.

Gæster og rejser:

Erik Reenberg Sand har deltaget i Third International Conference on Maharashtra: Culture and Society, Heidelberg 21.-24. juni, og i Fourth Conference on Devotional Literature in New Indo-Aryan Languages, Cambridge 1.-4. september. Merethe Sundby-Sørensen deltog i den 46. Internationale Amerikanistkongres 4.-8. juni, Amsterdam. Margit Warburg deltog i The Xth Nordic Conference in Sociology of Religion, Trondhjem, 15.-17. august, og har været på studieophold ved Bahá'í World Centre i Haifa, Israel, 21. august-19. januar 1989.

Publikationer:

Brengaard, C.: Regnum og sacerdotium i en Saxo-disputats – og hos Saxo. Kirkehistoriske Samlinger 1988 Årg. 1988, s. 17-31, København 1988.

–: Regnum og sacerdotium i Knud Den Helliges gavebrev. Gavebrevet 1085, Sten Skansjö, Hans Sundström, s. 90-103, Lund 1988.

Canger, U.: Nahuatl Dialectology: A Survey and Some Suggestions. International Journal of American Linguistics 54, No. 1, s. 28-72, Chicago 1988.

–: Subgrupos de los dialectos nahuas. Smoke and Mist. Mesoamerican Studies in Memory of Thelma D. Sullivan. J. Kathryn Josserand, Karen Dakin (red.), s. 473-98, Oxford 1988.

–: Another look at Nahuatl -āškā 'Possession'. International Journal of American Linguistics Vol. 54, No. 2, s. 232-35, Chicago, Illinois 1988.

Kruse-Blinkenberg, L.: Goldschmidts formål med miljøtegningen i "En Jøde". Danske studier 1987 Bd. 82, s. 58-78, København 1987.

–: Kompromisets oversættelse. Tolvprofetbogen Det gamle Testamente i ny oversættelse, København 1985. Dansk Teologisk Tidsskrift Årg. 50, s. 204-20, København 1987.

Sørensen, J.P.: Sydøstasien: Andamanerne. Skriftløse folks religioner: Traditioner og dokumenter, Jørgen Podemann Sørensen (red.), s. 79-102, København 1988.

–: Indledning. Skriftløse folks religioner: Traditioner og dokumenter, Jørgen Podemann Sørensen (red.), s. 7-30, København 1988.

–: Billedet som ritual: En undersøgelse af ægyptiske billedserier. CHAOS. Dansk-norsk Tidsskrift for Religionshistoriske Studier 8, s. 37-58, København 1987.

Tybjerg, T.: Nordamerika: Kwakiutl. Skriftløse folks religioner, Jørgen Podemann Sørensen (red.), s. 128-58, København 1988.

–: Nogle indledende bemærkninger om ikonografi.

Kunstfag m.v.

1. Institut for Film, TV og Kommunikation

Præsentation:

Filmvidenskab er en ung uddannelse på Københavns Universitet. Alligevel er det landets ældste mediefag og fortsat det eneste universitetsfag, der er specialiseret i de audiovisuelle medier: Film, TV og video, samt de samfundsmæssige og bevidsthedsmæssige forhold, der vedrører disse.

Historie:

Faget blev oprettet i 1967 på initiativ af Filmfonden – den institution, der dengang havde ansvaret for fordelingen af den statslige filmstøtte. Sigtet med filmstudiet var i starten rent filmhistorisk/æstetisk. Men snart føjedes filmsociologi og filmpsykologi til, og TV blev inkluderet. I 1970-erne blev også en praktisk side inddraget: uddannelsen i videoproduktion voksede frem og blev en væsentlig del af faget. I 1980'erne er computergrafik og lyd/diaformidling kommet til.

Uddannelsen dækker dermed i dag alle former for »levende billeder«, den omfatter såvel humanistiske som samfundsvidenskabelige elementer og kombinerer teoretisk og praktisk arbejde.

Fagets videnskabelige bredde giver sig bl.a. udtryk i lærerstabets sammensætning, idet den udover tre magistre i filmvidenskab omfatter forskere med baggrund i filologi, teologi, historie og sociologi. Lærerstaben afspejler således de levende billedmediers sammensatte karakter.

Pr. 1.8.1988 blev instituttets faglige bredde yderligere udvidet ved reallokering af 6 medieforskere: Lektorerne Ib Bondebjerg (fra Nordisk Filologi), og Torben Kragh Grodal (fra Litteraturvidenskab), adjunkterne Michael Bruun Andersen, Klaus Bruhn Jensen og Ulrik Lehrmann (fra Litteraturvidenskab) samt kandidatspændiat Henrik Søndergaard (fra Massekommunikation). Endvidere overførtes fra Massekommunikation videnskabelig medarbejder Oscar von Schmalensee (fratrådt oktober 1988).

Samtidig med udvidelsen ændrede instituttet navn fra »Institut for Filmvidenskab« til »Institut for Film, TV og Kommunikation« – mens faget har bevaret betegnelsen »Filmvidenskab«.

Ligeledes pr. 1.8.1988 nedlagdes Center for Massekommunikation. I de 6 år, centret eksisterede, fungerede det som rammen om et forskningsmæssigt samarbejde på tværs af fagene, som bl.a. har ført til afholdelse af udadrettede seminarer og udgivelse af bøger om TV-forskning. På undervisningssiden har centret afholdt en række kurser, herunder erhvervsrettede kurser udviklet af medarbejdere ved centret.

Fra fakultetets side har der længe været ønske om at

styrke massekommunikationsområdet. Men centret passede organisatorisk dårligt ind i de givne strukturer. Derfor førte ønskerne om at styrke området paradoksalt nok til centrets nedlæggelse. Denne er imidlertid blevet modsvaret af Institut for Filmvidenskabs kraftige udvidelse, hvorved der er dannet en væsentlig stærkere enhed for humanistisk medieforskning end de hidtidigt eksisterende.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 12.

Lektorer: Ib Bondebjerg, Martin Drouzy, Marguerite Engberg, Karsten Fledelius, Torben Kragh Grodal, Lennard Højbjerg Hansen, Frank Henriksen, Peter Schepelern, Bertel Kaare Schmidt.

Adjunkter: Michael Bruun Andersen, Klaus Bruhn Jensen, Ulrik Lehrmann.

Seniorstipendiat: Palle Schantz Lauridsen.

Kandidatstipendiat: Henrik Søndergaard, Fleming Timmermann.

Ekstern lektor: Carl Schenstrøm Nørrested.

Videnskabelig medarbejder: Oscar von Schmalensee.

Undervisningsassistenter: Jan Fogt Mikkelsen, Lene Nordin, Ulla Ryum, Steen Salomonsen.

Hjælpeleerere: Lene Nørgaard Mikkelsen, Erik Norsker, Lone Scherfig.

Studievejleder: Lene Nørgaard Mikkelsen.

TAP: Antal årsværk: 1.

Sekretær: Hugo E. Berentsen.

Sekretærmedhjælp ved Massekommunikation: Mari Helene Kristiansen (1.1.-31.1.), Jakob Thorborg (1.2.-31.7.).

AV-service: Ole Alskov, Kaj Nielsen.

Teknisk-administrativ medhjælp: Lars E. Gandsø.

Ledelse:

Bestyrer: Kaare Schmidt.

Vicebestyrer: Karsten Fledelius.

Studienævnsformand: Kaare Schmidt.

Næstformand for studienævnet: Troels Degn Johanson.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskning fordeler sig på seks hovedområder: 1. teori og metode, 2. institutionsanalyse, 3. æstetik og fortælleformer, 4. programflade-, programtype- og modtageranalyse, 5. film-, TV- og videnskabshistorie, 6. anden historie.

1. Teori og metode

1.1 Udarbejdelse af en generel metodelære for analyse af film og TV, med inddragelse af bl.a. semiotiske og kildekritiske analyseteknikker (Karsten Fledelius).

1.2 Kanoniske former i audiovisuel kommunikation. Studier af formater for fremstilling af ting, personer og

hændelser i audiovisuel kommunikation ud fra perceptionsfænomnologiske og kognitionspsykologiske perspektiver (Frank Henriksen).

1.3 En teoretisk og historisk undersøgelse af forholdet mellem filmens billeder og lyd (Palle Schantz Lauridsen).

2. *Institutionsanalyse*

2.1 TV-produktionsanalyse med særligt henblik på forholdet mellem kreativitet og organisation (Michael Bruun Andersen).

2.2 Forholdet mellem kunstinstitution og massekultur (Michael Bruun Andersen).

2.3 Danmarks Radio i TV-konkurrencens tidsalder – på basis af indsamlede data, programmer, sagsakter m.v. og indbefattende en analyse af public service ideens udvikling (Henrik Søndergaard).

3. *Æstetik og fortælleformer:*

3.1 Analyse af TV-underholdningen i dens forskellige manifestationer og institutionelle former, centreret om en hel TV-serie inden for sit-com formatet: »Huset på Christianshavn« (Michael Bruun Andersen).

3.2 Fortællestruktur og kulturel identitet – som led i det nordiske forskningsprojekt »Nordisk fjernsyn under forvandling« (Michael Bruun Andersen).

3.3 En analyse af 4 TV-føljetoner ud fra et kultursociologisk, semiologisk og receptions-mæssigt perspektiv, samt en behandling af TV-fiktionens visuelle æstetik generelt, med inddragelse af nationale og internationale perspektiver på forholdet mellem public service TV og kommercialisme (Ib Bondebjerg).

3.4 Udarbejdelse af en generel teori for beskrivelse af genre-strukturers følelsesmæssige virkninger på modtagere (læsere eller tilskuere til visuel fiktion) – samt på grundlag af de opstillede teorier og modeller gennemførelse af konkrete analyser af karakteristiske enkelttekster inden for hovedgenrer som komedie, gyser, kriminalfiktion, melodrama og lyrisk fiktion (Torben Kragh Grodal).

3.5 Den æstetiske indstillings sociologi: Undersøgelser af samfundsmæssige faktorer, som hæmmer resp. fremmer den æstetiske indstilling (Frank Henriksen).

3.6 Fra skriftkultur til billedkultur – et projekt om udviklinger i kultur- og bevidsthedsformerne under indtryk af billedmedierne i informations-samfundet, med udgangspunkt i Danmark, U.K. og USA (Klaus Bruhn Jensen).

3.7 Narrative strukturer i amerikansk TV-fiktion – og narrative former i de amerikanske medier generelt (Peter Schepelern).

3.8 Film og TV's produktionsforhold og æstetik – hvordan de fungerer og udspringer af hinanden (Kaare Schmidt).

4. *Programflade-, programtype og modtageranalyse*

4.1 Analyse af udviklingen i den skandinaviske public service TV model i lyset af internationaliseringen af TV, med vægt på programflade, institutions- og kulturhistoriske forhold, genrer og publikumsforhold – som led i det kollektive skandinaviske projekt »Nordisk TV i forvandling« (Ib Bondebjerg).

4.2 Receptionsanalyse af levende billeder – en undersøgelse af tekstkohærens og mediespecifik udtrykssubstans (Lennard Højbjerg Hansen).

4.3 Metodiske studier af program-ratings – med udgangspunkt i Danmarks Radios, TV-2's og TVR's seerundersøgelser studeres udviklingstendenser i specifikke programtyper i lyset af forskellige statistiske modeller (Frank Henriksen).

4.4 Receptionsanalyse af massemedier: teori, metode, empiri (Klaus Bruhn Jensen).

4.5 Modtagerforskning vedr. trykte medier: undersøgelse af læsekultur blandt danske arbejdere 1870-1900 på grundlag af materiale fra arbejderlæseforeninger (Ulrik Lehrmann).

4.6 Den åndelige egnsudviklings tid: undersøgelse af læsekultur i et vestjysk sogn ca. 1955-65 på basis af biblioteksudlån (Ulrik Lehrmann).

4.7 Reklamefilm og deres effekt – en undersøgelse af reklamefilm 1985-88 med henblik på kortlægning af indholds- og formmæssige elementer i relation til empiriske publikumseffekt-målinger (Flemming Timmermann).

5. *Film-, TV- og videnskabshistorie*

5.1 Forskellige undersøgelser om Carl Th. Dreyers liv og film (Martin Drouzy).

5.2 Udarbejdelse af en kortfattet dansk TV-historie fra 1951 til 1985 (Marguerite Engberg).

5.3 Udarbejdelse af forskningsoversigter vedr. de audiovisuelle medier i historieforskningen, til (Dansk) Historisk Tidsskrift og til The Historical Journal of Film, Radio and Television (Karsten Fledelius).

5.4 En undersøgelse af, hvorledes Romerriket er blevet behandlet på film (Karsten Fledelius).

6. Anden historie

6.1 Undersøgelser af den romerske kejser- og rigsidé's videreførelse i Byzans, Rusland, Det tysk-romerske Rige og Østrig-Ungarn (Karsten Fledelius).

6.2 National sammensathed, økonomisk krise, historisk arv: en dødbringende cocktail? – undersøgelser vedr. baggrunden for Jugoslaviens aktuelle samfundsproblemer (Karsten Fledelius).

Udgivervirksomhed:

Lene Nordin, Peter Schepelern og Kaare Schmidt redigerer fortsat Det danske Filmmuseums tidsskrift »Kosmorama«.

Martin Drouzy redigerer et særhæfte af »Sekvens« i anledning af 100-året for Carl Th. Dreyers fødsel.

Marguerite Engberg og Karsten Fledelius er medredaktører af »Historical Journal of Film, Radio and Television«, der udgives i Oxford af forlaget Carfax i samarbejde med The International Association for Audio-Visual Media in Historical Research and Education (IAMHIST).

Torben Kragh Grodal er medlem af redaktionen for tidsskriftet »Kultur og Klasse«.

Lennard Højbjerg Hansen redigerer antologien »Reception af levende billeder«.

Klaus Bruhn Jensen er koordinator for det internationale netværk NEQTAR (Network on Qualitative Audience Research) og redaktør af netværkets newsletter.

Palle Schantz Lauridsen er medredaktør af tidsskriftet »Tryllygten – levende papirer om levende billeder«.

Som sidste bog i Skriftrække fra Center for Massekommunikation har centret udgivet Stig Hjarvard & Henrik Søndergaard: »Nær syn på fjensyn. Kanal 2 og Weekend-TV«.

Tillidshverv:

Karsten Fledelius er vicepræsident for The International Association for Audio-Visual Media in Historical Research and Education (IAMHIST), formand for Den danske nationalkomité for byzantinske Studier, medlem af Den internationale Byzantinistkomité samt medlem af Den danske komité for historikernes internationale Samarbejde og af Komitéen for udlandsforeningernes kulturelle Samvirke (K.U.K.S.).

Torben Kragh Grodal har været projektleder for forskeruddannelseskursus og seminarerække i »Fiktionsteori« under Forskerakademiet.

Klaus Bruhn Jensen er dansk koordinator for det fællesnordiske projekt »Nordic Television in Transition«.

Rejser og gæsteforelæsnings:

Med støtte fra fakultetet og Statens humanistiske Forskningsråd har Ib Bondebjerg, Torben Kragh

Grodal og Klaus Bruhn Jensen deltaget som arbejdsgruppeledere og bidragydere ved XVI Congress of IAMCR (International Association for Mass Communication Research) i Barcelona i juli 1988.

Med støtte fra Nordiska Samarbetsnämnden för humanistisk Forskning har Michael Bruun Andersen, Ib Bondebjerg, Torben Kragh Grodal, Klaus Bruhn Jensen og Henrik Søndergaard deltaget i seminaret »Strategies in TV-analysis« under det nordiske forskningsprojekt »Nordic Television in Transition«, Stockholm, oktober 1988.

Marguerite Engberg, Karsten Fledelius og Kaare Schmidt har holdt foredrag i forbindelse med det internationale seminar »Television for the Future« på Københavns Universitet Amager, april 1988.

Klaus Bruhn Jensen og Henrik Søndergaard har deltaget i konference om »Nordisk TV frem mod år 2000« i Bergen i juni 1985.

Ib Bondebjerg har holdt gæsteforelæsning om Danmarks Radios historie på Centrum för Massekommunikation, Stockholms Universitet, i oktober 1988.

Martin Drouzy har deltaget i symposium i Paris om fransk stumfilm, samt afholdt filmkursus i Torshavn.

Marguerite Engberg har holdt foredrag om dansk film ved Festival de Cinéma i Rouen i februar, deltaget i international filmarkiv-kongres i Paris i juni og stumfilmskongres i Pordenone i Italien i oktober, samt holdt gæsteforelæsning (om dansk films bidrag til filmkunstens udvikling) ved Roms Universitet i december 1988.

Karsten Fledelius har med støtte fra Statens humanistiske Forskningsråd repræsenteret den Danske Komité for byzantinske Studier ved Association Internationale des Etudes Byzantines' interkongres-møde i Thessaloniki, november 1988, deltaget i seminar vedr. Romerideen og dens efterliv, på Sandbjerg Slot ved Sønderborg i december, holdt forelæsninger om emner vedr. historisk filmforskning på den Nordiske Højskole i Kungälv og universiteterne i Odense, Helsingfors og Umeå, holdt foredrag ved det 22nd Spring Symposium of Byzantine Studies ved University of Nottingham i april, om det første byzantinske korstog og overleveringen om det i det middelalderlige Norge, samt forelæst om normannernes ekspansion fra Nordamerika til Syrien ved Colloque Normand 2 på Christiansborg i København, september 1988.

Torben Kragh Grodal har holdt gæsteforelæsning på Odense Universitet i november 1988, i forbindelse med forskeruddannelseskursus.

Klaus Bruhn Jensen har været bidragyder ved et seminar om »Politikformidling gennem massemedierne« på Roskilde Universitetscenter, deltaget i konference om »Erhvervslivet på kommunikationskursus« på Hotel Sheraton i København, holdt gæsteforelæsninger ved universiteterne i Bergen og Stockholm og ved Handelshøjskolen i København om kvalitativ receptionsforskning, samt forelæst på nordisk

forskerkursus i Uppsala om »Validitetsspørgsmålet i den kvalitative samfundsforskning«. Fra september 1988 er Klaus Bruhn Jensen på forskningsophold ved Anneberg School of Communications, University of Southern California, med støtte fra American Council of Learned Societies.

Palle Schantz Lauridsen har holdt forelæsning i Bern om filmmusikkens historie og æstetik.

Peter Schepelern har indtil efterårssemestrets start været på forskningsophold ved University of Southern California, Los Angeles, med støtte fra Statens humanistiske Forskningsråd, Carlsberg-fundet samt Commission for Educational Exchange Between Denmark and the United States of America (»Fulbright Commission«); under sit USA-ophold har han deltaget som bidragsyder ved University Film & Video Association's konference på University of Montana i juli 1988.

Kaare Schmidt har holdt foredrag om forskellen mellem film- og TV-produktion ved kongres på Københavns Universitet Amager afholdt af International Television and Video Association (ITVA) i november 1988. Ved samme lejlighed holdt Lennard Højbjerg Hansen foredrag om fagets undervisning i videoproduktion.

Henrik Søndergaard har holdt gæsteforelæsning om programflade-æstetik på Centrum for Massekommunikation, Stockholms Universitet, i oktober 1988.

Flemming Timmermann har holdt foredrag om »De folkelige bevægelers indflydelse på radio og fjernsyn eller mangel på samme?« ved Kristelig Lytter- og Fjernseerforenings/Kirke og Mediers repræsentantskabsmøde i Vingsted i marts, og om »Programpolitik, seeradfærd og seerundersøgelser« ved møde for de regionale TV2-stationer i Aalborg i september 1988.

Seminaraftoldelse:

7.-8.4.1988 afholdt Center for Massekommunikation et internationalt seminar, »Television for the Future«, om bevaringskriterier for fjernsynsudsendelser, begrundet i problemerne om hvilke udsendelser det er vigtigt at bevare for fremtidens forskning. Seminaret, hvis arrangør var Karsten Fledelius, havde deltagere fra medieinstitutioner, arkiver og universiteter i Danmark, Holland, England, Vesttyskland, Italien og USA. Det blev afholdt i samarbejde med The International Association for Audio-Visual Media in Historical Research and Education (IAMHIST) og var støttet af Statens humanistiske Forskningsråd.

Erhvervsrettet kursusvirksomhed:

Instituttet har ved Lennard Højbjerg Hansen afholdt kurser i videoproduktion for Den grafiske Højskole.

Flemming Søgaard Sørensen, i 1987 kursusudvikler ved Center for Massekommunikation, har i marts

1988 afholdt kursus om reklame-TV for KTAS, med bl.a. Klaus Bruhn Jensen som lærer.

Pædagogisk udviklingsarbejde:

Lennard Højbjerg Hansen udarbejder læreplaner for undervisning i film og TV og lærebog for lærere ved EFG for Direktoratet for Erhvervsuddannelserne.

Kaare Schmidt arbejder på produktion af videnskabeligt baseret undervisningsmateriale for gymnasium og HF i forbindelse med film og TV's nye status i undervisningssystemet.

Udstillingsvirksomhed:

På udstillingen »Vejen til Medierne« i Bibliotekssalen i Rundetårn 9.-30.1.1988 deltog instituttet med en stand. Den præsenterede fagets indhold og kandidaternes kvalifikationer i ord og billeder på en række plancher, en præsentationsvideo samt en række studentervideoproduktioner, herunder spots lavet for Brugsens Reklametjeneste.

På udstillingen uddeltes fagets nye bogtrykte brochure, der orienterer aftarere af kandidater, fortrinsvis i mediesektoren, om uddannelsens forskellige sider.

Også Center for Massekommunikation deltog med en stand på udstillingen og bidrog til arrangementet med to offentlige foredrag: »TV-kritik for menigmand« (Karsten Fledelius) og »Seernes TV-avis« (Klaus Bruhn Jensen).

Produktioner:

Karsten Fledelius har i samarbejde med cand.mag. Anne-Mette Gravgaard og cand.phil. Allan Ekstrøm samt AV/ITV afdelingen videreført arbejdet med optagelse af videointerviews for Det kgl. danske Videnskabernes Selskab. Herudover har Karsten Fledelius færdigredigeret videoproduktionen »Amateurfilm als Geschichtsquelle«.

Publikationer:

Andersen, M.B.: Kan man planlægge kreativitet. Om TV-produktionsanalyse. *Mediekultur* 8, s. 6-25, Ålborg 1988.

Bondebjerg, I.: Den elektroniske fiktion. Æstetik, fascination og ideologi i TV-serierne Dallas og Heimat. *Kultur & Klasse* 60, s. 54-86, København 1988.

—: Critical Theory, Aesthetics and Reception Research. *Nordicom Review* 1, s. 21-31, Göteborg 1988.

—: TV-mediet, populærfiktionen og det postmoderne kulturmønster. *Mediekultur* 9, s. 29-49, Ålborg 1988.

—: Kløfter og vækst. Massemedierne i efterkrigstidens

- kulturelle landskab. Massekommunikation – nyeste tid, Det faglige Udvalg for dansk (udg.), s. 28-45, København 1988.
- : Den postmoderne medie-populisme. Kultur & Klasse 62, s. 88-98, København 1988.
- : Filmen og det narrative begær. Om Bertoluccis "1900". Sekvens. Filmvidenskabelig årbog 1987/88, Institut for Film, TV og Kommunikation (udg.), s. 25-55, København 1988.
- Drouzy, M.: Qui était Gertrud? Gertrud de Carl Th. Dreyer, Fabrice Revault d'allonnes (eds), s. 102-06, Crisnée, Belgien 1988.
- : Un film qui vient trop tot. L'Avant Scène Cinéma 367-68, s. 155-59, Paris 1988.
- : At sætte tænder i et billede. Kosmorama 183, s. 24-31, København 1988.
- : Une oeuvre do foi "en l'art et la vérité". L'Avant Scène Cinéma 367-68, s. 9-13, Paris 1988.
- Engberg, M.: Film History. Yesterday, Today and Tomorrow. Lähikuva, Nordic Cinema Studies 1-2, s. 2, Turku, Finland 1988.
- Engberg, M.: Danemark (La télévision du Danemark). Les télévisions d u monde, Guy Hennebelle (ed.), s. 3, Paris 1988.
- Fledelius, K.: Wien 1910 – Fact und Fiction. Der Wiener Film im Dritten Reich, Walter Fritz, s. 13-25, 87-9, Wien 1988.
- : Mellem Byzams og Islam. SFINX Årg. 11, nr. 2, s. 66-70, Århus 1988.
- : Die Fernsehserie "Jane Horney". Die Gegenwart der Vergangenheit. Geschichte und nationale Identität in Deutschland und Dänemark, Klaus Schulte, Wolf Wucherpfennig (udg.), s. 103-10, Roskilde Universitetscenter 1987.
- Grodal, T.K.: Det moderne gennembruds fremstillingsformer i social historisk lys. The Modern Breakthrough in Scandinavian Literature 1870-1905, Bertil Nolin, Peter Forsgren, s. 10, Kållerød, Sverige 1988.
- : Emotion, narration, illusion og distance. Kultur og klasse 60, s. 26, Holte 1988.
- : Det synlige og det usynlige. Fortrængning, konstruktion og "Kejserens nye Klæder". Kultur og klasse 62, s. 15, Holte 1988.
- : Tendenser i nyere fiktionsanalyse: kommunikation, ekspression og historisering. Kultur og Klasse 61, s. 17, Holte 1988.
- Henriksen, F.: De københavnske biografer. Audiovisuellemedia 7. årg., nr. 3, s. 32, København 1988.
- : Indføring i institutionsanalytisk metode. (Institutionsanalytiske arbejdsrapporter 1988:1). Institutpublikation 1988, 40 s.
- : De eftertragtede spillefilm. Inquirer 2. oktober, s. 18-24, København 1988.
- : Kunstværket som tegn. Overvejelser over Jan Mukarovsky's teoretiske anskuelser. Institutpublikation 1988, 8 s.
- : TV-reklame i TV-Syd. Bliver det til noget? Institutpublikation 1988, 5 s.
- : Hvad sagde jeg? Om TV-nyhedsudsendelser i DR og TV2. Institutpublikation 1988, 7 s.
- : En forelæsning om filmpolitik. Institutpublikation 1988, 26 s.
- : Theatrical movies in Denmark. A survey of recent trends in the market. Communications. The European Journal of Communication 14,2, s. 19-34, Frankfurt am Main 1988.
- : Hvad er moralen? Et spørgsmål til mediebrugere. Sekvens Filmvidenskabelig Årbog 87/88., Institut for Filmvidenskab, s. 70-87, København 1988.
- Højbjerg, L.: Upstairs and Downstairs – entertainment serving as mental therapy. Paper at IAMCR 1988 – Popular Fiction s. 6, Barcelona 1988.
- : FILM, TV og VIDEO. København 1988, 78 s.
- : Forsøg med en alternativ TV-avis. Sekvens. Filmvidenskabelig Årbog 1987/88, Institut for Filmvidenskab (udg.), 18 s., København 1988.
- Jensen, K.B.: Televisioutiset, arkipäivän tietoisuus ja poliittinen toiminta. Tiedotustutkimus Vol. 10, No. 4, 1987, s. 11-23, Tampere, Finland 1988.
- : News as Social Resource: A Qualitative Empirical Study of the Reception of Danish Television News. European Journal of Communication 3 (3), s. 275-301, London 1988.
- Schmidt, K.: Sikken herlig krig. Kosmorama Årg. 34, nr. 185, s. 2, København 1988.
- : Kandidaten fra Kennedy-æraen. Kosmorama Årg. 34, nr. 186, 8 s., København 1988.
- : Et åbent vindue. Video, et ungt medie – de unges medie, Gunnar Witt (red.), 56 s., København 1987.
- Søndergaard, H., Hjarvard, S.: Nær syn på fjernsyn: Kanal 2 og Weekend-TV. København 1988, 355 s.

Karsten Fledelius

2. Institut for Kunsthistorie

Historie:

Som universitetsfag er kunsthistorie grundlagt af N. L. Høyen, der ganske vist var professor ved Kunstakademiet inden han fik med universitetet at gøre. Han havde aldrig tænkt sig at blive universitetslærer, men i 1856 udnævnte kultusminister C. C. Hall ham til docent i kunsthistorie. 1866 tog Julius Lange som den første magistergraden i kunsthistorie ved Københavns Universitet og han efterfulgte 1871 Høyen, først som midlertidig docent, men med fast ansættelse fra 1875. Efter Julius Langes tidlige død i 1896 var lærestolen vakant i en årrække, men blev endelig i 1909

besat af Francis Beckett. Hans elev, Christian Elling, blev udnævnt til docent 1932, året efter at Beckett havde forladt stillingen. I 1939 blev docenturet endelig ændret til et ordinært professorat, som Elling bestred indtil sin afgang i 1967. Trods fagets lange tradition ved universitetet fik det altså meget sent et professorat, og egentlige institutforhold kan man først tale om i 1935, da Elling oprettede universitetets kunsthistoriske laboratorium. Det fik dengang lokaler i en fløj af det gamle Frederiks Hospital, ud mod Amaliegade. Fra 1949 havde laboratoriet egne lokaler i en sidebygning til Chirurgisk Akademi i Bredgade 62. Efter Ellings afgang blev Else Kai Sass professor (1967-78): Laboratoriet ændrede navn til Institut for Kunstshistorie og fik som følge af den voksende studentertilgang nye lokaler i Grønningen. På grund af lejeforholdene blev dette en midlertidig løsning, og efter et par år flyttede instituttet til Esplanaden 34, som har været dets faste adresse siden 1975. Sommeren 1988 flyttede instituttet til Københavns Universitet Amager.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 5.

Professor: Teddy Brunius.

Lektorer: Øystein Hjort, Marianne Marcussen, Hanne Marie Ragn Jensen.

Forskeradjunkt: Søren Kaspersen (samt, fra 1. november: Jens Toft).

Eksterne lektorer: Hanne Abildgaard, Erik Fischer, Hakon Lund, Hanne Raabyemagle.

Undervisningsassistenter: 10 (forår), 12 (efterår).

TAP: Antal årsværk: 1,6.

Annette Götzsche, Hanne Ilsøe, Kurt Simonsen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets centrale forskningsområder ligger inden for den vesteuropæiske kunsts historie, fra antikken til vor egen tid. Medarbejdernes forskning spreder sig med mange projekter over det meste af dette tidsrum; kun i begrænset omfang inddrages for øjeblikket ekstra-europæiske kulturers kunst. Videnskabsteoretiske aspekter af billedtolkning, metodespørgsmål og udviklingslinjer i æstetikens historie er, sammen med fortolkningsproblemer inden for samtidskunsten, andre centrale emner. Specifikke projekter har været sat i gang i forbindelse med Christian IV jubilæet i 1988. Instituttet har de sidste par år huset dets sekretariat, der under ledelse af projektleder, mag.art. Charlotte Christensen, planlagde og koordinerede udstillinger og aktiviteter hvormed jubilæet blev fejret.

1. Middelalder

1.1 Fortsatte studier i senmiddelalderlig ikonografi med henblik på en belysning af periodens væsenstræk, især relateret til dyrkelsen af Maria og Kristi legeme. Et konkret resultat heraf foreligger med en nytolkning

af tavlerne på Isenheimeralterets midtstilling (Søren Kaspersen).

2. Renæssance og nyere tid

2.1 Kunst i Norden. En gennemgang af kunstværker, miljøer, bygninger, parker m.v. i de nordiske lande. En kunsthistorisk oversigt bestilt af Nordisk Ministerråd (Teddy Brunius).

2.2 Fortsatte komparative undersøgelser af rumdramatikken i renæssancen i Italien. Et studie af kunstnerens valg af maleteknikker for at udtrykke forskellige allegoriske sammenhænge i forbindelse med udsmykningen af Palazzo Schifanoia i Ferrara (Hanne Marie Ragn Jensen).

2.3 Videreførte studier i de vesteuropæiske klassicismen og deres betydning, især relateret til dannelsesprocesser: Specifikt den nederlandske palladianismes gennemslag i Danmark i slutningen af 1600-tallet (Søren Kaspersen).

2.4 Studier i nyklassicismens og romantikkens antikreception. Delresultater vedr. guldaldermalernes interesse for udgravningerne af antikke monumenter i Rom forelagt ved et seminar på KUA arr. af de klassiske arkæologer (Hanne Marie Ragn Jensen).

2.5 Forberedelse af katalog over danske malere i islandske samlinger i 1. halvdel af det 19. århundrede (Hanne Marie Ragn Jensen).

3. Det 20. århundrede

3.1 USA i 1960'erne: bidrag til Danmarks Radios og Københavns Universitets Åbent Universitets-projekt, »Amerikanske forbilleder«, med et kapitel til grundbogen, manuskript til en tv-udsendelse samt til en radioudsendelse om »Religion in America«. Deltager i arbejdsgruppen bag projektet. Fortsatte studier i amerikansk samtidskunst som udtryk for processer i samfundsudviklingen efter Vietnam (Øystein Hjort).

3.2 Viderebearbejdelse af problemstillinger inden for rumkonstruktion og farveteori med særligt henblik på det 20. årh.s kunst (Marianne Marcussen).

4. Kunstteori, æstetik m.v.

4.1 Fortsat arbejde med en samling studier af enkelte kunstværker og kunstteoretiske problemer samlet under titlen Problems and Proposals (Teddy Brunius).

4.2 Fortsatte studier med henblik på en jævnføring og kritik af især den ikonografiske og semiotiske billedfortolkning (Søren Kaspersen).

4.3 Fortsat indsamling af materiale til en bog om kunsthistorisk metode. Studier i dansk kunsthistorisk

historiografi med særligt henblik på Julius Lange og Karl Madsen (Marianne Marcussen).

Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver Hafnia, Copenhagen Papers in the History of Art under redaktion af Øystein Hjort og Marianne Marcussen. Under forberedelse er bind 12 med bidrag fra et symposium på instituttet i september 1987 om den romanske kunst i Norden i dens kontinentale sammenhæng; her medvirker Søren Kaspersen som gæsterektor. Teddy Brunius er medlem af redaktionen af *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*. Øystein Hjort er dansk redaktør af det fællesnordiske kunstdidsskrift *Siksi*, udgivet af Nordisk Konstcentrum i Helsingfors. Søren Kaspersen er medredaktør af *Argos*, Tidsskrift for kunstvidenskab, visuel kommunikation og kunstpædagogik og medlem af den nordiske redaktionskomité for *Enciclopedia dell'arte medievale*. Marianne Marcussen er redaktør af *Nordik*, Informationsblad for Nordisk Komité for Kunsthistorie. Hannemarie Ragn Jensen er gæsterektor af et planlagt bind af *Hafnia* med Christian IV som tema, og billedredaktør på akterne efter et seminar om Esterne som mæcener.

Anden virksomhed:

Teddy Brunius er medlem af styrelsen for den internationale organisation for kunsthistorikere, CIHA, og af Braunschweigs videnskabelige akademi. Øystein Hjort er rådsvalgt medlem af Akademirådet og formand for dets Udvalg for Kunstformidling. Han er medlem af repræsentantskabet for Statens Kunstfond og medlem af bestyrelsen for Louisiana, Museum for moderne Kunst. Søren Kaspersen er formand for Dansk Kunsthistoriker Forening. Marianne Marcussen er styrelsesmedlem i Nordisk Selskab for Æstetik samt i Nordik, Nordisk Komité for Kunsthistorie. Sammen med rektor Else Marie Bukdahl, Kunstakademiet, ledede hun et seminar om Beskrivelse og fortolkning i de æstetiske videnskaber. Hannemarie Ragn Jensen er medlem af initiativgruppen for Forum for Renæssancestudier.

Rejser:

Teddy Brunius har foretaget studierejser til Island, Færøerne, Shetlands, Orkneys og Skotland i forbindelse med sin planlagte bog om Kunsten i Norden. Søren Kaspersen deltog med et foredrag i det 11. nordiske symposium for ikonografi på Gran i Norge. Marianne Marcussen har været på studierejse til Paris i forbindelse med færdiggørelsen af en artikel om Marcel Duchamp. Hannemarie Ragn Jensen var på studierejse i Rom i anden halvdel af januar og deltog i maj i tilrettelægningsen af *Atlante de Schifanoia* i Ferrara.

Publikationer:

- Hjort, Ø.: Anselm Kiefer's "Ausgiessung". En samling under udvikling. Ny Carlsbergfondets gaver til Louisiana 1974-1988, Kjeld Kjeldsen, Charlotte Sabroe (udg.), s. 59-65, Humlebæk 1988.
- : Nina Sten-Knudsen. København 1988, 18 s.
- Jensen, H.R.: Lunds festdekoration. Forblømtet antik. Klassicisme i dansk arkitektur og havekunst. Studier tilegnede Hakon Lund, 18. oktober 1988, Kjeld de Fine Licht (red.), s. 182-91, København 1988.
- Kaspersen, S.: Isenheimeralteret og ikonologien. *Argos* 5, s. 65-93, Odense 1988.
- : Købmand Michelbeckers Palæ og den københavnske palladianisme – En arkitekturhistorisk og socialpsykologisk studie. Forblømtet antik: Klassicisme i dansk arkitektur og havekunst – Studier tilegnede Hakon Lund 18. oktober 1988, Kjeld De Fine Licht (red.), s. 9-57, København 1988.
- : Bildende Kunst, Theater und Volkstümlichkeit im mittelalterlichen Dänemark. Popular drama in northern Europe in the later middle ages – A symposium, F. G. Andersen m.fl. (red.), s. 201-50, Odense 1988.
- : Cotton-Genesis, die Toursbibeln und die Bronzetüren – Vorlage und Aktualität. Bernwardinische Kunst – Bericht über ein wissenschaftliches Symposium in Hildesheim vom 10.10. bis 13.10.1984, Martin Gosebruch, Frank N. Steigerwald (red.), s. 79-103, Göttingen 1988.
- : 3 opslag om dansk romansk vægmaleri – med forskellige titler. Danske kalkmalerier – Romansk tid 1080-1175, Ulla Haastrup, Robert Egevang (red.), s. 6, København 1986.
- : 5 opslag om dansk senromansk vægmaleri – med forskellige titler. Danske kalkmalerier – senromansk tid 1175-1275, Ulla Haastrup, Robert Egevang (red.), s. 10, København 1987.
- : Den bastante mur – replik til dr.theol. Carsten Brengaard. *Dansk Teologisk Tidsskrift* 50, s. 59-62, København 1987. *Øystein Hjort*

3. Institut for Litteraturvidenskab

Historie:

Institut for Litteraturvidenskab blev oprettet som sådant i 1967, dets historie går imidlertid tilbage til den lærestol i æstetik, der oprettedes i 1783, men som først i 1790 blev besat med Knud Lyhne Rahbek, og ikke, som nogle havde håbet, med Jens Baggesen. Lidt inde i det 19. århundrede blev Adam Oehlenschläger professor i faget, og ved dets midte overtog Carsten Hauch lærestolen, der så ved århundredets slutning, efter berømte stridigheder, i 1892 gik til Julius Paludan, og ikke til Georg Brandes.

I 1918 overtog Valdemar Vedel professoratet i faget, der samtidig omdøbtes til almindelig litteraturvidenskab, og Vedel afløstes i 1933 af Paul V. Rubow. Mens Hans Sørensen var professor, fra 1966 til 1976, blev faget til det nuværende institut, fik tilknyttet flere lærere og forkortede navnet til litteraturvidenskab. I 1979 tiltrådte Peter Madsen som professor.

Instituttet havde oprindeligt til huse i Købmagergade 44, flyttede derfra til Metro-annekset og siden til Dyrkøb. I midten af halvfjerdserne flyttede instituttet som et af de første til Amager.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 14 (indtil 1.8.88: 19).

Professor: Peter Madsen.

Lektorer: Jan Ulrik Dyrkøb (orlov), Jørgen Egebak, Torben Kragh Grodal (fra 1.8.88 overgået til Institut for Film, TV og Kommunikation), Uffe Hansen, Peter Larsen (orlov), Ralf Pittelkow (orlov), Lars Peter Romhild, Marie-Louise Svane.

Adjunkter: Michael Bruun Andersen, Klaus Bruhn Jensen, Ulrik Lehrmann (disse tre er fra 1.8.88 overgået til Institut for Film, TV og Kommunikation), Martin Zerlang.

Seniorstipendiater: Niels Gunder Hansen, Lis Møller. Forskningsrådsstipendiater: Lise Busk Jensen, Flemming Roland Jensen.

Kandidatstipendiater: Peter Bornedal, Erling David- sen, Henning Goldbæk.

Eksterne lektorer: Peter Allingham, Steen Beck, Søren Nagbøl, Maj Skibstrup.

Undervisningsassistent: Hans Henrik Møller.

TAP: Antal årsværk: 1,8.

Rosa Cedermark (til 1.10.88), Aase Grosen Rasmus- sen, Hanne Christa Torp (fra 8.11.88).

Forskningsvirksomhed:

En stor del af instituttets forskningsvirksomhed har karakter af forening af teoretisk og empirisk undersø- gelse. Veletablerede litteraturvidenskabelige forsk- ningsfelter som litteraturhistorie, tekstanalyse og litte- raturteori står som hidtil centralt i instituttets samlede forskningsvirksomhed. Samtidig bør det fremhæves, at de senere års nyorientering af instituttets forskning i retning af bredere kulturhistoriske analyser og kultur- teoretiske refleksioner manifesteres i flere projekter. Dette indebærer (i lighed med hvad der er tilfældet ved mange tilsvarende institutter i udlandet), at der sker en overdrivelse af litteraturvidenskabens tradi- tionelle grænser, således at de enkelte forskningsprojek- ter bevæger sig på tværs af kunstarter og kulturområ- der eller sigter mod afklaring af kulturteoretiske pro- blemstillinger, der ikke berører den litterære kultur. Flere medarbejdere arbejder således inden for den moderne kulturs område, ligesom mentalitetshistori- ske emner behandles. Igennem en længere årrække

har massekommunikationsforskning været væsentlig for instituttets virksomhed, pr. 1.8.88 er der imidlertid med henblik på en styrkelse af dette forskningsfelt sket en sammenføjning af flere kræfter ved fakultetet samti- dig med en omdannelse af Institut for Film, TV og Kommunikation, hvortil en lektor, tre adjunkter og en kandidatstipendiat er overflyttet fra litteraturvidens- skab. Den rolle massekommunikationen spiller i det moderne kulturunivers tilsiger dog, at den fortsat vil blive genstand for forskningsmæssig opmærksomhed i forbindelse med studier i moderne kultur ved institut- tet.

1. Litteraturhistorie og tekstanalyse

1.1 Emily Dickinson: En litteraturhistorisk perspekti- veret læsning af Emily Dickinsons lyrik med henblik på udviklingen af et begrebsapparat, der undgår såvel skematisk sammenfatning som mystificering af forfat- terskabet. Teoretisk inddrages synspunkter på psyko- se, sprog og litteratur, særlig af psykoanalytisk, men også nyere tekstteoretisk observans (Lis Møller).

1.2 Goethe efter 1805: En afklaring af spørgsmålet om, hvordan Goethe kom gennem sin produktionskri- se efter Schillers død (Jørgen Egebak).

1.3 Den umulige Kafka: Ud fra begrebet om situa- tionel kontekst behandles Franz Kafkas produktion i et bestemt moment (efteråret 1912) med henblik på en undersøgelse af kontekstualiseringens teoretiske per- spektiver (Jørgen Egebak).

1.4 Romantikens kvindelitteratur: Litteraturhisto- risk fremstilling af kvindelig fiktionslitteratur med særlig vægt på dansk litteratur fra perioden 1827-76. Det danske materiale undersøges på baggrund af mentalitetshistoriske studier i hjemmelivskultur, ide- historiske studier i den romantiske filosofi, receptions- historiske undersøgelser af det kvindelitterære mar- ked, og det analyseres i forlængelse af europæisk kvin- delitteraturs tradition (Lise Busk-Jensen).

1.5 Selvbibliografi og køn: Et foredrag, holdt ved den internationale skandinavistforenings kongres: »Den erindrende muse Johanne Louise Heiberg«, om for- holdet mellem selvbibliografisk genre og romantisk sub- jekt- og kønsproblematik, er omarbejdet til en mindre afhandling (Marie-Louise Svane).

1.6 Poe og den amerikanske renaissance (licenti- atprojekt): Den kulturoptimistiske tradition omkring Emerson og Thoreau set i lyset af den samtidige, men ret underbelyste kulturkritiske og skeptiske tradition hos Poe, Melville og Hawthorne – på baggrund af den politiske historie. Historisk med udblik til Baudelairens holdning til den moderne udvikling og teoretisk med baggrund i Walter Benjamin (Henning Goldbæk).

1.7 Apollo. Ein Brief: Hölderlins brev fra Tyskland efter hans hjemkomst fra Frankrig, omhandlende centrale såvel historiefilosofiske som æstetiske temaer (Flemming Roland Jensen).

2. Litteraturteori og kritikhistorie

2.1 Tekst, diskurs og historie: En behandling – med Joseph Conrads *Heart of Darkness* som materiale – af tekstuel flerdimensionalitet med henblik på en overvindelse af nyere tekstteoris kontekstskyhed og kontekstualiserende litteraturanalyser hyppigt demonstrerede tekstblindhed. Et forarbejde er publiceret (Peter Madsen).

2.2 Diskurs, tematik, narrativitet (licentiatprojekt): Undersøgelse inden for rammerne af den strukturelle tekstvidenskab af forholdet mellem tekstens statiske strukturer, dens tematik, og dens dynamiske strukturer, dens narrativitet (Erling Davidsen).

2.3 Tale og system (licentiatprojekt): Gennem inddragelse af nyere sprog- og kommunikationsteorier, fortolkningsteori, samt skriftteori søges forskellen mellem talt og skrevet sprog belyst. Endvidere undersøges denne forskels betydning i dannelsen af teoretiske systemer og i fortolkningsprocessen (Peter Bornedal).

2.4 The Freudian Reading. Analytical and Fictional Constructions: Psykoanalytisk fortolkning og fortolkningsteori, dels generelt, dels med særlig henblik på litteraturlæsning. Der påvises en spænding mellem Freuds »arkæologiske« model for fortolkning og hans egen praksis. Afsluttet i 1988 (Lis Møller).

2.5 Poul de Mans læsning af Nietzsche: En mindre afhandling herom er under udgivelse (Jørgen Egebak).

2.6 Fænomenologi og litterær genre teori: Sondering af forbindelser mellem den fænomenologiske filosofi, specielt livsverdensbegrebet, og den litterære genre teori, samt undersøgelse af specifikke udgaver af fænomenologisk og hermeneutisk litteraturteori (Niels Gunder Hansen).

2.7 Teoretiske positioner i feminismen: Videnskabs-teoretiske undersøgelser af væsentlige udviklingstendenser i feministisk forskning med særligt henblik på centrale kategorier som subjektbegreb og kvinde kultur (Lise Busk-Jensen).

2.8 Valdemar Vedel som litteraturhistoriker: Fortsatte studier i litteraturhistorieskrivning, kulturhistorie og æstetik omkring 1900 samt Vedels trykte og håndskrevne efterladenskaber med henblik på en fremstilling af Vedel som litteraturhistoriker (Lars Peter Rømhild).

3. Mentalitetshistorie og kulturhistorie

3.1 Mentalitetshistoriens teori: I forbindelse med og i forlængelse af arbejdet med en gymnasielærebog i kulturhistorie er det hensigten at give en historiografisk redegørelse for den mentalitetshistoriske forskning og at foretage en teoretisk drøftelse af implikationerne for tekstanalyse og litteraturhistorie (Martin Zerlang).

3.2 Form og erfaring i moderne kultur: En analyse af udvalgte emner inden for det sidste århundredes kultur ud fra historiske synsmåder, særlig forholdet til moderniseringsprocessen, teknologi og urbanisering (Peter Madsen).

3.3 Kvinder, billeder, modernitet: Forbindelserne mellem køn-visualitet-erfaring-modernisme belyst gennem Paula Modersohn Becker og Käthe Kollwitz på baggrund af udvalgte billeder samt brev- og dagbogsmateriale og under inddragning af den aktuelle debat om repræsentationsformer i moderne maleri (Marie-Louise Svane).

3.4 Musik og litteratur: I forlængelse af en radioserie er det planen at skrive en mindre afhandling om samspillet mellem musik og litteratur i 1800-tallets Danmark (Martin Zerlang).

3.5 Georg Simmel – sociologi og livsfilosofi: En større licentiatafhandling omhandlende Simmels værk med særligt henblik på en idehistorisk indplacering i forhold til livsfilosofien er afsluttet (Nils Gunder Hansen).

3.6 Paradigmeskiftet i personlighedspsykologien: En undersøgelse af skredet i opfattelsen af den menneskelige psyke, der fandt sted i 1879-80 foranlediget af den danske hypnotisør Carl Hansens demonstrationer for tyske, østrigske og franske psykiatere; et bidrag til psykoanalysens forhistorie og til den psykologiske romans tilblivelseshistorie. Manuskriptet er i alt væsentligt færdigt (Uffe Hansen).

Seminarvirksomhed:

Instituttet har med støtte fra Forskerakademiet i foråret afholdt en række forskeruddannelsesseminarer om fiktionsteori, forstået som teorier og metodiske tilgang, der er fælles for de litterære og musisk-æstetiske fag. Desuden afholdtes om samme emne et intensivseminar i juni måned (kursusleder Torben Kragh Grodal).

Ligeledes med støtte fra Forskerakademiet afholdtes som de første i en række, der afsluttes foråret 89, to forskeruddannelsesseminarer i efteråret. Tema: Modernitet/Avantgarde/Modernisme (kursusleder: Peter Madsen).

Andet:

Instituttets videnskabelige medarbejdere har i årets løb afholdt gæsteforelæsninger i ind- og udland, deltaget i videnskabelige seminarer og kongresser, medvirket ved efteruddannelseskurser, udøvet konsulentvirksomhed, såvel som anmeldervirksomhed og andet formidlingsarbejde.

Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver serien Skriftrække fra Institut for Litteraturvidenskab (SIL). Redaktionsarbejdet koordineres af Peter Madsen.

Lise-Busk Jensen, Marie-Louise Svane og Martin Zerlang deltager i redaktionen af tidsskriftet »Kultur og klasse«.

Nils Gunder Hansen deltager i redaktionen af tidsskrifterne »Litteratur og samfund« og »Tid/-Skrift«.

Peter Madsen arbejder sammen med professor Helge Rønning, Oslo, på et udvalg af afhandlinger om Litteratur og modernitet til udgivelse i 1989.

Marie-Louise Svane arbejder sammen med adjunkt Tanja Ørum, Center for Kvindeforskning, på et udvalg af bidrag til diskussionen om kønsspørgsmålets relevans i postmodernismedebatten.

Lars Peter Rømhild har sammen med lektor Fleming Conrad, Institut for nordisk Filologi, afsluttet arbejdet med en tekstkritisk udgivelse af Vilhelm Bergsøe: »Fra Piazza del Popolo« med efterskrift og noter (Det danske Sprog- og Litteraturselskab, serien Danske Klassikere).

Rejser:

Peter Madsen var i det akademiske år 87-88 på forskningsophold ved Center for Twentieth Century Studies, University of Wisconsin-Milwaukee, Milwaukee, USA.

Uffe Hansen var i august-september på forskningsophold i Strasbourg og Nancy med henblik på arkivstudier vedrørende sit projekt om paradigmeskiftet i personlighedspsykologien.

Medarbejderne ved instituttet har i 1988 deltaget i følgende videnskabelige seminarer og kongresser som foredragsholdere:

»Civilization and its Others: Formulations of difference«, University of Wisconsin-Madison, 28.-30. april (Peter Madsen).

»Scandinavian Joseph Conrad Society: First Symposium on Joseph Conrad in the Nordic Countries«, København-Lund, 22.-25. september (Peter Madsen).

»Nye veje i litteraturhistorieskrivningen i Skandinavien«, universitetet i Bonn, 12.-13. februar (Martin Zerlang og Lise Busk-Jensen).

»Nordisk romantik«, IASS-seminar XVII, Zürichs universitet, 7.-12. august (Lise Busk-Jensen og Marie-Louise Svane).

»Tekst, historie, tolkning«, forskeruddannelses-

seminar, Odense Universitet, 24.-26. oktober (Lise Busk-Jensen).

»Mandlig magt og kvindelige strategier«, doktorandkursus, Lunds Universitet, 1. december (Lise Busk-Jensen).

»Fiktionsteori«, forskeruddannelsesseminarer, Københavns Universitet, foråret (Lise Busk-Jensen og Lis Møller).

»Modernitet/Avantgarde/Modernisme«, forskeruddannelsesseminar, Københavns Universitet, efteråret (Henning Goldbæk).

Publikationer:

Bornedal, P.: Om forståelse. Arbejdsrapporter fra NSU 28, s. 17-37, Aalborg 1988.

–: Selv-dekonstruktion. Tidsskrift 7, s. 41-59, København 1987.

–: Filosofien som sin egen genotand. Profil/semiotik 3+14, s. 27-34, Oslo 1987.

Busk-Jensen, L.: Dette er ikke en kvinde ... Feminismens subjektbegreb. Kultur og Klasse 62, s. 37-55, København 1988.

–: Nye historier om kvindernes litteratur. Kultur og Klasse 61, s. 102-10, København 1988.

Conrad, F., Rømhild, L.P.: Vilhelm Bergsøe: Fra Piazza del Popolo. Tekststudie, Efterskrift og Noter. København 1988, 548+113 s.

Dyrkjøb, J.U.: Det umuliges kunst, eller: Litteraturen som eksperimentalfelt for teologien. Kritisk Forum for Praktisk Teologi 32, s. 71-76, Århus 1988.

–: Romantikken som bevidsthedsudvidelse. Kritik 83, s. 6-14, København 1988.

–: For Frye: Fra litteraturkritik til teologisk æstetik. Fønix 2, s. 74-83, København 1988.

Egebak, J.: Et uhyre går gennem teksten. Om metafiktion og fantastisk litteratur. Kritik 86, s. 80-96, København 1988.

Goldbæk, H.: Glemselens melankolske Blomst – Om den centraleuropæiske kultur i tyverne – med udgangspunkt i Milan Kunderas forfatterskab. Kultur og Klasse 61, s. 110, København 1988.

–: Efterord til den danske oversættelse af Wagner af Theodor W. Adorno. Wagner, Theodor W. Adorno, s. 136, Århus 1988.

–: Reddet af kavalieriet. VS-Bulletin 249, s. 47, København 1988.

Hansen, N.G.: Læserengle og tekstdæmoner. Om Cannettisroman »Die Blendung«. Kultur og Klasse 61, s. 24-41, Holte 1988.

–: Georg Simmels Livsfilosofi – om eventyret, skæbnen, kærligheden og døden. Subjektivitet og intersubjektivitet (Arbejdsrapporter fra Nordisk Sommeruniversitet), Dinesen, Jørgensen (ed.), s. 59-75, Ålborg 1988.

–: Den sociale smitte – massepsykologi mellem forklaring og forståelse. Tidsskrift for antropologi 18, s. 157-79, København 1988.

- : Den fremmede og den hjemkomne. En indgang til forholdet mellem livsverden og fortælling. Kredsen 2, s. 75-92, Århus 1988.
- Jensen, K.B.: Flimmer fra vugge til grav. Om massemedier, uddannelse og folkeoplysning. Uddannelse 3, s. 143-48, København 1988.
- : Fire argumenter for at afskaffe den empiriske receptionsforskning. *Medie Kultur* 7, s. 118-25, Ålborg 1988.
- : Answering the Question: What Is Reception Analysis? *Nordicom Review* 1, s. 3-5, Göteborg 1988.
- : Fundamentally Pluralistic: Review of "The Media Revolution in America and Western Europe", by Rogers and Balle. *Journal of Communication* 36 (2), s. 136-40, New York 1986.
- : A methodological bridge: Review of "Discourse and Communication", by van Dijk. *Journal of Communication* 37 (2), s. 174-78, New York 1987.
- Madsen, P.: Subjektet og historien. Det postmoderne samfund set indefra – (En samtale med Fredric Jameson). *Samtiden* 1, s. 61-65, Oslo 1988.
- : Den intrikate fordring – om Ibsens "Vildanden". *The Modern Breakthrough in Scandinavian Literature 1870-1905*, Bertil Norlin, Peter Forsgren (eds), s. 257-60, Kållerød, Göteborg 1988.
- : Modernitet og melankoli. Fortælling, diskurs og identitet i Joseph Conrads "Mørket Hjerte". Fortælling og erfaring, O. Birklund Andersen m.fl., s. 97-118, Århus 1988.
- : Erkendelse og Interesse. Samtalens fornuft, Jürgen Habermas, et al., s. 63-82, Charlottenlund 1987.
- Møller, L.B.: Erindringens poetik: William Wordsworth og psykoanalysen. *Kritik* 83 83, s. 45-64, København 1988.
- : The Great Debate. Traditionen og den dekonstruktive engel – om M. H. Abrams og J. Hillis Miller. *Tekst og Trope. Dekonstruktion i Amerika*, Lars Erslev Andersen, Hans Hauge (red.), s. 49-62, Århus 1988.
- : Historisk sandhed og narrativ sandhed. Den psykoanalytiske fortælling. *Kultur og Klasse* 62, s. 75-87, Holte 1988.
- Rømhild, L.P.: Bernhard Glienke: Fatale Präzedenz – Karen Blixens Mythologie. Neumünster 1986. *Danske Studier* 1988, s. 185-90, København 1988.
- Rømhild, L.P.: En kritikhistorisk anekdote (Vald. Vedel og "Politiken"). *Kritik* 84, s. 48-53, København 1988.
- Rømhild, L.P.: Brevvekslingen mellem Valdemar Vedel og Harald Høffding. *Fund og forskning i Det Kgl. Biblioteks samlinger. Bd. XXVIII, Det Kgl. Bibliotek* (edg.), s. 40, København 1988.
- : Det moderne gennembruds poesi – eller hur? Poesien ca. 1870-1890. *The Modern Breakthrough in Scandinavian Literature 1870-1905*, Bertil Norlin, Peter Forsgren (red.), s. 271- 74, Kållerød, Göteborg 1988.
- , Conrad, F.: Tekstudgivelse, efterskrift og noter for Vilhelm Bergsøe: Fra Piazza del Popolo, bd. I-III. København 1988, 661 s.
- Stjernfelt, F., Hansen, N.G.: Fodbold – Spil, struktur og udvikling. *Litteratur og Samfund* 44, s. 29, København 1988.
- Svane, M.: Den erindrende muse: Johanne Luise Heiberg. Fortælling og erfaring, Ole Birklund Andersen, Flemming Harrits, Jens Hougaard, Morten Kyndrup, s. 24-38, Århus 1988.
- : Hvad betyder "kvinde" i talen om det moderne? *Kultur og klasse* 57, s. 91-111, København 1987.
- Zerlang, M.: Mindefest som massekultur. *Den jyske Historiker* 45, s. 59-70, Aarhus 1988.
- : Juan Rulfo's lonely storytellers. *Culture & History* 3, s. 23-37, København 1988.
- : Skåltale med malurt. *Studenterkredsen 1888-1988 – et jubilæumsskrift*, Anne Bønløkke Braad, Henrik Brandt-Pedersen, Michael Riis, s. 119-23, København 1988.
- : Litteraturhistorie og kulturhistorie. *Historien i kulturhistorien*, Vagn Wåhlin, s. 277-94, Århus 1988.
- : Landboreformerne i almanakken. *Historie & Samtid* 1, s. 16-19, København 1988.
- : Plot til lyst. Om Gabriel Garcíá Márquez' fortællekunst. Fortælling og erfaring, Ole Birklund Andersen m.fl., s. 119-34, Århus 1988.

Peter Madsen

4. Musikvidenskabeligt Institut

Historie:

Musik som disciplin har spillet en rolle ved universitetet, så længe dette overhovedet har eksisteret, og musikfaget har fra gammel tid været centralt placeret i hele det akademiske og videnskabelige univers. Men i mere moderne forstand har faget en knap 100-årig historie som universitetsfag ved Københavns Universitet. Disse 100 år viser et fag i stadig udvikling fra de første musikhistoriske forelæsninger over antikkens og middelalderens musik blev holdt i 1896 af privatdocent Angul Hammerich og frem til det brede spektrum af discipliner og holdninger, som i dag tilsammen tegner musikfaget.

Den første egentlige lærestol i musikvidenskab ved universitetet blev oprettet i 1916; allerede året før havde man indført en magistergrad i faget. Kort efter at den første professor var blevet udnævnt i 1924, åbnedes der mulighed for at aflægge eksamen i musik som bifag («sang») til skoleembedseksamen. Først 14 år senere, i 1938, indførtes en hovedfagsordning, og den nu velkendte tredeling af faget i en historisk, en teoretisk og en praktisk del blev en realitet.

Indtil 1936 levede faget under trange kår i det såkaldte »Panums værelse« i hjørnet af universitetsgården på Frue Plads. De følgende 30 år havde man lejet sig ind i loftsetagen over Kunstindustrimuseet i Amaliegade, hvor man rådede over eget undervisningslokale, kontor og bibliotek. Som følge af uddannelseseksplosionen i 1960'erne blev disse lokaleforhold efterhånden for trange, og instituttet blev spredt på en række forskellige adresser i den indre by. I 1973 flyttede man omsider ind i eget hus i den gamle frimurerloge i Klerkegade 2. Her blev foruden de sædvanlige undervisningsfaciliteter også indrettet lærerkontorer, øvelokaler, aflytningsrum, kantine m.v., og her kunne man udfolde sig musikalsk uden store gener for omgivelserne. I 1983 blev en række lokaler overdraget Institut for Retorik, som siden da har haft bofællesskab med Musikvidenskabeligt Institut.

Fra foråret 1988 har også Dansk Musiktidsskrift haft fast adresse på instituttet, foreløbig for en treårig periode.

Med det stigende aktivitetsniveau, som præger instituttet, er der trods den i mange henseender vel fungerende bygning tale om lokalemangel. Særlig mærkbart er savnet af en egentlig repræsentativ koncertsal.

Helt frem til begyndelsen af 1980'erne var fagets studieplan og virksomhed præget af, at gymnasieskolen fungerede som hovedaftager af de færdige kandidater. Den politiske og samfundsmæssige udvikling i løbet af den sidste halve snes år har afgørende ændret ved dette. Som det gælder for de øvrige gamle skoleembedseksamensfag må også musikfagets kandidater se sig om efter andre jobs end de traditionelle gymnasiejobs. Denne situation har naturligvis medført en række ændringer af fagets struktur og holdninger, og det er lykkedes at uddanne kandidater, som har kunnet finde arbejde uden for gymnasiet; arbejdsløshed i større omfang kendes ikke blandt instituttets kandidater.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 20,5.

Professorer: J. Bergsagel, H. Glahn, J. Maegaard.

Lektorer: J. Brincker, N. Brincker, V. Brincker, I. Bruland, C. E. Hatting, S. Høgel, N. M. Jensen, N. Krabbe, J. W. Madsen, G. Rischel, E. Schouenborg, T. Schousboe, R. Teglbjærg, M. Topp, B. Trærup, E. Wiedemann.

Adjunkt: J. M. Rossen.

Kandidatstipendiater: H. T. Jespersen, S. M. Sørensen.

Undervisningsassistenter: E. Brodersen, A. Christensen, A. Christoffersen, K. Eskildsen, H. Graugaard, A. Gørtz, I. F. Hansen, E. M. Jensen, A. Kirkegaard, B. B. Madsen, A. M. Nielsen, H. C. Nielsen, A. Nobbio, O. Nørlyng, H. E. Philip, J. Rohard, P. Rosen-

baum, A. Rossing-Schow, M. Schuldt-Jensen, E. Skjoldan, J. G. Sørensen, B. Thanning, J. O. Traasdaal, V. Warlev, P. Weincke, T. Westenholz.

TAP: Antal årsværk: 3.

K. Binne, O. G. Larsen, L. Nielsen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsvirksomhed er bestemt af, at faget indeholder både videnskabelige og kunstnerisk-håndværksmæssige elementer. Dette giver forskningen såvel en traditionel historisk og teoretisk retning som en mere eksperimenterende, der sigter på den praktiske musikudøvelse. Hertil kommer pædagogiske og fagdidaktiske emner.

Selvom kompositionsmusikken stadig – af historiske grunde – er den dominerende, spiller dog også den rytmiske musik en væsentlig rolle.

Hvad selve behandlingen af stoffet angår, spænder tilgangen fra en ren stil-, genre- og personalhistorisk metode, over socialhistoriske og sociologiske, til kommunikations-orienterede undersøgelser. Nedenstående redegørelse for de enkelte medarbejders forsknings-område er opdelt i disciplinerne musikhistorie, etnomusikologi, musikteori og pædagogik, samt tale og sang.

1. Musikhistorie, Danmark

1.1 Studier i musikken i Danmark på Christian IV's tid (J. Bergsagel, H. Glahn, C. E. Hatting, N. M. Jensen, N. Krabbe) i forbindelse med instituttets engagement i Christian IV året 1988 (se nedenfor under »Andet«).

1.2 Undersøgelse og udgivelse af håndskrift A. M. 76.8° i Det kongelige Bibliotek med den ældste flerstemmige musik overleveret i et dansk manuskript (J. Bergsagel, N. M. Jensen i samarbejde med andre danske og nordiske kolleger).

1.3 Udgivelse af håndskrift i Kiel med dansk Skt. Knuds Officium (J. Bergsagel).

1.4 Studier over violinvirtuosen og komponisten M. Jarnovics og komponisten K. Szymanowskis besøg i Danmark i henholdsvis 1802 og 1930'erne (B. Trærup).

1.5 Studier over den danske Christian IV musiker Truid Aagesens messe, overleveret ukomplet i manuskript i Danzig Stadtbibliotek (Henrik Glahn).

1.6 Studier over Peder Palladius' parafrase af Psalme 128 (Henrik Glahn).

1.7 Arbejde med Carl Niensens kompositioner med

henblik på en kritisk udgave, en tematisk værkfortegnelse samt en monografi (T. Schousboe).

1.8 Kvinder i musikprofessioner i Danmark i det 20. århundrede (I. Bruland).

1.9 Deltagelse i tværfagligt forskningsprojekt ved Københavns Universitet under titlen »Dansk identitetshistorie« (N. M. Jensen).

1.10 Studier i moderne kompositionsmusik, specielt forholdet mellem dansk musik efter 2. verdenskrig og musik fra de andre nordiske lande, Sovjetunionen og Centraleuropa. Vigtige temaer er her forholdet mellem kompositionsteknikker, der er overtaget fra modernismen, og den postmoderne æstetik, samt forholdet mellem materiale og sprog (J. Brincker).

1.11 Studie i ældre dansk jazzhistorie med henblik på en fortsat udbygning af Arkiv for dansk Jazzhistorie, der har til huse på instituttet, samt udgivelse af lp-serie med ældre danske jazzoptagelser (E. Weidemann).

2. Musikhistorie, Europa og USA

2.1 »Magnus Liber Organi« fragment. Undersøgelse og udgivelse af nyopdukket fragment i Det kongelige Bibliotek med musik fra Paris o. 1200, anvendt som indbinding af astronomisk håndskrift (J. Bergsagel).

2.2 Studier over 1400-tals teoretikeren Johannes Tinctoris med henblik på udarbejdelsen af en monografi; specielt søges fremdraget netop den musik, der dannede udgangspunkt for Tinctoris' beskrivelse af den musikalske udvikling i begyndelsen af 1500-tallet (J. Bergsagel).

2.3 Studier over 1600-tallets instrumentalmusik: den nordtyske tradition og italiensk instrumentalmusiks spredning (N. M. Jensen).

2.4 Tekstkritiske problemer i D. Buxtehudes orgelværker (H. Glahn).

2.5 J. S. Bachs harmonik. En undersøgelse af sekvenseteknik i de kontrapunktiske værker for tastinstrument (J. W. Madsen).

2.6 Beggar's Opera gennem 250 år. En virkningshistorisk undersøgelse af John Gays opera fra 1728 til 1988 (N. Krabbe).

2.7 Det autonome musikalske kunstværk. Hovedtræk af musikæstetikens historie fra æstetikbegrebets opkomst til 1960'erne med særligt henblik på udviklingen af værkbegrebet (S. M. Sørensen).

2.8 Studier over Mozarts opera »Cosi fan tutte« (N. Brincker).

2.9 Mozart-receptionen. En undersøgelse af de forhold, hvorunder Mozarts musik og opfattelsen af komponisten er blevet modtaget og vurderet fra hans levetid og til i dag (C. E. Hatting).

2.10 Den svenske sangerinde Jenny Linds sangstudier hos Manuel Garcia i Paris i begyndelsen af 1840'erne (S. Høgel).

2.11 Brahms, »Ein deutsches Requiem«; specielt forholdet mellem ord og motiv, herunder motivernes afgørende betydning for opbygningen af melodistruktur og toneartsforhold (M. Topp).

2.12 Udgivelse af Arnold Schönbergs opera »Die glückliche Hand« som bind i den samlede udgave af Schönbergs musik (J. Maegaard).

2.13 Studier over Alexander Zemlinskys opera »Es war einmal«, specielt Gustav Mahlers andel i partituret (J. Maegaard).

2.14 Duke Ellingtons musik. En annoteret værk-kronologi omfattende ca. 1.500 kompositioner samt en diskografisk registrering af den såkaldte »Mercer Ellington-samling«, omfattende en række Duke Ellington-bånd i Danmarks Radio (E. Wiedemann).

2.15 Deltagelse i forberedelse af en verdensmusikhistorie (UNESCO-projekt under ledelse af Berry S. Brook, New York), specielt de tre bind, der skal behandle europæisk musik (J. Brincker, C. E. Hatting, N. Krabbe).

3. Musikteori og musikpædagogik

3.1 Metodeproblemer i den harmoniske analyse, herunder specielt problemer knyttet til den såkaldte »Riemann'ske« funktionsanalyse (J. Maegaard, G. Rischel).

3.2 Jazzharmonik/arrangementsteknik, herunder specielt pædagogiske overvejelser over en eventuel sammenkædning af elementær harmonilære med først klaversiden arrangements-specifik harmonilære (J. W. Madsen).

3.3 Undersøgelser over de koriske virkemidler, herunder problemer i forbindelse med tempo og taktering på basis af egen indstudering og opførelse af forskellig kormusik både med professionelle og amatører (M. Topp).

4. Etnomusikologi

4.1 Studier over østeuropæisk folkemusik specielt in-

den for de albanske, tyrkiske og jugoslaviske områder (B. Trærup).

4.2 Undersøgelser af musikken på øerne i Vestpoly-nesien i forbindelse med et internationalt UNESCO-støttet projekt (J. M. Rossen).

4.3 Undersøgelser over kvindens stilling i musiklivet på Bellona Island som delprojekt under den internationale studiegruppe omkring temaet »Music and Gender«, oprettet af International Council for Traditional Music (J. M. Rossen).

5. Tale og sang

Fagets kunstneriske sider varetages i alt væsentligt af sang- og klaverlærere, hvoraf kun sanglærerne i kraft af deres ansættelse har forpligtelser, der rækker ud over de rent undervisningsmæssige.

Sanglærernes forskningsforpligtelse kan selvsagt opfyldes på andre måde end musikhistorie- og teorilærernes. Den kan således dels omfatte egen kunstnerisk perfektionering, dels forskning inden for fortolkningsmæssige og formidlingsmæssige sider af faget. Hertil kommer studier i stemmens funktion og muligheder.

Ligesom forskning i mere traditionel forstand er den nødvendige baggrund for historie- og teorilærernes undervisning, er sådanne sangtekniske og fortolkningsmæssige undersøgelser den naturlige forudsætning for den sangundervisning, der gives af instituttets sanglærere (N. Brincker, V. Brincker, S. Høgel, E. Schouenborg, R. Teglbjærg).

Andet:

Instituttet giver husly for Arkiv for dansk Jazzhistorie, der under ledelse af Erik Wiedemann er dokumentationscentral for specielt ældre dansk jazzhistorie. Her findes et betydeligt antal musikoptagelser, diskografier, båndinterviews, scrapbøger, fotos samt artikler, bøger og noder vedrørende dansk jazz med hovedvægten på perioden før 1950.

Endvidere har Dansk dansehistorisk Arkiv adresse på instituttet. Arkivet er informationscenter for alle former for dans og danseforskning i Danmark. Det indeholder en materialesamling af noder, bøger og andet dokumentarisk materiale til belysning af dansk dansehistorie. Arkivet ledes af Henning Urup. Telefonisk henvendelse til instituttet tilrådes forud for personlig kontakt til arkivet.

Det danske center for det internationale musikbibliografiske projekt, RILM (Répertoire Internationale de Litterature Musicale) har hjemsted på instituttet. Her registreres dansk musikvidenskabelig litteratur med henblik på indlemmelse i den internationale RILM-database, der dels er søgbar via dataværten DIALOG, dels udkommer fire gange årligt i bogform. Medlemmer af den danske RILM komité er Torben Schousboe og Niels Krabbe med bibliotekar Tine

Vind som sekretær, betalt af midler fra Statens humanistiske Forskningsråd. Komiteen afsøger løbende litteratur (artikler og monografier) publiceret i Danmark og forsyner de relevante titler med »abstracts« (korte indholdsbeskrivelser) og emneord.

Instituttet har fortsat og udbygget sit engagement i Københavns Universitets »Åbent Universitets undervisning«. I forlængelse af samarbejdet med Danmarks Radio omkring en række TV- og radio-udsendelser har der været afholdt to forløb i musikhistorie på grunduddannelsen med hold i København og provinsen (J. Brincker, K. Eskildsen, C. E. Hatting, N. M. Jensen, A. Kirkegaard, N. Krabbe, G. Rischel, P. Weincke); ialt ca. 300 eksterne studerende har deltaget i disse kurser og adskillige har aflagt eksamen.

Med henblik på en gradvis udbygning af tilbuddene for de åbent universitets-studerende er der udarbejdet undervisningsmateriale og »program« for kurser i faget musikalsk analyse på grunduddannelsen (I. Bruland og G. Rischel). Denne undervisning iværksættes fra foråret 1989 som en kombination af fjernundervisning og heldagsseminarer.

Endelig skal det nævnes, at der er knyttet en række kontakter til lignende udadrettede voksenundervisningsprojekter i musik ved udenlandske universiteter med henblik på udveksling af studiemateriale (J. Brincker).

Instituttets medarbejdere har taget aktiv del i fejringen af »Christian IV året 1988«. De mange musikalske aktiviteter i denne anledning har præget en række ansattes forskning og samtidig markeret instituttet udadtil. Den 16. marts afholdtes på instituttet et pressemøde, hvor syv nodehæfter og fire compact discs med musik fra Christian IV's tid blev præsenteret. Endvidere var instituttet medansvarlig for det faglige indhold af den Christian IV musikfestival, der blev afholdt i Tivoli i dagene 28. maj til 3. juni. I tilknytning hertil afholdtes tre velbesøgte åbent hus arrangementer på instituttet. Endelig har Christian IV året sat sig præg på en række publikationer udarbejdet af fagets lærere og magisterstuderende.

Instituttets kor MUKO har under ledelse af Morten Topp i årets løb givet koncerter i Danmark og Øst-rig, det sidste i forbindelse med en korkonkurrence i Spittal a.d.Drau.

Den 1. september overførtes afdøde professor Jens Peter Larsens store samling af bøger og musikaler til instituttet, hvor den fremover beror som en lukket præsenssamling. Den blev i 1987 erhvervet i medfør af en bevilling fra Københavns Universitet og Carlsbergfondet. Tyngdepunktet i samlingen ligger på hymnologi, musikteoretisk litteratur fra det 18. og tidligere 19. århundrede samt litteratur og musikaler omkring komponisterne G. F. Händel og J. Haydn.

Udgivervirksomhed:

Instituttets årlige publikation, Musik & Forskning,

med artikler af medarbejdere ved instituttet udkom i 1988 med sit trettedende bind. Redaktionsarbejdet er forrestået af et under institutrådet nedsat udvalg med Jan Maegaard som formand.

Som nævnt ovenfor har instituttet endvidere udgivet syv nodehæfter under titlen »Musik i Danmark på Christian IV's tid« (J. Bergsagel, H. Glahn, C. E. Hatting, N. M. Jensen, N. Krabbe).

De enkelte medarbejders redaktionelle hverv omfatter: medlemskab af redaktionskomiteen for Monumenta Musicae Byzantinae (J. Bergsagel, H. Glahn); kongresrapport fra Internationalt Heinrich Schützseminar i København i november 1985 (N. M. Jensen); hovedredaktør for musikantologien *Concentus Musicus*, Det tysk-historiske Institut i Rom (N. M. Jensen).

Rejser:

Studieophold i udlandet: J. M. Rossen (Australien). Følgende medarbejdere har medvirket med bidrag på internationale kongresser og seminarer eller holdt gæsteforelæsnings i udlandet: J. Bergsagel (Edinburgh), J. Brincker (Milton Keynes), I. Bruland (Oslo), C. E. Hatting (Åbo), N. M. Jensen (Åbo), N. Krabbe (Åbo, Berlin og Greifswald), J. Maegaard (Berlin og Dresden), J. M. Rossen (Heidelberg og Australien), B. Trærup (Montenegro).

Publikationer:

Bergsagel, J.D.: Musik i Danmark på Christian IV's tid: Bind II – Instrumental Ensemblemusik. København 1988, 79 s.

–, Glahn, H.: Musik i Danmark på Christian IV's tid: bind VI – Anonym messe og lejlighedsmotetter. København 1988, 44 s.

–: Anmeldelse af Ingrid de Geer: Earl, Saint, Bishop, Skald – and Music. The Orkney Earldom of the Twelfth Century. A Musicological Study. Uppsala Univ., Inst. för Musikvetenskap, 1985. (Disputats). Svensk Tidskrift för Musikforskning Vol. 69, 1987, s. 149-55, Stockholm 1988.

Glahn, H.: Faber Early Organ Series, Vol. 10: The Netherlands & N. Germany c.1590-c.1650. Sweetlinck ... etc. London 1988, 385 s.

–: Musik i Danmark på Chr. IV's tid. Bd. IV: Messe og Motetter af Mogens Pedersøn. København 1988, 30 s.

–: Musik i Danmark på Chr. IV's tid. Bd. III: Musik for tæstinstrumenter – "Voigtländer-tabulaturet". København 1988, 205 s.

–, Bergsagel, J.: Musik i Danmark på Chr. IV's tid. Bd. VI: Anonym Messe og Lejlighedsmotetter. København 1988, 44 s.

–: Faber Early Organ Series, Vol. 12: The Netherlands & N. Germany c.1650-c.1710, Weckmann, Buxtehude ... etc. London 1988, 38 s.

–: Faber Early Organ Series, Vol. 11: the Nether-

lands & N. Germany c.1610-c.1700, H. Praetorius...etc. London 1988, 38 s.

–, Nielsen, E., Dal, E.: L. P. Thura's Højsangsparase. Hymnologiske Meddelelser 17 (5), s. 56, København 1988.

Hatting, C.E., Krabbe, N.: Musik i Danmark på Christian IV's tid. Bind I. Viser fra Voigtländers og Terkelsens samlinger. (Nodeudgivelse med introduktion). København 1988, 37+23 s.

Jensen, N.M.: Dansk nationalromantik. Forsøg til en begrebs- og indholdsbestemmelse. Musik og Forskning 13, 1987/88, s. 37-56, København 1988.

–: Národní jako funkcní estetická kategorie (Det nationale som æstetisk funktionskategori). *Opus Musicum XIX*(1), s. 2-7, Brno, Tjeksoslovakiet 1987.

Krabbe, N.: Træk af musiklivet i Danmark på Christian IV's tid. København 1988, 192 s.

Maegaard, J.: Die Komponisten der Wiener Schule und ihre Textdichter sowie das Komponisten-Dichter-Verhältnis heute. Studien zur Wertungsforschung 20: Zum Verhältnis von zeitgenössischer Musik und zeitgenössischer Dichtung, Otto Kolleritsch (ed.), s. 168-83, Wien, Graz 1988.

–: Fartein Valen: Den ekspressive polyfoni. Aspekter ved Fartein Valen og hans musikk. En rapport fra et seminar avholdt ved 100-årsjubileet, Arvid O. Vollnes (red.), s. 6-19, Universitetet i Oslo 1988.

Rossen, J.M.: Ubesungne kvinder: sange og politik på Mungiki, Salomonøerne. Musik og Forskning 13, s. 132-46, København 1988.

Schousboe, T.: Carl Nielsen and Danish National Music. Philharmonie Oktober, s. 23-28, Tokyo, Japan 1988.

Trærup, B.: Srbija i Crna Gora u danskim putopisima (1840-1940) (sa posebnim osvrtom na besleke o narodnom pevanju i sviranju). Summary: Serbia and Montenegro in Danish travel accounts 1840-1940. Zbornik radova XXXV Kongresa Saveza Udruzenja Folklorista Jugoslavije Rozaje, 26-29. Septembra 1988. (Kongresberetning), Udruzenje Folklorista Crne Gore (eds), s. 9-14, Titograd 1988.

Wiedemann, E.: Die Geschichte des Jazz in Dänemark. That's jazz. Der Sound des 20. Jahrhunderts, Annette Hauber et al. (red.), s. 483-88, Darmstadt, Vesttyskland 1988.

–: Ellington i Danmark – en diskografisk ekskurs. Musik & Forskning 13, 1987-88, s. 57-69, København 1988.

–: 36 artikler om danske jazzmusikere og -orkestre. The New Grove Dictionary of Jazz, Volume 1 & 2, Barry Kernfeld (ed.), London 1988.

Niels Krabbe

5. Teatervidenskabeligt Institut

Historie:

Faget teatervidenskab, eller som det hed dengang: Teatrets æstetik og historie, blev oprettet ved Københavns Universitet i 1953, men først i 1962 fik det sit eget institut med lokaler i Det kgl. Teaters bibliotek, Tordenskjoldsgade 3. Skønt instituttets administrations- og undervisningslokaler siden af pladsmangel flyttede andetsteds hen, blev bofællesskabet med Det kgl. Teater videreført til 1986, idet instituttets og teatrets bibliotek fortsatte med at udgøre en enhed, til uvurderlig gavn for fagets lærere og studerende, ikke mindst på grund af teatrets enestående arkiv med godt to hundrede års regi- og scenografimateriale.

I 1970 flyttede instituttet (÷ bibliotek) til lokaler i Grønnegade 22. Her arrangeredes der 1971 international kongres for teaterforskning.

Seks år senere, i 1976, holdt instituttet påny flyttedag; denne gang blev adressen dets nuværende: Fredericiagade 18. Her fik faget hvad det længe havde savnet: Egen teatersal, hvor den praktiske undervisning kunne foregå.

Maj 1986 ophørte biblioteksfællesskabet med Det kgl. Teater; instituttets bøger samt mikrofilm af Det kgl. Teaters arkivmateriale overførtes til lokalerne i Fredericiagade.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 4,6.

Professor: Kela Kvam.

Lektorer: Svend Christiansen, Klaus Neiiendam, Meir Stein, Jytte Wiingaard.

Kandidatstipendiat: Stig Jarl Jensen.

Ekstern lektor: Henrik Lundgren.

Undervisningsassistent: David Keir Wright.

TAP: Antal årsværk: 1.

Else Fønss.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsområde er teatret, i dette ords allervideste betydning, dvs. indbefattende alle former for scenisk optræden der har fundet sted gennem tiderne og overalt på jorden, vurderet i sammenhæng med den almindelige historie, klassisk arkæologi, sociologi, kultur-, kunst-, litteratur-, musik- og filmhistorie samt medieforskning, idet man dog hele tiden søger at fremdrage de teaterspecifikke aspekter.

I det forløbne år er der især blevet forsket inden for følgende områder:

1. Dansk teater

1.1 Betty Nansen – myter og virkelighed (Kela Kvam).

1.2 Undersøgelse af forholdet mellem teaterpolitik og teaterproduktion i Danmark i de seneste år (Stig Jarl Jensen).

1.3 Teaterhistorie i Danmark. Fællesprojekt med teaterforskere fra andre universiteter (Kela Kvam, Jytte Wiingaard).

2. Europæisk teater

Skuespilkunst i antikken. Studier i klassisk, hellenistisk og byzantinsk teater (Klaus Neiiendam).

3. Mediekommunikation

Receptionsæstetiske undersøgelser af Heibergtidens teaterpublikum: Med udgangspunkt i Hegels opfattelse af kunsten som noget for sig og for os, et publikum, er hensigten at fremdrage æstetiske synspunkter om teaterforestillinger og dens publikum. Heri indgår tillige sociologen Bourdieus bestemmelse af smag over for ikke-smag og tidens syn på dannelsesbegrebet (Jytte Wiingaard).

4. Teaterkonventioner, teaterspecifikke udtryksformer

William Shakespeare og teatrets konventioner. Undersøgelsen udstrækkes til ligeledes at gælde de foregående middelalderspil og court-masques og det efterfølgende restaurationsteater samt renæssanceteatret i det øvrige Europa (herunder den danske skolekomedie) (Svend Christiansen).

5. Kunstshistorie

5.1 Fortsatte studier i kunsten ved Christian IV's hof (Meir Stein).

5.2 Fortsatte studier i fransk maleri 17.-18.- årh. samt dansk i 18. årh. (Meir Stein).

Udgivervirksomhed:

Kela Kvam er hovedredaktør af det engelsksprogede tidsskrift for nordisk teaterforskning »Nordic Theatre Studies. Yearbook for Theatre Research in Scandinavia«, hvoraf første nr. udkom efteråret 1988.

Instituttets publikation »Teatervidenskabelige Studier« udkom i 1988 med sit tiende bind.

Anden virksomhed:

Meir Stein medvirkede ved udstillingen »En Konges Taffel« på Amalienborg (Chr. VII's palæ).

Rejser og gæsteforelæsninger:

Klaus Neiiendam var i efterårssemestret på et forskningsophold i Rom.

Kela Kvam forelæste om »Dansk teater i mellemkrigstiden« ved et symposium med fællestitlen »Från sekelskifte mot sekelslut« i september i Umeå. Ved samme symposium holdt Stig Jarl Jensen en forelæs-

ning om »Dansk teaterpolitik og teaterstruktur i de seneste år«.

Ved Institut for Dramaturgi ved Århus Universitet forelæste Stig Jarl Jensen endvidere om følgende emner: »Teaterloven skal revideres – og hva' så?« og »Teater i teaterlovens forstand«.

Publikationer:

Christiansen, S.: Det komiske på teatret. Teatervidenskabelige Studier X. København 1988, 287 s.

Kvam, K.: Betty Nansen. A Unique Figure in Danish Theatre. Nordic Theatre Studies. Yearbook for Theatre Research in Scandinavia, Kela Kvam (ed.), s. 134, København 1988.

–: Europæisk teater 1830-1914. Verdens Litteraturhistorie, Bind 5, Hans Hertel, s. 35, København 1988.

Neiiendam, K.: Renaissanceteatret i Danmark. København 1988, 171 s.

–: Opéra Comique at the Théâtre Italien. Theatre Research International Vol. 13, No. 1, s. 5+ILL, Oxford 1988.

–: A Fresco showing a Hellenistic Performance of Euripides' "Iphigenia in Aulis". Rom 1988, 7 s.

Stein, M.: De dansk-franske kunstforbindelser i det 18. århundrede. En konges Taffel. Guldsmedekunst og borddækning i det 18. århundrede (Katalog over udstilling i Christian VII's Palæ Amalienborg 28. maj – 18. september 1988), Ole Villumsen Krog (red.), s. 11-27, København 1988.

Kela Kvam

Udvalgte artikler og bøger: *Udvalgte artikler i Nordisk Voldgade-Stiftelse 1913-1978 som en tilskud på Døgn Voldgade 18.*

–: 1975 blev de fire Institut for Lyngvask, Århus Universitet Amager, Vestergade 96, hvor de har været felles om at drive Lyngvask Bibliotek, samt udgør rettetes Audiolingvædsk Forskningsgruppe, som i 1982 blev til Center for Audiolingvædsk.

–: Fra 1. maj 1988 er Institut for Lyngvask, Institut for Fonetik, Institut for Anatomi og materiel Lingvistik samt Center for Audiolingvædsk bestående af de Institut for Almen og Samfundssprogvidenskab (AAS).

–: 1985 blev der under Institut for Lyngvask oprettet en Afdeling for Leksikologi og Leksikografi, som fra 1. januar 1989 indgår i et sammenlagt Center for Ordbogvidenskab og Leksikologi med ledelse af den tidligere AAS.

Med:
1978: *Årsrapport 75.*

Profesorer: Ebbe Spang-Hanssen, Henning Spang-Hanssen, Jørgen Rischel.

Lektorer: Børge Frøkjær Jensen, Esther Glahn, Nina Grønham, Jesper Hermans, Peter Holme, Birgit Høvel, Jens Juhl Jensen, Lars von der Leith, Niels Reinhold Petersen, Olaf M. Thorsen.

Lektorer Afdelingen for Leksikografi: Mogens Dyrhøj, Jørgen Havn, Elisabeth Møller.

Adjunkter: Elisabeth Engberg-Pedersen, Prese Melbæk Hansen, Knud Aaker Jensen, Jens Elvegård Rasmussen.

Kandidatsupervisor: Carsten Ehn.

Forskningsassistenter: Birgitte Jacobsen, Ib Vilbeck.

Ingeniører: Otto Bertelsen, Preben Damler.

Forskningsassistenter: Bente Møgaard (Eurntra).

Videnskabelige assistenter: Michael Bundgaard, Neds Dyrhøj (begge tilhørende til SDF), Gåster Henrikson (forvalter af IFL).

Gæstforskere: Eugène Bagny (blev konsulent i Sociolinguistik), Gino Hansen (til SDF), Karen Marie

Udvalgte artikler og bøger: *Udvalgte artikler i Nordisk Voldgade-Stiftelse 1913-1978 som en tilskud på Døgn Voldgade 18.*

–: 1975 blev de fire Institut for Lyngvask, Århus Universitet Amager, Vestergade 96, hvor de har været felles om at drive Lyngvask Bibliotek, samt udgør rettetes Audiolingvædsk Forskningsgruppe, som i 1982 blev til Center for Audiolingvædsk.

–: Fra 1. maj 1988 er Institut for Lyngvask, Institut for Fonetik, Institut for Anatomi og materiel Lingvistik samt Center for Audiolingvædsk bestående af de Institut for Almen og Samfundssprogvidenskab (AAS).

–: 1985 blev der under Institut for Lyngvask oprettet en Afdeling for Leksikologi og Leksikografi, som fra 1. januar 1989 indgår i et sammenlagt Center for Ordbogvidenskab og Leksikologi med ledelse af den tidligere AAS.

Med:
1978: *Årsrapport 75.*

Profesorer: Ebbe Spang-Hanssen, Henning Spang-Hanssen, Jørgen Rischel.

Lektorer: Børge Frøkjær Jensen, Esther Glahn, Nina Grønham, Jesper Hermans, Peter Holme, Birgit Høvel, Jens Juhl Jensen, Lars von der Leith, Niels Reinhold Petersen, Olaf M. Thorsen.

Lektorer Afdelingen for Leksikografi: Mogens Dyrhøj, Jørgen Havn, Elisabeth Møller.

Adjunkter: Elisabeth Engberg-Pedersen, Prese Melbæk Hansen, Knud Aaker Jensen, Jens Elvegård Rasmussen.

Kandidatsupervisor: Carsten Ehn.

Forskningsassistenter: Birgitte Jacobsen, Ib Vilbeck.

Ingeniører: Otto Bertelsen, Preben Damler.

Forskningsassistenter: Bente Møgaard (Eurntra).

Videnskabelige assistenter: Michael Bundgaard, Neds Dyrhøj (begge tilhørende til SDF), Gåster Henrikson (forvalter af IFL).

Gæstforskere: Eugène Bagny (blev konsulent i Sociolinguistik), Gino Hansen (til SDF), Karen Marie

Neiiendam, K.: Renaissanceteatret i Danmark. København 1988, 171 s.

–: Opéra Comique at the Théâtre Italien. Theatre Research International Vol. 13, No. 1, s. 5+ILL, Oxford 1988.

–: A Fresco showing a Hellenistic Performance of Euripides' "Iphigenia in Aulis". Rom 1988, 7 s.

Stein, M.: De dansk-franske kunstforbindelser i det 18. århundrede. En konges Taffel. Guldsmedekunst og borddækning i det 18. århundrede (Katalog over udstilling i Christian VII's Palæ Amalienborg 28. maj – 18. september 1988), Ole Villumsen Krog (red.), s. 11-27, København 1988.

Sprogvidenskab

Institut for almen og anvendt Sprogvidenskab

Historie:

I 1956 oprettedes Institut for Lingvistik og Fonetik, som fik lokaler i en tidligere professorbolig i St. Kannikestræde 13. I 1966 blev instituttet delt i Institut for Lingvistik og Institut for Fonetik. I løbet af 1960'erne blev der opbygget en instrumental afdeling, som i 1971 flyttedes til Skindergade 3.

I 1967 oprettedes Sproglaboratoriet ved Københavns Universitet, som i 1970 ændrede navn til Institut for anvendt og matematisk Lingvistik. I 1969 ændredes adressen fra Købmagergade 44-46, 4. sal, til Nørre Voldgade 96 – fra 1973 til 1978 med en filial på Øster Voldgade 10.

I 1975 blev de tre institutter flyttet til Københavns Universitet Amager, Njalsgade 96, hvor de har været fælles om at drive Lingvistisk Bibliotek. Samtidig oprettedes Audiologopædisk Forskningsgruppe, som i 1982 blev til Center for Audiologopædi.

Fra 1. maj 1988 er Institut for Lingvistik, Institut for Fonetik, Institut for anvendt og matematisk Lingvistik samt Center for Audiologopædi lagt sammen til et Institut for almen og anvendt Sprogvidenskab (IAAS).

I 1985 blev der under Institut for Lingvistik oprettet en Afdeling for Leksikologi og Leksikografi, som fra 1. januar 1989 indgår i et nyoprettet Center for Oversættelsesvidenskab og Leksikologi med løs tilknytning til IAAS.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 25.

Professorer: Ebbe Spang-Hanssen, Henning Spang-Hanssen, Jørgen Rischel.

Lektorer: Børge Frøkjær-Jensen, Esther Glahn, Nina Grønnum, Jesper Hermann, Peter Holtse, Birgit Hutter, Jens Juhl Jensen, Lars von der Leith, Niels Reinhold Petersen, Oluf M. Thorsen.

Tilknyttet Afdelingen for Leksikografi: Mogens Dyhr, Jørgen Harrit, Elisabeth Møller.

Adjunkter: Elisabeth Engberg-Pedersen, Peter Mølbæk Hansen, Knud Anker Jensen, Jens Elmegård Rasmussen.

Kandidatstipendiat: Carsten Elbro.

Forskningsstipendiater: Birgitte Jacobsen, Ib Ulbæk. Ingeniører: Otto Bertelsen, Preben Dømler.

Forskningsprofessor: Bente Maegaard (Eurotra).

Videnskabelige assistenter: Michael Bundgaard, Niels Dyhr (begge betalt af STVF), Carsten Henriksen (betalt af TFL).

Gæsteforskere: Eugenie Engberg (fhv. konsulent i Socialstyrelsen), Otto Hansen (fil & fil dr), Karen Marie

Hauschild (logopæd), Karvig Rasmussen (fhv. omsorgschef, Institutionen for døve), Berta Vishnivetz (cand.psyk.), Deborah Du Nann Winther (MA, Whitman College, Walla Walla, Washington).

Eksterne lektorer: Niels Buch, Henrik Rue.

Undervisningsassistenter: Viggo H. Balle, Ulla Boberg, Christian Bohr, Kirsten Brøndsted, Jennifer Draskau, Nina Eliasson, Maria Claude Højlund, Lise Randrup Jensen, Jan Katlev, Birte Kristensen, René Rasmussen, Vibeke Rechnitzer, Kirsten Thyme-Frøkjær, Ane-Mette Øster.

TAP: Antal årsværk: 7,4.

Bibliotekar: Lisbet Larsen.

Ingeniørassistenter: Svend-Erik Lystlund, Steen Schøler Petersen.

Overassistenter: Ethel Ussing, Solveig Vind.

Assistenter: Anelise Frederiksen, Britt Løtvedt, Kirsten Nissen.

Under jobtilbudsordningen: Dan Carl Pedersen, Benedikte Preisler.

Forskningsvirksomhed:

Almen sprogvidenskab, til forskel fra anvendt sprogvidenskab, sigter mod dybere forståelse af hvad sprog er for noget og at bidrage til beskrivelse og klassifikation af jordens sprog som baggrund for de almene teorier om sproget. Forskningen inden for almen sprogvidenskab er således af helt fundamental betydning for beskæftigelse med sproget i videre forstand. Fonologi, som er den del af den almene sprogvidenskab der beskæftiger sig med sprogets lydside, er i høj grad tilgodeset ved instituttet, men forskningsaktiviteten inden for almen sprogvidenskab i øvrigt er meget fragmentarisk, fordi vi i de senere år har oplevet en voldsom underbemanding af faget.

Ved Københavns Universitet er indoeuropæisk sammenlignende sprogvidenskab skilt ud som et særligt forskningsområde.

Anvendt sprogvidenskab er forskning, der sigter på at besvare sproglige spørgsmål eller at løse sproglige opgaver, som er stillet uden for forskningen selv. Opgaverne kan have meget forskellig baggrund, fx. i fremmedsprogsundervisning, i staveproblemer, i brug af fagsprog, i sprogbehandling med edb osv., men visse træk er typiske for arbejde med anvendt sprogvidenskab. De faktiske opgaver angår som regel store mængder af sproglige data – mange menneskers sprogbrug, store ordforråd, lange tekster, masseproduktion af tekster – og dette fører til at inddrage statistiske og andre matematiske metoder og til at gøre brug af apparatur, fx. edb-udstyr.

Samtidig indgår det menneskelige moment meget stærkt, da man ikke reelt har løst stillede sproglige spørgsmål eller opgaver med mindre løsningerne godtages af sprogets brugere. Fx. kræver udarbejdelse af metoder og materialer til at lære tilvandre dansk en

indsigt i, hvordan tilegnelse af sprog, såvel modersmål som fremmedsprog, foregår. Også andre sprogspsykologiske spørgsmål hører til instituttets forskningsområde.

Edb's udbredelse i samfundet har aktualiseret forholdet mellem menneske og maskine, dvs. hvordan automatiserede systemer kan udformes efter brugernes behov og muligheder. Problemerne er i høj grad af sproglig natur og angår bl.a. om ordrer til datamater vil kunne gives i naturligt sprog. Da sproget og sprogene i det hele taget er afgørende elementer i information og kommunikation, stiller informationsteknologien på mange måder nye opgaver for anvendt sprogvidenskab og gør det samtidig klart, at forskning vedrørende edb på sproglige områder – datalingvistik – er sammenhængende med anvendt sprogvidenskab.

Fonetikken beskæftiger sig med det talte sprog: hvorledes det er opbygget (studier af den lydige struktur og lydenes funktion i sproget kaldes fonologi) og hvorledes talen frembringes og opfattes (fonetik i snævrere forstand). Med dette genstandsområde er fonetikken en del af sprogvidenskabens; men studiet af lyd frembringelsen og lydopfattelsen har naturnødvendigt et stærkt fysiologisk, akustisk og psykologisk islæt. Fonetikken er i denne forstand en grænsevidenskab, og det er da også karakteristisk for den fonetiske forskning, at den ved sin metodik til dels er stærkt naturvidenskabeligt og endda stærkt teknisk og datalogisk orienteret, samtidig med at forskningen hele tiden har et klart sprogligt udgangspunkt.

Den fonetiske forskning tager dels sigte på at bidrage til den almene teoretiske debat inden for faget, dels på at bidrage med præcise beskrivelser af visse bestemte sprog. Der er en tæt vekselvirkning mellem disse to sider af den fonetiske forskning: når der forskes i fonetiske problemer inden for enkeltspørgene, sker dette under stadig hensyntagen til de almene perspektiver i undersøgelserne. I taleteknologien, som beskæftiger sig med syntetisk tale og automatisk talegenkendelse, kombinerer man resultaterne af den almene teoretiske og den sprogspecifikke forskning til datamaskinbaserede modeller af, hvorledes tale kan frembringes og opfattes. Iøvrigt er grænserne mellem fonetik og de andre sprogvidenskabelige discipliner, fx. morfologi og syntaks, flydende, hvad der viser sig, når man skal gøre rede for stød, tryk og intonation samt skrifttil-lyd regler.

Den fonetiske forskning finder anvendelse på talrige områder uden for sprogvidenskabens, især teknologiske, kliniske og pædagogiske.

Ved faget audiologopædi uddannes akademiske læse-, høre- og talepædagoger. I forskningen søger man at løse spørgsmålet: Hvorledes bringer man mennesker, der af en eller anden grund har en nedsat evne til at kommunikere med omverdenen, til at kommunikere optimalt? Det indebærer en integration af kommunikations- og handicapforskning. Begge disse områder

er brede og kræver en tværfaglig forskning med kontakt bl.a. med handicaporganisationer og -institutioner.

Til løsningen af de forskellige forskningsopgaver arbejdes såvel med kvalitative som kvantitative metoder, de sidste oftest ved hjælp af avanceret teknisk udstyr (datamatstyring af dataopsamling fra specielt analyseudstyr m.v.). Da feltet er relativt uopdyrket, foregår en del af forskningen som udviklingsarbejde, hvor de studerende inddrages i projekterne.

Det gælder for en lang række discipliner inden for instituttet: audiologopædi, fonetik, sprogpedagogik, psyko- og sociolingvistik, datalingvistik og sproglig informatik, at forskningsopgaverne ofte har tværvenskabelig karakter og derfor løses i samarbejde med forskere fra andre fagområder inden for og uden for universitetet.

1. Deskriptiv/historisk sprogvidenskab

1.1 Rekonstruktion af det indoeuropæiske grundsprog og dets forhistorie

Herunder er udarbejdet/arbejdes med udformningen af artikler om emnerne:

Indoeuropæisk s, der synes at have mindst fire forskellige baggrunde.

Laryngalvokalisering, der forekommer at være sensitiv over for mange flere faktorer end almindeligt antaget.

Nasalpræsens, hvis struktur ses at være underlagt en løbende standardisering, der viser gode overensstemmelser mellem de enkelte sprog (Jens Elmegård Rasmussen).

1.2 Sproghistoriske spørgsmål inden for de enkelte grene af den indoeuropæiske sprogæt

Herunder er behandlet:

Armenske etymologier, der viser nedarvede ordtyper, der ellers ikke er kendt fra dette sprog.

Balto-slavisk akcent: oversigt over udviklingen fra grundsprog til de historiske sprog; udviklingen ses at være meget enklere end almindeligvis antaget.

Albansk sproghistorie: historisk og komparativ lyd- og formlære. Påtænkes udgivet som monografi (Jens Elmegård Rasmussen).

1.3 Fortsat tilretning og korrekturlæsning af disputatsen »Studien zur Morphophonemik der indogermanischen Grundsprache«, der for tiden er i trykken (Jens Elmegård Rasmussen).

1.4 Studier af sproget mlabri i Sydøstasien (i samarbejde med Søren Egerod)

Sproget hos en lille stamme af samlere og jægere (»de gule blades ånder«) udforskes. Sproget har bl.a. interesse for forståelsen af hele sprogdudviklingen i Thailand-Laos, fordi det indeholder meget gamle låneord.

I 1988 er det konstateret, at ordforrådet er yderst forskelligt hos forskellige smågrupper, og at det åbenbart ændrer sig meget hurtigt. Dette har almen interesse for teorierne om sammenhængen mellem sprogforandringer og ydre vilkår. – To artikler af JR om mlabri (og det beslægtede sprog t'in) er ved at gå i trykken (Jørgen Rischel).

1.5 Dansk fonologi

Et kompendium til brug for undervisningen i dansk fonetik og fonologi er under færdiggørelse.

Afsnittene om vokaler og tryk er udleveret til de studerende samt til en kreds af indvandrerlærere. Konsonanter og stødregler foreligger i løbet af foråret 1989 (Oluf Thorsen).

2. Sprogvidenskabens historie

Der arbejdes på en monografi om »Sprogvidenskabens historie i det 20. århundrede« (Jørgen Rischel).

3. Sprog og kognition hos dyr og mennesker

Sigtet med licentiatafhandlingen er at afklare de evolutionære forudsætninger for de sproglige og kognitive evner man finder hos mennesker. Problemstillingen har især været centreret omkring i hvilken forstand man kan sige at dyr tænker. Dyrs kognition kan forstås som en evolutionær forudsætning for de menneskelige evner til abstrakt tænkning og sprogbrug. Den kan på den måde være med til at afklare hvilke faktorer som har spillet en rolle i det menneskelige sprogs oprindelse, idet denne evne adskiller sig væsentligt fra de andre dyrearters kommunikation (Ib Ulbæk).

4. Sproget og Selvet

Der søges opnået en syntese af to traditioner i opfattelsen af Selvet: den fænomenologisk-eksistentialistiske og den interaktionistisk-semiotiske tradition. To problemer undersøges: Selvets status i forhold til sproget og Den ontogenetiske dannelse af Selvet (Jesper Hermann i samarbejde med Simo Køppe, Psyk.lab.).

5. Analyse af danske døves tegnsprog

5.1 Brugen af det tredimensionale rum i danske døves tegnsprog

Fortsat analyse af døves brug af det tredimensionale rum i opbygningen af tekster og sætninger på tegnsprog. Man kan skelne mellem tekstrummet, dvs. den brug af rummet, der gøres til tegnsprog, og indholdsrummet, dvs. de rumlige relationer, man taler om. Analysen af tegnsprog viser, at tekstrummet ofte bryder med indholdsrummet, fordi tekstrummet har flere funktioner ud over at gengive rumlige relationer (hvor der er overensstemmelse mellem tekstrum og indholdsrum): tekstrummet bruges også til at gengive tidlige relationer og til at holde referenter ude fra hinanden og fastholde den enkelte referents identitet. En beskri-

velse af brugen af tre tidslinjer i tekstrummet kaster lys over nogle af de problemer, man har mødt ved beskrivelsen af tidsudtryk i lydssprog, idet disse udtryk i meget vidt omfang bygger på en rumopfattelse (Elisabeth Engberg-Pedersen).

5.2 Modifikation af tegn i danske døves tegnsprog

De enkelte tegn i døves tegnsprog kan modificeres (»bøjes«) ved at man ændrer deres bevægelse og/eller det sted, de udføres i rummet. Fx. kan en række verbete tegn udføres med en twistende bevægelse i håndledtene, som angiver, at den handling, verbet betegner, er en proces. Undersøgelsen omfatter tillige en modifikation, der betegner en afsluttet handling, og forskellige former for flertalmodifikationer (Elisabeth Engberg-Pedersen).

6. Information og dokumentation

6.1 Humanioras situation på BDI-området (biblioteks-, dokumentations-, informationsområdet)

Et kursus på avanceret niveau for lærere ved fakultetet er afholdt i 1988, og der arbejdes videre med teoretisk og praktisk at udbygge forskeres og studerendes viden om, adgang til, og medvirken i informationssystemer på humanistisk område (Henning Spang-Hanssen i samarbejde med bl.a. Jørgen Olsen (Humanistisk Edb-center) og Gorm Schou Rode (Engelsk Institut)).

6.2 Terminologisk ordbog på BDI-området

Udarbejdelse af en dansksproget, alfabetisk ordnet fremstilling af BDI-områdets begreber i nutiden regnes gennemført i 1989 (Henning Spang-Hanssen som medlem af et specialudvalg under Dansk Standardiseringsråd).

6.3 Sagregistre (stikordsregistre) i håndbøger af forskellig art frembyder mange problemer af sprogvidenskabelig karakter. I tilknytning til udarbejdelse af brugervenlige registre til en dansk udgave af det universelle klassifikationssystem UDK behandles principper for, hvorledes opslagsord svarer til brugerens søgeniveau, og hvorledes opslagsord udformes sprogligt (Henning Spang-Hanssen).

7. Leksikografi

7.1 Dansk-tysk ordbog og Dansk-russisk ordbog

Den fælles ordbogsredaktions arbejde består i 1) udarbejdelse af en fælles konception af, hvordan en to-sprogsordbog bør være indrettet, idet der tages hensyn til specielle forhold som sprog- og kulturbetingede faktorer, adressatgruppe m.v.; 2) udarbejdelse af fælles overordnede redaktionsregler for de forskellige typer af ordbogsartikler; 3) udarbejdelse af et fælles ajourført korpus i form af standardordlister over de enkelte bogstaver i dansk; 4) udarbejdelse af ordbogsartikler

til dansk-russisk og dansk-tysk ordbog med løbende diskussion af de enkelte artiklers opbygning og indhold; 5) udskillelse af principielle problemer af almen leksikologisk og leksikografisk art, som kræver nærmere undersøgelse med henblik på opstilling af forbedrede beskrivelsesmodeller (fx. komposita, partikler, præpositioner, adjektiver, fraseologisk stof, stilistik); 6) indtastning af de færdige artikler på edb, korrekturlæsning etc.

Hele standardordlisten er færdig og foreligger på disketter. Edb-formaterne til begge ordbøger er færdige og under indarbejdelse i de indtil nu færdiggjorte bogstaver.

Efter sin sovjetiske medforfatters død er JH nu alene om arbejdet med den Dansk-russiske ordbog. Han har måttet revidere en del af det tidligere klarmeldte materiale. Der foreligger nu ca. 25% af ordbogen i færdig form, og der er fremstillet prøvesats af bogstav C. Begge de involverede forlag har accepteret en materialeoverskridelse på 50% (Elisabeth Møller, Mogens Dyrh, Jørgen Harrit).

7.2 Grønlandsk-dansk ordbog

Der arbejdes på en ny, udvidet udgave af skoleordbogen til brug i grønlandske skoler, kontorer m.v. Bogen skal udkomme sommeren 1989 (Jørgen Rischel i samarbejde med Chr. Bertelsen, Frederik Nielsen, Inge Kleivan, Birgitte Jacobsen).

8. Fremmedsprogs-pædagogik

8.1 Projekt indvandrer dansk

Projektets formål er at undersøge voksne indvandreres kommunikative og interaktive kompetence på dansk. Der blev derfor i efteråret 1986 og foråret 1987 indsamlet mundtlige data fra 14 udenlandske og danske informanter. Efter transskriptionsfasen er projektet nu nået til starten af analyserne. Der bliver tale om både rent sproglige og interaktionelle analyser i løbet af 1989 (Knud Anker Jensen, Esther Glahn).

8.2 Udarbejdelse af en prototype for datamatstøttede lytteforståelsessøvelser i fransk

Øvelsen med tilhørende ordliste er færdiggjort på papiret og skal nu implementeres på datamaten. Den første afprøvning skulle kunne foregå i januar 1989 (Esther Glahn i samarbejde med Anne Lindskov Hansen, Aurehøj Gymnasium).

9. Skrive- og læseprocesser. Dysleksi

9.1 Skriftsprog og skriveproces

Ny skrivepædagogisk litteratur sammenholdes med praksis i skolen for at indkredse de dimensioner man bør have for øje i arbejdet med egne tekster (Jesper Hermann).

9.2 On-line undersøgelser af læsning

Fremvisning af tekster på edb-skærm giver mulighed for en præcis registrering af læseres strategier. Et system af typen »moving text-window« er konstrueret og afprøvet. Systemet lader teksten komme til syne i et lille »vindue« på fx. 16 bogstaver, som bevæger sig glidende i læseretningen. Hastigheden bestemmes af læseren og registreres af maskinen. En særlig version er udviklet, som tillader styring af fremvisning i overensstemmelse med informationstætheden i teksten.

En anden version af systemet er under afprøvning, hvor teksten vises rykvis i enheder, der er fastlagt på forhånd. Sigtet er at finde, hvilke enheder læsere på forskellige trin klarer sig bedst med. Der sammenlignes med svenske læsere i samarbejde med prof. Ingvar Lundberg og Robert J. Jarvella, Umeå Universitet (Carsten Elbro).

9.3 Sprogpsykologiske årsager til dysleksi

Projektet sammenligner læse- og skrivestrategier i tre grupper: en gruppe stærkt ordblind, normale begynderlæsere og normale læsere på alder med de ordblind. Desuden undersøges de ordblindes sproglige forudsætninger for at udnytte skriftens principper: deres lydskelneevne, benævnelsesfærdigheder, og opmærksomhed på de betydningsbærende bestanddele i ordene (morfemerne) (Carsten Elbro).

9.4 Genetiske aspekter vedrørende dysleksi

På grundlag af egne publicerede undersøgelser og andre forskeres arbejder forsøges en kortlægning af arvelige faktorer, specielt forekomsten af genetiske markører, hos dysleksiske og deres pårørende. Arbejdet er særligt rettet mod indikationer for specifik dysleksi som et fænomen med autoimmun ætiologi. Metodologisk arbejdes der med syntaktisk diagnostisk analyse (Otto Hansen).

10. Prosodi (tryk og tone m.m.)

10.1 Bibliografi over dansk og udenlandsk litteratur vedrørende prosodi i genuint talesprog

Bibliografien er knyttet til projektet »Prosodi i genuint talesprog«, der hører under Statens humanistiske Forskningsråds initiativområde »Dansk talesprog i dets variationer«. Det meste af den litteratur der beskriver prosodi, handler om enkelte eller ganske få sætninger i mere eller mindre styrede testsituationer. Der er ikke så megen litteratur om prosodi i genuint talesprog, fordi det er så uhåndterligt at beskrive. Det nævnte projekt skal samle den litteratur der findes og som kan være nyttig og relevant for den kommende undersøgelse af dansk talesprog (Birgitte Jacobsen).

10.2 Empiriske akustiske analyser af dansk prosodi (især intonation)

Der er i løbet af de sidste par år foretaget en sammen-

lignende undersøgelse af de prosodiske systemer i danske regionalprog. Bornholmsk og sønderjysk er sammenlignet med de tilsvarende systemer i skånsk og standard-svensk hhv. tysk. Den sidste delrapport (om sønderjysk) er ved at være færdigudarbejdet. Arbejdet har dels sigtet mod at kortlægge specifikt danske forhold, dels har resultaterne kunnet belyse mere almene teoretiske problemstillinger inden for prosodien (Nina Grønnum).

10.3 Indflydelse fra enkeltlyde på grundtonen (mikroprosodi)

Der arbejdes med perceptionen af mikroprosodiske fænomener. I årets løb er der gennemført en mindre undersøgelse af vokalkvalitetens indflydelse på opfattelsen af musikalske intervaller, hvor det viser sig, at opfattelsen af et givet interval som rent eller falsk, afhænger af de vokalkvaliteter der indgår i intervallet (Niels Reinhold Petersen).

11. Logopædi

11.1 Hvilken type afvigende udtale foretrækker forældre til børn født med ganespalte?

Formålet med projektet er at undersøge, om forældre til børn født med ganespalte foretrækker den kompenserende – og stort set uforståelige – udtale, eller udtalen med hørligt luftudslip gennem næsen. De foreløbige resultater tyder på, at forældrene foretrækker udtalen med nasalt udslip, uanset om vægten lægges på det æstetiske eller på det kommunikative. Dette støtter ikke antagelsen om, at forældre, hvis børn af ukendte årsager begynder at anvende den kompenserende udtale, stimulerer børnene til at bruge denne udtale, der er meget vanskelig at komme af med, på trods af de fysiologiske forhold er normaliseret operativt. Undersøgelsen ventes afsluttet i foråret 1989 (Birgit Hutterers i samarbejde med Kirsten Brøndsted, Taleinstituttet i Hellerup).

11.2 Undersøgelse af Elektrogloftografens kliniske anvendelighed

For tiden koncentrerer undersøgelsen sig om at finde nogle kliniske parametre til beskrivelse af stemmens funktion. Den tidligere beskrevne duty cycle parameter (den tid den elektrogloftografiske kurve er positiv i forhold til periodetiden, udtrykt i %) er blevet anvendt på forskellige former for stemmegivning og til sammenligning af gloftogrammer optaget af studerende før og efter 1-2 semestres undervisning i stemmedannelse. Statistisk signifikans er blevet verificeret. Duty cycle bliver op til 5% kortere som resultatet af stemmetræningen. Da der synes at være informationer at hente i den måde duty cycle ændrer sig på i løbet af et ord, udvides projektet til at omfatte udvikling af edb-programmel, der skal beregne duty cycle i fortløbende tale på basis af gloftografisk registrering med

samtidig registrering af tonehøjde- og intensitetskurver. Til publikation i kongresberetningen fra 1. Nordiske Konference for Logopædi og Foniatri (Børge Frøkjær-Jensen).

11.3 Bog om stemmedannelse

Der er arbejdet på færdiggørelsen af en lærebog på engelsk om stemmedannelse, specielt baseret på Accentmetoden, som oprindeligt blev udarbejdet af prof. Svend Smith og pædagogisk videreført af Kirsten Thyme. 12 kapitler (ca. 100 sider) er færdige, andre 3 kapitler er planlagt. Bogen forventes fotosat inden 1/4 1989 (Kirsten Thyme-Frøkjær, Børge Frøkjær-Jensen).

11.4 ITV-film om stemmedannelse

Der er i efteråret optaget ca. 5 timers bånd med stemmedannelsesøvelser m.m. til belysning af Accentmetoden. Båndene vil i foråret blive klippet sammen til en ca. ½ times ITV-film. Optagelserne er foretaget i fakultetets ITV-studier (Kirsten Thyme-Frøkjær, Børge Frøkjær-Jensen).

12. Datalogivistik (herunder taleteknologi)

12.1 Dansk sætningsanalyse på PC

Projektet går ud på at udarbejde et program til automatisk sætningsanalyse af skrevne danske sætninger af forholdsvis varierede typer, især således at programmet kan klare de ret frie ordstillingsforhold der gælder på dansk. Der lægges endvidere særligt vægt på verbalanalysen (Henrik Rue, Ebbe Spang-Hanssen).

12.2 Om at få en datamat til at forstå rumlige adjektiver

Den første artikel om dette projekt er i trykken under den anførte titel. Det drejer sig om at få en datamat til at vælge de rette betegnelser for de forskellige dimensioner på en genstand (dvs. høj, lang, bred, tyk, dyb el.lign.), når den får forelagt beskrivelsen af genstanden i form af en mængde koordinater (Ebbe Spang-Hanssen, Jens Erlandsen).

12.3 Automatisk transformation af dansk tekst til syntetisk tale

Der er foretaget studier inden for dansk morfologi, fonologi og syntaks samt datamatisk lingvistik med henblik på udarbejdelse af algoritmer til automatisk analyse af danske tekster, herunder programmering af mere eller mindre omfattende analyseprogrammer (parsere) og udvikling og strukturering af disses datadele («morfemleksika» m.m.). Specielt udvikling af et generelt program til sætningsanalyse på alle niveauer: fonologi, morfologi, syntaks og til dels semantik. Programmet anvendes bl.a. til automatisk lydskriftgenerering (udtaleordbogslignende tekster) af store ordsamlinger (Peter Molbæk Hansen).

12.4 Syntetisk tale

Inden for området syntetisk tale er et PC-kort til automatisk konvertering af dansk tekst til tale så vidt færdigudviklet, at det netop er sendt på markedet gennem et dansk firma. Syntesystemet er baseret på et svensk system og udviklet i samarbejde med Kungliga tekniska Högskolan i Stockholm. Der har i den sidste tid hovedsageligt været arbejdet med udvikling af en endelig version af en morfologisk baseret analysedel, der er af væsentlig betydning for beregning af udtale på grundlag af ortografiske data.

Sideløbende hermed er arbejdet med udvikling af et næste generations syntesystem blevet intensiveret i nært samarbejde med Teleteknisk Forskningslaboratorium (TLF), København. Modellen for syntesystemets enkelte komponenter er blevet gennemgående revideret, således at der nu er åbnet mulighed for en meget fleksibel afprøvning af alternative procedurer. Der er gjort omfattende forarbejder til inddragelse af den nyeste hardware teknologi til selve fremstillingen af syntetisk tale, og der er arbejdet med videreudvikling af fonetiske og fonologiske regler i forhold til det svenske baserede system. Endvidere er arbejdet med inddragelse af syntaktisk analyse som en del af beregning af udtale fortsat.

12.5 Automatisk talegenkendelse

Udviklingen af et system til genkendelse af korte danske sætninger er fortsat i samarbejde med Institut for elektroniske Systemer (AUC), Jydsk Telefon A/S, firmaet Elbau og støttet af Teknologistyrelsen og Statens teknisk-videnskabelige Forskningsråd. Der arbejdes inden for en generel ekspertsystemmodel, hvor signalbehandling, fonetisk og syntaktisk analyse integreres. Man har i projektet endvidere gjort forsøg med at udnytte neurale netværk i specielt den fonetiske analyse.

12.6 Fonetisk database

Som et generelt værktøj ved udforskningen af dansk talesprog såvel som ved udvikling inden for mere anvendelsesorienterede områder planlægges en datamaskinelt baseret database med henblik på en koordineret beskrivelse på flere lingvistiske niveauer på én gang.

Arbejdet med syntetisk tale har været udført af Peter Molbæk Hansen (morfologisk og syntaktisk analyse samt ortografi-lydskrift konvertering), Niels Reinhold Petersen og Carsten Henriksen (fonetiske regler), Peter Holtse (talesyntesemodul, systemintegrering og -udvikling), Otto Bertelsen og Preben Dømler (signalbehandling og hardware udvikling). Michael Bundgaard og Niels Dyhr har arbejdet med talegenkendelse og Peter Holtse med fonetisk database.

13. Kommunikationshandicappedes livsvilkår

13.1 Skrivetelefonprojektet

En arbejdsgruppe har støttet handicaporganisationerne og teleselskaberne i at undersøge, hvilken indflydelse på hverdagen for høre- og talehandicappede adgangen til at betjene sig af en skrivetelefon hjemme og på arbejde har.

Undersøgelserne har pågået siden 1986 og fortsætter frem til 1991 (Lars von der Lieth, Børge Frøkjær-Jensen, Euginie Engberg, Karvig Rasmussen og en studentergruppe).

13.2 »Hjælp vi dem?«

Der er foretaget en efterundersøgelse under titlen »Hjælp vi dem?«, som havde til formål at undersøge, hvorledes en tidlig diagnosticering af sproglige vanskeligheder med efterfølgende visitation til behandling kunne influere på en gruppe dysfatiske børns mulighed for at udvikle sproglige færdigheder. Der er gennemført en spørgeskemaundersøgelse med ca. 200 probander og en mere intensiv testning af ca. 80 af de 200. De første resultater er blevet fremlagt på nordisk logopædkonference, og den endelige rapport vil foreligge i 1989 (Lars von der Lieth, Carsten Elbro, prof., dr.med. Bengt Zachau-Christiansen, Karen Marie Hauschild og en studentergruppe).

13.3 Psykiske problemer hos unge og voksne døve

Arbejdet med psykiske problemer hos unge og voksne døve er blevet intensiveret i 1988, idet der er startet et nyt europæisk selskab for arbejdet med psykiske problemer hos døve. Vi har været medvirkende til at forberede og gennemføre den første europæiske konference om psykiatriske/psykologiske problemer hos døve. Samtidig er en undersøgelse af psykodramas anvendelsesmuligheder som terapeutisk middel over for unge døve blevet afprøvet. Endelig er en efterundersøgelse af indlagte døve på psykiatriske afdelinger under forberedelse i samarbejde med KAS Nordvang (Lars von der Lieth, Hanne Schulsinger (Institut for klinisk Psykologi), Ildi Baatory).

13.4 Aabybro undersøgelsen

Da det er af stor vigtighed for handicappede børn og deres forældre, at handicappet bliver diagnosticeret så tidligt som muligt og hjælpeforanstaltninger sat i værk, er der indledt et samarbejde med Aabybro Kommune omkring en 2 ½ års screening af alle børn hjemmehørende i kommunen. En arbejdsgruppe har foreløbigt udarbejdet undersøgelsesmateriale og afprøvet dette. Selve undersøgelsen vil først kunne gennemføres, når der er opnået fondsstøtte (Lars von der Lieth og projektgruppen i Aabybro).

14. Om de kropslige emotionelle udtryk

Gennemgang af litteraturen om emotionsteori og ud-

tryk for emotioner. Til undersøgelse er udvalgt fire emotioner: glæde, sorg, frygt og vrede, som beskrives ud fra anatomiske, fysiologiske, psykologiske og topografiske parametre. Videooptagelser af emotionerne, vist gennem de kropslige bevægelser, analyseres, og bedømmes af iagttagere. Analysen og bedømmelserne sammenlignes (Berta Vishnivetz).

Udgivervirksomhed m.m.:

Den fremtidige publikationspolitik efter institutsammenlægningen skal fastlægges i begyndelsen af 1989. I 1988 udkom:

Bind 22 af Annual Report of the Institute of Phonetics, University of Copenhagen (ARIPUC), bind 13 af Skrifter om anvendt og matematisk Lingvistik (SAML), og bind 7 af Arbejdsrapporter udsendt af Institut for Lingvistik, Københavns Universitet (APILKU).

Carsten Elbro er medredaktør af skriftserien Sprog, Tale og Skrift og af Mål og Mæle.

Elisabeth Engberg-Pedersen er medlem af the editorial board for International Journal of Sign Linguistics.

Birgitte Jacobsen er medlem af redaktionen af den nye udgave af den grønlandsk-danske ordbog.

Jens Elmegård Rasmussen er redaktør af APILKU og redaktionssekretær for Acta Linguistica Hafniensia, hvoraf bind 21, no. 1 udkom i 1988.

Jørgen Rischel er redaktør af ARIPUC og medredaktør af Acta Linguistica Hafniensia og International Journal of American Linguistics, samt af den grønlandske ordbog.

Henning Spang-Hansen er sammen med Bente Maegaard redaktør af SAML.

Jørgen Rischel er medlem af Statens humanistiske Forskningsråd, medlem af Nordisk publiceringsnæmnd for humaniora, medlem af bestyrelsen for Lingvistkredsen i København, efor for forskellige videnskabelige legater samt formand for initiativområdet Dansk talesprog (under SHF).

Henning Spang-Hanssen varetager i perioden 1987-89 formandsskabet NORDINFO (Det nordiske samarbejdsorgan for videnskabelig information).

Rejser og foredragsvirksomhed:

Carsten Elbro: forelæsning på The Seventh International Symposium on Developmental Dyslexia and Dysphasia i Stockholm, 18-21/6 – foredrag på The 4th International Conference on Systems Research, Informatics, and Cybernetics i Baden-Baden, 15-21/8 – forelæsning om læsevanskeligheder ved et seminar på Psykologiska Institutionen ved Umeå Universitet, 19/2, og ved det 3. Symposium i Ålborg om dysleksi, 6/5 – indlæg på en Nordisk Konference om tv-tekstning 25-17/11, afholdt af Nordisk Råds Sprogsekretariat.

Jens Elmegård Rasmussen: deltagelse med foredrag

i kongresserne (1) Association Internationale des Études Arméniennes, 4th Conference, Fribourg 13-15/10 – og (2) Sprachwissenschaft und Philologie: Jacob Wackernagel und die Indogermanistik Heute, i Basel, ligeledes 13-15/10.

Børge Frøkjær-Jensen: konference om »Edb i specialundervisningen« på Hosle Speciallærerhøjskole, Norge (april).

Esther Glahn: foredrag om indvandrer dansk på det internationale forskningsseminar i Dubrovnik, Second Language Acquisition and Foreign Language Learning (maj).

Otto Hansen: NATO Advanced Study Institute, »The Origin of Human Language«, Cortona, 8-22/7: forelæsnings titel: »Do the Words Matter That Much?«, – Fourth International Conference on Systems Research, Informatics and Cybernetics, Baden-Baden, 15-21/8: forelæsning om »Systems Methodology Applied to the Question of a Common Genetic Origin of Specific Dyslexia and Insulin Dependent Diabetes mellitus«.

Birgitte Jacobsen: foredrag på 6th Inuit Studies Conference (København) med titlen: »Recent phonetic changes in the Polar Eskimo dialect«.

Knud Anker Jensen: 1987-88: 1 års studieophold på UCLA ved Institut for anvendt Sprogvidenskab. – Foredrag på UCLA om »Innatness and Language Acquisition«, – og på Odense Universitet om »Nyere trends i amerikansk fremmedsprogspædagogik«.

Lars von der Lieth: deltagelse i følgende seminarer/konferencer som foredragsholder og/eller chairman: i Herning og Askov om skrivetelefon og voksen specialpædagogisk undervisning, – i Tel-Aviv om forskningsmetoder inden for døvepsykologien, – i Rotterdam: 1. europæiske konference om døvepsykiatri/psykologi, – i Bruxelles og Gent: workshop om døvepsykologiske undersøgelsesmetoder, – samt nordisk konference i Lund om international adoption.

Peter Molbæk: COST 209-møde, München (februar).

Niels Reinhold Petersen: foredrag om »The role of intrinsic fundamental frequency in the perception of singing« ved Fonetiksymposiet i Lund (maj).

Jørgen Rischel: indbudt foredragsholder ved 1) Phonologische Tagung, Krems (juli), plenarforedrag, – 2) Leksikografimøde i Fuglsø (maj), – 3) »Mon-Khmer-workshop« i Lund (oktober).

Henning Spang-Hanssen: 1) Møder i Luxembourg som dansk delegat i EF-udvalg (CGC-12 og CSC) vedr. sproglige spørgsmål, især planlægning og styring af maskinoversættelsesprojektet EUROTRA. – 2) Møder i nordiske lande som formand for det nordiske samarbejdsorgan for videnskabelig information (NORDINFO). – 3) Deltagelse i FID's (Fédération internationale d'information et documentation) 44. kongres i Helsingfors (august), med indlæg (paper) om registerudarbejdelse som lingvistisk problem.

Ib Ulbæk: deltagelse i kongressen »Origin of Language« i Cortona, 8-22/7, – deltagelse i forskerkursus i »Filosofiske problemer i konnektionisme«, 6-11/9 i Blommenslyst.

Berta Vishnivetz: studieophold ved University of California, november 1987 til april 1988, – gæsteforelæsning på J. F. Kennedy University, Dance Therapy Dpt. (marts) og São Paulo Universitet (maj).

Publikationer:

Dyhr, M., Zint, I.: Lubliner Jiddisch, Ein Beitrag zur Sprache und Kultur des Ostjiddischen im 20. Jahrhundert anhand eines Idiolekt (Phonai Band 37). Tübingen 1988, 246 s.

Elbro, C., Christoffersen, J.: Reading in a moving text-window: differences between fast and slow adult readers. *Scandinavian Journal of Educational Research* Årg. 32, s. 141-51, Oslo 1988.

–, Heiberg, T.K.: Læseundervisning i gymnasiet og på universitetet. *Gymnasieskolen* Årg. 71, nr. 4, s. 180-83, København 1988.

–: Sproglig opmærksomhed, læsevanskeligheder og læsestrategier. Hvidbog fra Fredsborg-konferencen om sproglig opmærksomhed, J. Frost (udg.), s. 56-78, Rønne 1988.

Engberg-Pedersen, E.: Misteltenen i arbejdet med døve børns bevidsthed om sprog: Sprogets status. *Sproglig Bevidsthed*, Elisabeth Hansen (red.), s. 105-21, København 1988.

–: Mimik, bevægelse og pantomime. *Døvebladet* 11, s. 19-20, København 1988.

Glahn, E., Jensen, K.A., Jensen, L.R.: Modeller i fremmedsprogstilignelsen. *SAML*, Institut for almen og anvendt Sprogvidenskab 13, s. 129-64, København 1988.

Hermann, J.: Informationsteknologi og Aniarabørn. *Fønix* 2, s. 117-26, København 1988.

–: Informationsteknologi og Aniarabørn. *Teknik-Samfund* 25, s. 12, København 1988.

–: Bilingualism versus Identity. *Bilingualism in Society and School*. Copenhagen Studies in Bilingualism, Volume V, Normann Jørgensen et al., s. 240, Avon, England 1988.

Hutters, B.: Clinical use of nasal airflow in assessment of the velopharyngeal mechanism. *Working Papers*, Department of Linguistics, Lund University 34, s. 68-71, Lund 1988.

Jensen, K.A., Kiel, E.: Innateness and Language Acquisition. *Pluridicta* 10, s. 1-33, Odense 1988.

–: Kommunikationsprocesser og -strategier i tysk som fremmedsprog. *Pluridicta* 7, s. 1-17, Odense 1988.

Maegaard, B.: Designing and testing linguistic development phases in a machine translation project. *Coling Budapest*. Proceedings of the 12th international conference on computational linguistics. Vol. 1, Dénes Vargha (ed.), s. 387-89, Ungarn 1988.

Møller, E.: Komposita – ihre Behandlung in ein- bzw. zweisprachigen Wörterbüchern. *Lexicographica*, Series Maior, Nr. 19, Karl Hyldgård-Jensen, Arne Zettersten (eds), s. 503-15, Tübingen 1988.

Petersen, N.R.: The role of intrinsic fundamental frequency in the perception of singing. *Working Papers*, Dept. of Linguistics, Lund University 34, s. 4, Lund 1988.

Rasmussen, J.E.: The Indo-European background of the Slavic nasal-infix presents. *APILKU*, Institut for Lingvistik 7, s. 185-94, København 1988.

–: On some Slavic words in -ci : k from laryngeal? *APILKU*, Institut for Lingvistik 7, s. 173-84, København 1988.

–: On the North Germanic treatment of -eww-. *APILKU*, Institut for Lingvistik 7, s. 161-71, København 1988.

–: Indo-European ablaut -i- – -e-/o-. *APILKU*, Institut for Lingvistik 7, s. 125-42, København 1988.

–: New evidence for infixal -o- in Indo-European: Ablaut re-/or-. *APILKU*, Institut for Lingvistik 7, s. 143-54, København 1988.

–: The ablaut resistency of the "thematic vowel": A Balto-Fennic parallel. *APILKU*, Institut for Lingvistik 7, s. 155-60, København 1988.

–: The make-up of Indo-European morphology. *Diachronica* 4, nos. 1+2, s. 107-22, Hildesheim, Zürich, New York 1988.

–: Review article on: *Studia Linguistica Diachronica et Synchronica ... Werner Winter ... oblata*. *Acta Linguistica Hafniensia* 21/1, s. 63-98, København 1988.

–: Tocharian B onkolmo, A onkaläm "elephant": an etymological suggestion. *Tocharian and Indo-European Studies* 2, s. 166-83, Reykjavík 1988.

Rasmussen, J.E.: Zur Herkunft des slavischen Imperfekts. *APILKU*, Institut for Lingvistik 7, s. 195-201, København 1988.

Spang-Hansen, H.: Det faglige ordforråd. *Sproget her og nu*. Dansk sprognævns skrifter 14, Erik Hansen, Jørn Lund (red.) Dansk Sprognævnet (udg.), s. 92-102, København 1988.

–: Fagord og stavning. *Nyt fra Sprognævnet* 2, s. 6-8, København 1988.

Thorsen, N., Thorsen, O.: *Fonetik for sprogstuderende*. København 1988, 170 s.

Thorsen, N.G.: Standard Danish intonation. *Annual Report*, Institut for Fonetik 22, s. 1-23, København 1988.

–: Intonation on Bornholm – between Danish and Swedish. *Annual Report*, Institut for Fonetik 22, s. 25-138, København 1988.

–, Hansen, P.M., Granström, B.: A Danish text-to-speech system using a text normalizer based on morph analysis. *Annual Report*, Institut for Fonetik 22, s. 139-43, København 1988.

–: Stress group patterns, focus signalling and senten-

Nordiske sprog

1. Institut for nordisk Filologi

Historie:

Institut for nordisk Filologi, der hverken er opstået ved nogen deling eller sammenlægning, er oprettet ved Konsistoriums beslutning af 5.4.1967. Fra april 1967 til juni 1970 havde instituttet til huse i Købmagergade 44 og fra juni 1970 til 31. januar 1977 Nørre Voldgade 80. Institutet har siden 31. januar 1977 været placeret på Københavns Universitet Amager, Njalsgade 80, 2300 København S.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 42,7.

Professorer: Thomas Bredsdorff, Erik Hansen, Aage Henriksen, Hans Hertel, Poul Lindegård Hjorth.

Lektorer: Jens Kr. Andersen, John Edelsgaard Andersen, Lars Arild, Erik Aschengreen, Poul Behrendt, Ib Bondebjerg, Flemming Conrad, Pil Dahlerup, Bent Fausing, Otto Glismann, Frans Gregersen, Anne E. Jensen, Jørgen Bonde Jensen, John Chr. Jørgensen, Iver Kjær, Klaus Kjølner, Jette Lundbo Levy, Fleming Lundgreen-Nielsen, Mogens Løj, Klaus P. Mortensen, Erik A. Nielsen, Olli Nuutinen (finsk), Stig Örjan Ohlsson, Thorkil Damsgaard Olsen, Ib Poulsen, Hanne Ruus, Tarja Soutkari (finsk), Harald Steensig, Erik Sønderholm, Ole Tøgeby, Knud Wentzel, Keld Zeruneith.

Nordiske lektorer: Eva Haettner Olafsson, Øystein Rottem.

Ekstern lektor: Sirkka Kroman.

Adjunkt: Helen L. Krag.

Kandidatstipendiater: Elisabeth Møller Jensen, Eva Pohl, Erik Svendsen, Frederik Stjernfelt, Kirsten Thisted, Poul Erik Tøjner.

Undervisningsassistenter: Per Avsum, Nina Møller Andersen, Marianne Barlyng, Steen Beck, Chr. Becker-Christensen, Niels Dalgaard, Jens Frederiksen, Carsten Hansen, Søren Peter Hansen, Birgit Henriksen, Ulrik Herskind, Stig Hjarvard, Signe Højholt, Søren Jakobsen, Fl. Roland Jensen, Lilliane Højgaard Jørgensen, Esther Kielberg, Marie-Louise Kjølby, Finn Klysner, Kåre Engberg Lind, Karen Lund, Michael Meyer, Jan Fogt Mikkelsen, Erik Møller, Hans Henrik Møller, Anne-Louise Sommer, Fl. Søgaard Sørensen, Ole Nedergaard Thomsen, Henrik Wivel.

TAP: Antal årsværk: 6,6.

Jan Bendixen, Berit Grimstad Jensen, Birgitte Rishøj Jensen, Keld Jensen, Kirsten Mathiesen, Anette Jønqvist Pedersen, Jan Boris Pedersen, Solveig Wibe, Winnie Østergaard-Larsen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsområde kan beskrives som studiet af det danske/nordiske kulturområdes tradition inden for sprog og litteratur (i dette ords videste betydning). Frem til slutningen af 1960'erne foregik denne forskning i et sprogligt og et litterært studiefelt. I de sidste årtier har faget undergået en kraftig forvandling. Det skyldes dels store ændringer i de dele af uddannelsessystemet, som faget leverer lærerkræfter og i noget omfang efteruddannelse til, dels den rivende udvikling i medieverdenen. Institutet viderefører således forskningen inden for de felter, der oprindeligt definerede faget, men har tillige inddraget nye, store forskningsområder, især i forbindelse med nutidens massekulturelle strømninger.

Vekselvirkningen mellem disse forskellige tendenser resulterer i en frugtbar og stærkt nuanceret forskning. Den spænder fra tekstkritiske og kommenterede udgivelser af ældre forfatterskaber/enkeltværker til analytiske undersøgelser af de omformninger, der finder sted i det moderne bevidsthedsliv, således som det lader sig beskrive ud fra litteratur, kommunikationsformer, ideologidannelser og danskfagets egen formidlingshistorie og praksis.

Herudover arbejdes der på tværs af traditionelle faggrænser og i vidt forskellige metoder og publikationstyper, fra store litteraturhistoriske oversigtsværker til indgående detailundersøgelser af enkelte fagrelevante fænomener (forfatterskaber, genrer, temaer). De indvundne resultater præsenteres dels i videnskabelige monografier og afhandlinger, dels i lærebogsmateriale til f.eks. gymnasie- eller HF-undervisning.

Faget har i de senere år i stigende grad været beskæftiget med dansk som fremmedsprog. Det er nødvendigt at uddanne lærere, som kan undervise de mange immigranter og flygtninge i dansk, og der mærkes med uddannelsessystemets tiltagende internationalisering også et behov for at lære udenlandske studerende tilstrækkeligt dansk, til at de kan klare et studieforløb på danske læreanstalter. Brugen af EDB er ligeledes blevet intensiveret i takt med udbredelsen af PC'ere i befolkningen; faget betragter EDB både som et forskningsredskab og som en forskningsgenstand og udbyder jævnligt kurser heri. En specialuddannelse i dansens æstetik og historie er under forberedelse som et andet eksempel på udvidelsen af tekstbegrebet i faget.

Faget har i en årrække haft en del ubesatte forskerstilling. Det har selvsagt været en væsentlig hindring for integreringen af nye, centrale stofområder. I en større statusopgørelse »Dansk 1983-90« har instituttet redegjort for konkrete ekspansionsfelter til styrkelse af fagets forskning, samt differentiering af uddannelsesmulighederne for de studerende. Mange af disse aktiviteter er påbegyndt, men har på grund af belastningen fra fagets store studenterbestand ikke kunnet udvikles i det tempo, som var ønskeligt.

Instituttet har endelig i det forløbne år fortsat en åben universitetsuddannelse i samarbejde med Folkeuniversitetet i København. Forhandlinger med folkeuniversitetskontoret i Nykøbing Falster vil i 1989 resultere i et åbent universitetskursus der. Forberedelse til en TV-radio-udsendelsesrække (»mediebåret åbent universitet«) har beskæftiget en lærergruppe gennem hele 1988, men besparelserne på DR's budget på finansloven for 1989 kan betyde, at projektet ikke lanceres i det planlagte omfang.

1. Sprogforskning og sproghistorie

1.1 Semantik, morfologi, syntaks

1.1.1 Tekstlingvistik (Mogens Løj).

1.1.2 Beskrivelse af sproglig betydning (Hanne Ruus).

1.1.3 En semantisk beskrivelse af tempus i dansk med særligt henblik på de faktorer, der bestemmer valget mellem præsens og præteritum (Otto Glismann).

1.1.4 Udarbejdelse af en stor moderne dansk grammatik (Erik Hansen, med Lars Heltoft, RUC).

1.2 Sprogbrugsforskning

1.2.1 Sproghandlinger – på dansk (John E. Andersen).

1.2.2 Praxt, pragmatisk tekstteori. Beskrivelse af, hvad det er at forstå et sprogligt udtryk (Ole Togeby).

1.2.3 Dansk-amerikansk talesprog (Iver Kjær, med Mogens Baumann Larsen, AUC).

1.2.4 Minoritetsforhold, dels med henblik på den sproglige dimension i almindelighed, dels med henblik på nationaliteter/minoriteter i Sovjetunionen (Helen L. Krag).

1.2.5 Dansk som fremmed- og andetsprog (John E. Andersen).

1.2.6 Ledelse af det af SHF finansierede projekt Bysociolingvistik, som del af initiativområdet Dansk talesprog (Frans Gregersen).

1.2.7 Ledelse af projektet Behov og brugerprofiler for Dansk Ordbank (Hanne Ruus).

1.3 Filologi og sproghistorie

1.3.1 Sproglig og kulturhistorisk beskrivelse af de gammeldanske landskabslove (Thorkil Damsgaard Olsen).

1.3.2 Datamatiske undersøgelser af ældre nordiske tekster (Thorkil Damsgaard Olsen, Hanne Ruus).

1.3.3 Bearbejdelse til moderne dansk af rimkrønens afsnit om Amleth (Iver Kjær).

1.3.4 Almanakhistoriske studier (Thorkil Damsgaard Olsen).

1.3.5 Færdiggørelse af Aage Hansens efterladte afhandling om Peder Laales ordsprog (Iver Kjær, med Merete K. Jørgensen).

1.3.6 Den danske sprogvidenskabelige strukturalismes historie 1927-1960 med særligt henblik på Louis Hjelmslev og Paul Diderichsen (Frans Gregersen).

1.3.7 Studier omkring gamle baltiske og germanske låneord i østersøfinsk (Olli Nuutinen).

1.4 Datamatik

1.4.1 Udvikling af edb-programmer til analyse, lagring og søgning af informationer i tekster (Kiaus Kjølner).

2. Tekstudgivelser

I samarbejde med andre forskere såvel inden for som uden for instituttet medvirker instituttets medarbejdere ved tekstkritiske udgaver af ældre og nyere danske og nordiske tekster. Det økonomiske og faglige ansvar for disse udgaver beror hyppigst hos udgiverselskaber som Det danske Sprog- og Litteraturselskab og Universitets-Jubilaets danske Samfund. Det ligger i sagens natur, at denne virksomhed for den enkelte forsker kan strække sig over adskillige år. Flere af de i det følgende nævnte projekter befinder sig dog i de afsluttende faser.

2.1 Ghemen-trykket af Lucidarius (Thorkil Damsgaard Olsen).

2.2 Ghemen-trykket af De femten Tegn (Poul Lindgård Hjorth).

2.3 Kommentarbånd til Den danske Rimkrønike (Thorkil Damsgaard Olsen, med Hanne Regnar).

2.4 Danmarks gamle Ordsprog, III, omfattende Anders Sørensen Vedels, Søren Andersen Vedels og Ludvig Pouchs ordsprogssamlinger (Iver Kjær).

2.5 C. C. Lyschander: Digtning, I-II (Flemming Lundgreen-Nielsen).

2.6 Jens Bielke: Relation om Grønland (Flemming Lundgreen-Nielsen).

- 2.7 J. H. Wessel: Samlede Skrifter (Anne E. Jensen).
- 2.8 Ove Malling: Store og gode Handlinger af Danske, Norske og Holstenere (Erik Hansen).
- 2.9 J. L. Heiberg: Nye Digte (Klaus P. Mortensen).
- 2.10 Vilh. Bergsøe: Fra Piazza del Popolo (Flemming Conrad, med Lars Peter Rømhild).
- 2.11 Indledet og kommenteret udgave på tysk af N. F. S. Grundtvigs Skrifter I-III (Flemming Lundgreen-Nielsen, med K. E. Bugge og Theodor Jørgensen).
3. *Litteratur- og teksthistorie*
- 3.1 *Teori og begrebsanalyse*
- 3.1.1 Studier i litteraturteori (Pil Dahlerup).
- 3.1.2 Litteraturens former, grundbog til DR's Åbent Universitet (Erik A. Nielsen).
- 3.1.3 Formens genese – strukturens problem. Undersøgelse af muligheder for formel beskrivelse af semiotiske strukturer (Frederik Stjernfeldt).
- 3.1.4 Undersøgelser af sammenhængen mellem krigstendens og æstetik (Erik A. Nielsen).
- 3.1.5 Analysemetoder i forbindelse med dansens æstetik og historie (Erik Aschengreen).
- 3.2 *Historiske fremstillinger*
- 3.2.1 Hovedredaktion af Gyldendals Verdenslitteraturhistorie 1-7 (Hans Hertel).
- 3.2.2 Sophokles med særligt henblik på hans Ødipus (Poul Behrendt).
- 3.2.3 Mariaviser (Pil Dahlerup).
- 3.2.4 Utopia. Et motiv i dansk lyrik fra middelalderen til nutid (Knud Wentzel).
- 3.2.5 Svenske kvinders selvbiografier 1640-1840 (Eva Haettner Olafsson).
- 3.2.6 Salmens tonestige, undersøgelser i danske salmer, især hos Kingo, Brorson og Grundtvig (Erik A. Nielsen).
- 3.2.7 Professor Holbergs komedier, en strukturel og historisk undersøgelse (Jens Kr. Andersen).
- 3.2.8 Undersøgelse af tilblivelsen af begrebet Danmark 1750-1900 med særligt henblik på Grundtvigs
- tidsskrift »Danskeren« (Flemming Lundgreen-Nielsen).
- 3.2.9 Opfattelsen af romerriket i dansk åndsliv fra Tyge Rothe til og med Georg Brandes (Flemming Lundgreen-Nielsen).
- 3.2.10 Receptionshistorisk undersøgelse af St. St. Blichers »Sildig Opvaagnen« som del af undersøgelse af forholdet mellem novelle og epoke ud fra sociologiske og bevidsthedshistoriske synsvinkler (Lars Arild).
- 3.2.11 Biografi af August Bournonville (Erik Aschengreen).
- 3.2.12 H. C. Andersen-biografi, især ud fra årene 1819-1839 (Klaus P. Mortensen).
- 3.2.13 H. C. Andersen, en kombineret stil- og kulturhistorisk analyse (Jørgen Bonde Jensen).
- 3.2.14 Ægteskabsromanen som kvindelitterær genre fra Thomasine Gyllembourg til i dag (Elisabeth Møller Jensen).
- 3.2.15 Ironi og kritisk bevidsthed hos Kierkegaard, Nietzsche, Thomas Mann m.fl. (Poul Erik Tøjner).
- 3.2.16 Henrik Ibsens forfatterskab, en undersøgelse især ud fra offer-motivet som grundstruktur (Jette Lundbo Levy).
- 3.2.17 Kunstnerisk selvforståelse. Selvportrætter og kunstnerromaner 1880-1920 (Eva Pohl).
- 3.2.18 Sophus Claussen samt bidrag om individuation og erkendelse (Aage Henriksen).
- 3.2.19 Undersøgelse af Sophus Claussens liv og forfatterskab (Keld Zeruneith).
- 3.2.20 Tidlig modernisme, undersøgelse af linjerne fra Pound, Eliot og imagismen til ældre nordisk lyrisk modernisme (Thomas Bredsdorff).
- 3.2.21 Surrealisme og surrealismeteorier, især ud fra Georges Batailles socialantropologiske forfatterskab (Jette Lundbo Levy).
- 3.2.22 Analyse af Heretica og specielt Wivels forlag i 1940'erne og dets fusion med Gyldendal i 1950'erne (Poul Behrendt).
- 3.2.23 1980'ernes mandlige kriseromaner i Norge (Øystein Rottem).
- 3.2.24 Undersøgelse af overgangen fra mundtlig for-

tælletradition til skriftsprog i grønlandsk litteratur, herunder brydningen mellem eskimoisk og kristent livssyn (Kirsten Thisted).

4. Kritikhistorie

4.1 Den danske nationale litteraturhistorieskrivning ca. 1820-1850 (Flemming Conrad).

4.2 Studier i dansk kritikhistorie siden 1835 (Hans Hertel).

5. Medieforskning

5.1 Studier i bogmarkedets og den litterære kulturs udvikling (Hans Hertel).

5.2 Den elektroniske fiktion. TV-serier og visuel æstetik (Ib Bondebjerg).

5.3 Nordisk TV i forvandling (Ib Bondebjerg).

5.4 Tavshedens æstetik, undersøgelser ved hjælp af billedteori, lingvistisk og psykosemiotik af det udtaltes betydning i nyere fin- og populærkulturs æstetik (Bent Fausing).

5.5 Radioavisens forståelighed (Ib Poulsen).

6. Didaktik

Danskundervisning og erfaringspædagogik. Et fagdidaktisk udviklingsarbejde omkring tekstarbejdets muligheder, karakter og funktion i en fortrinsvis problem- og projektorienteret undervisning (Harald Steensig).

Redaktions- og foredragsvirksomhed:

En lang række af fagets lærere er aktivt involveret i diverse tidsskriftredaktioner: Alef – tidsskrift for jødisk kultur (Helen Krag), Arkiv for nordisk Filologi (Poul Lindegård Hjorth), Danske Studier (Iver Kjær, Flemming Lundgreen-Nielsen), Jahrbücher für Geschichte Osteuropas (Helen Krag), Kredsen (Poul Erik Tøjner), Kritik (Poul Erik Tøjner), Litteratur og Samfund (Frederik Stjernfelt), Mål & Mæle (Erik Hansen, Ole Togeby), News from the Top of the World (Øystein Rottem), Nordic Journal of Linguistics (Ole Togeby), Nordica (Jens Kr. Andersen), Nydanske Studier (John E. Andersen), Tidsskrift (Frederik Stjernfelt), Vardøger (Øystein Rottem), Videnskaberne Selskabs skrifter (Poul Lindegård Hjorth).

Nogle af lærerne er knyttet som ledere til videnskabelige eller folkeoplysende institutioner: Dansk Sprognavn (Erik Hansen), Det danske Sprog- og Litteraturselskab (Iver Kjær), Selskab for nordisk Filologi (Hanne Ruus), Universitets-Jubilæets danske Samfund (Poul Lindegård Hjorth), UNI.C's bestyrelse (Hanne Ruus), Studiekolen (Thorkil Damsgaard Olsen).

Andre har deltaget aktivt i forelæsnings- og kursus-

virksomhed for lærere og studerende fra andre fag, fra andre højere læreanstalter i Danmark, for gymnasie- og sprogglærere, for deltagere i folkeuniversitetsundervisning m.m. (John E. Andersen, Bent Fausing, Frans Gregersen, Hans Hertel, Elisabeth Møller Jensen, Eva Pohl, Hanne Ruus, Frederik Stjernfelt).

Endelig har en medarbejder i april-maj forhandlet samarbejdsaftaler i Schweiz og den tyske forbundsrepublik samt i USA (University of California), sidstnævnte sted tillige forberedelse af sprogkurser ved instituttet for amerikanske udvekslingsstuderende (John E. Andersen).

Mange af instituttets lærere har deltaget med indlæg i kongresser og symposier i udlandet: Barcelona (Ib Bondebjerg, Bent Fausing), Berkeley (Pil Dahlerup), Delfi (Thomas Bredsdorff), Essen (Erik Aschengreen), Eugene (Øystein Rottem), Göteborg (Hanne Ruus), Hamarøy (Øystein Rottem), Kiel (Jørgen Bonde Jensen, Øystein Rottem), Köln (Flemming Lundgreen-Nielsen), Lima (Thomas Bredsdorff), Linköping (Bent Fausing), Madison (Pil Dahlerup, Jette Lundbo Levy), Madrid (Thorkil Damsgaard Olsen), Minneapolis (Pil Dahlerup, Jette Lundbo Levy), Moskva (Erik Hansen), Münster (Erik Hansen), New York (Bent Fausing), Ontario (Thomas Bredsdorff), Oslo (Hans Hertel, Elisabeth Møller Jensen, Øystein Rottem), Santiago (Thorkil Damsgaard Olsen), Sorbonne (Erik Aschengreen), Stockholm (Erik Aschengreen, Ib Bondebjerg), Toronto (Erik Aschengreen), Tromsø (Ole Togeby), Uppsala (Frederik Stjernfelt), Wien (Helen L. Krag), Åland (Helen L. Krag).

Publikationer:

Albris, J., Gregersen, F., Holmberg, H., Møller, E., Pedersen, I.L., Thomsen, O.N.: Projekt bysocio-lingvistik: Interim Report on The Copenhagen Study in Urban Sociolinguistics. København 1988, 231 s.

Andersen, J.K.: Anm. af: Sigrild Peters: Ludvig Holbergs Menippeische Satire. Das 'Iter subterraneum' und seine Beziehungen zur antiken Literatur, Frankf. 1987. Danske Studier 1988, s. 175-78, København 1988.

– Holberg – le Molière Danois. Exportateurs Danois '88, Kjeld Andersen, Kamma Andersen (red.), 25 s., København 1988.

Aschengreen, E.: August Bournonville. Une tradition française au Danemark. Troisième Congrès international sur la recherche en danse. Actes provisoires / fascicule no. 1, Histoire, Département de danse, Université de Paris-Sorbonne, Paris IV (eds), 38 s., Paris 1988.

Behrendt, P.: Fragmenter af Ødipus. Kilden og flammen, Frans Lasson (udg.), 7 s. Viborg 1988.

– Absolut relativt. Studenterkredsen 1888-1988, Anne Bønløkke Braad, 4 s. København 1988.

– Hvad er det med Sverige? I anledning af Ingmar

- Bergmans erindringer. Kritik 82, 17 s., København 1987.
- Bredsdorff, T., Meisling, P.: Amalie Skram: Hellemyrsfolket. I-II. Udgivet efter manuskriptet med indledning (Thomas Bredsdorff) og ordliste (Peter Meisling). København 1988, 480+446 s.
- : The sins of the Fathers: Bergman, Ronconi, and Ibsen's 'Wild Duck'. *New Theatre Quarterly* 14, s. 159-72, Cambridge, England 1988.
- Conrad, F., Rømhild, L.P.: Vilhelm Bergsøe: Fra Piazza del Popolo. Tekstudgivelse, Efterskrift og Noter. København 1988, 548+113 s.
- Fausing, B.: Drømmebilleder: om billeder, drøm og køn. København 1988, 400 s.
- : Bilder ur männens historia. Stockholm 1988, 220 s.
- : The Intimate Moment. Mass Communication and Cultural Identity. Papers from International Association of Mass Communication Research XVI. Assembly and General Meeting, Barcelona 1988, 33 s., Barcelona 1988.
- : Tavshedens æstetik. Tyve still-billeder om den talende tavshed. Hug Årg. 11, nr. 52, s. 7-15, København 1988.
- Gregersen, F.: Rasmus Rask 200 år. Mål og Mæle Årg. 12, nr. 2, s. 20-23, København 1988.
- , Køppe, S.: Against epistemological relativism. *Studies in History and Philosophy of Science* Vol. 19, No. 4, s. 447-87, London 1988.
- Hansen, E.: Grammatik: Bøjning og syntaks. Sproget her og nu, Erik Hansen, Jørn Lund (red.), 199 s., København 1988.
- , Lund, J.: 60 Sprogminutter. København 1988, 125 s.
- : Rigtigt Dansk. København 1988, 175 s.
- Hertel, H.: Nogen fortæller en historie for nogen. Et essay om det episke behov og fortællekunstens forvandlinger. Litteraturens vågar. Litteratursociologiske studier tillagnede Lars Furuland, Bo Bennich-Björkman, Erik Johannesson, Sonja Svensson (eds), s. 159-72, Stockholm 1988.
- : Bøgerne, skolen, ungdomskulturen i 80'erne. Bogdropper-debatten 1982-87. Bogens fremtid er ikke hvad den har været – en debatbog om læsning, Kurt Fromberg, Hans Hertel (udg.), s. 11-51, København 1988.
- : Formidling som kulturpolitik. Fra 1960'ernes vækstfilosofi til 80'ernes grænser for vækst: bogmarkedet og den litterære kultur under forvandling. Bogens fremtid er ikke hvad den har været – en debatbog om læsning, Kurt Fromberg, Hans Hertel (udg.), s. 127-57, København 1988.
- : Verdens litteraturhistorie, bd. 5: 1830-1914. København 1988, 436 s.
- Hjorth, P.L.: Karl Martin Nielsen. Københavns Universitet Årbog 1987, Yum Levison, Ejvind Slottved (red.), s. 34-39, København 1988.
- : Randnoter til Johan Monrads selvbiografi. Bøger. Biblioteker. Mennesker. Et nordisk Festskrift tilegnet Torben Nielsen, Erland Kolding Nielsen m.fl. (udg.), s. 401-14, København 1988.
- Jensen, J.B.: Oprøret i 68. Tre forelæsninger efterfulgt af en litterær anmeldelse. København 1988, 96 s.
- : Søren Kierkegaards Augenblick. Efterord til ny oversættelse til tysk af "Øieblikket". Der Augenblick, oversat af Hanns Grössel, Hans Magnus Enzensberger (udg.), 47 s., Nördlingen, Vesttyskland 1988.
- : "At vågne op er som at ramme ved siden af sig selv". En diskussion af temaer i Willy Sørensens dagbøger. Fredag, tidsskrift for litteratur, kultur og politik 20, 6 s., København 1988.
- : Om Bernhard Glienke: Fatale Präzedenz Karen Blixens Mythologie (Doktordisputats). Skandinavistik Jahrgang 18, Nr. 2, 3 s., Kiel, Neumünster, Vesttyskland 1988.
- Kjær, I.: En bog og dens skæbne. Om Oudin: Refranes o Proverbios Españoles traduzidos en lengua Francesa, Brux: Velpius, 1608. Om bogens vej gennem tider, lande og hænder ind i UB Kbh. – og ud i verden igen. Bøger, Biblioteker, Mennesker. Et nordisk Festskrift tilegnet Torben Nielsen, Universitetsbiblioteket i København, Erland Kolding Nielsen, Jesper Düring Jørgensen, Erik Dal, s. 9-58, København 1988.
- Krag, H.: Jerevan – en by i Rusland. Undervejs 6-7, s. 14-16, København 1988.
- : Sprog som spændingsfaktor. Rapport fra konference vedrørende oprettelse af minoritets-studier. Københavns Universitet, 4. december 1987, N. Fock, A. Lauesen (red.), s. 32-42, København 1988.
- : Grus i Glasnost-maskineriet! Sovjets minoriteter siger fra. Forskning og Samfund 6, s. 14-17, København 1988.
- : Når ordet er frit i Moskva. Glasnost og jøderne. Alef, Tidsskrift for Jødisk Kultur Årg. 1, nr. 2, s. 37-38, København 1988.
- : Man hat nicht gebraucht keine Reis egesellschaft... Wien, Østrig 1988, 180 s.
- Levy, J.L.: Ibsens og Brandes' Kvindebilleder. Norrøna Sonderband 1, 16 s., Kiel 1988.
- : Spændingsfeltet mellem realisme og romantik hos kvindelige forfattere. Kan virkeligheden uttrykkes, Jan Asklund, Maiken Ims, Torodd Karlsten, Odd Kvall Pedersen, 13 s., Norge 1986.
- : Modstandens figurer. Fiktion, historie og køn. København 1987, 174 s.
- : Skyggen af en drøm. Udvalgte essays af Christa Wolf. Skyggen af en drøm, Christa Wolf, 180 s., København 1987.
- Lundgreen-Nielsen, F.: Hovedstrømninger. N. F. S. Grundtvigs og Georg Brandes' historieskrivning. Bøger. Biblioteker. Mennesker. Et nordisk Festskrift tilegnet Torben Nielsen, Erland Kolding Nielsen, Jesper Düring Jørgensen, Erik Dal, s. 497-517, København 1988.

- Nielsen, E.A.: Dansk salmedigtning. Ord og musik. Tijdschrift voor Skandinavistiek 8. årg. nr. 2, 14 s., Amsterdam 1988.
- : Kvintdestillatet. Rocky Mountains. Festskrift til Per Højholt, Bo Hakon Jørgensen, Erik Skyum-Nielsen, Harly Sonne, Pia Tafdrup, Søren Ulrik Thomsen, 8 s., København 1988.
- : Vision og tradition – en samtale med Erik A. Nielsen (Henrik Wivel). Kredsen 54/1, 13 s., København 1988.
- : Mytens realistiske författare. Om Vagn Lundbye. Vår Lösen 88/3, 6 s., Uppsala 1988.
- : Sangværk til den danske kirke. Fortællingen om en titel. Teologi og tradition. Festskrift til Leif Grane. Th. Grosbøll, Bent Hahn, St. Kjeldgaard-Pedersen, 18 s., Århus 1988.
- : Den grædende helt. Kilden og flammen. En bog til Thorkild Bjørnvig, Frans Lasson, 12 s., Viborg 1988.
- : Prædikenejledninger. (Artikel-serie). Præsteforeningens Blad 1, 3, 5, 7, 9, 11-14 og 16-19, 100 s., Skjern 1988.
- : Prædikenejledninger. (Artikel-serie). Præsteforeningens Blad 47 og 49-53, 25 s., Skjern 1987.
- Nuutinen, O.: Malo – balttilainen lainasanarelikti. Virittäjä 4, s. 514-30, Helsinki 1987.
- Olsen, T.D.: Dansk middelalderlitteratur ca. 1977-1987. Danske Studier 1987, s. 108-40, København 1988.
- Ruus, H., Duncker, D.: Ordbøger i Danmark: datamatstøttet leksikografi i praksis. Nordiske Datalingvistikdage og Symposium for datamatstøttet leksikografi og terminologi 1987. Proceedings (Lambda nr. 7), Institut for Datalingvistik, Handelshøjskolen i København (udg.), s. 259-72, København 1988.
- : Implicit Semantic Categories in the Danish Dictionary of Concepts. Symposium on Lexicography IV. Proceedings of the Fourth International Symposium on Lexicography April 20-22, 1988 at the University of Copenhagen, Karl Hyldgaard-Jensen, Arne Zettersten, s. 115-32, Tübingen 1988.
- : General Purpose Semantics: Hyponymy and Generic Relationships. Nordic Journal of Linguistics 11, s. 111-28, Norge 1988.
- Stjernfelt, F.: Rum og punkt – Sprogets mystik hos Gunnar Ekelöf. Subjektivitet og intersubjektivitet, Anne Marie Dinesen, Keld Gall Jørgensen (udg.), 19 s., Aalborg 1988.
- Stjernfelt, F., Hansen, N.G.: Fodbold – Spil, struktur og udvikling. Litteratur og Samfund 44, 29 s., København 1988.
- : Oplåste Gløser merkes let. Overvejelser over barokbegrebet omkring Tøger Reenbergs "Ars poetica". Danske Studier 7. række, 11. bind, 27 s., København 1988.
- : Hvad blir vi som ikke blir noget? Anerkendelsens strukturer i Hamsuns "Ringens sluttet". Norskraft 57, 41 s., Oslo 1988.
- : En duft af jeg ved ikke hvad. – En apéritif til en madens semiotik. Hug 48, 8 s., København 1987.
- : Billedets tid / Time and the picture. Siksi 4, 5 s., Helsingfors 1987.
- : Jørgensen, H.: Substance, substrat, structure. Sur la controverse épistémologique qui a opposé Brøndal et Hjelmlev. Languages 86, 16 s., Paris 1987.
- : Lys, vand og rum. I anledning af Søren Ulrik Thomsens "Nye digte". Kritik 82, 14 s., København 1987.
- : Post. Om de helt små andetheder og fornuftens mening-itis. Den blå port 7, s. 5, København 1987.
- Zeruneith, K.: Det hele menneske. En ny biografi i praksis og teori. Livsformer. Otte bidrag om biografi, Keld Zeruneith (red.), 36 s., København 1988.
- Zerunith, K.: Biografiens bagside. Berlingske Tidende 15. marts, kronik, København 1988.

Flemming Lundgreen-Nielsen

2. Institut for Retorik

Historie:

Instituttet er grundlagt af professor, dr.phil. Arhur Arnholtz (1901-1973). Officielt fik det institutstatus i 1958, i hvilket år det fik tillagt sit første annum. Det blev navngivet: »Laboratoriet for Metrik og Foredragslære«. Sine første lokaler fik laboratoriet i det gamle fonetiske øvelsesrum og det tilstødende værelse i Studiegårdens anneksbygning ud mod Sct. Pederstræde. I 1967 fik det rådighed over det tredje rum mod gaden og i 1968 yderligere et rum mod gården samt de to kælder auditorier C og D, der i årene derefter blev lydisoleret. Desuden benyttedes de store anneks auditorier A og B, der kunne rumme de undertiden ret store hold dansk- (og musik-) studerende, der her modtog undervisning i vers- og prosalæsning m.v. En meget omfattende opgave havde laboratoriet desuden i varetagelsen af den undervisning i stemmebrug og mundtlig udtryksfærdighed, der blev givet som tilbud til studerende fra alle fakulteter. Denne aktivitet måtte afvikles i slutningen af tresserne på grund af den økonomiske afmatning. I 1970 blev retorikstudiet etableret som instituttets kommende forsknings- og undervisningsopgave, og tiden har herefter været helliget udviklingen af dette fag. Der er i årene fra 1971 til nu uddannet godt og vel tre snese kandidater med retorik som bifag, der er kommet en forskning i gang, og der er sluttet kontakter til udenlandsk, ny-retorisk forskning. I 1979 flyttede instituttet ind i det nye byggeri på Amager, men flyttede af faglige grunde tilbage

til den indre by i 1983, til ejendommen Klerkegade 2, hvor man i dag bor under tag med Institut for Musikvidenskab.

Instituttet er som varetager af moderne retorik-forskning det eneste af sin art i Skandinavien.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 3,5.

Professor: Jørgen Fafner.

Lektorer: Sten Høgel (halv stilling, den anden halv ved musikvidenskab), Christian Kock, Lone Rørbech. Ekstern lektor: Charlotte Jørgensen.

TAP: Antal årsværk: 0,6.

Inge Persson.

De midler, som instituttet henter ind ved sin indtægtsdækkede virksomhed (se nedenfor) bruges hovedsagelig til aflønning af den eksterne lektor.

Forskningsvirksomhed:

Instituttet varetager forskning indenfor retorikken, dvs. læren om den effektive, sproglige kommunikation. Faget svarer nogenlunde til de amerikanske begreber »public address« og »oral interpretation«, men det har solide rødder i europæisk, klassisk tradition. Det forbinder således den praktiske side (som bl.a. erhvervslivet kan have gavn af) med god humanistisk forskningstradition.

Der er en stadigt stigende interesse for faget. Det har bl.a. vist sig ved en forholdsvis stor stigning i studentertilvæksten. Man kan næppe afvise, at denne tilvækst, hvis den fortsætter, vil skabe ressource- og pladsproblemer i de kommende år. Indtil videre har vi taget bestik af situationen og f.eks. givet dele af den drejningsmæssige produktion en mere læreboagsagtig drejning. Hvor klar tale er mulig, kan den kun gavne forskningen.

Denne drives dels som grundforskning, dels som anvendt forskning indenfor retorikkens tre hovedgebyter: Offentlig retorik, litterær retorik og læren om stemme- og sprogbrug. I tråd hermed falder instituttets forskning p.t. indenfor følgende områder: argumentation i offentlig (herunder politisk) debat, formidling af skønlitteratur (med hovedvægt på versdigtning) samt den sproglige fremstillings praksis, der omfatter stemmebrugslære og skrivepædagogik.

1. Offentlig debat

Siden 1.11.87 har projektet »Retorik der flytter stemmer« været i gang med støtte fra Statens humanistiske Forskningsråd (se Årbogens afsnit om fondsstøtte samt Årbog for 1987 s. 631). Projektgruppen består af Christian Kock, som er ansvarshavende, Lone Rørbech og Charlotte Jørgensen. Sidstnævnte har siden 1.1.1988 været fast videnskabelig medarbejder på halv tid, lønnet af midlerne fra forskningsrådet. Af disse

midler har man også kunnet lønne en kortvarig studentermedhjælp.

Arbejdet består i, at der ved indgående analyser af TV-debat-programmerne »Bytinget« søges opstillet begrundede hypoteser om, hvilke retoriske påvirkninger, der kan flytte stemmer i en repræsentativ vælgergruppe.

Man er her nået frem til at definere en lang række retoriske påvirkninger og systematisere dem. Charlotte Jørgensen har således – med Max Atkinsons undersøgelser over den politiske retoriks »claptraps« som metodisk forbillede – analyseret effekten af latter og bifald i debatten. Desuden har hun undersøgt virkningen af »eristiske« træk (d.e. aggressiv adfærd) og virkningen heraf i debatten. Metodisk er projektgruppen godt på vej til at opstille pålidelige kriterier for at måle den enkelte debattørs »persuasive gevinst« i en given debat. Man har her fået sagkyndig assistance fra Københavns Universitets Institut for matematisk Statistik.

Der har, som det fremgår, allerede i projektets første år tegnet sig frugtbare resultater, som gruppen nu vil arbejde videre på. Herunder vil der også i den kommende tid blive inddraget andre faktorer af betydning for argumentationen som f.eks. debattørernes uddannelsesbaggrund, deres kropssprog og deres køn etc.

Arbejdets resultater tænkes publiceret i alment tilgængelig fremstilling i bogform med righoldige eksempler, illustrationer m.v.

Projektet vil givetvis være til nytte for vor viden om den offentlige debatform i Danmark. Men eftersom det synes at være uden fortillælde på internationalt niveau, finder gruppen det hensigtsmæssigt også at publicere hovedresultaterne i udenlandske (engelsksprogede) tidsskrifter.

2. Dansk verskunst

Indenfor området litteraturformidling er der blevet arbejdet videre med projektet Dansk Verskunst (Jørgen Fafner). Af de tre planlagte bind er det første, versteorien, nu færdigskrevet. Bogen udkommer i anden halvdel af 1989 under titlen »Digt og Form. Klassisk og moderne verslære«. Tredie bind, versregistranten, har længe foreligget trykklar og vil blive publiceret sammen med bind to, vershistorien, der p.t. er under renskrivning.

3. Stemmebrug

Forskningen i stemmebrugslæren er især rettet mod forholdet mellem tale- og sangstemmen.

Der fortsættes med undersøgelsen af den klassiske, italienske støtteteknik, appoggio (Sten Høgel). Resultaterne tænkes publiceret i 1989. Under udarbejdelse er desuden en artikel om Jenny Linds sangstudier hos Manuel Garcia (»några få, viktiga saker«), samt en introduktion til Kristian Riis' og Fl. Bonde Petersens afhandling om kroppens funktion under klassisk sang,

til udgivelse i Festskrift til Danmarks Pigekor (Sten Høgel).

Endvidere laves der video-optagelser af stemme-, krops- og åndedrætsøvelser til brug for undervisningen (Sten Høgel, Lone Rørbech).

4. Skrivepædagogik

Efter færdiggørelsen af en lærebog i skriftlig formidling (1988; udk. i begyndelsen af 1989) arbejdes der videre på skrivepædagogik med særlig henblik på formidlende sagprosa (Christian Kock).

Anden virksomhed:

Instituttet fortsætter med at afholde kurser i dansk sprogfærdighed (mundtlig og skriftlig formidling, stemmebrug, praktisk argumentation m.v.) for ansatte i offentlige institutioner og private virksomheder i henhold til Undervisningsministeriets regler om indtægtsdækket undervisning.

Ved siden af den almindelige cand.mag. uddannelse (grunduddannelse og overbygningsuddannelse) varetager instituttet et étårigt hovedfagsmodul i Praktisk Formidling. Det har fået god søgning og tør vel nu betegnes som en succes.

Der har (i »Retorikforeningen«s regie) været afholdt et par møder med faglige foredrag og en erhvervs-høring for ældre og nuværende studerende.

Udgivervirksomhed:

Skriftserien »Retorik Studier« er i den almindelige travlhed stillet i bero. Medlemsbladet for »Retorikforeningen« (red. af Inge Persson og Jørgen Fafner) er som vanligt udkommet med to numre.

Gæster og rejser:

Formidlet af Nordisk Ministerråd har instituttet i efteråret 1988 haft en finsk forskerstipendiat, Esko Karppanen, tidligere underviser og lektor ved universiteterne i Groningen og Posnań, nu lektor i retorisk didaktik ved Uleåborgs Universitet. Karppanens studieområde ved instituttet har været den skrevne og oplæste poesis ontologi.

Sten Høgel har afholdt gæsteforelæsnings- og stemmedannelseskurser ved efteruddannelseskurser for gymnasielærere i musik i september 1988 samt tilsvarende for dirigenter i Kor 72 i juni 1988. Christian Kock har forelæst ved efteruddannelseskurser for gymnasielærere i dansk i Ærøskøbing og i Hillerød, og Jørgen Fafner har gæsteforelæst ved et Retorik-seminar for universitetslærere og -studerende ved Stockholms Universitet i maj 1988. Bidragene vil udkomme i Sverige i løbet af 1989.

Publikationer:

Kock, C.: Hvordan man jonglerer med én bold ad gangen. 13 tips til at skrive godt – nemmere. Mål og Mæle 3, s. 24-31, København 1988.

–: 100 råd til skriftlig fremstilling. Norskklæringen 2, s. 9-12, Oslo 1987.

Rørbech, L.: Oplæsning skal der til. Sprog og Samfund. Særnummer (læse og forstå – gør vi?), s. 2, København 1988.

Jørgen Fafner

3. Det arnamagnæanske Institut

Historie:

Det arnamagnæanske Institut blev oprettet i 1956 med det formål at skabe et forskningsmiljø, der sikrer den videnskabelige udnyttelse af Den arnamagnæanske Håndskriftssamling. Denne samling, der består af ca. 2.800 håndskrifter, hvoraf størsteparten er islandske, testamenterede islænderen Árni Magnússon (d. 1730) tillige med sin formue til Københavns Universitet, hvor han var professor. Håndskriftssamlingen og formuen dannede grundlaget for oprettelsen af Den arnamagnæanske Stiftelse, der siden 1772 har været bestyret af Den arnamagnæanske Kommission. Samlingen opbevaredes efter 1730 i Universitetsbiblioteket, indtil 1861 på loftet af Trinitatis Kirke, derefter i Fiolstræde. I 1957 blev samlingen overført til det nyoprettede instituts lokaler i Proviantgården, Christians Brygge 8. I 1976 flyttede instituttet til Københavns Universitet Amager, Njalsgade 76.

Den del af håndskriftssamlingen, som i henhold til lov af 26.5.1965 overgives til Islands Universitet, opbevares på Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi, Reykjavík. Sagen om de islandske håndskrifter blev endeligt afsluttet i 1986, og i forbindelse hermed indgik de to landes undervisningsministre en samarbejds-aftale omhandlende en række forhold, som vedrører instituttet. Det første møde i et nyoprettet samarbejdsudvalg for de to arnamagnæanske institutter blev holdt i Reykjavík efteråret 1987, det følgende i København sommeren 1988.

Instituttet omfatter også en Færøsk afdeling, indtil 1982 et selvstændigt institut med navnet »Færøsk Laboratorium«. Laboratoriet var oprindeligt et lokale i universitetets ejendom i Sankt Peders Stræde 19, der i 1942 blev indrettet til studiet af færøsk sprog og kultur, først og fremmest for at skabe arbejdsmuligheder for udarbejdelsen af en videnskabelig færøsk-dansk ordbog og en tekstudgave af de færøske folkeviser. Fra 1954 havde laboratoriet til huse i Store Kannekestræde 13 og fra 1965 i Dyrkøb 3. I 1977 flyttede det til Københavns Universitet Amager, og 1. januar 1982 blev Færøsk Laboratorium lagt sammen med Det arnamagnæanske Institut.

I forbindelse med nedlæggelsen af Vestnordisk Institut ved Aarhus Universitet pr. 1.8.1988 overførtes

de to videnskabelige medarbejdere til Det arnamagnæanske Institut 1.8.1987 hhv. 1.8.1988.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10.

Professor: Jonna Louis-Jensen (orlov 1.9.1988 til 31.8.1989).

Lektorer: Britta Olrik Frederiksen, Finn Hansen, Helle Jensen, Agnete Loth, Örn Ólafsson (islandsk lektor), Mariane Overgaard, Margit Lave Rønsholdt, Peter Springborg.

Adjunkt: Jógvan Isaksen (færøsk).

TAP: Antal årsværk: 4,5.

Áslaug Bryld, Arne Mann Nielsen, Bent Mann Nielsen, Anne Lise Nielsen, Áslaug Svane.

Tilknytning til instituttets forskningsvirksomhed har endvidere en række forskere ansat ved andre institutioner i ind- og udland. Cand.mag. Guðvarður Már Gunnlaugsson, stud.mag. Tove Hovn Ohlsson og stud.mag. Erik Kristiansen (edb-konsulent) har i en del af 1988 været ansat af Den arnamagnæanske Kommission. Hertil kommer Den arnamagnæanske Kommissions Ordbog (Ordbog over det norrøne prosasprog) med en stab på 5 redaktører (ikke universitetsansatte).

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsområde er først og fremmest islandsk, færøsk og ældre norsk sprog og litteratur med særligt henblik på den videnskabelige udnyttelse af Den arnamagnæanske Håndkriftsamling.

En af instituttets vigtigste opgaver er at udarbejde tekstkritiske udgaver af den islandske og norske middelalderlitteratur og af den senere islandske og færøske litteratur indtil ca. 1800. Denne litteratur er overleveret i håndskrifter, kun undtagelsesvis i trykte bøger. Meget få værker er bevaret i originalmanuskriptet, og de fleste er overleveret i et ofte betydeligt antal afskrifter fra forskellige tider og i forskellige versioner.

En del af de overleverede værker er oversat efter udenlandsk forlæg (latin, fransk, tysk, dansk, o.fl.), og ofte har de under oversættelsen undergået en kraftig bearbejdelse under indflydelse fra den hjemlige kultur og tradition.

Grundlaget for en tekstkritisk udgave er en undersøgelse af hele håndskriftmaterialet og en klarlæggelse af sammenhængen mellem de forskellige tekster. I udgaverne aftrykkes den eller de tekster, der har vist sig at repræsentere det originale værk bedst, med variantapparat og noter. Hovedformålet med et variantapparat er at levere det tekstmateriale fra andre håndskrifter, som er relevant i forbindelse med rekonstruktion af den tabte original, men et variantapparat kan tillige bringe tekstmateriale, der belyser den sekundære udvikling af den tekst, der udgives. En udgave omfatter

dog ikke altid hele håndskriftoverleveringen af et værk, den kan f.eks. begrænses til en enkelt redaktion eller til et fragment. I forbindelse med tekstundersøgelserne må der i reglen foretages omfattende undersøgelser af de enkelte værkers benyttelse af forlæg og kilder og af håndskrifternes sprog og historie, og man vil derved ofte nå til en præcisere placering af værker og håndskrifter i en sproglig og kulturel sammenhæng. For oversatte værkers vedkommende fører forsøgene på at finde de udenlandske forlæg ikke sjældent til en påvisning af, at der i islandsk og norsk overlevering er bevaret tekster, hvis udenlandske original helt eller delvis er gået tabt.

En stor del af instituttets øvrige forskning er snævert forbundet med den aktuelle udgivervirksomhed. Beskæftigelsen med et bredere forskningsemne af tværgående karakter, f.eks. en genre eller en periode, vil således både kunne resultere i kritiske tekstudgaver af enkeltværker og i afhandlinger, der på forskellige måder søger at perspektivere den undersøgte litteratur. Omvendt viser det sig ofte, at det er arbejde med en kritisk udgave, der giver anledning til videregående undersøgelser.

En mindre del af den forskning, der udføres på eller i tilknytning til instituttet, baseres på arnamagnæanske håndskrifter i anden sprogform end islandsk, færøsk og norsk, f.eks. dansk, svensk eller latin.

1. Større udgivelsesprojekter

En række større tekstkritiske udgaver er under udarbejdelse ved instituttets VIP. Projekterne befinder sig på forskellige stadier.

1.1 Kongesagaer: Hulda-Hrokkinskinna (Jonna Louis-Jensen).

1.2 Islændingesaga: Z-redaktionen af Laxdæla saga (Jonna Louis-Jensen).

1.3 Islændingesaga: Hrafnkels saga Freysgoða (Peter Springborg).

1.4 Islændingesaga: Egils saga. En videreførelse af det af Jón Helgason påbegyndte kritiske udgivelsesprojekt, der omfatter separat udgivelse af en A-, B- og C-tekst. A-tekstbindets udgivelse varetages af Bjarni Einarsson, Reykjavík (Helle Jensen).

1.5 Breta sögur, en norrøn oversættelse af Geoffrey of Monmouths *Historia Regum Britanniae* (Jonna Louis-Jensen).

1.6 Islandske folkebøger: Der forberedes i første omgang udgivelse af en serie folkebøger med bibelsk emne. Disse blev i det 16. og 17. årh. oversat fra tysk til dansk og udgivet i København eller provinsen. Udgaverne har hurtigt fundet vej til Island, for man finder

dem alle oversat i islandske håndskrifter fra det 17. årh. Det er hensigten at udgive folkebøgerne på normaliseret moderne islandsk i brugervenlige udgaver, forsynet med indledning, noter og bibliografi. I indledningen redegøres for værkernes udenlandske oprindelse, deres overlevering på Island og deres forhold til de danske forlæg, og så vidt muligt for deres oversættelse, deres udbredelse og benyttelse på Island (Mariane Overgaard).

2. *Andre udgivelsesprojekter*

2.1 En diplomatarisk udgave af to fragmenter, AM 598 I β, 4to og AM 325 III, 4to, Møttuls saga og Orkneyinga saga (Jonna Louis-Jensen, sammen med Marianne Kalinke, Illinois).

2.2 Udgivelsen af det danske blandingshåndskrift AM 76,8vo fra det 15. årh. er et tværfagligt projekt der varetages af musikhistorikere, filologer, en kodikolog og en teolog. Medlemmerne af arbejdsgruppen kommer fra Danmark, Norge og Sverige. En række dansksprogede afsnit er færdigredigeret (Britta Olrik Frederiksen er udgiver af nogle af håndskriftets danske tekster og repræsenterer instituttet i projektledelsen. Helle Jensen er konsulent).

2.3 Udgivelse af færøske visehåndskrifter i København. I første omgang foretages indtastning på datamat af nogle af håndskrifterne ved stud.mag. Kaj Larsen (projektet ledes af Jógvan Isaksen sammen med Jonna Louis-Jensen og Michael Chesnutt i samarbejde med Fróðskaparsetur Føroya).

3. *Forskellige igangværende specialundersøgelser*

3.1 Lucidarius i islandsk overlevering. Undersøgelsen, der er på et forberedende stadium, sigter mod at klarlægge kilde- og håndskriftforhold (Helle Jensen).

3.2 Norrøne kortfortællinger (þættir). Den igangværende undersøgelse tager bl.a. sigte på udarbejdelse af tekstkritiske udgaver, samt en bibliografi (Margit Lave Rønsholdt).

3.3 Renæssancen på Island i det 17. årh. Om præsten Þorsteinn Björnsson, hans afskrivning af islandske middelaldertekster og hans latindigtning (Peter Springborg).

3.4 De oldnordiske adverbial-syntagmer. Beskrivelsen foretages på grundlag af et materiale på o. 25.000 perioder der er ekscerperet fra oldislandske, gammel-norske og færøske tekster, således at såvidt muligt alle teksttyper inddrages (Finn Hansen).

4. *Moderne islandsk litteratur*

4.1 Halldór Stefánsson og den islandske ekspressionisme. Med udgangspunkt i den islandske forfatter

Halldór Stefánssons noveller stiler undersøgelsen mod en sammenligning af den islandske ekspressionisme i trediverne med ekspressionismen i Tyskland (Örn Ólafsson).

4.2 Færdiggørelse af oversættelse til islandsk af fransk doktordisputats (1985) om den venstresocialistiske litteraturbevægelse på Island i mellemkrigstiden (Örn Ólafsson).

5. *Færøsk litteratur og malerkunst*

5.1 Heðin Brús forfatterskab. En større monografi på dansk er under afslutning (Jógvan Isaksen).

5.2 En færøsk litteraturhistorie i 3 bind, der skal behandle perioden fra genindførelsen af skriftsproget (o. 1870) til i dag. Værket skrives på færøsk, men en kortere version vil udkomme på dansk (Jógvan Isaksen).

5.3 En antologi om færøsk malerkunst (sammen med Johannes Enni) og en bog om maleren Ingálvur av Reyni planlægges udgivet i 1989 (Jógvan Isaksen).

6. *Ældre dansk sprog*

6.1 Den signede dag – et nordisk anliggende. Oversigt over en salmes historie, med fremlæggelse af den eneste kendte middelalderlige tekstform. Under trykning (Britta Olrik Frederiksen).

6.2 Studier i ældre middeldansk sprog 1. En beskrivelse af sproget i håndskriftet Ledreborg 12 (Skånske Lov) med henblik på proveniensbestemmelse, og med diskussion af beskrivelsesmetoden. Manuskript under udarbejdelse (Britta Olrik Frederiksen).

6.3 »mirra thorn thet rødhæ«. Forsøg på tolkning af et tekststed i en Mariavise i AM 76,8vo (se 2.2). Manuskript under udarbejdelse (Britta Olrik Frederiksen).

6.4 De syv bodssalmer i gammeldansk overlevering. En undersøgelse af forholdet mellem 4 indbyrdes nærtstående varianter (heraf en i AM 76,8vo) af en fælles-europæisk liturgisk tekst (Britta Olrik Frederiksen).

7. *Håndskriftkatalogisering*

Katalog over fragmentsamlingen Accessoria 7 i Den arnamagnæanske Håndskriftsamling. Det drejer sig om latinske liturgiske håndskrifter af overvejende islandsk proveniens. Manuskriptet er klargjort til fotosats af forfatteren, og kataloget skal udkomme i 1989 (Merete Geert Andersen).

8. *Anden virksomhed:*

Til instituttets aktiviteter hører også følgende, der snarest kan karakteriseres som forskningsformidlende og fagudviklende:

8.1 Oversættelser

Instituttet medvirker ved udgivelsen af en serie nyoversættelser til dansk af islandske sagaer (redaktør: Peter Springborg). Oversættelserne foretages på videnskabeligt tekstgrundlag og forsynes med indledning og noter. Der forberedes et bind indeholdende Droplaugarsona saga (ovs. Margit Lave Rønsholdt), Hænsa-Póris saga og Bandamanna saga (ovs. Gerda Saltoft).

Til udgivelse i anden sammenhæng forberedes en kommenteret oversættelse af to mindre bispesagaer, Ísleifs þáttur og Hungrvaka, der udkommer i 1989. Desuden er en oversættelse af þorláks saga byskups under forberedelse (Agnete Loth).

8.2 Vejledning for udgivere af norrøne tekster

Der forberedes en – i første omgang i hvert tilfælde – primitiv publikation indeholdende praktisk vejledning og gode råd i forbindelse med en række af de problemer, som vil møde en uerfaren tekstudgiver (Helle Jensen, i samarbejde med Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi, m.fl.).

8.3 Edb

Instituttet begyndte i 1982 indsamlingen af maskinlæsbare tekster til et båndarkiv, som administreres af en internationalt sammensat komité, og der har været eksperimenteret med databehandling af islandske tekster. I forbindelse med begyndende indførelse af edb i instituttets arbejde er i samarbejde med redaktørerne ved Den arnamagnæanske Kommissions ordbog og medarbejderne ved Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi (nu via Samarbejdsudvalget) forskellige projekter under planlægning, bl.a. med hensyn til indsamlingen af data om den arnamagnæanske samling og andre samlingers håndskrifter: kartoteker over håndskriftbenyttelse i faglitteraturen, over identificerbare skrivere, sproglige fænomener, osv.

Udgivervirksomhed m.v.:

Redaktionen for Den arnamagnæanske Kommissions skriftserier, Bibliotheca Arnamagnæana og Editiones Arnamagnæanae, har indtil maj 1988 bestået af Jonna Louis-Jensen (hovedredaktør), Helle Jensen og Peter Springborg. Efter en rekonstruktion omfatter den herefter alle instituttets videnskabelige medarbejdere. Til hvert udgivelsesprojekt er der knyttet et eller to af redaktionsmedlemmerne som projektleder eller konsulent/redaktør. Arbejdet med budget, forbindelse til trykkeri, forfattere, m.v. varetages af Margit Lave Rønsholdt som koordinator.

I det forløbne år har der i større eller mindre omfang været arbejdet på følgende udgivelser i serierne: Catalogue of the Icelandic Manuscripts in the British Library, af Jón Helgason (redaktør Jonna Louis-Jensen). Eyrbyggja saga, udgiver Forrest Scott (projektleder Jonna Louis-Jensen, konsulent Davíð Erlings-

son). Mírmants saga, udgiver Desmond Slay (projektleder Jonna Louis-Jensen, konsulent Peter Springborg). Møttuls saga, udgiver Marianne Kalinke (redaktør Jonna Louis-Jensen, konsulent Peter Springborg). Plácidus saga, udgiver John Tucker (projektleder Mariane Overgaard, konsulent Jonna Louis-Jensen). Tíodels saga, udgiver Tove Hovn Ohlsson (projektleder Jonna Louis-Jensen). Hulda-Hrókkinna, udgiver Jonna Louis-Jensen (redaktør Margit Lave Rønsholdt). AM 76,8vo, udgiver en forskergruppe (projektleder Britta Olrik Frederiksen, konsulent Helle Jensen).

Britta Olrik Frederiksen er redaktør af Selskab for nordisk Filologis årsberetning og for samme selskabs 75 års jubilæumsskrift.

Jógvan Isaksen er medredaktør af tidsskrifterne Brá (færøsk) og Café Existens (svensk), fast anmelder ved den færøske avis Sosialurin, samt sekretær i Selskabet til Udgivelse af færøske Kildeskrifter og Studier.

Agnete Loth er medredaktør af tidsskriftet Acta Philologica Scandinavica og udgiver serien Early Icelandic Manuscripts in Facsimile.

Jonna Louis-Jensen er Associate Editor af Bibliography of Old Norse-Icelandic Studies.

Peter Springborg er redaktør af oversættelsesserie, se ovenfor.

Gæster og rejser:

Følgende gæster har arbejdet på instituttet i perioder fra ca. 1 til 12 måneder i 1988:

Sarah M. Anderson, Cornell, Ithaca, Bjarni Einarsson, Reykjavík, Thomas Krömmelbein, Berlin, David McDougall, Toronto, Ian McDougall, Toronto, Desmond Slay, Aberystwyth, foruden de følgende som danske statsstipendiater: Noriko Banzai, Tokyo, Carla Cucina, Milano, og Gesa Snell, Göttingen.

Jógvan Isaksen har besøgt Færøerne flere gange i årets løb i forskningsøjemed.

Britta Olrik Frederiksen og Margit Lave Rønsholdt deltog i kurset Europæisk middelalder på Skælskør folkehøjskole i august med foredrag om hhv. Musik, digtning og fortælling i En Klosterbog (AM 76,8vo), og De islandske »totter« – norrøn kortprosa. – På et forskerkursus i filologisk metode arr. af Finlands Akademi i Vörå i august holdt Britta Olrik Frederiksen tre forelæsninger, deltog endvidere i et planlægningsmøde i Stockholm i november vedr. udarbejdelsen af en håndbog i østnordisk middelalderfilologi, samt i 2. Møde om udforskningen af dansk sprog i oktober i Århus. – Jonna Louis-Jensen deltog i juli i en konference i Reykjavík arr. af Stofnun Sigurðar Nordals om undervisning og forskning i islandsk uden for Island, med et foredrag: Blæja Guðrúnar Ósvífursdóttur.

Publikationer:

Frederiksen, B.O.: Til diskussionen om den middelalderlige dagvises jordiske hjemsted og himmelske

- ophav. Danske Studier 1988, s. 5-31, København 1988.
- : Projekt AM 76,8° – En præsentation. Tekstkritisk teori og praksis. Eit nordisk symposium, Bjarne Fidjestøl, Odd Einar Haugen, Magnus Rindal (udg.), s. 138-44, Oslo 1988.
- Isaksen, J.: Udgiver af: J H O Djurhuus: Yrkingar 1898-1948. Lagt til rættis: Chr. Matras. Greitt til prentingar: Anfinnur Johansen og Jógvan í Lon Jacobsen. København 1988, 439 s.
- : Udgiver af: Tóroddur Poulsen: Heilagt kriggj. København 1988, 47 s.
- : Om Steinbjørn B. Jacobsen. Café Existens 1, s. 26-27, Göteborg 1988.
- : Illa-Beinta verður til Barbaru: En præsentation af Jørgen-Frantz Jacobsen. Skeggin 4, s. 13, København 1988.
- : At taka dagar ímillum. Um at ummæla og eitt úrval av ummælum. Tórshavn 1988, 245 s.
- : Í gruám eru allir litir. Bókmentagreinar. Tórshavn 1988, 127 s.
- : Ingen rose er rose hele dagen. Rói Paturssons digtning. Tillæg et udvalg af Rói Paturssons digte. København 1988, 111 s.
- : Udgiver af: Malan Poulsen: Lát. Tórshavn 1988, 38 s.
- : Ein skúladagur í K. Føroyskar skemtisøgur. Í úrvali og vid inngangi eftir Jógvan Isaksen. Tórshavn 1988, 283 s.
- , et al.: Redaktion av: Brá nr. 12. 84 s., Tórshavn 1988.
- Jensen, H., Springborg, P., et al.: Redaktion af: The Arnarnagðæan Institute & Dictionary, Bulletin 16, 1985-87. København 1988, 36 s.
- : Debatindlæg til Odd Einar Haugen. Tekstkritisk teori & praksis, eit nordisk symposium, Bjarne Fidjestøl, Odd Einar Haugen, Magnus Rindal (red.), s. 95-97, Oslo 1988.
- : Profilering og standardisering af udgivelsespraksis. Tekstkritisk teori & praksis, eit nordisk symposium, Bjarne Fidjestøl, Odd Einar Haugen, Magnus Rindal (red.), s. 101-15, Oslo 1988.
- Larsen, J., Loth, A.: Bibliography of Scandinavian Philology XXXV, 1961-69 – part V: Indices. Acta Philologica Scandinavica Vol. 34/35, No. 2, s. 277-396, København 1988.
- Loth, A.: Hovedredaktør af: Early Icelandic Manuscripts in Facsimile, vol. XVII, the King's Mirror, AM 243 a fol. Edited by Ludvig Holm-Olsen. 27+88 facs., København 1987.
- Springborg, P.: Weltbild mit Löwe. Die Imago mundi von Honorius Augustodunensis in der altwestnordischen Textüberlieferung. Cultura classica e cultura germanica settentrionale, a cura di Pietro Jani, Diego Poli, Carlo Santini. Atti del Convegno Internazionale di Studi, Università di Macerata (eds), s. 167-219, Rom 1988.

- Sørensen, P.M.: The Individual and Social Values in Gunnlaugs saga ormstungu. Scandinavian Studies 60, s. 247-66, Madison, USA 1988.
- : Historiefortælleren Sturla Þórðarson. Sturlustefna. Ráðstefna haldin á sjö alda ártíð Sturlu Þórðarsonar sagnaritara, 1984. Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi. Rit 32, Guðrún Ása Grímsdóttir, Jónas Kristjánsson (udg.), s. 112-26, Reykjavík 1988.
- : Loki's senna in Ægir's hall. Idee. Gestalt. Geschichte. Festschrift Klaus von See, Gerd Wolfgang Weber (udg.), s. 239-59, Odense 1988.
- : Guðrún Gjúkadóttir in Miðjumdalr. Zur Aktualität nordischer Heldendichtung im Island des 13. Jahrhunderts. Heldensage und Heldendichtung im Germanischen, Heinrich Beck (udg.), s. 183-96, Berlin, New York 1988.

Peter Springborg

4. Institut for dansk Dialektforskning

Historie:

1909: Udvalg for Folkemaal nedsat af foreningen Danmarks Folkeminder. 1922: Udvalg for Folkemaal etableret som permanent arkiv og forskningsinstitution med faste medarbejdere, adresse: Tøjhusgade 9. 1939: Udvalg for Folkemaal flyttet til Universitetsbiblioteket, Fiolstræde 1. 1960: Udvalg for Folkemaal knyttet til Københavns Universitet som Institut for dansk Dialektforskning, adresse: St. Kannikestræde 13. 1977: Institutet flyttet til KUA, Njalsgade 80.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 8,9.

Professor: Inger Ejsskjær.

Lektorer: Inger Bévort, Finn Køster, Jørgen Larsen, Bent Jul Nielsen, Magda Nyberg, Inge Lise Pedersen, Karen Margrethe Pedersen.

Kandidatstipendiat: Tore Kristiansen.

TAP: Antal årsværk: 1,8.

Anna-Lise Bøjstrup, Lillian Keller.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets centrale forskningsområde er de danske dialekter, som sprogformer og som kulturelt og socialt udtryk.

Instituttet har med sine betydelige samlinger funktion som landsdækkende arkiv (i samarbejde med Institut for jysk Sprog- og Kulturforskning, AU) for indsamlet dialektmateriale (optegnelser og lydoptagelser). Der foregår fortsat indsamling ved instituttets medarbejdere, ligesom der indsendes materiale fra interesserede, herunder en kreds på ca. 80 lokale medarbejdere i området øst for Lillebælt.

Det indsamlede materiale gøres anvendeligt bl.a. ved udskrivning på ordsedler og ved aflytning af båndoptagelser. De aflyttede båndtekster lagres i et vist omfang ved hjælp af edb.

Den videnskabelige udnyttelse af materialet kan rette sig mod dialekternes udtryksmæssige ejendommeligheder: Lyd- og bøjningsforhold, lydlige og syntaktiske strukturer osv., eller mod det mere indholdsmæssige: Ordforrådet, ordbetydningerne, den kulturelle baggrund osv. I begge tilfælde kan forskellige synspunkter være fremherskende: Det geografiske, det historiske og andre faktorer, der er af betydning for forekomsten.

Ved siden af den rent sprogbeskrivende virksomhed arbejdes der med udforskningen af dialekternes rolle i forskellige sociale sammenhænge og i denne forbindelse også med samspejlet mellem dialekter og rigsmål i det moderne samfund samt med de københavnske talesprogsformer og deres sociale rolle.

1. Ordbogsarbejder

1.1 Ordbog over de danske øsmål

Dette omfattende projekt kan efter sin indretning betegnes som en ordbog, men har et langt videre sigte end ordbøger i almindelighed. Ordbogen dækker hele ordforrådet (altså ikke kun de dialektale særord) i dialekterne på Sjælland, Sydøerne og Fyn (med tilhørende småøer). Der redegøres for ordenes udtale, bøjning og betydning. I artiklernes udtaleafsnit anføres lydskriftformer, der er normaliseret på grundlag af fonematiske analyser af enkelt-dialekterne. Der gøres rede for ordenes bøjning, enten ved opstillede paradigmer eller ved angivelse af, hvilke bøjningsklasser ordene tilhører. Betydningsafsnittene indeholder ud over definitionen et ofte fyldigt citatafsnit, hvor ordenes anvendelse eksemplificeres. Da dialekterne fortrinsvis har været talt i bondesamfund, og da ordbogens materiale i saglig henseende fortrinsvis dækker perioden 1800-1920, indtager det 19. århundredes bondekultur en central plads i ordbogen. Redskaber, arbejdsprocesser m.m., der tilhører denne kultur, beskrives udførligt, idet det tilstræbes at klarlægge forbindelsen mellem sagforhold og sprogligt udtryk. Projektet befinder sig i redaktionsfasen, i 1988 er afsnit i bogstaverne F og G færdigredigeret. Der foreligger nu godt 5.700 A4-sider trykfærdigt manuskript foruden indledning og kilde- og forkortelseslister. – Der foretages i begrænset omfang løbende supplerer af ordbogssamlingerne ved udsendelse af spørgelister, excerpering af litteratur og båndoptagelser samt edb-søgning i transkriberede båndoptagelser (I. Bévort, F. Køster, K. M. Pedersen, og i begrænset omfang J. Larsen og I. L. Pedersen).

1.2 Der arbejdes med en taksonomisk beskrivelse af Ømålsordbogen (efter principperne i *Descriptive Tools*, udg. af Danlex-gruppen). Ordbogens informa-

tionstyper beskrives og klassificeres med henblik på evt. lagring i database. Beskrivelsen kan endvidere anvendes til at sikre større konsistens og klarhed i redaktionsprincipperne, og den kan danne grundlag for sammenligning med andre ordbøger. I 1988 er der foretaget en foreløbig analyse af betydningsafsnittene i en række af de eksisterende artikler i Ømålsordbogen (K. M. Pedersen).

2. Mindre ordbogsarbejder

Arbejdet på en ordbog over den danske dialekt i Angel er fortsat med redaktion inden for bogstaverne S og V (B. J. Nielsen, M. Nyberg).

3.1 Ordforråd; terminologi

3.1 En afhandling om nogle jyske betegnelser for »for lidt salt« eller »vammel« er afsluttet, endvidere er der udarbejdet en afhandling om »Svensk og dansk våsk(er) – og vårsk. Et jysk og sydsvensk dialektord – en folkeetymologi og en ordbogshyperrestitution?« (I. Ejskjær).

3.2 En undersøgelse af et par betydningsbeslægtede adjektivers udbredelse og historie i (især) nordiske dialekter, der foreløbig har resulteret i artiklen »Usnuttelig og usøs«; endvidere kortlægning af betegnelser for strikkeskeer samt nogle andre strikkebetegnelser i Skåne (bidrag til en artikel i *Kulturen* 1988); samt endelig en undersøgelse af en række museale betegnelser forhold til dialektal terminologi, især inden for tekstilterminologi (I. L. Pedersen).

4. Lydlige og fonologiske undersøgelser

4.1 Udarbejdelse af en afhandling om »Præpositionsled uden præposition« på grundlag af ældre og nyere materiale fra Ærø (I. Bévort).

4.2 En afhandling om »Stød and Pitch Accent« til *Acta Linguistica Hafniensia* (I. Ejskjær).

4.3 Fortsat undersøgelse af den sprogligt betingede variation i to- og flerstavelsesordenes svagtryksstavelse med henblik på en beskrivelse af apokope- og bøjningsforhold i Sydømaalene og sjællandsk.

Endvidere en undersøgelse af kortvokalstødets frekvens og udbredelse i vestsjællandsk (F. Køster).

4.4 Udarbejdelse af en afhandling om klusilparasitens udbredelse i det sønderjyske område på grundlag af båndoptagelser fra 18 sogne, hvorved det har kunnet konstateres, at klusilparasitten kan forekomme i områder, hvor den ikke tidligere har været registreret (M. Nyberg).

5. Dialektgeografi

Fortsat deltagelse i arbejdet med et fælleseuropæisk sprogtlas (ALE): redigeret dansk materiale, der er

leveret til andre ALE-medarbejdere, udarbejdet »germansk legende« til et par ALE-spørgsmål forud for germansk møde i Rothenberge (Vesttyskland). Desuden deltagelse i hovedredaktionsmøde i Balatonzábadi (Ungarn) (I. Ejskjær).

6. *Sprogsociologi; regionalprog*

6.1 »Sproglig norm og variation i Næstved« er et sociolingvistisk projekt med det formål at studere, hvordan forskellige grupper af befolkningen på Næstvedegnen taler forskelligt – i første omgang m.h.t. udtalen. Samtidig er projektet en undersøgelse af, hvilke holdninger der knytter sig til de forskellige måder at (ud)tale på. Materialet omfatter båndoptagelser med ca. 100 mennesker samt data fra en række forskellige holdningsundersøgelser (T. Kristiansen).

6.2 Fortsat undersøgelse af talesprogsvariationen i en østjysk kommune (Odder). Der er foretaget aflæsning i lydskrift og optællinger med henblik på trækanalyse af yderligere 13 interviewoptagelser. Der er på grundlag af de 19 udvalgte informanter, der dannede baggrund for rapporten i Danske Folkemål 1988 (om informanternes sprog set i forhold til rigsmålet), udarbejdet en rapport om informanternes sprog set i relation til yngre (københavnsk) rigsmål. Materialet er forøget med yderligere 17 interviews (B. J. Nielsen, M. Nyberg).

6.3 Den i 1987 påbegyndte indsamling af materiale (i forbindelse med projektet Sproglig urbanisering – normkonflikt eller tilpasning) til belysning af optagesituationens indflydelse på den sproglige variation, og analysen heraf, er fortsat (I. L. Pedersen).

6.4 Bidrag til Projekt Bysociolingvistik's midtvejsrapport og forarbejder til projektets endelige rapport (I. L. Pedersen).

6.5 Fortsat undersøgelse af talesprogsvariationen på Langeland. Formålet med projektet er at undersøge dialektudtyndingen og at beskrive de sproglige varieteter hos yngre langelændere (fra 15 til 60 år) samt at sætte disse varieteter i relation til sociale faktorer (alder, køn, erhverv) og kulturgeografiske faktorer (befolkningsstruktur, til- og fraflytning m.m.). Sproget beskrives ved hjælp af en trækanalyse, hvor trækene er udvalgt således, at de kan belyse påvirkningen fra fysisk regionalprog og fra rigsmål. Der er i 1988 indsamlet 8 interviews á 30-60 min. i Tranekær kommune. Dele af disse bånd er aflæst i lydskrift, og der er foretaget optælling af udvalgte træk (K. M. Pedersen).

7. *Bibliografi*

Af bibliografien over nordisk sprogvidenskab er perioden 1961-80 færdigbehandlet og publiceret, for 1970'ernes vedkommende i provisorisk form. I årets

løb er der trykt udførlige registre (120 s.) for perioden 1961-69. Til perioden 1970-88 er der tilvejebragt et omfattende materiale, som indtil videre ikke kan gøres tilgængeligt i trykt form, fordi udgivelsen af *Acta philologica Scandinavica* ultimo 1988 er stillet i bero (J. Larsen i samarbejde med Agnete Loth og stud.mag. Karl-Erich Brink).

8. *Samlinger*

Ømålssamlingen er forøget med ca. 3.700 ordsedler, de jyske samlinger med ca. 350. Manuskriptsamlingen er forøget med 4 numre. Båndsamlingen er forøget med 28 optagelser, heraf 22 fra Øerne, 6 fra Jylland; hertil kommer de ovennævnte optagelser fra Odder og Langeland. Desuden er der indgået 4 sogneoptagelser fra Jylland og 4 fra Øerne i form af overspilninger.

Redaktionsvirksomhed m.v.:

Instituttets tidsskrift, *Dansk Folkemål*, redigeres af instituttets publikationsudvalg, p.t. Magda Nyberg, Finn Køster og Karen Margrethe Pedersen. Inger Ejskjær er medlem af hovedredaktionen af *Atlas Linguarum Europae*. Jørgen Larsen er redaktionssekretær og fungerende redaktør af *Acta philologica Scandinavica* samt medlem af referencegruppen for humanistisk information og dokumentation under Statens DAN-DOK-udvalg. Inge Lise Pedersen er medlem af styringsgruppen for SHF's initiativområde *Dansk talesprog i dets variationer* og leder sammen med Frans Gregersen Projekt Bysociolingvistik; hun har endvidere været medarrangør og bidrager ved et af Forskerakademiet støttet forskerkursus i feltarbejds teori.

Andre aktiviteter:

Der er besvaret en række henvendelser fra offentligheden vedrørende dialektalt sprog samt efter anmodning leveret kopier af dialektale sprogrøver til undervisnings- og studiebrug til en række eksterne institutioner. Konsulenttjeneste er ydet til Institut for Grænseregionsforskning, Landbohistorisk Selskab og Kildeskriftselskabet. Medarbejdere ved instituttet har holdt foredrag for bl.a. Gustav Adolfs Akademien (Uppsala) og Museumshøjskolen samt medvirket i radioudsendelser om dialekter, dels i Radio Fyn, dels i DR, Undervisningsafdelingen (6 »Sprogkvarter«).

Kongresbidrag:

Indlæg på 2. møde om det danske sprogs udforskning (Århus oktober 1988): Tore Kristiansen, Bent Jul Nielsen og Magda Nyberg, Inge Lise Pedersen.

Publikationer:

Albris, J., Gregersen, F., Holmberg, H., Møller, E., Pedersen, I.L., Thomsen, O.N.: Projekt bysocio-lingvistik: Interim Report on The Copenhagen Study in Urban Sociolinguistics. 231 s., København 1988.

Ejskjær, I.: Synspunkt på Atlas Linguarum Europae. Second Questionnaire. Nordiske Studiar. Innlegg på den tredje nordiske dialektologkonferansen, 1986, Andreas Bjørkum, Arve Borg (red.), s. 9-26, Oslo 1988.

Kristiansen, T.: Autoritet og sprog. – Et debatindlæg om sprogforskningens autoritet og ansvar. Danske Folkemål 30, s. 89-132, København 1988.

–: Sprogholdninger hos unge i Næstved og omegn. SNAK Årg. 2, nr. 2, s. 2-21, Odense 1987.

–: Selvrapporert og faktisk sprogbrug hos 2 informanter. 1. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog, K. Ringgaard, s. 163-76, Århus 1987.

Larsen, J., Loth, A.: Bibliography of Scandinavian Philology XXXV, 1961-69 – part V (,2): Indices. Acta Philologica Scandinavica Vol. 34/35, No. 2, s. 277-396, København 1988.

Nielsen, B.J., Nyberg, M.: Talesprogsvariationen i Odder Kommune. En foreløbig rapport. Danske Folkemål 30, s. 31-87, København 1988.

Nyberg, M.: Tyske låneord i sønderjysk. Undersøgelser over en gruppe især nedertyske låneords form, betydning og anvendelse samt deres forekomst i de øvrige danske dialekter. Dialektstudier Bd. 5, s. 1-337, København 1988.

–: Låneordsstudier i sønderjysk. Pluk fra forskningen i Sønderjylland 1, s. 2-8, Åbenrå 1988.

Pedersen, I.L.: Dagligliv og dagligsprog – en bonde dagbog fortæller. Sønderjysk Månedsskrift 6/7, s. 178-84, Aabenraa 1988.

–: Dialektforskning. Reception 5, s. 13-17, København 1988.

–: Binde, pregle, spita, sticka, sy. Udkast til en kortlægning af nordisk strikketerminologi. Nordiske Studiar. Innlegg på den tredje nordiske dialektologkonferansen 1986. (Skrifter fra Norsk Målførearkiv XL), Andreas Bjørkum, Arve Borg (red.), s. 303-26, Oslo 1988.

–: Usnuftelig og usøs – med en fynbo på opdagerfærd i det jyske. Ord og Sag, Institut for jysk sprog- og kulturforskning 8, s. 31-38, Århus 1988.

Bent Jul Nielsen

5. Institut for Navneforskning

Historie:

Institut for Navneforskning er en fortsættelse af Stednavneudvalgets kontor, der blev etableret i 1910 med det formål at udsende videnskabelige stednavnepublikationer samt at fastsætte retskrivning af stednavne og udsende retskrivningslister med autoriserede navneformer. I 1960 omorganiseredes Stednavneudvalget,

og dets kontor blev et selvstændigt institut med navneforskning som emne.

Lokaleforhold:

Instituttet har haft lokalefællesskab med Gammeldansk Ordbog og Supplementet til Ordbog over det danske Sprog siden 1985 og med Dansk Udtaleordbog siden 1986.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 8.

Professor: J. Kousgård Sørensen.

Lektorer: G. Albøge, V. Dalberg, G. Fellows-Jensen, B. Jørgensen, E. Villarsen Meldgaard, B. Hjorth Pedersen, L. Weise.

TAP: Antal årsværk: 1,8.

K. Pors Lindberg, H. Olufson, T. Thystrup.

Forskningsvirksomhed:

Institut for Navneforskning er Danmarks eneste sted- og personnavnearkiv, og dets meget betydelige samlinger og specialbibliotek udgør det nødvendige fundament for udforskningen af dansk navneforråd.

1. Danske stednavne

1.1 Arbejdet med at supplere og revidere instituttets samlinger er fortsat i årets løb. I samarbejde med Landbohøiologisk Selskab (ved Susanne Vogt) er arbejdet med navneregistrering og navneidentifikation fra danske adkomstdokumenter 1513-50 ført videre (B. Jørgensen).

1.2 Navne fra flere egne af Danmark er under udgivelse i serien Danmarks Stednavne.

1.2.1 Ved årets slutning forelå Stednavne i Københavns Amt, Smørum Herred, Nordlige del af færdigudarbejdet manuskript. Bindet behandler samtlige mark- og naturnavne samt ældre bebyggelsesnavne i herredets fem nordlige sogne (B. Jørgensen).

1.2.2 Stednavne i Thy. Ved årets slutning forelå færdigudarbejdet manuskript til Hanherrederne (G. Albøge).

1.2.3 Stednavne i Sorø Amt. Ved årets slutning forelå Vester og Øster Flakkebjerg herreder i færdigudarbejdet manuskript, medens Ringsted herred var under udarbejdelse (L. Weise).

1.2.4 Manuskript er under udarbejdelse til naturnavne i Svendborg Amt, Sallinge Herred (B. Hjorth Pedersen).

1.3 Bearbejdelsen af danske sø- og ånavne med bygndelsesbogstaverne T-Å forelå ved årets slutning i

trykklart manuskript, og arbejdet med det afsluttede, ottende bind i serien er påbegyndt. Heri behandles generelle problemer inden for hydronymien; bindet skal ligeledes indeholde tillæg, rettelser og registre (J. Kousgård Sørensen).

1.4 Gårdnavne i Tjæreby sogn, Vester Flakkebjerg herred behandles i samarbejde med lokale folk (L. Weise).

1.5 Indsamling af materiale til en beskrivelse af det danske marknavneforråds alder, system, typologi og sproglige indhold er fortsat (B. Jørgensen).

2. Stednavnenes form og struktur

2.1 Under titlen »Afgrænsningsproblemer i navneforskningen« er problemer vedrørende propriets afgrænsning over for appellativet og forskellige toponymiske kategoriers afgrænsning over for hinanden blevet behandlet (V. Dalberg).

2.2 Undersøgelsen af danske mark- og bebyggelsesnavne på -inge er fortsat (L. Weise).

3. Stednavne i brug

3.1 Under projektet »Stednavneskifte i Danmark« er undersøgt spor efter tabte stednavne ved beskrivelse af de sproglige og saglige kriterier, der danner basis for antagelsen af, at en række lokaliteter engang har båret navne, som enten ikke er overleveret eller ikke overleveret med den pågældende denotation (V. Dalberg).

3.2 Bebyggelsesnavne forsvundet senest i højmiddelalderen undersøges, og deres mulige efterliv som mark- og naturnavne(led) sættes i relation til marknavnenes datering og til kun eftermiddelalderligt overleverede marknavneindikationer af forsvundne bebyggelser (B. Jørgensen).

3.3 Den nordiske bosættelses indvirkning på de eksisterende stednavne i England undersøges med henblik på, hvilke typer navne der var mest udsat for sproglig påvirkning (G. Fellows-Jensen).

4. Stednavne som kilder

4.1 Den sproglige kontakt mellem Nordjylland og Sydvestnorge er blevet undersøgt (G. Albøge).

4.2 Stednavne i East Anglia og det sydlige Skotland undersøges som kilder til bebyggelsens historie (G. Fellows-Jensen).

4.3 En kontrastiv undersøgelse af stednavnene i Danlagen og Normandiet udnytter ligeledes disse som bebyggelseshistorisk kilde (G. Fellows-Jensen).

4.4 Med udgangspunkt i den britiske navnesituation

undersøges stednavne som kilde til viden om kulturelle kontakter mellem forskellige nationaliteter (G. Fellows-Jensen).

5. Personnavne

5.1 Personnavneprojektet DaNavn er videreført. Ved årets slutning forelå materialedelen, Fornavnebogen, i trykklart manuskript, og den tværgående behandling af materialet, Danske Personnavne, var under afsluttende behandling (B. Hjorth Pedersen, L. Weise).

5.2 En række personnavneprojekter har været under fortsat bearbejdelse i årets løb:

5.2.1 Københavnske fornavn 1650-1950, en undersøgelse af navnemoder, flernavnekombinationer, afledte kvindenavne, tvillingers navne m.v., var ved årsskiftet nær afslutning (E. Villarsen Meldgaard).

5.2.2 Fornavnebrug i religiøse kredse (G. Albøge).

5.2.3 Sociale og regionale aspekter på moderne danske fornavn (B. Hjorth Pedersen).

5.2.4 Patronymer i Danmark i nyere og nyeste tid (J. Kousgård Sørensen).

5.2.5 De personnavneønsker der forelægges instituttet i dettes egenskab af konsulent for Kirkeministeriet og Familieretsdirektoratet undersøges løbende (B. Hjorth Pedersen).

5.2.6 En undersøgelse af kvindenavne på -ine forelå i korrektur ved årets udgang (L. Weise).

5.2.7 Opkaldsesskikke i en ældre højborgerlig og lærd familie, Bartholinernes, er under behandling (E. Villarsen Meldgaard).

5.2.8 Officielle og uofficielle navne, tilnavne fra middelalder til nutid i et dansk øsamfund (L. Weise).

5.2.9 Nordiske personnavne i Skotland (G. Fellows-Jensen).

6. Internationalt samarbejde

6.1 Som led i samarbejdet med Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen er under emnet Komparative studier i nederlandsk og dansk toponymi undersøgt afgrænsningsproblemer i navneforskningen og spor efter tabte stednavne, jfr. 2.1 og 3.1 (V. Dalberg).

6.2 Et internationalt projekt til indsamling og tolkning af stednavnene på Man er indledt ved universitetet i Mannheim, Afdeling for Keltologi med bl.a. dansk deltagelse (G. Fellows-Jensen).

6.3 Undersøgelsen af tanzaniansk personnavngivning, herunder navnenes betydning og brug, er med støtte fra Undervisningsministeriets internationale kontor fortsat i samarbejde med University of Dar-es-Salaam, Institute of Kiswahili Research (B. Hjorth Pedersen).

7. Andre projekter

7.1 Den afsluttende udgivelse af Peder Syvs ord-sprog med efterskrift (DgO VII,2) er blevet forberedt, ligesom der sammen med lektor Iver Kjær er arbejdet på register og ordbog til hele udgaven (J. Kousgård Sørensen).

7.2 Danske indbyggerbetegnelser, specielt disses dannelsestyper, er blevet undersøgt (V. Dalberg).

Konsulentvirksomhed:

I tæt samarbejde med Kirkeministeriet og Justitsministeriets familieretsdirektorat rådgives om de personnavne, der skal optages på ministeriets lister og om sproglige principper (B. Hjorth Pedersen). Som medlemmer af Stednavneudvalget har B. Hjorth Pedersen (formand), J. Kousgård Sørensen (sekretær) og L. Weise rådgivet med hensyn til stednavnes retskrivning. Der er også ydet råd og vejledning om stednavne og personnavne til flere af landets kommuner, Danmarks Radio, diverse dagblade og tidsskrifter, og der er svaret på mange skriftlige, telefoniske og personlige henvendelser fra både ind- og udland.

Redaktionsvirksomhed:

E. Villarsen Meldgaard er medredaktør af *Studia anthroponymica Scandinavica* og J. Kousgård Sørensen af *Namn och Bygd*. V. Dalberg og B. Jørgensen redigerer en kommende rapport i Nordisk Samarbejds-komité for Navneforskning's skriftrække.

Gæster og rejser:

Dr. R. Rentenaar, P.J. Meertens-Instituut voor Dialectologie, Volkskunde en Naamkunde, Amsterdam, har arbejdet på instituttet i flere perioder. Professor Lars Brink, Universitetet i Reykjavik, har haft arbejdsplads på instituttet september-december i forbindelse med arbejde på Dansk Udtaleordbog. Seniorforsker Deasun Breatnach, Trinity College i Dublin,

har i november-december arbejdet på instituttet på et personligt forskningsprojekt.

Instituttets medarbejdere har efter indbydelse holdt foredrag og forelæsnings for fagligt-videnskabelige forsamlinger følgende steder: Amsterdam (V. Dalberg), Newcastle upon Tyne, Manchester, København (G. Fellows-Jensen), Göteborg, København (B. Hjorth Pedersen), Gran på Hadeland, Bad Homburg (J. Kousgård Sørensen), København (L. Weise).

Publikationer:

Albøge, G.: Norden for lands lov og ret. *Namn och bygd* 76, s. 87-111, Uppsala 1988.

Dalberg, V.: Denotationsskifte og denotatumsskifte. Denotationsbyte i ortnamn. (NORNA-rapporter 37), Peter Slotte, s. 11-17, Uppsala 1988.

–: Indbyggerbetegnelser i dansk. *Mål & Mæle* Årg. 12, nr. 3, s. 5-10, København 1988.

–: Afgrenzingsproblemen in de naamkunde. De naamkunde tussen taal en cultuur, R. Rentenaar, E. Palmboom (udg.), s. 25-40, Amsterdam 1988.

Fellows-Jensen, G.: Danske stednavne på -by i England og det sydlige Skotland fra vikingetiden. *Historisk Atlas Danmark*, Jette Kjærullf Helleesen, Ole Tuxen, s. 51, København 1988.

–: The world of the vikings. *Annuaire Souvenir Normandie* 1988, s. 5-9, København 1988.

–: Scandinavian place-names and Viking settlement in Normandy: A review. *Namn och Bygd* 76, s. 113-37, Uppsala 1988.

Jørgensen, B.: Mellemkyste. Et navn og et ord. *Danske Folkemål* 30, s. 1-6, København 1988.

–: Fast appositionel markering af ny denotation. Denotationsbyte i ortnamn. (NORNA-rapporter 37), Peter Slotte, s. 115-18, Uppsala 1988.

–: Stednavne i Københavns Amt. *Smørum Herred*. Sydlige del. 278 s., København 1988.

–: Et signalement af den danske almanaks navnerække. *Studia anthroponymica Scandinavica* 6, s. 71-87, Uppsala 1988.

–: Nordisk namnforskning 1987. *Norna-rapporter* 39, s. 183-84, 187, 190-92, Uppsala 1988.

Meldgaard, E.V.: Tilnavne blandt skolebørn. *Selskab for Nordisk Filologi, Årsberetning 1985-1986*, s. 38-45, København 1988.

Bent Jørgensen

Øvrige europæiske sprog

1. Engelsk Institut

Historie:

I årene 1802-34 havde Københavns Universitet et ekstraordinært professorat i engelsk; derefter forsvandt sproget fra universitetet, men i 1851 blev der ansat en lektor i engelsk sprog og litteratur. Dette lektorat blev i 1893 normeret som et professorat, og den første ordinære professor i faget blev udnævnt; året efter fik faget desuden en docent, i 1916 endnu en docent, og i 1919 blev det ældste docentur omdannet til et professorat; i 1929 begyndte man at supplere de fast ansatte læreres undervisning med undervisning ved assistenter. I sommeren 1966 blev Engelsk Institut indrettet i Store Kannikestræde 18 og fik tillagt et annuum i finansåret 1966/67. Instituttet flyttede i februar 1970 til Højbro Plads 7 og i januar 1972 til Lille Kirkestræde 1, men havde desuden lokaler i Højbro Plads 7 og Købmagergade 52, idet undervisningen dog fortsat fandt sted i bygningerne i Latinerkvarteret. Ved udflytningen til Amager i januar 1976 blev de forskellige funktioner samlet, men først efter et års tid kunne alle instituttets lokaler tages i brug. I takt med reduktionen i lærer- og studentertallet har Engelsk Institut siden da afgivet en del af disse lokaler. Foruden de normerede stillinger har instituttet en overtallig videnskabelig stilling i engelsk sprog, en testamentarisk gave efter overstenograf, mag. art. Edvard Giese.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 27,75 + 1 (Giese-stillingen).

Nordprofessorer: Eric Jacobsen, Paul Levine (orlov), Bent Nordhjem, Arne Zettersten. (Robert Fulk og Miles Orvell, amerikanske gæsteprofessorer).

Lektorer: H. E. Andersen, Grå Borup-Nielsen, Cay Dollerup, Dorrit Einersen, Else Fausbøll, Allan Findlay, Niels Bugge Hansen, Peter Harder, Inge Kabell, Hanne Lauridsen, Jørgen Erik Nielsen, Ingeborg Nixon, Viggo Hjornager Pedersen, Gorm Schou Rode, Henrik Rosenmeier, Bruce Clunies Ross, Steen Schousboe, Jørgen Sevaldsen, Niels Jørgen Skydsgaard, James Stewart, Henrik Strandgaard, Niels Thorsen, Torben Thrane, Henning Ørum (Ingeborg Nixon har været udlånt til Kvindecenret, Torben Thrane og Henning Ørum har været udlånt til Edbcentret).

Adjunkt: David E. Nye.

Ekstern lektor: Henrik Nepper-Christensen.

Seniorstipendiater: Jørgen Christian Hansen, Jørgen Staun.

Kandidatstipendiat: Dorte Albrechtsen.

Undervisningsassistenter: Vera Böiken, Hanne Carlsson, Jens Bechgaard Christensen, Jennifer Draskau,

Vibeke Fengers, Elsebeth Flarup, Marlene Hansen, Thora Runge Hansen, Gunver Hasselbalch, Lise Trock-Jansen, Ebbe Klitgård, Tine Knudsen, Jean Lundskær-Nielsen, Yvonne Sørensen, Jenny Weatherford-Hommeltoft, Annette Wernblad.
Langtidsledig akademisk medarbejder: Eva Hartby.

TAP: Antal årsværk: 4,3 + 1 efg-elev.

Marlene Barner (efg-elev), Birte Erichsen, Ditte Laursen, Eva Nørregaard, Annette Rasmussen, Charlotte Jespersen, Birgitte Sneum (orlov).

Forskningsvirksomhed:

Engelsk Institut beskæftiger sig i sin undervisning og forskning med engelsk sprog og den dertil knyttede kultur. Principielt interesserer instituttet sig således for alle områder inden for sprog, litteratur, kultur og samfundsforhold i den engelsksprogede verden, samt den engelsksprogede verdens forhold til andre sprog, kulturer og lande, herunder specielt Danmark.

Traditionelt opdeles instituttets forskningsaktivitet i tre hovedområder:

- I Det engelske sprog: Der forskes i sprogets historie, i moderne sprog (primært britisk og amerikansk), og i sprogteoretiske spørgsmål med engelsk som basis.
- II Den engelsksprogede litteratur og kultur: Her ligger hovedvægten også på Storbritannien og USA, men der studeres desuden litteratur fra andre engelsksprogede områder (f.eks. Australien, Afrika og den keltiske kultur).
- III De samfundsforhold, der eksisterer eller har eksisteret i de engelske sprogområder, fortrinsvis Storbritannien og USA.

Inden for alle tre områder er der gradvist blevet lagt mere vægt på at anlægge en dansk synsvinkel, hvor forholdet mellem dansk og engelsk står centralt. Der anstilles således sammenligninger mellem dansk og engelsk sprog (kontrastiv sprogbetragtning), og det undersøges, hvordan engelsk sprog og kultur modtages og anvendes i Danmark (f.eks. sprogundervisning og litterær reception). I øvrigt overskrider instituttets virksomhed den snævre sproggrænse; således arbejdes der med irsk, og der er mange tværfaglige kontakter uden for instituttet. I takt med reduktionerne er der dog områder, der ikke mere dækkes forskningsmæssigt.

1. Sprogforskning

Eftersom undervisningen i den engelsksprogede kultur er central for instituttets virke er der forskellige projekter, der ligger inden for fremmedsprogspædagogik og pædagogik i bredeste forstand.

Således har Dorte Albrechtsen analyseret stile skrevet på engelsk af danske gymnasieelever som en del af

det større nordiske projekt »Nordskriv«, der foregår i samarbejde med universiteterne i Trondheim og Lund samt Åbo Akademi. Formålet med projektet er at udforme pædagogiske strategier til at forbedre undervisningen i fri skriftlig fremstilling på engelsk, og den nordiske forskningsgruppe har i årets løb haft arbejds møder i Trondheim, Helsinki og Umeå. Herudover har Dorte Albrechtsen indenfor projektet færdiggjort en fælles artikel om analyser af udviklingen i diskursstrukturen hos elever på forskellige klassetrin samt et kapitel om det at tale på et fremmedsprog i en grundbog om fremmedsprogspædagogik.

Som en del af sit licentiatstudium om den amerikanske forsøgsskole etableret af John Dewey, og Det danske Selskabs Skole grundlagt af C. N. Starcke, har Grå Borup-Nielsen især samlet sig om Rousseaus »Emile« som en fælles inspiration for de to skolars grundlæggere. Som optakt til denne gennemgang har hun skrevet et kapitel om, hvilke forbindelseslinier der kunne tænkes at have været mellem de to skoleledere, eftersom de i så udstrakt grad foretog sig det samme og greb dette ens an. Endnu et kapitel, der lægger op til gennemgangen af Deweys eksemplar af Rousseaus »Emile«, handler om Rousseau-citater hos Dewey, der ellers hævdede, at han ikke kendte Rousseau, da han oprettede sin forsøgsskole. På denne baggrund er Deweys egne understregninger og kommentarer i »Emile« værdifulde. I forbindelse med arbejdet har Grå Borup-Nielsen kontakt med bl.a. Dewey-centret og universiteter i Florida og Chicago.

Det flerårige projekt, der handler om brugen af ny teknologi i undervisningen, er fortsat under ledelse af Arne Zettersten. CALL-Projektet (Computer-assisted Language Learning) udvikler undervisningsmateriale; evaluerer det eksisterende programmel inden for området ved at afprøve det i undervisningsforløb; og formidler resultaterne via anvendelsesorienterede kurser. I årets løb har Renée Humle og Birte Kristensen udgivet en bog om datamatstøttet undervisning, der er den første dybtgående analyse af området på dansk. Desuden har Arne Zettersten deltaget i en række kongresser og symposier om emnet i bl.a. Finland, og han har ligeledes behandlet spørgsmål omkring datamater i undervisningen i en række artikler.

»Sprogtest« er en test, der afprøver forståelsen af læst engelsk hos førstårsstuderende. Inden for denne ramme har projektet i årets løb analyseret bl.a. læsevanernes betydning for forståelsen af læst engelsk. Arbejdet ledes af Cay Dollerup.

2. Leksikografi

Inden for det leksikografiske område er der to større projekter:

DEMEP (Dictionary of Early Modern English Pronunciation) foregår i samarbejde med forskere i USA, Storbritannien, Tyskland og de andre nordiske lande. I Danmark ledes det af Arne Zettersten. Formålet

med det er at udarbejde et leksikon over moderne engelsk udtale, dvs. udtalen efter 1477, hvor bogtrykkerkunsten indførtes i England, og der er forholdsvis mange kilder.

Som en del af DEMEP har Else Fausbøll arbejdet med lydforholdene på tidligt nyengelsk på basis af digteren John Skeltons rim.

Projektet har derudover inspireret Inge Kabell og Hanne Lauridsen til omfattende studier af den tidligste dansk-engelske ordbog (fra anden halvdel af det 17. århundrede). Arbejdet har vakt international interesse, hvilket i årets løb har medført at det blev omtalt i bl.a. »The Times«. Herunder har de i årets løb redegjort for den første ordbogsforfatter, Friderik Bollings Ostindiensrejse. De har færdiggjort en biografi om Bolling, der vil blive trykt sammen med en kommenteret facsimile-udgave af hans ordbog; herudover har de skrevet en artikel om hans valg af opslagsord.

Planen for Inge Kabells og Hanne Lauridsens undersøgelser er at arbejde videre med både Bollings og hans efterfølgeres engelske ordbøger (f.eks. Karl Bertrams værker).

Det andet omfattende projekt er Engelsk Instituts Ordbogsprojekt, der ledes af Jørgen Erik Nielsen. Det registrerer nydannelser på dansk og engelsk og omfatter arbejde inden for semantik og leksikografi, og H. E. Andersen, Grå Borup-Nielsen, Inge Kabell, Jørgen Erik Nielsen samt Viggo Hjørnager Pedersen er tilknyttet det.

Arbejdet omkring en ny udgave af den store dansk-engelske ordbog (Vinterberg og Bodelsen) er nu færdigt, og ordbogen forventes udgivet 1989/90. Dette arbejde er ledet af Viggo Hjørnager Pedersen.

3. Sproglig grundforskning og moderne engelsk sprogbeskrivelse

Inden for dette område er der en række undersøgelser.

Steen Schousboe har offentliggjort arbejder om genus (»ordets køn«) og om fornærmelser i årets løb. Han har videreført sine studier af reklamesprog og af pronominal sprogbrug i moderne amerikansk talesprog.

Peter Harder arbejder med emnet »Struktur og funktion i sprogbeskrivelsen«. Han har færdiggjort mindre artikler om verbalsemantik og om almen semantik med særligt henblik på nominalreference, og han arbejder med henblik på en længere samlet fremstilling af området. I forbindelse med projektet har han deltaget i bl.a. konferencer i Amsterdam.

Hans Erik Andersen har arbejdet videre med sin beskrivelse af content/contents (=»indhold«). Et første udkast til MS. foreligger, omfattende en indledning om kongruens og kvantifikation, en Del I indeholdende en redegørelse for fordelingen af de tre former, sg., differentieret og distributiv pl., og en beskrivelse af, i hvilke betydninger de nævnte former bruges; og en Del II, der behandler spørgsmålet, under hvilke

kontekstuelle betingelser betydningerne er de i Del I beskrevne.

Bent Nordhjem har arbejdet videre med sine studier af nominaliserede »phrasal verbs«, dvs. substantiver der består af verbalstamme og efterfølgende partikel.

Inden for oldengelsk har Else Fausbøll beskæftiget sig med det oldengelske ordforråds fordeling på dialekterne, og med brugen af akkusativ/dativ efter forskellige oldengelske præpositioner.

4. Litteratur- og kulturformidling

4.1 Historiske perioder

Dorrit Einersen har udgivet artikler om kvindens rolle i middelalderen, især ud fra indgående studier af Margery Kempe; og i årets løb er hun (med Nanna Damsholt) gået i gang med en sammenligning mellem Margery Kempe og Birgitta af Vadstena.

Eric Jacobsen har fortsat studiet af Francesco da Barberinos »Documenta aris« og som en udløber heraf den middelalderlige kortfortællings baggrund, især i form af sygehistorier og retstilfælde. Begge dele er udmøntet i foredrag ved et seminar om middelalderens kortfortællinger.

Inspireret af Christian IV-året har Inge Kabell og Hanne Lauridsen i en kronik redegjort malende for Christian IV's besøg i England.

Allan Findlay er i gang med at udarbejde noter til sit arbejde om det engelske renæssanceteater i London. Der er løbende kontakt med Shakespeare-Instituttet i Birmingham.

Hanne Carlsen har publiceret en artikel om Shakespeares brug af Ovid i »A Midsummer Night's Dream«. Det er et forstudie til et arbejde om overensstemmelsen mellem Ovid og Shakespeares holdning til menneskelivet, idet belysningen af dette åndelige og kunstneriske slægtskab vil kunne bidrage dels til fortolkningen af Shakespeares dramaer, dels til forståelsen af Ovidreceptionen i England i Renaissanceen.

Inden for det 18. århundredes litteratur har Bent Nordhjem udgivet sit arbejde om Congreves »style«. Og Niels Jørgen Skydsgaard har fortsat sin forskning af »The whole duty of man«, en prosa- og idehistorisk studie af de mest udbredte engelske opbyggelsesbøger. Det 19. århundredes litteratur har været genstand for Jørgen Erik Nielsens studie af modtagelsen af og beskæftigelsen med Walter Scott i Danmark og i Norge. Jørgen Erik Nielsen har herudover undersøgt Byrons forhold til den franske revolution.

Inden for det 20. århundredes litteratur har Allan Findlay afsluttet redigeringen af et værk om fortolkningsproblematikken i E. M. Forsters »A Passage to India«, og han er ved at afslutte forord, indledning og bibliografi til den. I årets løb har Allan Findlay i den-

ne forbindelse studeret Forstermanuskripter på King's College i Cambridge.

Niels Bugge Hansen har publiceret en artikel om Arnold Weskers skuespil »The Merchant«, som en gendigtning af Shakespeares »The Merchant of Venice«.

Hanne Carlsen er gået i gang med et studie af »T. S. Eliot, Graham Swift, og Heraclit«.

Henrik Strandgaard arbejder med studier af Jean Rhys og Sylvia Plath.

Efter færdiggørelsen af arbejdet om palimpsestteknikken hos James Joyce, Virginia Woolf, Doris Lessing og Lawrence Durrell, er Jørgen Christian Hansen begyndt at studere engelske og amerikanske kvindelige forfattere, herunder især Gertrude Stein og Djuna Barnes, i Paris i perioden 1900 til 1940. Han har holdt foredrag om dette emne i Amsterdam, har udarbejdet en introduktion til Geoffrey Hills poesi og interviewet Josept Heller.

4.2 Generelle studier

En del undersøgelser strækker sig over flere perioder eller er af mere generel eller teoretisk art. Således arbejdes der fortsat med projektet »Kvinden som uhyre« ved Dorrit Einersen og Ingeborg Nixon. Det handler om, hvordan menneskets (mandens) fantasi gennem tiden – fra den klassiske oldtid til nutiden – har skabt kvindelige skræmmebilleder som Lamia, sfinxen, havfruer og kæmpekvinder i europæisk, især engelsk, overtro og litteratur. Arbejdet samler sig især om analysen og fortolkningen af det symbolsk-mytiske og psykologiske grundlag for disse fremstillinger.

Dorrit Einersen og Ingeborg Nixons undersøgelse af kvinders rolleskift er udmøntet i undervisningen og i en artikel, som udkommer i næste nummer af Institutets skriftserie POET. Den belyser kvinders forsøg på at bryde ud af det vedtagne mønster for deres adfærd, som dette problem anskues i engelsk litteratur fra middelalderen til i dag.

Niels Jørgen Skydsgaard har fortsat sine studier af litteraturteori, og har udmøntet dem i artikler om det litterære fænomen og om danske morgensalmer. Udarbejdelsen af et hæfte til brug for undervisningen i tekstforståelse er rettet mod instituttets undervisningsside.

Niels Bugge Hansen arbejder fortsat med moderne britisk og amerikansk drama.

Bent Nordhjem har afsluttet en analyse af det heroiske, det tragiske, og det komiske som betydningselementer i litteraturtolkningen.

Gorm Schou Rode er færdig med en lærebog i informationsøgning med trykte kilder og forbereder en tilsvarende om EDB-søgning.

Desuden har Jørgen Erik Nielsen færdiggjort sin del af en studie om anglistiske studier i Danmark. Arbejdet foregår i samarbejde med en litauisk kollega.

4.3 *Anden litteratur*

Der arbejdes også med litteraturen uden for Storbritannien og USA.

James Stewart har fortsat sine studier af Giraldus Cambrensis og er begyndt at studere nogle af Yeats' gæliske kilder. Herudover har han færdiggjort en artikel om gæliske oversættelser af Boccaccios »Decameron« samt en artikel om sider i Les A. Murrays digtning.

Bruce Clunies Ross arbejder med studier af australsk kultur. Han har skrevet første kapitel af Penguins litteraturhistorie om Australien, og offentliggjort en artikel om den australske musiker Percy Graingers ungdom. Sammen med en kollega ved Glasgow University er Bruce Clunies Ross ved at lave en samling af den australske digter Les A. Murrays essays. Desuden arbejder han med en udgave af Percy Graingers behandling af musik og med studier af australsk litteratur og kultur fra omkring 1930 til i dag. Endvidere har Bruce Clunies Ross påbegyndt studier af litterær geografi.

5. *Historie og samfundsforhold*

Ved instituttet behandler forskningen inden for dette område især de sidste hundrede år.

Jørgen Sevaldsen har fortsat sine undersøgelser af britiske forhold med hovedvægten lagt på dansk-engelske forhold i dette århundrede og med særligt henblik på de økonomiske, politiske og kulturelle aspekter efter 1945. Han har holdt foredrag om det danske image i Storbritannien, og afholdt flerdags-kurser om engelske samfundsforhold og om kulturformidlingen.

Niels Thorsens afhandling om Woodrow Wilsons tanker er udgivet af Princeton University Press og blev forsvaret for den humanistiske doktorgrad.

David Nye har foretaget studier af betydningen af indførelsen af elektriciteten, ikke blot med henblik på de samfundsmæssige ændringer, men også andre områder. Herudover har han publiceret artikler om det danske Arbejderbevægelsens Museum, om fotografering som kommunikation, og om massekultur. I forbindelse med sine studier har David Nye deltaget med indlæg i kongresser i bl.a. Ankara, Budapest og Amsterdam.

Desuden har David Nye og Niels Thorsen i samarbejde med Danmarks Radio og kolleger fra bl.a. Aarhus Universitet og RUC tilrettelagt et fjernsynsprogram i Åbent Universitets regi og udarbejdet en lærebog til brug for undervisningen.

6. *Formidling og tværfaglige kontakter og samarbejde*

Ud over ovenstående forskningsaktiviteter har instituttet og dets medarbejdere en række områder, hvor formidling i bredeste betydning står i centrum. Det gælder f.eks. sproglig, litterær og kulturel formidling.

»Engelsk i Danmark« er et tværkulturelt forskningsprojekt, der gennemføres i samarbejde med En-

gelsk Institut ved Handelshøjskolen i København og med Institut for Fremmedsprog ved Danmarks Lærerhøjskole. Der er i årets løb blevet holdt 7 forelæsninger, hvor forskere har redegjort for metoder og resultater inden for studiet af forholdet mellem den engelsksprogede verden og Danmark.

»Oversættelseskredsen« har arrangeret otte tværfaglige foredrag. Blandt emnerne har været oversættelse af dialekter til dansk (Jørgen Erik Nielsen), om alexandrinere hos Pierre Corneille (Ulla Palmgren Gjedde), og om oversættelse af børnebøger (Jennifer Draskau).

Viggo Hjørnager Pedersen har udgivet »Essays on Translation«. Han fortsætter sit arbejde med oversættelsesteori og med studiet af H. C. Andersen på engelsk. Som en udløber af det sidste deltager han ved Odense Universitet i et projekt med at udarbejde engelsksprogede undervisningsprogrammer om H. C. Andersen.

Desuden har flere medarbejdere revideret artikler for kolleger fra andre institutter.

7. *Forespørgsler og øvrig formidling*

Instituttets medarbejdere er blevet spurgt til råds af mange officielle såvel som private instanser og personer om forhold i den engelsktalende verden. De fleste forespørgsler rettes til biblioteket og til ordbogsprojektets medarbejdere. Af henvendelser til andre kan nævnes spørgsmål om bibliografisk materiale over afrikansk skønlitteratur i dansk oversættelse og om Otto Jespersen (fra USA).

Instituttet udsendte som sædvanlig sin egen årsberetning, der indeholdt bidrag, der især handlede om instituttets undervisningsaktiviteter, bl.a. om Åbent Universitet, om undervisningen på DTH, og om datamatstøttet undervisning (Dorte Albrechtsen, Inge Kabell, Hanne Lauridsen, Arne Zettersten).

I foråret 1988 afholdt instituttet et forskningssymposium, hvor både studerende og lærere redegjorde for deres arbejde. Symposiumet var åbent for alle interesserede og tiltrak med sine 9 oplæg og indlæg knap hundrede tilhørere.

I samarbejde med Germansk Institut stod Engelsk Institut (ved Charlotte Jespersen og Arne Zettersten) for arrangementet af Det fjerde internationale Leksikografisymposium på KUA, 20.-22. april 1988.

I løbet af 1988 har instituttet også truffet en del forberedelser til Det nordiske Anglistmøde, der skal afholdes i Danmark i 1989.

Herudover har instituttets medarbejdere afholdt kurser og forelæsninger (bl.a. for Folkeuniversitetet og Det danske Selskab).

Viggo Hjørnager Pedersen har fungeret som anmelder af engelsk litteratur ved Information. Hanne Carlsen er studieleder af Folkeuniversitetets liniestudium i engelsk kultur- og samfundsliv. Og David Nye sidder i bestyrelsen for The Danish Fulbright Board.

8. Tverrfagligt samarbejde

Der er formaliseret et tværfagligt samarbejde med Middelaldercenteret (ved Dorrit Einersen), med Kvindeceneret (Dorrit Einersen og Ingeborg Nixon), med det nyoprettede Oversættelsescenter (Viggo Hjørnager Pedersen) og med Afrikacenteret (Allan Findlay).

Eric Jacobsen arbejder i styringsgruppen for Forum for Renaissancestudier og har her samarbejde med Institut for klassisk Filologi og Institut for Kunsthistorie.

Arbejdsgruppen for studiet af litteraturoplevelser (Engelsk Institut, Psykologisk Laboratorium og Danmarks Lærerhøjskole) har i årets løb færdiggjort rapporter om oplevelsen under læsningen, som amerikanske og danske læsere har rapporteret den, og om udviklingen af et spørgeskema til tværkulturelle studier.

Udveksling og kongresser:

I lighed med tidligere år har instituttet haft en udvekslingsordning. Steen Schousboe var 1987/88 udvekslet med Robert Fulk, Bloomington, Indiana University, og i 1988/89 er Niels Bugge Hansen udvekslet med Robert Sayre fra University of Iowa. Desuden har instituttet haft glæde af Fulbrightprofessorerne Miles Orvell (Temple University, Philadelphia) og James McGovern (West Florida State University).

En række af instituttets medarbejdere har deltaget i konferencer og kongresser, holdt gæsteforelæsninger ved inden- og udenlandske universiteter og været på studieophold. Det gælder Dorte Albrechtsen, Hanne Carlsen, Peter Harder, David Nye, Viggo Hjørnager Pedersen, Niels Jørgen Skydsgaard, Niels Thorsen, Arne Zettersten.

Disputatser:

I årets løb er der blevet forsvaret en doktorafhandling, nemlig Niels Thorsens »The Political Thought of Woodrow Wilson, 1875-1910.«

Desuden har Thomas E. Kennedy forsvaret sin licentiatafhandling »The concept of verisimilitude, with reference to recent critical writing on the subject.«

Publikationer:

Caie, G.D., Nørgaard, H.: A Literary Miscellany. Presented to Eric Jacobsen. København 1988, 428 s.

Carlsen, H.: "What fools these mortals be" – Ovid in "A Midsummer Night's Dream". A Literary Miscellany Presented to Eric Jacobsen, Graham D. Caie, Holger Nørgaard (eds), s. 94-107, København 1988.

Clunies, B.A.R.: The art of Randolph Stow (Revised British Version). Planet 71, s. 72-81, Aberystwyth, Wales 1988.

Dollerup, C., Reventlow, I., Hansen, C.R.: The

Complete Texts of the Stories Used in the "Folktale-Project". København 1988, 64 s.

–, Reventlow, I., Hansen, C.R.: A Listing of Edited Statements Made by Readers During the Reading of Three Stories in the "Folktale-Project". København 1988, 60 s.

–: An Ontological Approach to Translation and Intranslatibility. Semantik, Kognition und Äkvikalenzen, Gert Jäger, Albrecht Neubert (eds), s. 138-47, Leipzig 1988.

–, Reventlow, I., Hansen, C.R.: The Procedures for Establishing the Same Definitive Versions in Danish and in English of a Danish, a Greenlandic and a Turkish Story in the "Folktale-project". København 1987, 60 s.

–: Heavenbound 1670-1783: some inter-planetary voyages as precursors of science fiction. Proceedings from the Third Nordic Conference for English Studies, Ishrat Lindblad, Magnus Ljung (eds), s. 573-86, Stockholm 1987.

–, Reventlow, I., Hansen, C.R.: The Construction and Experimental, Cross-National Testing of the First Version of the Questionnaire on the Readers' Backgrounds in the "Folktale Project". København 1987, s.

Einersen, D., Nixon, I.: Virago and Lamia. Woman as Monster. Angles on the English Speaking World, Engelsk Institut 2, s. 3-30, København 1987.

Findlay, A.: André Brink's "The Wall of the Plague" – useful and pleasurable. A Literary Miscellany. Presented to Eric Jacobsen, Holger Nørgård, Graham Caie (eds), s. 315-25, København 1988.

Hansen, J.C.: Introduktion til Geoffrey Hill. Engelsk Meddelelser 46, s. 38-43, København 1988.

Harder, P.: Skolen – Et værktøj for værdier. Uddannelse, Undervisningsministeriets Tidsskrift 7, s. 398-403, København 1988.

–: Two unexorcised spectres? On grammar and mother tongue in relation to language teaching. Angles, Engelsk Institut 2, s. 66-78, København 1988.

–: Contrastive Linguistics in the Classroom. Papers and Studies in Contrastive Linguistics Vol. 24, s. 149-59, Poznań, Polen 1988.

Kabell, I.K.: En universitetslærers mange ansigter. Engelskmeddelelser 50, s. 74-77, København 1988.

–: En humanist på DTH. Engelsk Instituts Beretning for året 87/87, s. 32-34, København 1988.

–, Lauridsen, H.: Christian IV og England. Jyllandsposten 15. oktober, Kronik, København 1988.

–, Lauridsen, H.: The First English – Danish Dictionary: Friderik Bolling's Engelske Dictionarium 1678. Lexicographica, Series Maior 19, Karl

- Hyltgaard-Jensen, Arne Zettersten (eds), s. 373-89, Tübingen 1988.
- , Lauridsen, H.: Comments on Bollin g's Choice of Entry Words and the Danish Translations. *Lexicographica, Series Maior* 26, Karl Hyltgaard-Jensen, Arne Zettersten, s. 281-303, Tübingen 1988.
- , Lauridsen, H.: Chr. IV and England. *Anglo-Dania Magazine* 4, s. 16-19, København 1988.
- , Lauridsen, H.: Præstens fantastiske rejse. *Kristeligt Dagblad* 16. december, s. Kronik, København 1988.
- , Humaniora er ikke noget der kan vejes og måles. *Berlingske Tidende* 23. oktober, Debat, København 1988.
- , Lauridsen, H.: Comments on the Earliest Danish Grammars of English, Including the First English-Danish Dictionary. *Angles, Engelsk Institut* 2, s. 79-93, København 1987.
- Lauridsen, H., Kabell, I.K.: Chr. IV and England. *Anglo-Dania Magazine* 4, s. 16-19, København 1988.
- , Man beskærer det amputerede. *Politiken* 25. juni, Kronik, København 1988.
- , Giv dem dog en chance. *Berlingske Tidende* 29. august, Kronik, København 1988.
- , Magistre vurderet som et spisested. *Politiken* 1. september, Kronik, København 1988.
- Manley, J., Jacobsen, J., Pedersen, V.H.: Telling lies efficiently: Terminology and the microstructure in the bilingual dictionary. *Symposium on lexicography III*, K. Hyltgaard-Jensen, A. Zettersten, s. 281-302, Tübingen 1988.
- Nielsen, J.E.: The Danish Translations of "A Tale of Two Cities". *A Literary Miscellany Presented to Eric Jacobsen, Graham D. Caie, Holger Nørgaard*, s. 388-405, København 1988.
- , Lexicography and the Establishment of Translation Norms. *Symposium on Lexicography III (Lexicographica Series Maior 19)*, Karl Hyltgaard-Jensen, Arne Zettersten, s. 355-64, Tübingen 1988.
- , Anmeldelse af Knud Sørensen: *Charles Dickens: Linguistic Innovator* (1985). *Angles on the English Speaking World* 2, s. 102-04, København 1987.
- Nixon, I.: Thomas and the Lady. Some Aspects of the Narrative Element in "Thomas of Erceuldoune". *A Literary Miscellany. Presented to Eric Jacobsen. Publications of the Department of English, Vol. 16*, Engelsk Institut (eds), s. 52-66, København 1988.
- Nordhjem, B.: *Congreve's Style. Angles on the English Speaking World* 2 (1987), s. 30-47, København 1988.
- Pedersen, V.H.: *Essays on translation. København* 1988, 148 s.
- , Anmeldelse af Ebba Hjorth et al: *Description Tools for Electronic Processing of Dictionary Data. Danske Studier Syvende række, bd. 11*, s. 192-93, København 1988.
- , *Make It New - Howard Pyle's Robin Hood. A Literary Miscellany. Presented to Eric Jacobsen, Engelsk Institut* (eds), s. 338-52, København 1988.
- Ross, B.A.C.: *Australian Literature and Australian Culture. A New Literary History of Australia, Laurie Hergenhan* (ed), s. 3-26, Victoria, Australien 1988.
- , *Percy Grainger in His Letters. Meanjin* 47,2, s. 233-42, Melbourne 1988.
- Schousboe, S.: *Kunsten at fornærme. Sprint* 1, s. 16-20, København 1988.
- , *The Function of Gender. Anglica et Americana* 23, s. 7-19, København 1988.
- Sevaldsen, J., Djursaa, M.: *England og Englænderne: En kort præsentation for danske besøgende. København* 1988, 39 s.
- , *Engelske Danmarksbilleder. Engelskmeddelelser* 50, s. 40-59, København 1988.
- , *Krav til lærebøger i britiske samfundsforhold. SPRINT, Handelshøjskolen* 1, s. 2-5, København 1988.
- , *Forfaldets Fascination: "The Decline of Britain" - debatten. Historisk Tidsskrift* 2, s. 282-312, København 1988.
- Skydsgaard, N.J.: *Tekstforståelse. Engelsk grunduddannelse hæfte 1; Indledning. 25 s.*, København 1988.
- , *Se, hvilken morgenstund. Teologi og tradition. Festskrift til Leif Grane, Thorkild Grosbøl, Bent Hahn, Steffen Kjeldgaard-Pedersen* (red), s. 182-93, Århus 1988.
- , *The literary phenomenon- Literature as intentional process. A literary miscellany presented to Eric Jacobsen, Graham D. Caie, Holger Nørgaard*, s. 419-28, København 1988.
- Thorsen, N.: *Fjendebilleder, politisk opdragelse og amerikansk verdensmagt 1945-1987. Fjendebilleder og Fremmedhad, Kristof K. Kristiansen, Jens R. Rasmussen*, s. 117-34, København 1988.
- , *The Political Thought of Woodrow Wilson, 1875-1910. Princeton, New Jersey* 1988, 273 s.
- Zettersten, A., Holdgaard, T.: *The Talking Dictionary. A Demonstration of Natural Sound to be used in Connection with Dictionaries and Databases. Symposium on Lexicography IV. Proceedings of the Fourth International Symposium on Lexicography April 20-22, 1988 at the University of Copenhagen, Karl Hyltgaard-Jensen, Arne Zettersten*, s. 308, Tübingen 1988.
- , *Communicative CALL. Language Training Vol. 9, s. 11, Avon* 1988.
- , *Att kommunicera med och kring datorn. Norddata* 1, Helsinki 1988.
- , *Everyman and the Computer. A Literary Miscellany, Graham D. Caie, Holger Nørgaard*, s. 87-93, København 1988.
- , *Hyltgaard-Jensen, K.: Symposium on Lexico-*

- graphy III. Proceedings of the Third Symposium on Lexicography May 14-16, 1986 at the University of Copenhagen. Tübingen 1988, 532 s.
- , Hyldgaard-Jensen, K.: Symposium on Lexicography IV. Proceedings of the Fourth International Symposium on Lexicography April 20-22, 1988 at the University of Copenhagen. Tübingen 1988, 308 s.

Jørgen Erik Nielsen

2. Institut for germansk Filologi

Historie:

Institut for germansk Filologi blev officielt oprettet den 1. juli 1967. Institutet dækker det tyske og det nederlandske sprogområde (samt jiddisch), men disse fags historie på Københavns Universitet er langt ældre. Således oprettedes allerede 1836 den første lærestol i faget som et lektorat i tysk sprog og litteratur; fra 1888 blev denne lærestol et professorat. Efter instituttets oprettelse ekspanderede det med den stigende studentertilgang op gennem 70'erne, og instituttet fik gentagne gange nye lokaler, indtil det i 1979 fik til huse på Københavns Universitet, Amager, Njalsgade 80. Med instituttets ekspansion blev undervisningen i discipliner som tysk historie og samfundsforhold udvidet, og nederlandsk, der sammen med frisisk hører til fagområdet, fik en selvstændig eksamensordning. Med den nye humanistbekendtgørelse udarbejdedes nye eksamensordninger for både tysk og nederlandsk; disse trådte i kraft fra efterårssemestret 1985. På grund af de senere års besparelser er instituttet blevet beskåret, lokalemæssigt såvel som bemandingsmæssigt.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10.

Professorer: Sven-Aage Jørgensen, Per Øhrgaard (orlov).

Docent: Helge Hultberg (fratrådt).

Lektorer: Arne Dittmer, Bjørn Ekman, N. Axel Grossert, Lisbeth Falster Jakobsen, Børge Kristiansen, Birgit Nielsen, Rolf Wiecker (50% undervisning ved Institut for Kunstshistorie), Vibeke Winge (orlov fra 1/9-88). Lektor Jørgen Olsen er allokert Humanistisk EDB-center. Lektorerne Mogens Dyhr og Elisabeth Møller er allokert Institut for Lingvistik, leksikografisk afdeling, dog således, at instituttet kan rekvirere 20% af de to årsværk til undervisning ved instituttet.

Adjunkt: Niels-Erik Larsen.

Undervisningsassistenter: Hans Peter Dahm, Carsten Hansen, Ole Frimann Olesen, J. D. Domela Nygaard, Anette Petersen, Peter Sørensen.

Forskningsråds-stipendiat: Ruth Dinesen.

TAP: Antal årsværk: 1,5.

Gurli Egelund Olsen, Gurli Tietz (halvtid).

Forskningsvirksomhed:

På grund af reduktionen af lærerstab og radikale ændringer i normalstudieplanen ligger nogle forskningsfelter nu brak, medens nye er under udvikling. Den sproghistoriske forskning havde tidligere som følge af de årtusindgamle tætte forbindelser mellem Danmark og de nedertysktalende områder syd for den nuværende grænse en stærk stilling, og adskillige af fagets tidligere professorer har skrevet vægtige afhandlinger om disse emner. Under en historisk sprog-sociologisk synsvinkel forskes der imidlertid i brugen af det tyske sprog i Danmark fra middelalderen til det 19. århundrede.

Der forskes endvidere intensivt i kontrastive problemer: syntaks, leksikografi, grammatik, tekstlingvistik og desuden i grænsesprogsproblemer. Med en lærers delvise overgang til nederlandsk er der påbegyndt forskning i dansk-nederlandsk kontrastiv lingvistik.

Lærere med litterært forskningsfelt har ikke blot overtaget undervisningen i tyske samfundsforhold, men også i vid udstrækning undervisningen i sprogfærdighed. Skønt denne omstillingsproces har lagt beslag på en del kræfter, kan det allerede nu konstateres, at der også er blevet opdyrket nye forskningsfelter. Medens det 19. århundrede og Goethetiden tidligere stod i centrum, fordi det var i de perioder, i hvilke Danmarks forhold til tysk kultur var afgørende for landet, har der i det sidste tiår og mere været en voksende interesse for studier som det i de sidste årbøger omtalte værk om de tyske emigranter i Danmark. Symptomatisk er både den dominerende stilling, som det 20. århundrede har fået, og inddragelsen af ikke-litterært materiale samt anlæggelsen af sociale, politiske og ideologisk-historiske synspunkter. Dog forskes der stadig i ældre perioder, og det må anses for vigtigt, at fagets historiske dimension ikke går tabt. Også i de nuværende tysksprogede stater – først og fremmest vore umiddelbare naboer BRD og DDR – spiller kulturtraditionerne en afgørende rolle.

Forskningen er traditionelt en blanding af individuelle og kollektive projekter, de sidste også tværfaglige, tværinstitutionelle og tværnationale.

1. Det sproglige område

1.1 Kontrastiv lingvistik

Projektet »Kontrastive Dänisch-Deutsche Grammatik«, KONTRA, er beskrevet i årbogen 1975/76. Pro-

jektgruppen består af Mogens Dyhr, (Institut for Lingvistik, KUA), Cathrine Fabricius-Hansen (Oslo), Erik Hansen (Nordisk Filologi, KUA) Lisbeth Falster Jakobsen, Jørgen Olsen (Center for Edb, KUA), Monika Wesemann (WHO, København). KONTRA er gruppens serie til udgivelse af arbejdsberetninger. Der er udkommet bd. I-VII. Jørgen Olsen er ansvarlig for projektets maskinlæsbare korpus.

Arbejdet har på grund af medarbejdernes omposteringer i nogen grad skiftet karakter, idet der nu også arbejdes inden for leksikografi (da-ty) (Mogens Dyhr) og da-nederl. syntaks (Lisbeth Falster Jakobsen) inden for rammen af den kontrastive valensmodel. Inden for samme er den teoretiske beskrivelse rykket fra valens og sætningsmønstre til sætningsled og disses realiser (Lisbeth Falster Jakobsen). Samtidig arbejdes der videre med indholdsvæls (da-ty-nederl.) (Lisbeth Falster Jakobsen).

1.2 Grænseregionsforskning

Sprogvariation i Flensborg. I undersøgelsen af dette dansk-tyske kulturelle og sproglige kontaktfænomen lægges hovedvægten på udviklingen i voksne flensborgeres brug af forskellige sprogvarieteter i tiden efter 1945; dog inddrages tidsrummet tilbage til ca. 1800 i nogen grad med henblik på en historisk perspektivering af nutidige forhold. Projektet gennemføres i samarbejde med lektor Ingeborg Zint, Handelshøjskolen i København (Mogens Dyhr).

1.3 Leksikografi

1.3.1 Dansk-tysk ordbog. Denne almensproglige ordbog er primært planlagt som en produktionsordbog for danskere. Manuskriptet skal planmæssigt foreligge ultimo 1993. Projektet gennemføres i samarbejde med lektor Elisabeth Møller (Mogens Dyhr).

1.3.2 Udarbejdelse af bind i-k, Frühneuhochdeutsches Wörterbuch, red. Prof. Oskar Reichmann, Universität Heidelberg. Ordbogen, der vil omfatte 10 bind, er den første ordbog, der registrerer ordforrådet i det tyske sprog fra ca. 1350-1650 (Vibeke Winge).

1.4 Grammatik

Kritisk beskæftigelse med moderne grammatiske fremstillings regelformuleringer; arbejde med nyformuleringer (Arne Dittmer).

1.5 Ældre sprog og dialektologi

1.5.1 Oldhøjtysk. 1. Ordstillingen i den oldhøjtyske Tatianoversættelse. 2. Synkron fremstilling af de svage verber. I. Præterium (Arne Dittmer).

1.5.2 Med støtte fra DAAD og Statens humanistiske Forskningsråd er i Kiel og Münster indsamlet og bearbejdet materiale til undersøgelse af »Tysk i Danmark«

fra middelalderen til det 19. århundrede (Vibeke Winge).

1.5.3 I forbindelse med Nationalmuseets udstilling »På Herrens Mark« transkription af 1 bind af dagbog, ført af Luise Reventlow, født Bernstorff (Vibeke Winge).

1.5.4 Jiddisch: Fortsatte studier over jiddisch versus tysk (A. Dittmer). Undersøgelser over jiddisch med vægt på kontakten til tysk sprog og kultur (Mogens Dyhr).

2. Litteraturvidenskab

2.1 Middelalderlitteratur

Forskning i Tristanmyten, Perceval- og Gralmyten, for begges vedkommende med henblik på en bestemmelse af deres herkomst (Niels Axel Grossert).

2.2 Nyere tysk litteratur

2.2.1 Udgivelse af Wielands romaner »Don Sylvio von Rosalva«, »Der goldene Spiegel« og »Der weise Danischmend« (Deutscher Klassiker Verlag). »Arbeitsbuch« om Wieland til brug for universitetsundervisning (Verlag C. H. Beck) (Svend-Aage Jørgensen).

2.2.2 Redegørelse for tankestrukturen i Novalis: Hymnen an die Nacht (Niels Axel Grossert).

2.3 Det 20. århundredes litteratur

2.3.1 Påbegyndt »Ågypten als Sinnbild der Dekadenz in Thomas Manns Romantetralogie »Joseph und seine Brüder«. Sigtet med dette arbejde er at belyse den måde, hvorpå dekadencen og dens problematik er fremstillet i Joseph-romanerne for på den baggrund at vise, på hvilke betingelser denne roman taler demokratiets sag (Børge Kristiansen).

2.3.2 Studier i »Dr. Faustus« (Børge Kristiansen).

2.3.3 Artikel om venskabet mellem Karin Michaelis og ægteparret Brecht (se Årbog 1986) (Birgit Nielsen).

2.3.4 Fortsættelse af samarbejdet med forskningsbibliotekar Willy Dähnhardt, Det kgl. Bibliotek, om redigering og udvidelse af bogen »På flugt fra nazismen« (650 s.) i forbindelse med en tysk udgave af bogen (se årbog 1987) (Birgit Nielsen).

2.3.5 Arbejde på en biografi om Karin Michaelis samt en udgave af breve fra hendes efterladte papirer (se årbog 1987) (Birgit Nielsen).

2.3.6 Udarbejdelse til manuskript til en 1 times film

om Karin Michaelis til en amerikansk filmrække om fremtrædende kvinder (Birgit Nielsen).

2.3.7 Udgivelse af nogle af Maria Lazars værker (se årbog 1986) (Birgit Nielsen).

2.3.8 Nelly Sachs biografi. Arbejdet fortsætter efter de tidligere fremstillede retningslinier (R. Dinesen).

2.4 Litteraturteori

2.4.1 Fortsatte studier i oplevelsens æstetik ved læste og hørt tekster – se årbog 1987 – (navnlige skønlitterære tekster på tysk i 18.-20. århundrede) med særlig vægt på vekselvirkningen mellem indlevelse og fremmedgørelse. Udvalgte afsnit med analyser af dramatiske, lyriske og episke tekster af Grillparzer, Goethe, Brecht, Novalis, Brentano og Hoffmann offentliggøres løbende i TEXT & KONTEXT (Bjørn Ekmann).

2.4.2 Den internationale tværfaglige arbejdsgruppe om emnekredsen humor, satire, komik, Witz, spøg og latterkultur fortsætter (Bjørn Ekmann).

3. Tyske samfundsforhold m.m.

Historiesyn, museumspædagogik og forholdet til national og kulturel tradition i de to tyske stater (Bjørn Ekmann).

4. Kildestudier

Projekt vedr. fremdragelse af utryk materiale om Chr. L. v. Hagedorns forsvundne malerisamling er afsluttet, men vil fortsætte i en bredere form med et forsøg på at kortlægge den danske kunsthandel i perioden ca. 1800-1950. Det undersøges, om det vil være muligt at benytte edb til formålet (Rolf Wiecker).

5. Nederlandske

5.1 Affattelse af en nederlandsk syntaks for danske studerende. Det vil blive en ret fyldig fremstilling med kontrastive indslag, især på det funktionelle område, og den vil være baseret på excerperet eget eksempel-materiale. Der er udarbejdet ca. 50 sider (omfattende dele af ordstillingen, af verbalsyntaksen og sætningsledslæren) (Lisbeth Falster Jakobsen).

5.2 En grafematisk analyse af en middelnederlandsk tekst. Projektet har både et alment og et mere specielt sigte. Det almene er at udforme en tilfredsstillende metode til beskrivelse af udtrykssystemet i et sprogtrin, der kun er overleveret skriftligt. En sådan analyse må tage udgangspunkt i det faktum, at den overleverede tekst er det objektivt foreliggende, medens det lydssystem, der måtte have ligget til grund herfor, har en større eller mindre grad af hypotese. Man tvinges derfor til at betragte teksten som udtryk for et skriftligt udtrykssystem sui generis (grafemsystem) og til at forsøge at etablere dette system uden skelen til lydige

forhold. Først når denne internt skriftlige analyse er tilendebragt, vil det være muligt at fremsætte hypoteser om et koeksisterende lydligt udtrykssystem.

De teoretiske aspekter omkring en grafematisk analyse, tidligere udformninger af en sådan, samt den første del, den interne analyse, er behandlet i en rapport på 200 sider og i en artikel, der vil udkomme i 1989. Der arbejdes videre med den lydige analyse.

Det specielle sigte med undersøgelsen er en analyse af den ældste skriftlige overlevering i den betydende flamske by Gent som udtryk for de ældste bestræbelser for udformning af et nederlandsk skriftsprog. Undersøgelsen har derfor også til formål at tilvejebringe en øget forståelse af dette områdes sproghistoriske betydning (Niels-Erik Larsen).

5.3 Faget nederlandsk har også i dette år varetaget adskillige servicefunktioner – hvoraf en del ret arbejdskrævende – over for andre institutioner. Der kan bl.a. nævnes:

- oversættelse af nederlandsk renæssancekyrik (Jan Luyken) (Nationalmuseet)
- oversættelse af påskrifter på tegninger af Rubenslevens Willem Panneels (Statens Museum for Kunst)
- oversættelser af nederlandsksprogede indberetninger fra den danske kolonialadministration på Guldkysten, 17. årh. (Institut for økonomisk Historie).

Andre aktiviteter:

I efterårssemestret 1988 har faget påbegyndt Åbenundervisning i tysk litteratur og samfundsforhold (Bjørn Ekmann, Niels Axel Grossert, Sven-Aage Jørgensen).

I april var professor dr.habil. Gerhard Helbig (Herder-Institut, Karl Marx-Universität, Leipzig), gæsteprofessor ved instituttet. I samarbejde med Arne Dittmer og Lisbeth Falster Jakobsen afholdt han med støtte fra Forskerakademiet seminarer over valensgrammatik og desuden forelæsninger over nyere tendenser i DDR's lingvistiske forskning for instituttets studerende og lærere samt deltagere i forskeruddannelser ved KU, HHK og andre højere læreanstalter.

I oktober afholdt prof. Martin Greiffenhagen (Universität Stuttgart) og Sylvia Greiffenhagen i samarbejde med Sven-Aage Jørgensen og med støtte fra Goethe-Institut et tredages seminar om »Phasen des deutschen Konservatismus«.

Kongresser og symposier:

Som bestyrelsesmedlem af Verein für niederdeutsche Sprachforschung tilrettelæggelse af foreningens kongres i Köln, maj 1988 (Vibeke Winge).

Udstillinger:

Birgit Nielsen forestod udstillingen »Forfattere på flugt fra nazismen«, der blev udarbejdet sammen med Willy Dähnhardt, Det kgl. Bibliotek, i 1986, og er ble-

vet vist i Kiel januar-marts 1988 i en stærkt udvidet form. Den skal vises andre steder i Tyskland i det kommende år. I forbindelse hermed er et udstillingskatalog »Geflüchtet unter das dänische Strohdach (239 s.) udarbejdet. En mindre dansk plancheudstilling fra den oprindelige udstilling på Det kgl. Bibliotek vises rundt om i landet på biblioteker og skoler, bl.a. også på KUA i november-december 1988.

Birgit Nielsen forestod ligeledes indføringen til ovennævnte plancheudstilling på KUA.

Formidlende virksomhed:

Den udadvendte virksomhed er af flere af lærerne vareret ved foredrag for tysklærere og undervisning på Folkeuniversitetet, ved gymnasier og højskoler. Således har Bjørn Ekmann holdt en række foredrag om Brecht i folkeuniversitetsregi samt foredrag om humor og latterkultur. Endvidere en række foredrag om historiesyn og museumspædagogik i Øst- og Vesttyskland. Yderligere har Bjørn Ekmann undervist på DTH.

På instituttet har været afholdt henholdsvis intensivt kursus og semesterkursus for studerende fra andre fakulteter og højskoler m.v. ved lektor Bjørn Ekmann og cand.mag. Anette Petersen.

Instituttet har afholdt arrangementet TYSK – ET SPROG, FIRE KULTURER, dels omfattende en meget velbesøgt forelæsningsrække på Frue Plads (»Gå-hjem« forelæsninger kl. 16.15), dels seminarer afholdt i instituttets lokaler på Københavns Universitet, Amager. Udover gæsteforelæsere fra de tysktalende lande og fra andre institutter deltog følgende medarbejdere: Ruth Dinesen, Mogens Dyhr, Niels Axel Grossert, Sven-Aage Jørgensen, Børge Kristiansen, Birgit Nielsen, Peter Sørensen, Vibeke Winge og Per Øhrgaard. Disse forelæsninger og seminarer, der overværedes af mange tilhørere »udefra«, og hvor også en del ambassadefolk, bl.a. såvel forbundsrepublikens som DDR's ambassadør var til stede, afvikledes i månederne september-oktober-november. Forelæsningerne vil blive publiceret.

Redaktionsvirksomhed:

Redaktion af det løbende emneområde »Humor und Lachkultur« i »Jahrbuch für internationale Germanistik«. En række bidrag publiceret i 1988, flere under udgivelse (Bjørn Ekmann).

»Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik«. Redaktion Mogens Dyhr, Jørgen Olsen, Karl Hyldgaard-Jensen.

»Text & Kontext«, redaktører: Klaus Bohnen (AUC), Sven-Aage Jørgensen og Børge Kristiansen. (Forlagsleder: Anette Petersen).

Sven-Aage Jørgensen er desuden medlem af Herausgeberbeirat GERMANISTIK (Tübingen) og GERMAN QUARTERLY (St. Louis), Editorial Board.

Gæsteforelæsninger, deltagelse i kongresser m.v.:

Arne Dittmer har gæsteforelæst i Rzeszów i Polen og deltaget i Dansk Germanistikkollokvium, Sandbjerg.

Mogens Dyhr har deltaget i følgende konferencer: Konferencer til forberedelse af »Konferenz zur interkulturellen Verständigung DDR-Nordeuropa«, Rostock 24.-27.2. »Jahrestagung des Instituts für deutsche Sprache in Mannheim: Wortbildung + Phraseologie«, Mannheim 15.17.3. »Sitzung des Wissenschaftlichen Rates des Instituts für deutsche Sprache Mannheim«, Mannheim 18.3. »Konferenz zur interkulturellen Verständigung DDR-Nordeuropa«, Uppsala 4.-7.5. Konference om dansk leksikografisk forskning, Fuglsøcentret (Mols), 8.-10.6. Societas Linguistica Europaea-kongres, Freiburg/Br. 12.-15.7. Konferenzen der Arbeitsgruppe Sprachkontakt mit dem Thema »Untersuchungen zu Attitüden und zum Sprachgebrauch im deutsch-dänischen Grenzgebiet«, Leck 22.-23.9. Kollokvium for danske Alexander von Humboldt-stipendiater, Århus 30.9.-1.10.

Bjørn Ekmann har holdt foredrag i Lübeck om faget tysk's situation i Danmark.

Lisbeth Falster Jakobsen har afsluttet et 5 måneders studieophold ved Amsterdams Universitet. Formål: studier i nederlandsk og almen lingvistik (functional grammar) til støtte for projekter i kontrastiv lingvistik. Lisbeth Falster Jakobsen har ligeledes deltaget i kollokvium i verbalsyntaks i Odense, ved professor Werner Abraham. Endvidere deltaget i tiende Colloquium Neerlandicum i Gent samt deltaget i nordisk forskerkursus: »Tekstlingvistik og diskursanalyse« i Gilleleje. Yderligere har Lisbeth Falster Jakobsen deltaget i Dansk Germanistikkollokvium, Sandbjerg.

Gæsteforelæsning efter invitation på 2. internationale konference »Theorie und Praxis der deutsch-polnischen Konfrontation/Translation i Rzeszów, Polen (Lisbeth Falster Jakobsen).

Sven-Aage Jørgensen har holdt: Foredrag på kongres arrangeret af Gesellschaft für Barockforschung (Wolfenbüttel) om den barokke statsroman og det 18. århundredes utopiske roman. Foredrag på kollokvium om J. G. Herders »Älteste Urkunde des Menschengeschlechts« om Hamanns og Herders syn på skabelsesberetningen Herder Arbeitskreis, Bückeburg). Seminar over Hamanns »Aesthetica in nuce« på kongressen »Hamann und die Krise der Aufklärung«, Münster. Deltaget i symposium om »Wien als ein Zentrum der deutschen Aufklärung« i Bad Homburg v.d. Höhe, arrangeret af Lessing-Akademie.

Børge Kristiansen har efter invitation deltaget i »Zweites Internationales Mann-Kolloquium«, Lübeck, 14.-16. april 1988.

Birgit Nielsen har deltaget i ovennævnte kongres.

Vibeke Winge: Efter indbydelse gæsteforelæsning i Heidelberg om »Deutsche Dänen oder dänische Deutsche«. Afholdt seminar med medarbejderne ved Niederdeutsche Abteilung, Universität Münster, og

ved Universitat Kiel om historisk sprogsociologisk beskrivelse af tosprogethed.

Anden virksomhed:

Svend-Aage Jørgensen er medlem af udvalget for internationale studier; endvidere institutbestyrer – stedfortrader Børge Kristiansen.

Studienavnens formand er Arne Dittmer; Birgit Nielsen er ligeledes medlem af studienavnet og medlem af fakultetsstudienavnet.

Niels Axel Grossert er medlem af fakultetsradet.

Lisbeth Falster Jakobsen er fakultetsrepresentant i Studieskolens bestyrelse.

Svend-Aage Jørgensen har ledet forhandlinger i Zurich, Freiburg/Breisgau, Tubingen og Koln om samarbejdsaftalerne med de davarende universiteter og har representeret Kobenhavns Universitet ved FU-Berlins 40 ars jubilaum.

Publikationer:

Dinesen, R.: "Und Leben hat immer wie Abschied geschmeckt" Fruhe Gedichte und Prosa der Nelly Sachs. Stuttgart 1987, 265 s.

Jakobsen, L.F., Olsen, J.: On syntactic levels – one tertium comparationis in contrastive linguistics. Papers and Studies in Contrastive Linguistics Vol. 22, s. 5-20, Poznan, Polen 1988.

–: Valency Grammar. Three Studies in the Linking Power of Verbs. Copenhagen Studies in Language Cebal Series No. 11, s. 35-56, Kobenhavn 1988.

Jørgensen, S.: Hamann und seine Wirkung im Idealismus. Idealismus und Aufklarung, Christoph Jamme, Gerhard Kurz, s. 153-161, Stuttgart 1988.

–: Tids- og rumutopier – kiliaster og utopister. Renaissance. Dansk-europaisk-globalt. Renaissancestudier 2, Marianne Pade, Minna Skafte Jensen, s. 54-68, Kobenhavn 1988.

–: Hamann und Hervey. Zur Bibellekture wahrend Hamanns Londoner Krise. Historische Kritik und biblischer Kanon in der deutschen Aufklarung. Wolfenbutteler Forschungen Bd.41, Henning Graf Reventlow, Walter Sparr, John Woodbridge, s. 237-48, Wiesbaden 1988.

Nielsen, B.S., Dahnhardt, W., Lohmeier, D.: Gefluchtet unter das danische Strohdach, Schriftsteller und bildende Kunstler im danischen Exil nach 1933. Udstillingskatalog. Bind 3. i: Schriften der Schleswig-Holsteinischen Landesbibliothek. Heide in Holstein 1988, 239 s.

Winge, V.: Mittelniederdeutsches Handworterbuch. (Anmeldelse). Niederdeutsches Jahrbuch 111, s. 137-38, Neumunster 1988.

Svend-Aage Jørgensen

3. Romansk Institut

Historie:

Med enkelte afbrydelser i den forste periode har der siden 1669 altid varet ansat mindst en professor til at undervise i et eller flere romanske sprog ved Kobenhavns Universitet.

Forst i 1966 blev administrationen af de romanske fag henlagt fra professorernes bopael til et par lokaler i den indre by, Dyrkob 3, og da et par etager i samme ejendom blev stillet til radighed i 1968, oprettedes Romansk Institut som sadant.

I 1971 flyttede instituttet til Østervoldkomplekset (Ø. Voldgade 10) og i 1972 videre til Stokhusflojen af samme kompleks (Rigensgade 13). Udflytningen til KUA fandt sted i 1979. Gennem de sidste ar har en del lokaler mattet afgives i takt med reduktionen af lærerstaben.

Stab:

VIP: Antal arsverk: 36 (heraf 4 pa orlov og 3 udlante). Professor: John Pedersen.

Lektorer: Jose Alegre-Peyron, Hans Boll-Johansen (orlov), Isabelle Durousseau, Eric Eggli (Orlov), Merete Gerlach-Nielsen (orlov), Harald Gettrup, Merete Grevlund, Vibeke Grubbe, Svend Hendrup, Ole Hjordt Vetlesen (orlov), Hugo Ibsen, Steen Jansen (udlant), Eva Dam Jensen, Ole Kongsdal Jensen, Jonna Kjar, Oleg Koefoed, Ginette Kryssing-Berg, Maryse Laffitte, Karen Landschultz (udlant), Hanne Lange, Eugène Lozovan, Hans Peter Lund, Julius Lund, John Kuhlmann Madsen, François Marchetti, Ghani Merad, Annie Noer, Berta Pallares, Lene Waage Petersen, Henrik Prebensen (udlant), Poul Bøggild Rasmussen, Arne Schnack, Gunver Skytte Schmidt, Nils Soelberg, Luis de Vasconcelos, Thora Vinther.

Seniorstipendiat: Gert Sørensen.

Kandidatstipendiat: Birger Lohse, Lene Waagstein.

Udenlandske lektorer: Benedictte Madinier, Paola Polito.

Undervisningsassistenter: Karin Andersson, Poul Fangel, Maria Giacobbe, Carsten Juhl, Patrick Lavaud, Irene Lindahl, Anne Loddegaard, Carla Juul Madsen, Maryse Mikkelsen, Lone Schack Rasmussen, Peter Rohde Jensen, Hanne Thygesen.

TAP: Antal arsverk: 5,5.

Elsebeth Bolwig (orlov), Bitten Brandt, Anita Hilbert (vikar), Agnete Langkjar (orlov), Hanna Laulund, Birgit Matz (vikar), Lisbeth Thing Mortensen (vikar), Else Skydsgaard, Annick Wewer.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Romansk Institut tilstraber at dæk-

ke det romanske sprogområde på en sådan måde, at hvert enkelt sprog anskues som et mødested for et teoretisk sprogsystem, en sproglig praksis i form af (navnlig) tekster og en række sociale og kulturelle eksistensbetingelser. Dette medfører, at forskningen inden for fransk, italiensk, portugisisk, rumænsk og spansk søger at tilgodese de tre hovedområder, sprog, litteratur i bred forstand og historie/samfundsforhold. Nogle projekter ligger klart inden for ét sprog og ét område, mens andre er defineret som en kombination af flere tilgange.

Som i de nærmest foregående år har instituttet måttet leve op til kravet om at dække et bredere forsknings- og undervisningsmæssigt spektrum end det traditionelle. Den samfundsrelaterede forskning udbygges støt, også på grund af dette områdes større vægtning i studieordningerne, men da reduktionen af lærerstaben i fransk fortsætter (to lærere er meddelt orlov i det forløbne år), bliver det stadig vanskeligere at opretholde det faglige beredskab over hele linjen. Det er således en kendsgerning, at forskningen i fransk lingvistik i dag lever på Handelshøjskolen og er skruet ned på vågeblus på Københavns Universitet.

Når bortses fra denne højest beklagelige kendsgerning, er det stort set lykkedes – ikke mindst på grund af stor solidaritet mellem de romanske fag – at bevare bredden i instituttets engagement på det tværfaglige og internationale plan, men nye reduktioner vil uvægerligt skabe alvorlige huller i det faglige beredskab.

Forskningsprojekter og mere almene faglige problemstillinger drøftes ved månedlige seminarer, hvor medarbejderne mødes på tværs af fag og individuel ekspertise. Herudover organiseres jævnligt studiekredse over mere specifikke emner; således har en gruppe medarbejdere i efteråret søgt at kortlægge de historiske og litterære implikationer i Poul Ricoeurs store værk »Temps et Récit« fra 1985.

I det følgende gives en kort redegørelse for den i gangværende aktivitet; hvad der i årets løb er afsluttet og udgivet figurerer i publikationslisten.

1. Det sproglige område

Som naturligt er for et fremmedsprogsinstitut, spænder den sproglige forskning over et bredt felt, fra indlæringsmetoder med moderne tekniske hjælpemidler til egentlig lingvistisk grundforskning.

1.1 Fremmedsprogsdagogik

1.1.1 Annie Noer og Karen Landschultz fortsætter udviklingen af et edb-styret diktatprogram til opbygning af lytteforståelse i forbindelse med indlæring af ortografi.

1.1.2 Isabelle Dourousseau lægger sidste hånd på et projekt, som udnytter analyse af fransk nyhedsformidling i TV til udbygning af video-undervisningsmidler.

1.1.3 Udnyttelsen af video i sprogundervisningen er nået et godt stykke frem i 1988. Eva Dam Jensen og Thora Vinthers videoserie i 15 afsnit til undervisning i avanceret spansk talesprog, »Encuentros Video«, er nu taget i brug i en foreløbig form (opfølgingsmateriale under udarbejdelse) og afventer international udgivelse.

1.1.4 Samme medarbejdere har i årets løb afsluttet edb-designet og produktionen af supplerende video materiale med henblik på overførsel af Encuentros til interaktiv video. Projektet er standset på grund af manglende bevilling.

1.1.5 Generelt har udnyttelsen af moderne tekniske hjælpemidler i sprogpædagogikken stimuleret en bred forskningsindsats, hvis resultater jævnlige meddeles i rapporter og artikler.

1.2 Leksikografi og oversættelsesteori

1.2.1 På det leksikografiske felt samarbejder flere forskere (François Marchetti Ghani Merad, Nils Soelberg) med kolleger fra især Handelshøjskolen om en særdeles omfattende revision af Blinkenberg & Høybyes »Dansk-fransk ordbog«.

1.2.2 Nils Soelberg har afsluttet et mindre, teoretisk arbejde om ækivalensfunktionen i den tvesprogede ordbog.

1.2.3 Birger Lohse deltager i ordbogsprojektet »portugisisk-dansk database« ved Handelshøjskole Syd.

1.2.4 Oleg Koefoed er ved at afslutte et arbejde om de vigtigste teoridannelser vedr. oversættelsesprocessen mellem dansk og fransk.

1.2.5 Arne Schnack har påbegyndt udarbejdelsen af en studiebog i oversættelse fransk-dansk, med det formål at definere syntaktiske oversættelsesregler ud fra en systematisering af de hyppigst forekommende fejltyper.

1.3 Inden for fællesromansk lingvistik undersøger Gunver Skytte Schmidt romanisten Kr. Sandfelds indflydelse på dansk romanistik gennem tiden (delresultat publiceret i 1988).

1.4 Fransk lingvistik

1.4.1 Harald Gettrup arbejder med kontrastiv undersøgelse af forbindelsesadverbialer (konnektorer) med udgangspunkt i tema/rema-strukturen, argumentationsretninger og udsigelsesbegrebet.

1.4.2 Ole Kongsdal Jensen analyserer strukturerne i den franske ortografi (delresultat publiceret i 1988).

1.5 Italiensk lingvistik

1.5.1 Gunver Skytte Schmidt fortsætter sin grammatisk-historiske forskning, med særligt henblik på fremstillingen af gerundio.

1.5.2 Hugo Ibsen viderefører sin undersøgelse af en række substantiver med 2 pluralisformer.

1.6 Spansk og portugisisk lingvistik

1.6.1 I spansk lægger Poul B. Rasmussen sidste hånd på en række delresultater af sin bredt anlagte undersøgelse af modusproblemer.

1.6.2 I portugisisk søger Birger Lohse at definere aspektkategoriens status i indikativ og konjunktiv i moderne sprog.

1.6.3 Poul B. Rasmussen er i færd med at udgive en lingvistisk, sociologisk og litterær bearbejdelse af en række spanske folkeeventyr (båndoptagelser).

2. Det litterære område

2.1 Litteratur- og tekstteori

2.1.1 Steen Jansen (p.t. EDB-centret) forsker fortsat i forholdet mellem tekstanalyse og »story-understanding«-teorier, med særligt henblik på tekster fra *Commedia dell'Arte*.

2.1.2 Nils Soelberg arbejder med opstilling af en narratologisk analysemodel til anvendelse på norm-overskridende fiktionstekster fra 19. og 20. århundredes franske litteratur.

2.2 Inden for litteratur- og idéhistorien spænder instituttets forskning fra Middelalder til nyeste tid

2.2.1 Hanne Lange deltager fortsat i et større projekt om symbolikken i 12. århundredes franske litteratur, med perspektivering til moderne semiologi (bd. 4 af 7 udkommer januar 1989).

2.2.2 Hanne Lange arbejder endvidere med fortolkning af symbolik og strukturer i den franske høviske roman.

2.2.3 Jonna Kjær kortlægger Tristan-myten i fransk middelalderlitteratur.

2.2.4 Svend Hendrup fortsætter udforskningen af det profane teater i fransk sen-middelalder.

2.2.5 Med udgangspunkt i et nu afsluttet projekt om Laclos' roman »*Les liaisons dangereuses*« (artikel udkommer 1989), undersøger Maryse Laffitte kvindelige mediationsfigurer i fransk roman, teater og maleri fra 17. til 20. årh.

2.2.6 Vibeke Grubbe arbejder fortsat på en bred analyse af de nye tendenser i spansk kulturliv, sat i relation til den generelle moderniseringsproces efter 1975. I forbindelse hermed planlægges en grundbog i »Spanien efter Franco« til brug for spanskstuderende.

2.3 Udgivelse af ældre tekster engagerer flere medarbejdere

2.3.1 I samarbejde med forskere fra Rom og Paris står Hanne Lange for udgivelsen af Geoffroy d'Auxerre's samlede værker fra 12. årh. (udkommer 1990).

2.3.2 Svend Hendrup udgiver fortsat franske sange fra sen middelalder og tidlig renaissance.

2.3.4 José Alegre lægger sidste hånd på en kritisk udgave af romanen »Lazarillo de Tormes«.

2.3.5 Og Berta Pallares afslutter i nær fremtid de første dele af sin kommenterede udgave af den spanske dramatiker Tirso de Molina.

2.4 Vedr. tekster fra 17. årh. arbejder John Kuhlmann Madsen videre på kortlægningen af det spanske klassiske teaters skæbne i Danmark 1660-1985, sidst med påvisning af de tyske vandretrupperes indsats.

2.5 18. årh. 's litteratur

Inden for sit arbejde med fransk rejselitteratur (fortælleregistre og persontyper) er Merete Grevlund tæt på afslutningen af sit delprojekt vedr. Robert Challe; hun fortsætter sin undersøgelse af jesuiternes udnyttelse af rejselitteraturen til opbyggelige formål.

2.6 19. og 20. årh. 's litteratur

2.6.1 Hans Peder Lund bidrager til Gyldendals Verdenslitteraturhistorie med afsnit om bl.a. lyrikken i Vesteuropa og USA 1830-1914 (under udgivelse), lyrikken i de romanske lande 1914-1945 (nær afslutning) samt om lyrikken efter 1945.

2.6.2 En artikel af samme medarbejder om kunstens status og funktionsformer hos Villiers de l'Isle-Adam er under udgivelse.

2.6.3 Lene Waage Petersen analyserer fortællestrukturerne hos den italienske forfatter Italo Calvino (et delresultat er udgivet, et andet under udgivelse).

2.6.4 Samme medarbejder redigerer sammen med Steen Jansen udgivelse af Pirandellos samlede værker: »Pirandello på dansk« (udkommer foråret 1989).

2.6.5 Lene Waagstein fortsætter sin kortlægning af argentinsk litteratur gennem det sidste tiår, – med hovedvægten på ideologiske brud og forskydninger under militærregeringen 1976-83.

2.6.6 Thora Vinther arbejder med en undersøgelse af myterne om kvindens placering i samfundet, således som disse myter kommer til udtryk i nyere argentinsk romanlitteratur, af kvindelige forfattere.

2.6.7 Samme medarbejder analyserer udviklingen i den mexicanske forfatterinde Rosario Castellanos holdning til kvindespørgsmålet.

3. Historie og samfundsforhold

3.1 Dokumentationscentre: I fransk og spansk har der i de sidste år været arbejdet intensivt med opbygning af centre til indsamling og lagring af informationsmateriale vedr. aktuelle samfundsforhold i de respektive lande. Denne opbygning kan nu siges at være afsluttet, og betjeningen af brugerne er i fuld gang.

3.1.1 Spansk dokumentationscenter, hvis daglige leder er José Alegre, fungerer som et referencekartotek med informationsøgning i databaser; det kan betjene eksterne rekvirenter samt egne lærere og studerende.

3.1.2 Fransk dokumentationscenter, hvis daglige leder er Ginette Kryssing-Berg, fungerer primært som en tilgængelig dokumentsamling; det kan betjene egne lærere og studerende samt eksterne rekvirenter.

3.2 Projekter med direkte pædagogisk sigte

3.2.1 Julius Lund påregner i 1989 at udgive en introduktion til studiet af Latinamerika i 20. årh., med udgangspunkt i jordfordelingsproblematikken (instituttets læremiddelserie).

3.2.2 Ginette Kryssing-Berg lægger sidste hånd på et projekt i undervisningsmetodik inden for franske samfundsforhold, en lærebog opbygget som en række tematiske centre med et bredt spektrum af tilgange (i samarbejde med Jean-Poul Clipet).

3.2.3 Flere medarbejdere planlægger udgivelse om den franske revolution, i anledning af 200-året. Merete Grevlund undersøger revolutionens forbindelsesfunktion mellem oplysningstid og romantik, Ginette Kryssing-Berg skriver om kvindens problematiske ligestilling under revolutionen, og John Pedersen udarbejder en studiebog, som skal tjene til indføring i de vigtigste revolutionære begivenheder samt eftertidens tolkning af dem.

3.3 Forskning af mere teoretisk tilslut

3.3.1 Eugène Lozovan fortsætter sin analyse af kontroversielle spørgsmål i historisk metodologi. En konkret udløber af dette projekt er en undersøgelse af den russisk-osmanniske konflikt på Peter den Stores tid.

3.3.2 José Alegre har påbegyndt en undersøgelse af sociale strukturer på karolingernes tid, og fortsætter i

øvrigt sit arbejde med den arabiske indflydelse på europæisk kultur.

3.3.3 I fransk har Harald Gettrup påbegyndt et projekt vedr. forholdet mellem industri og finansverden i 80'ernes Frankrig.

3.3.4 I italiensk arbejder Gert Sørensen med Antonio Gramscis refleksioner over moderniseringsprocessen i det italienske samfund 1890-1930.

3.3.5 I spansk fortsætter Vibeke Grubbe sin udgivelse af kildemateriale til det 20. årh.'s historie og litteratur (bd. 2 forventes udgivet 1989).

3.3.6 Luis de Vasconcelos fortsætter sin kortlægning af rigsarkivets dokumenter vedr. forbindelsen mellem Danmark og Portugal.

3.3.7 Samme medarbejder er ved at færdiggøre en afhandling om opførelsen af Estrela-Basilikaen; afhandlingen udgives i 1989 af Lissabons bystyre.

3.3.8 Julius Lund færdiggør en bog om menneskeretskonfliktens betydning for Argentina, herunder forholdet mellem officerskorps og civilt styre, og dette forholds betydning for demokratets beståen.

3.3.9 En gruppe medarbejdere (John Pedersen, Gunver Skytte Schmidt, Gert Sørensen) forbereder udgivelse af et temanummer om Sardinien i tidsskriftet »Piranesi-italienske studier«. Særnummeret vil bl.a. omfatte artikler om Sardinens socio-lingvistiske situation og en analyse af G. Ledda: »Padre Padrone«.

Rejser:

En række medarbejdere har været inviteret til at holde foredrag ved internationale kongresser eller gæsteforelæsninger ved fremmede universiteter. John Pedersen i Lund om Simone de Beauvoir (disputatsopposition); José Alegre i Belgien, Spanien og USA; Vibeke Grubbe ved Odense Universitet om spansk film; Eva Dam Jensen i Prag og Madrid om fremmedsprogs-pædagogik; Thora Vinther i Buenos Aires om dansk kvindebevægelse samt i Neuquén (Argentina) om José Hernández; Lene Waagstein ved 8. nordiske latinamerikakonference i Stockholm om fascismen i Argentina; Lene Waage Petersen i Venedig om Calvino, Gunver Skytte Schmidt i Anacapri om italiensk lingvistik; Nils Soelberg om tosproget leksikografi på Handelshøjskolen.

– Hertil kommer en omfattende foredragsvirksomhed, bl.a. ved Folkeuniversitetet, på højskoler og ved efteruddannelseskurser for lærere i de romanske sprog.

Som et led i den løbende omstillings- og videreuddannelsesproces har adskillige medarbejdere i årets

løb deltaget i kurser og kollokvier her og i udlandet. Mange deltog i et dansk-fransk kollokvium om leksikografi på Handelshøjskolen; Hanne Lange og Nils Soelberg var på kortere sommerkurser i Frankrig vedr. franske samfundsforhold; Harald Gettrup har fulgt intensive kurser i 6 måneder ved Institut d'Etudes Politiques de Paris; Isabelle Durosseau har deltaget i sprogpædagogisk seminar i Lille; Hans Peder Lund har deltaget i litterært kollokvium ved Collège de France; Eva Dam Jensen har været på kursus i fremmedsprogspædagogik i Dubrovnik; Thora Vinter har været på 2 måneders forskningsrejse i Argentina, og Lene Waage Petersen på forskningsrejse til Firenze, Pavia og Rom.

Andre aktiviteter:

I oktober var Romansk Institut arrangør (ved Maryse Laffitte) af et kollokvium om »Poesien og romanen, former og erkendelsesformer«, med deltagelse af forskere fra KU og AU samt en række udøvende kunstnere (oplæg fra Romansk Institut ved John Pedersen, Lene Waage Petersen, Vibeke Grubbe og Maryse Laffitte).

Instituttet har aktivt deltaget i en række forsøg på at stille viden til rådighed for folk uden for huset. Fransk har leveret undervisning til Åbent Universitet fra dettes oprettelse og oplever nu en stigende efterspørgsel. Fransk har gennem de sidste år leveret undervisning i 1 semesters moduler til DTH, og der har i foråret, sommeren og efteråret 1989 været udbudt »særlige sprogkurser« i fransk, italiensk og spansk til studerende fra andre uddannelsesinstitutioner med henblik på studieophold i de pågældende lande.

Redaktionsvirksomhed:

Romansk Institut udgiver med støtte fra Statens humanistiske forskningsråd det romansksprogede tidsskrift *Revue Romane* (redaktion: Hans Peder Lund, Michael Herslund, Hanne Korzen, Ginette Kryssing-Berg, John Kuhlmann Madsen, Ghani Mérad, Lene Waage Petersen, Nils Soelberg).

I serien *Etudes Romanes* udgives større monografier med støtte fra Det humanistiske Fakultet (redaktør: Merete Grevlund).

Kontakter til inden- og udenlandske udgivelser: José Alegre er medredaktør af »Carta Atlantica« (Massachusetts); Isabelle Durosseau, Karen Landschultz og Ole Kongsdal Jensen er medredaktører af »Tous Azimuts« (pædagogisk tidsskrift udgivet i samarbejde mellem KU, DLH og BAL); Maryse Laffitte er medredaktør af tidsskriftet *Semiotik*; Jonna Kjær er dansk redaktør på to løbende middelalderbibliografier, *Encomia* (Bibliography of the International Courtly Literary Society) og *Bulletin bibliographique de la société internationale arthurienne* (BBSIA); Hans Peter Lund er dansk korrespondent for *Revue d'histoire littéraire de la France*; Eugène Lozovan er redaktør af

»revue des études roumaines« (Paris), og tilknyttet »Atlas linguistique méditerranéen« (Venedig); Gert Sørensen er medredaktør af tidsskriftet »Piranesi-Italienske studier«.

Publikationer:

Andersen, F., Merad, G.: *Fra dansk til fransk med grammatik*. (2. reviderede udgave). København 1988, 214 s.

Boll-Johansen, H.: *Ti forklaringer på maj 68, 58 dage der rystede Frankrig*. Information, Moderne Tider 15. april, s. 1, København 1988.

—: *Franskmændenes Europa. Europas opdagelse. Historien om en ide*, Hans Boll-Johansen, Michael Harbsmeier (udg.), s. 156-85, København 1988.

—: *Moral er umulig, men nødvendig. Sartres ufuldendte etik. Moral og etik*, Benny Grey Schuster (udg.), s. 188-204, Aarhus 1988.

Durosseau, I.: *La France toujours par la bande*. København 1988, 59 s.

—: *La politique à la télévision. Tous Azimuts, Danmarks Lærerhøjskole* 26, s. 16-19, København 1988.

Grevlund, M.: *L'ordre du récit dans l'Histoire de Monsieur Cleveland de l'abbé Prévost. Lettres et Réalités. Mélanges de littérature générale et de critique romanesque*, Université de Provence, s. 131-45, Aix-en-Provence, Frankrig 1988.

Hendrup, S.: *Notice sur les vers 253-254 du Testament de Villon. Revue Romane* 23. 1, s. 97-106, København 1988.

—: Margaret Jennifer Kewley Draskau: "The Quest for Equivalence: On Translating Villon", København 1986. Anmeldelse af disputats (Københavns Universitet 20. feb. 1987). *Revue Romane* 23. 1, s. 139-45, København 1988.

—, Christoffersen, P.W.: "Chansons fra det 14. århundredes Frankrig: Guillaume de Machaut, Philippe de Vitry og Solage" 8 sange: tekstudgivelser m. oversættelser. Koncert-udsendelse i Danmarks Radio program II, den 29.7.1988. Institutpublikation 1988, 40 min. s.

—, Christoffersen, P.W.: "Loyset Compere (ca. 1415-1518): chansons og rondeaux fra det gamle franske håndskrift Ny kgl. saml. 1848-20. Kgl. Bibl. Kbh." Tekstudgivelser med oversættelser. Koncert. Danmarks Radio den 15.7.1988. Institutpublikation 1988, 40 MIN s.

—, Christoffersen, P.W.: "Hjerte og smerte: 26 gamle franske sange fra håndskriftet 1848-2", Det kgl. Bibliotek, København." Tekstudgivelser m. oversættelser. (Koncertprogram). København 1986, 8 s.

—, Christoffersen, P.W.: "Chansons og rondeaux af Guillaume de Machaut ca. 1300-1377". 8 sange fra fransk middelalder: tekstudgivelser m. oversættelser. (Koncertprogram). København 1987, 8 s.

—, Christoffersen, P.W.: "Du skønneste blandt blom-

- ster". 4 chansons fra fransk senmiddelalder og tidlig renaissance: tekstudgivelser m. oversættelser koncert i Holmens Kirke 10. feb. 1987. (Koncertprogram). København 1987, 8 s.
- Jensen, E.D.: Production of video programs for foreign language teaching – a neglected area. *System* 16 (3), s. 8, England 1988.
- : Produktion af videoprogrammer til sprogundervisning – Et forsømt område. *Rids* 120, s. 12, København 1987.
- Kjær, J.: Anmeldelse af: Y. Bellenger & D. Quérue (ed.): "Thibaut de Champagne. Prince et poète au XIIIe siècle". *Nyt fra Historien* XXXVII,1, s. 28-29, Århus 1988.
- : Anmeldelse af: Jean-Charles Huchet: "L'Amour Discourtois. La 'Fin'amors' chez les premiers troubadours". *Nyt fra Historien* XXXVII,1, s. P. 28, Århus 1988.
- : Le déguisement dans les "Folies Tristan" et la mort chez Thomas d'Angleterre. Masques et déguisements dans la littérature médiévale, *Etudes recueillies et éditées par Marie-Louise Ollier*, s. 65-73, Montréal, Canada 1988.
- : L'Istoire de la Chastelaine du Vergier et de Tristan le chevalier. (XVe siècle). *Revue Romane* 23, 2, s. 260-82, København 1988.
- : Anm. af: Ph. Ménard (éd.): "Le roman de Tristan en prose", t. I. TLF 353, Droz, Genève, 1987. *Revue Romane* 23, 2, s. 297-99, København 1988.
- Kryssing-Berg, G.: Un je à la recherche de son identité (dix ans de littérature féminine). *Rids*, Romansk Institut 119, s. 31, København 1987.
- Laffitte, M.: Oversættelse og sproglig revision af tidsskriftet "Langages" (juin 1987, no. 86). (Oversættelse: 53 s., Sproglig revision: 38 s.). *Langages* (Larousse) 86, s. 53+38, Paris, Frankrig 1987.
- : Kvinden og kulturen. *Semiofil* (Profil/Semiotik) 3/14, s. 11-16, København 1987.
- Landschultz, K., Brendstrup, J.: Lyt og tal. Lytteøvelser til franskundervisningen + lydbånd. København 1988, 250 s.
- Lange, H.: Symbolisme, exégèse, littérature profane: Intertextualité et intratextualité dans le "Conte du Graal" de Chrétien de Troyes. *Actes du XVIIIe congrès international de linguistique et de philologie romane*, (Trier, 1986), t. IV, Trier, 1988, Dieter Kremer (udg.), s. 289-303, Tübingen 1988.
- Lohse, B.J.: Anmeldelse af: Aurélio Buarque de Holanda Ferreira: *Novo Dicionário da Língua Portuguesa*. Rio de Janeiro, Nova Fronteira, 1986. XXIV+1832 p. 2ª edição revista e aumentada. *Revue Romane* 23, 1, s. 147-49, København 1988.
- : Den leksikografiske behandling af divergerende regionale normer. *Tilfældet Portugal-Brasilien*. Flerspråklig leksikografi og terminologi. Rapport fra seminar, Bergen 22.-23. mai 1987. (Særnummer af *Tribune*), Tove Jacobsen, Jan Roald (red.), s. 77-95 B, Bergen 1987.
- Lund, H.P.: Indl. og overs. af Benjamin Constant: *Cæcilie*. København 1988, 89 s.
- : Indl. og overs. af G.-O. Châteaureynaud: *Den unge mand med saksofonen*. Fredag 16, s. 34-46, København 1988.
- : Maleri og lyrik: avantgarden skiller sig ud. *Verdens Litteraturhistorie*. Bind 5, 1830-1914, Hans Hertel (red.), s. 34 4-48, København 1988.
- : Fra symbolisme til modernisme i lyrikken. *Verdens Litteraturhistorie*. Bind 5, 1830-1914, Hans Hertel (red.), s. 285-312, København 1988.
- : Fra revolutionær romantik til poetisk realisme. *Verdens Litteraturhistorie*. Bind 5, 1830-1914, Hans Hertel (red.), s. 80-97, København 1988.
- : Lyrikken for sig: fra bohème til avant-garde. *Verdens Litteraturhistorie*. Bind 5, 1830-1914, Hans Hertel (red.), s. 51-55, København 1988.
- : Anm. af Bertrand Marchal: *Lecture de Mallarmé, Gardner Davies: Mallarmé et la "couche suffisante d'intelligibilité"*, Stéphane Mallarmé: *Poésies*. *Revue Romane* 23 (2), s. 304-06, København 1988.
- : Le XIXe siècle à l'étranger. Dix-neuvième siècle. *Bulletin de la Société des études romantiques* 2 (8), s. 22-26, Saint-Etienne 1988.
- Marchetti, F.: *Dresde ou Florence-Sur-L'Elbe*. *Forum* 4, s. 44-49, Paris 1988.
- : Marcelin Albert, l'apôtre (déchu) des vigneron du Midi. *Forum* 8, s. 11-15, Paris 1988.
- : San Francisco: Chinatown, la Catastrophe de 1906. *Forum* 6, s. 8-12, Paris 1988.
- Merad, G., Pedersen, J., et al: *Traditions et tendances nouvelles des études romanes au Danemark*. København 1988, 282 s.
- Noer, A.: *Le Centralisme dans la Politique linguistique – La Corse. Un exemple de Minorité nationale*. København 1988, 132 s.
- Pedersen, J.: *La Place Royale revisitée. Etudes Romanes* 31, s. 251-59, København 1988.
- : Anmeldelse af J. K. Sanaker: *Le discours mal apprivoisé*. *Revue Romane*, Romansk Institut 23,2, s. 299, København 1988.
- : Georges Perec, *Den skrivende puslespiller*. *Litteraturmagasinet Standart* Årg. 2, nr. 5, s. 12-13, Århus 1988.
- : Anmeldelse af B. Larsson: *La réception des Mandarins*. *Revue Romane*, Romansk Institut 23,2, s. 307-08, København 1988.
- Petersen, L.W.: Rubrik: *Littérature italienne*. Anmeldelse af: Pieter De Meijer: *La prosa narrativa moderna, in Letteratura italiana, diretta da Asor Rosa*, Vol. III. *Revue Romane* 23 (I), s. 154 -58, København 1988.

- Umberto Eco. Introduktion til et alsidigt forfatter-skab. Om rosens navn, Kirsten Grubb Jensen (red.), s. 9-22, København 1987.
- Petersen, L.W.: Calvino nel panorama culturale scandinavo. Italo Calvino. Atti del convegno internazionale, a cura di Giovanni Falaschi (red.), s. 369-80, Milano 1988.
- Ludovico Ariostos epos Orlando Furioso. Kildertekst-Læser. Renæssancen. Dansk-Europæisk-Globalt. (Renæssancestudier II), Marianne Pade, Minna Skafte Jensen (red.), s. 90-114, København 1988.
- Peyrón, J.M.A., Jensen, N., Durán, V.: Svinesektoren i Spanien. København 1988, 25 s.
- Anotaciones al estudio del feudo en la Francia capeta: nobleza, campesinado y renovación económica. Traditions et tendances nouvelles des études romanes au Danemark. Articles publiés à l'occasion du 60ème anniversaire d'Ebbe Spang-Hanssen, Revue Romane, No. 31, Romansk Institut (udg.), s. 9-21, København 1988.
- Ruiz, R.N.: Espanol avanzado. Estructuras gramaticales. Campos léxicos. Salamanca, Spanien 1988, 227 s.
- Peyrón, J.M.A., Ruiz, R.N.: Conversaciones hispanicas. Introducción a la lectura y conversación. Salamanca, Spanien 1988, 83 s.
- Skytte, G.: Anmeldelse af Roberto Brunicardi: Dante på dansk. Et praktisk eksempel på anvendelse af en moderne oversættelsesteoretisk metode. Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning, Museum Tusulanums Forlag, Kbh. Revue Romane 23,1, s. 145-46, København 1988.
- La grammaire dans la tradition des romanistes danois. Traditions et tendances nouvelles des études romanes au Danemark, Michael Herslund, Hanne Korzen, Ghani Merad, John Pedersen, s. 35-44, København 1988.
- Italienisch: Phraseologie. Fraseologia. Lexicon der Romanistischen Linguistik (LRL). Band/Volume IV. Italienisch, Korsisch, Sardisch. Italiano, Corso, Sardo, Günter Holtus, Michael Metzeltin, Christian Schmitt, s. 75-83, Tübingen 1988.
- Italienisch: Flexionslehre. La flessione. Lexicon der Romanistischen Linguistik (LRL). Band/Volume IV. Italienisch, Korsisch, Sardisch. Italiano, Corso. Sardo, Günter Holtus, Michael Metzeltin, Christian Schmitt, s. 39-51, Tübingen 1988.
- Anmeldelse af Harro Stammerjohann (ed.): Tema-Rema in Italiano. Theme-Rheme in Italian. Thema-Rhema im Italienischen. Symposium, Frankfurt am Main, April 1985. Gunter Narr, Tübingen, 1986. IX + 288p. Revue Romane 23,2, s. 289-96, København 1988.
- Differenze strutturali, fenomeni di interferenza e comprensione: Riflessioni metodologiche basate sull'insegnamento dell'italiano ai danesi. Dalla

parte del ricevente: percezione, comprensione, interpretazione, Tullio De Mauro, Stefano Gensini, Maria Emanuela Piemontese (eds), s. 361-66, Roma 1988.

- Linguistic symposium on Romance Languages XVII. 27-29 marzo, 1987, Rutgers University, New Brunswick, New Jersey, USA, Resoconto. Boll. della Società Int. di Linguistica e Filologia Italiana 2,1, s. 7-16, Baltimore, USA 1987.
- Soelberg, N.: Le pari de Pascal : un calcul à l'absurd e. Traditions et tendances nouvelles des études romanes au Danemark. Etudes Romanes No. 31, Michael Herslund Hanne Korzen, Ghani Merad, John Pedersen (red.), s. 269-80, København 1988.
- Anmeldelse af Gerard Genette: "Seuils", Editions du Seuil, 1987. Revue Romane 23, 2, s. 313-17, København 1988.

Nils Soelberg

4. Institut for Slavistik og Øststatsforskning

Historie:

Studiet af de slaviske sprog og kulturer indførtes ved Københavns Universitet i 1859, da det første docentur i slaviske sprog blev oprettet. Slavisk Institut blev dannet i 1955 og havde fra 1958 lokaler i Bispetorvsannekset. I 1971 flyttede instituttet til Østervoldkomplekset og derfra i 1978 til de nuværende lokaler på KUA.

I 1988 skiftede instituttet navn til Institut for Slavistik og Øststatsforskning, således at det nye navn afspejler hele undervisnings- og forskningsområdet og den omstændighed, at instituttet har uddannet sine første kandidater i øststatskundskab.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 11.

Lektorer: Hans Bagger, Kristine Helberg, Per Jacobsen, Niels Erik Rosenfeldt, Jens Skov-Larsen, Eigil Steffensen.

Adjunkter: Rolf Christensen, Jens Nørgård-Sørensen. Seniorstipendiater: Emanuel Halicz, Bronislaw Swiderski.

Kandidatstipendiat: Alex Fryszman.

Sovjetisk gæstelektor: S. P. Novikov.

Akademisk sekretær: Kirsten Barker Hansen.

Akademisk medarbejder: Birgitte Hertz.

Forskningsstipendiat: Erik Andersen.

TAP: Antal årsværk: 1,6.

Rita Nærvig-Jensen, Birgitte Wasehuus.

Under jobtilbudsordningen: Rita Jacobsen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskning falder i hovedsagen inden for fagets tre traditionelle hovedgrene: lingvistik, litteratur og historie-samfundsfag, men også tværfaglig forskning er ved at finde plads i instituttets aktiviteter.

Inden for den lingvistiske del af slavistikken arbejdes der fortsat på differensformernes opståen og udvikling i russisk og de øvrige slaviske sprog. Afhandlingen skal beskrive, hvorledes de slaviske sprog ved hjælp af forskellige endelser i en og samme kasus ved substantiver af samme bøjningsklasse har udviklet (og afviklet) metoder til formelt at skelne mellem kategorier som liv og ikke-liv, person og ikke-person m.m. (Rolf H. Christensen); endvidere udarbejdes forskningsbaseret materiale, som giver et overblik over de morfologiske grundbegreber, som er mest relevante ved beskrivelser af de slaviske sprog, og et lignende materiale som giver et overblik over nogle grundlæggende, almene oversættelsesproblemer og nogle typiske sprogpar-specifikke problemer ved oversættelse tjekkisk-dansk og russisk-dansk (Jens Skov-Larsen).

Inden for russisk arbejder Jens Nørgård-Sørensen på en afhandling om kohærens. Arbejdet, som skal munde ud i en større afhandling (forventet afslutning i 1989), omfatter en strukturelt-semantisk beskrivelse af forskellige typer kohærens-markører i russisk: adverbialer, anforiske og demonstrative pronominer, ellipsis o.a.

Endvidere er der i kortere forskningsforløb gennemført en kritik af den sovjetiske tradition, ifølge hvilken ordstillingen i russisk reguleres af stilistiske faktorer. Som alternativ er der opstillet en model for en beskrivelse ud fra semantiske kriterier (Jens Nørgård-Sørensen).

I polsk arbejdes der med de strukturelle problemer omkring det polske sprogs udvikling i det 16. årh., hvor dels bogtrykkerkunstens indførelse, dels debatterne omkring reformationen og væksten i velstand giver de ydre rammer for sprogets oplomstring, mens den sprogvidenskabelige belysning ikke er fuldtud gennemført ud fra sprogsystemet som forudsætning (Kristine Heltberg).

I tjekkisk er en tjekkisk-dansk grundordbog, i samarbejde med cand.mag. Rudolf Kudera, under forberedelse til trykning. Ordbogen (som vil være den hidtil første ordbog mellem tjekkisk og dansk) omfatter det mest centrale tjekkiske ordforråd, ca. 2.400 ord valgt ud fra frekvensundersøgelser. Der sigtes mod at give danske brugere mulighed for fuldstændig identifikation af ordformer, der forekommer i tekster, v.h.a. et konsekvent system af henvisningsord og grammatisk information. Udvælgelsen af de mest relevante danske ækvivalenter foregår delvis på grundlag af edb-frekvensanalyser ud fra relevante tjekkiske tekster (Jens Skov-Larsen).

Inden for litteratur forskes der i russisk litterær kritik i

det 19. århundrede og arbejdet med en antologi af upublicerede afhandlinger af kritikeren A. V. Druzin fortsættes. (Anmartin Brojde).

Projektet »Den russiske avantgardes æstetik: teoretisk debat og kunstnerisk praksis« videreføres. Formålet er en udforskning af interaktionen mellem parallelle udviklingsforløb inden for det litteraturteoretiske, det kunstteoretiske, det æstetiske og det kulturfilosofiske område. Hovedvægten lægges på avantgardekulturens tilkomst og udvikling op gennem 1920'erne (Alex Fryzdom).

Projektet »Mellem utopi og apokalypse« vedr. centrale symboldannelser inden for russisk litteratur i perioden mellem århundredeskiftet og oktoberrevolutionen i 1917 fortsættes (Eigil Steffensen).

I samarbejde med Dansk Sprog- og Litteraturselskab videreføres projektet med udarbejdelsen af en publikation af Georg Brandes' omfattende brevveksling med russiske kulturpersonligheder (Lene Tybjerg Schacke).

Vedr. jugoslavisk litteratur foregår en indsamling af materiale til bd. 3 af værket »Litteraturen i Jugoslavien«. Bindet skal omfatte behandlingen af den serbiske og kroatisk litteratur fra 1945 til i dag (Per Jacobsen).

Inden for faget Øststatskundskab forskes der fortsat i det sovjetiske politiske system, med særligt henblik på Stalin-tiden. En afhandling om »de særlige afdelinger« af Stalins magtapparat er netop blevet færdiggjort. Her analyseres de hemmelige kommunikationskanaler i den sovjetiske statsforvaltning og deres relationer til Stalins personlige kancelli. Samtidig har den udenrigspolitiske beslutningsproces (herunder forholdet til Komintern) været gjort til genstand for undersøgelse, ligesom en afhandling om de mere generelle kommunikationsprocesser i det stalinistiske system er under udarbejdelse (Niels Erik Rosenfeldt).

Forskellige studier i sovjetisk udenrigs- og sikkerhedspolitik føres videre, delvis i sammenhæng med, at en af vort instituts medarbejdere er medlem af Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske Udvalg (SNU) (Niels Erik Rosenfeldt).

Sovjetisk inden- og udenrigspolitik har desuden været behandlet af to øststatsforskere, der er tilknyttet til instituttet som hhv. ekstern lektor og forskningsstipendiat. Det drejer sig om en ajourføring af en tidligere udgivet bog om Sovjetunionen under Gorbatjov og om forberedelse af et skrift om vesteuropæisk østpolitik (Mary Dau) og om en analyse af Gorbatjovs økonomiske reformstrategi i lyset af de eksisterende problemer i plansystemet (Erik André Andersen).

Endvidere forskes der intensivt i Ruslands ældre historie, med særlig vægt på 1700-tallet og 1800-tallet. En strukturel analyse af Ruslands politik over for de skandinaviske stater i perioden 1721-1780 er således under udarbejdelse (Hans Bagger).

En omfattende afhandling med titlen »Russia and

Denmark 1856-64. A Chapter of Russian Policy towards the Scandinavian Countries» er blevet definitivt afsluttet, og der samles fortsat materiale ind til projektet »Historie og den nationale mentalitet«, der bl.a. vil indeholde en kritisk evaluering af de væsentligste historiske og filosofiske værker om emnet (Emanuel Halicz).

Af de øvrige østeuropæiske lande har især Polen været i centrum for opmærksomheden. Således arbejdes der i øjeblikket på et projekt om intelligentsiaen i Polen efter 1945, hvis sigte er at belyse ændringerne i intelligentsiaens strategi overfor den politiske magt og intelligentsiaens selvforståelse under kriserne i 1956, 1968, 1976 og 1980'erne. To mindre afhandlinger om hhv. historien som den polske oppositions »rådgiver« og om politiske kulturstrategier 1970-80 er desuden blevet færdiggjort (Bronislaw Swiderski).

Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver tre skrifterækker »Studier«, »Materialer« og »Rapporter«.

Redaktionsvirksomhed:

K. Heltberg, P. Jacobsen, N. E. Rosenfeldt og E. Steffensen er medlemmer af redaktionskomiteen for instituttets skrifterækker. Niels Erik Rosenfeldt er medlem af Editorial Advisory Committee, Nordic Journal of Soviet and East European Affairs og medlem af den danske regerings Sikkerheds- og nedrustningspolitiske Udvalg (SNU).

Jens Nørgård-Sørensen er medlem af redaktionen af »Svantevit«, dansk tidsskrift for slavistik.

Eigil Steffensen er medlem af Advisory Board for »Scando-Slavica«.

Bronislaw Swiderski er medlem af redaktionen af »Svantevit«, dansk tidsskrift for slavistik.

Erik André Andersen er medlem af redaktionen af »Nordisk Østforum« og har deltaget i redaktionen af »Kulturgeografiske hæfter«.

Kongresser og forelæsninger:

Instituttet har arrangeret en konference om »Polen 1863-1918-1988« med deltagelse af forskere fra Polen, Sverige og Danmark. Kristine Heltberg har deltaget i det polske videnskabsakademis (PANs) konference om »Polen i historien« i Warszawa og i konferencen om »Polen 1863-1918-1988« arr. af Institut for Slavistik og Øststatsforskning, KUA.

Niels Erik Rosenfeldt har deltaget med foredrag i konferencen »Sovjetunionen og Østeuropa efter perestrojka« ved Center for the Study of international Conflicts, Lunds Universitet og i international workshop på Ærø om »The Gorbachev Revolution: The Politics of Change in the Soviet Union«.

Hans Bagger har holdt foredrag om »Russian Policy towards the Scandinavian Countries in the Deca-

des following the Peace of Nystad« ved University of Glasgow.

Eigil Steffensen har deltaget med foredrag i X. internationale Slavistkongres i Sofija, og i samme forbindelse deltaget i session i bestyrelsen for den internationale Slavistkomitee og eksekutivudvalget for den internationale faglige organisation MAIRSK.

Per Jacobsen har holdt gæsteforelæsning om moderne jugoslavisk litteratur ved jysk åbent universitet.

Erik André Andersen har holdt foredrag på Danmarks Biblioteksskole.

Jens Nørgård-Sørensen har deltaget med foredrag ved alment lingvistisk kollokvium på Handelshøjskolen, København.

Emanuel Halicz har deltaget med foredrag i konferencen om »Polen 1863-1918-1988« i København.

Erik André Andersen og Emanuel Halicz har deltaget i konferencen »Sovjetunion im Wandel – vom Krisenmanagement zur Reformpolitik« i Sanktmark.

Anmartin Michal Brojdie har talt om »Homo Sovieticus of the Stalin Period in the USSR (1930-1953)« på Odense Universitet.

Bronislaw Swiderski har deltaget med foredrag i:

(1) seminar om »Polska kulturstrategier 1970-1980«, Stockholm, (2) Nordisk symposium om »Sovjetisk og østeuropæisk socialpolitik«, arr. af Nordic Committee for Soviet and East European Studies, Rømø, og (3) konference om »Polen i 1863-1918-1988« i København.

Lene Tybjerg Schacke og Alex Fryzman har holdt foredrag om sovjetisk litteratur på Løgumkloster.

Rejser:

Lene Tybjerg Schacke har været på studierejse til Moskva og Leningrad.

Alex Fryzman har været på studierejse til Moskva.

Emanuel Halicz har været på studierejse til Rom (Arkivo Storico-Diplomatico) og Paris (Bibliothèque Nationale).

Arbejde inden for kollegiale organer:

Kristine Heltberg er institutbestyrer, medlem af fakultetsrådet og dettes forskningsudvalg.

Eigil Steffensen er medlem af biblioteksudvalg og bestyrelsen for instituttet.

Hans Bagger er studienævnsformand.

Niels Erik Rosenfeldt er medlem af instituttets bestyrelse og formand for biblioteksudvalg.

Per Jacobsen er næstformand i slavisk institutråd.

Jens Skov-Larsen er eksamensleder, medlem af studienævnet, fakultetsstudienævnet (Humanistisk Fakultet), instituttets biblioteksudvalg samt sikkerhedsrepræsentant.

Per Jacobsen er blevet indvalgt i Det serbiske Akademi for videnskab og kunst, og er blevet dekoreret med den jugoslaviske faneorden med guldkrans.

Ph.D.-studerende, undervisningsassistent Britta Bjørn arbejder med en undersøgelse over indirekte tale i russisk.

Publikationer:

Halicz, E.: The 1863 polish uprising and Scandinavia.

The year 1863, the turning-point in Russo-Scandinavian relations. København 1988, 169 s.

– The polish armed forces and war 1764-1864. Essays on war and society in east central Europe 1740-1920, S. Fischer Galati, B. K. Kiraly, s. 6, Highland Lakes, New Jersey 1987.

– The Polish Uprising and Scandinavia. The year 1863, the Turning Point in Russo-Scandinavian Relations. København 1988, 169 s.

– Tadeusz Kosciuszko and the Napoleonic Wars. East Central European War Leaders: Civilian and Military, B. K. Kiraly, A. A. Nofi (eds), s. 17, Highland Lakes, New Jersey 1988.

– Norman Davies: Heart of Europe. Zeitschrift für Ostforschung 1, s. 5, Marburg, Lahn 1988.

– Polska XIX wieku. Zeszyty Historyczne 84, s. 9, Paris 1988.

– Anmeldelse af: John Nielsen: 1864 – Da Europa gik af lave. Historisk Tidsskrift Bd. 88, Hæfte 1, s. 3, København 1988.

– Aleksander II – Michail Gorbaczow. Zeszyty Historyczne 85, s. 4, Paris 1988.

– Zarys powstania styczniowego opracowany w Warszawie Cytadeli. Zeitschrift für Ostforschung 2, s. 6, Marburg, Lahn 1988.

– The Polish Armed Forces and War 1764-1864. Essays on War and Society in East Central Europe 1740-1920, S. Fischer-Galati, B. K. Kiraly (eds), s. 6, New York 1987.

Heltberg, K.: Baudouin de Courtenay a glossematyce. Wokół języka. Rozprawy i studia poświęcone pamięci prof. M. Szymczaka, PAN, Instytut Języka Polskiego, Warszawa, s. 7, Warszawa, Wrocław 1988.

Jacobsen, P.: Jugoslavien og Jugoslaverne. (Odense Teaters Program). 4 s., 1988.

– Om forfatteren og kunstens vilkår. (Odense Teaters Program). 4 s., 1988.

– Litteraturen i Jugoslavien I. Kroatisk litteratur 1800-1945. København 1988, 106 s.

– Serbo-kroatisk og makedonsk. Indvandrere – indvandrersprog, Jørgen Gimbel (red.), s. 29-53, København 1988.

– Andrićeva hronika kao književna vrsta. Naučni sastanak slavista. Referati i saopštenja 16/2, Međunarodni Slavistički Centar (eds), s. 107-12, Beograd 1988.

– Rask i Vuk. Tipologija dvaju ortografskih reformi.

Naučni sastanak slavista. Referati i saopštenja 17/2, Međunarodni slavistički centar, s. 313-19, Beograd 1988.

Rosenfeldt, N.E.: Anmeldelse af J. Arch Getty: Origins of the Great Purges: The Soviet Communist Party Reconsidered, 1933-1938, New York, 1985, 277 ss. Soviet Union/Union Sovietique 13, No. 3, 1986, s. 371-73, Arizona, USA 1988.

– Anmeldelse af C. A. Koefoed: My Share in the Stolypin Agrarian Reforms. Edited by Bent Jensen, Odense University Press, 1985. Historisk Tidsskrift Bd. 87, hæfte 2, s. S.440, København 1988.

– Stalin, Gorbatjov og pyramiderne. Forskning og Samfund Årg. 14, nr. 1, s. 3-6, København 1988.

– Sovjetunionen og Danmark i sikkerhedspolitisk belysning. Russisk Jubilæumsskrift 1963-1988, Russisklærerforeningen (red.), s. 53-67, Kalundborg 1988.

Steffensen, E.: Sovjetlitteraturens forvandling. Dansk udsyn 3, s. 173-80, Askov, Vejen 1988.

– Oprør fra oven. Fra koldfront til tøbrud i sovjetisk litteratur. København, Oslo 1988, 214 s.

– La révolution et la littérature. Alexei Gastiev. Histoire de la littérature russe. Le xxe siècle. 2. La révolution et les années vingt, E. Etkind, G. Nivat, I. Serman, V. Strada (eds), s. 50-60, Paris 1988.

– Wilhelm Møller as an Interpreter of Turgenev. The Slavonic World and Scandinavia. Cultural Relations, Kjeld Bjørnager, Lene T. Schacke, Eigil Steffensen, s. 167-74, Århus 1988.

Swiderski, B.: Pierestrojka, pisarze. Zeszyty Literackie 22, s. 144-45, Paris 1988.

– Myth and Scholarship. University students and political development in XIX century Poland. København 1988, 152 s.

– Østeuropæernes Europa. Europas opdagelse, historien om en ide, H. Boll Johansen, M. Harbsmeier (red.), s. 145-60, København 1988.

Kristine Heltberg

5. Institut for Nygræsk og Balkanistik

Stab:

VIP: Antal årsværk: 5,3.

Lektorer: Sysse G. Engberg, Lars Nørgaard, Ole L. Smith.

Adjunkt: Jørn I. Qvonje.

Forskningsstipendiat: Lars Barentzen.

Ekstern lektor: Sophia Scopetá.

Videnskabelig medarbejder: Lisbet Torp Jensen.

TAP: Antal årsværk: 0,5.
Elisabet Mortensen.

Instituttet udlåner lærerkræfter til Institut for Slavistik og Øststatsforskning, KU, i forbindelse med undervisning i bulgarsk.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskning er centreret om to emneområder: nygræsk og balkanistik. Det sammenlignende studium af græsk, albansk, makedonsk, bulgarsk og rumænsk nutidigt sprog er ét tyngdepunkt, mens studiet af græsk middelalderlig (byzantinsk) folkesproglig, så vel som lærdsproglig, litteratur er et andet. Den moderne græske litteratur og kunst udgør også en væsentlig del af genstandsområdet for instituttets forskning. Med instituttets nyeste projekt: græsk, folkelig musik i bykulturen, de såkaldte »rebetika«, forenes studiet af musik, dans og tekst med undersøgelsen af de samfundsforhold i hvilke rebetika trivedes, til en tværfaglig, sociologisk-folkloristisk undersøgelse. En anden væsentlig del af instituttets forskning omfatter Grækenlands historie i moderne tid, specielt i 1940'ernes besættelse og borgerkrig.

1. Sprog

Jørn Qvonje har fortsat affatningen af et større arbejde, af historisk-typologisk karakter, over udtryksmåderne for personal pronominal possessor i balkansprogene. Det bulgariske afsnit er fuldført, og der gøres forstudier til det græske. Han har fuldført et komparativt studie over præpositionalstrukturen i lettisk og bulgarsk: »Lettisk iz – bulgarsk iz«, samt et arbejde vedrørende den albanske formans -sh, der forventes at indgå i et større arbejde »Albanske studier«. Indleveret til trykning er en artikel, der undersøger særforhold af syntaktisk karakter ved substantiver der betegner slægtskab, kombineret med possessivum. Afsluttet er endvidere »Hjælpemiddel i albansk« indeholdende grammatik, glossar og øvelser til lærebogen Gjuha shqipe I.

2. Litteratur og kunst

2.1 Lisbet Torp Jensen arbejder indenfor musikologi på projektet »Rebetika: Et miljø og dets udtryksformer – tilblivelsen af en kulturel identitet«. Hertil hører registrering af ca. 1.500 fotografier til dokumentation af miljøet, samt udarbejdelse af registranter over rebetikamusikere indtil midten af 1950'erne, over ensemblekombinationer, samt publiceret nodemateriale indenfor rebetikamusikken. Hun fortsætter sine studier af traditionel dans (»folkedans«), set i sin kontekst.

2.2 Lars Nørsgaard fortsætter, i samarbejde med N. Petsalis-Diomidis (Athen), sit arbejde på en monografi om den græske maler Ioannes Altamura. Endvidere arbejder han fortsat med Nikolaos Lunzi's dagbøger,

som er skrevet under hans ophold i Danmark 1813-1819.

2.3 Ole Smith har færdiggjort sin udgave af Oxfordversionen af den byzantinske folkesprogstekst »Achilleiden«. Han arbejder desuden indenfor græsk musikologi på en registrant og diskografi til »rebetika« før 1940.

2.4 Sophia Scopetía fortsætter arbejdet på en afhandling om Søren Kierkegaard og den antikke græske filosofi.

3. Historie og samfundsforhold

3.1 Lars Bærentzen arbejder på udgivelsen af et atlas over det moderne Grækenlands historie, i samarbejde med dr. J. M. Wagstaff, Southamptons Universitet. Endvidere arbejder han på et bidrag til et samleværk om den græske borgerkrig under redaktion af prof. David Close, Flinders University, Australien.

3.2 Ole Smith fortsætter sine studier i det græske kommunistpartis historie, her især Borgerkrigen. Han har en artikel herom under færdiggørelse, ligeledes til publikation i ovennævnte samleværk. I samarbejde med Prof. Hagen Fleischer, Athen, forbereder han en bibliografi over perioden 1945-1949 i Grækenland.

4. Byzantinistik

4.1 Sysse Engberg har i forbindelse med sine fortsatte undersøgelser over håndskriftoverleveringen af det græske gammeltestamentlige lektionar »Profetologion« foretaget håndskriftstudier i Rom, Grottaferrata, Firenze og Milano, samt Athen. Hun har fortsat systematiseringen af håndskrifterne på database, samt studeret forholdene omkring de liturgiske, græske trykudgaver fra Venezia i det 16. århundrede, herunder specielt udgiveren Manolis Glynzunis, og i den forbindelse færdiggjort tre artikler. Endvidere har hun udstrakt sin undersøgelse af profetologens overleveringshistorie til også at omfatte tyrkisksprogede (karamanlidika) håndskrifter.

4.2 Ole Smith arbejder på færdiggørelsen af udgaven Scholia graeca in Aeschylum II, fasc. 3 i samarbejde med prof. Charles Zabrowski, Boston, og Akademie der Wissenschaften der DDR.

Redaktionsvirksomhed:

Instituttet udgiver tidsskriftet »EPSILON – Modern Greek and Balkan Studies«, som udkommer dels med ordinære numre, dels med supplementsnumre. Instituttets lærere samt Bo-Lennart Eklund udgør redaktionen for dette tidsskrift, og Sysse Engberg er hovedredaktør. EPSILON er en fortsættelse af det tidligere »Scandinavian Studies in Modern Greek«. Lars Bærentzen er medlem af redaktionskomiteen for »Mo-

dern Greek Studies Yearbook«, udgivet af University of Minnesota, og af »Modern Greek Society. A Social Science Newsletter«, udgivet i samarbejde med Modern Greek Studies Association, USA.

Syssel Engberg er hovedredaktør for EPSILON og redigerer desuden serien »Nyrgræske Studier«. Hun er medlem af redaktionen for »Mandatoforos«, Amsterdam og Athen.

Lisbet Torp Jensen er medredaktør af »Yearbook for Traditional Music« vol. 23, og redaktør af kongresberetningerne for symposiet om »Dance Event«.

Ole Smith er medlem af redaktionen af »Classica et Mediaevalia«, samt af »Journal of the Hellenic Diaspora«, New York.

Rejser m.v.

Lars Bærentzen holdt i april et foredrag med titlen »The Modern Greek Diaspora in Maps« ved kongressen »The Hellenic Diaspora from Antiquity to Modern Times« i Athen. Syssel Engberg deltog i samme kongres med foredraget »Greek Literacy and Liturgical Books«. Hun opholdt sig i Rom i januar og marts, og i Athen i november med henblik på håndskriftstudier. Lars Nørgaard rejste til Athen i januar og november for at registrere billeder af Altamura i privatsamlinger. Ole Smith var på forskningsophold i Athen juni-august, og han holdt i november foredraget »Den stiftende kongres i Grækenlands socialistiske arbejderparti« på Center for marxistiske Studier, Thessaloniki.

Andet:

Syssel Engberg er formand for Dansk Forening for nyrgræske Studier.

Lisbet Torp Jensen er formand for Dansk Selskab for traditionel Musik og Dans, samt medlem af bestyrelsen for International Council for Traditional Music (ICTM). Hun er desuden formand for ICTM Study Group for Ethnochoreology.

Hun var arrangør af et internationalt symposium med temaet: The »Dance Event«. A Complex Cultural Phenomenon. Endvidere arrangerede hun en udstilling om bulgarsk folkløse på KUA.

Jørn Qvonje er formand for Balkanistikudvalget.

Publikationer:

Bærentzen, L.: The Arrival of the Soviet Military Mission in July 1944 and KKE Policy: A Study of Chronology. *Journal of the Hellenic Diaspora* Vol. XIII, 3-4 1986, s. 77-111, New York 1988.

–: British Strategy towards Greece in 1944. *British*

Political and Military Strategy in Central, Eastern and Southern Europe in 1944, William Deakin, Elisabeth Barker, Jonathan Chadwick (eds), s. 130-50, London 1988.

–: Anmeldelse af: Hagen Fleischer: *Im Kreuzschatten der Mächte. Griechenland 1941-1944. I-II*. Peter Lang, Bern 1986. *Yearbook of Modern Greek Studies* 4, Minneapolis, Minnesota 1988.

Engberg, S.G.: *Ajia Mavra tis Peloponnissou – An Addendum*. *Epsilon. Modern Greek and Balkan Studies* 2, s. 42-44, København 1988.

–: Greek literacy and liturgical books: Manolis Glynzounis' edition of the "profetie", Venice 1595/96. *Epsilon. Modern Greek and Balkan Studies* 2, s. 31-41, København 1988.

Engberg, S.G.: Sinai, Tischendorf, and the Greek Manuscript Fragment Cambridge University Library Add. 1879.1. *Classica et Mediaevalia XXXIX*, s. 253-58, København 1988.

Nørgaard, L.: Den litterære renaissance 1590-1669. *Sfinx* 2, s. 76-79, Århus 1988.

–: Den protestantiske udnyttelse – Theofilos Kairis i Danmark. Theofilos Kairis, National Research Center, Greece (eds), s. 145-50, Athen 1988.

Qvonje, J.I.: Des composants du pronom "kush". *Studia Albanica* 24/2, s. 151-54, Tirana 1987.

Scopetea, S.: Om Kierkegaard-antologier. *Kierkegaardiana XIV*, s. 122-30, København 1988.

Smith, O.L.: Review of: Greek Communist Party. Official Documents, Vol. 6, 1945-1949. *Journal of Modern Greek Studies* 6, 1, s. 135-40, Princeton, New Jersey 1988.

–: Notes on the Byzantine Achilleid: The Oxford Version. *Classica et Mediaevalia XXXIX*, s. 259-72, København 1988.

–: Self-Defence and Communist Policy 1945-1947. Studies in the History of the Greek Civil War 1945-1949, L. Bærentzen, J. O. Latrides, Ole L. Smith (red.), s. 159-77, København 1987.

–: The Tsaldaris offers for negotiations 1948: A lost Opportunity or a Canard? *Epsilon* 1, s. 83-89, København 1987.

–: Bibliography on Modern Greek History. *Epsilon* 1, s. 7-23, København 1987.

Torp, L.: The anastenari (nestinarstvo) ritual a performed in the village of Langadha, Thessaloniki, by families originating from Kosti village in Bulgarian Thrace. Vtori Mezhdinaroden kongres po Bulgari-stika Dokladi 15 Folklor, Bulgarska Akademija na Naukite, s. 312-17, Sofia, Bulgarien 1988.

Syssel G. Engberg

Ikke-europæiske sprog og kulturer

1. Institut for orientalsk Filologi

Historie:

Institut for orientalsk Filologi er oprettet i juli 1983 ved sammenlægning af 4 oprindelig selvstændige institutter: Centralasiatisk, Indisk Filologi, Iransk Filologi og Semitisk Filologi. I en overgangsperiode fra 1981 til 1983 indgik de i et løst samarbejde i form af et centralinstitut.

De oprindelige 4 institutters historie:

Det centralasiatiske Institut er oprettet i 1948. Det havde oprindelig til huse i Sct. Pedersstræde 19, 1. sal og flyttede i begyndelsen af 1960'erne til Kejsergade 2, 1. sal og derfra til 2. sal.

Institut for indisk Filologi er oprettet i 1960 med lokaler i Kejsergade 2, stuen. I 1968 flyttede instituttet til 3. sal.

Institut for iransk Filologi blev oprettet i 1961, base-ret på Arthur Christensens bibliotek. Det fik lokaler i Kejsergade 2.

Institut for semitisk Filologi blev oprettet i 1968 og fik samtidig lokaler i Kejsergade 2, 2. sal.

Selv om disse institutters historie er forholdsvis kort, må det bemærkes, at fagene har en meget lang historie ved Københavns Universitet. Semitisk filologi har haft en lærestol siden 1557, indisk siden 1844, iransk siden 1919 og centralasiatisk siden 1946.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9.

Professorer: J. P. Asmussen, Christopher Toll.

Lektorer: K. Eksell (til 1.8.88), I. Fišer, K. Thomsen Hansen, C. Lindtner, I. Raphael Meyer (orlov, fra-trådt 1.10.88), S. M. Søndergaard, F. Vahman, J. Winther.

Forskningsrådsstipendiater: B. A. Olsen, J. Bæk Simonsen.

Kandidatstipendiat: Kurt Villads Jensen.

Ekstern lektor: B. Salomonsen.

Undervisningsassistenter: Y. N. Sallam, Ellen Wulff, June Dahy.

TAP: Antal årsværk: 1,4.

Verner Jul Andersen, F. Hay-Schmidt.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets fire afdelinger dækker tilsammen et geografisk område, der strækker sig fra Centralasien og det indiske subkontinent i øst over den iranske og tyrkiske verden til den semitiske (hebraisk, arabisk) i vest. Tidsmæssigt spænder forskningsområdet over

mere end et par årtusinder fra oldtiden til vore dage (idet dog studiet af oldtidskulturerne i Mesopotamien og Egypten hører hjemme i Carsten Niebuhr Inst.). Der forskes i disse områders sprog, litteratur, religion, filosofi og historie. Hovedvægten ligger på det filologiske arbejde med de primære tekstkilder.

1. Centralasiatisk afdeling

Der er udarbejdet en artikel om oldmongolsk udtale (i trykken), samt en artikel om altaiske diftonger, bidrag til spørgsmålet om de altaiske sprogs evt. genetiske slægtskab (K. Thomsen Hansen).

2. Indisk afdeling

2.1 Mange års analytiske og bibliografiske studier af kama-shastra litteratur står nu afslutningen af første fase nær (I. Fišer).

2.2 Fortsat arbejde på en tekstkritisk udgave (sanskrit-tibetansk) af Bhavyas Tarkajvala-Madhyamakahrdaya, kapitlerne 4 og 5, med engelsk oversættelse (af David Eckel, Harvard) (C. Lindtner).

2.3 Der arbejdes på en tekstkritisk udgave af Ratnavali (med Jiang Zhongxin, Beijing), på grundlag af et nyligt opdaget sanskritmanuskript i Tibet (C. Lindtner).

2.4 Der arbejdes endvidere på en tekstkritisk udgave (sanskrit) af Dharmakirtis Pramanavarttika med Manoranandins kommentar (med Hu Haiyan, København/Beijing), ligeledes på grundlag af manuskripter fra tibetanske klosterbiblioteker (C. Lindtner).

3. Iransk afdeling

3.1 Fortsat arbejde med de leksikografiske undersøgelser af jødisk-persiske tekster, især Bibeltekster. En afhandling om en enestående jødisk-persisk oversættelse af Prædikerens Bog (festskriftet til Gilbert Lazard) kommer i slutningen af 1988 eller begyndelsen af 1989, og under udarbejdelse er en undersøgelse af de jødisk-persiske gengivelser af fuglenavne i den hebraiske Bibel. Det jødisk-persiske ordforråd gør en klarere forståelse (også semantisk) af det persiske sprogs udvikling fra oldiransk til nyiransk (J. P. Asmussen).

3.2 Fortløbende arbejde med udarbejdelse af artikler til Encyclopaedia Iranica. I årets løb er tre færdiggjorte artikler (Arthur Christensen. A bibliography. Manichaeism. Zoroastrianism) sendt til redaktionen i New York (J. P. Asmussen).

3.3 Fortsat, men langsomt fremadskridende arbejde med den en vis Olympianos tilskrevne armenske fabelsamling og dens forhold til den æsopiske tradition (J. P. Asmussen).

3.4 Fortsat arbejde med et for nogle år siden indledt langsigtet projekt sammen med Dr. Asatrian, Videnskabernes Akademi, Erevan, hvis formål er at bearbejde og udgive vest-iransk dialektmateriale, som er indsamlet af den engelske forsker D. L. Lorimer i 1906. 1. bind udkom i 1987 (F. Vahman).

3.5 Løbende bidrag til *Encyclopaedia Iranica* (Columbia University, New York), om forskellige iranske emner (F. Vahman).

3.6 Fortsat godt fremadskridende arbejde med udarbejdelsen af persisk-dansk ordbog ud fra materialet samlet af Bent Hunø. Projektet er det første af sin art i Danmark (F. Vahman).

3.7 Fortsat arbejde med projektet »Klassisk armensk nominal orddannelse på grundlag af bibeloversættelsen«, hvor sprogets nominale afledninger søges analyseret på sproghistorisk grundlag. I forbindelse hermed mindre artikler om lydligge problemer, der må anses for væsentlige for en endelig vurdering af de enkelte armenske afledningsuffixer. Der arbejdes endvidere på en anmeldelse af F. O. Lindeman »Introduction to the »Laryngeal Theory««. Oslo 1987, til *Bibliotheca Orientalis*, Leiden (Birgit A. Olsen).

3.8 Temaer om Islam. En undersøgelse af kristne beskrivelser af islam og af muslimer fra islams opståen til i dag (Kurt Villads Jensen). Aktiviteten i 1988 har været koncentreret om undersøgelser af Robert Holkots og Humberts Romans skrifter om muslimer (fra 1340-erne og fra 1260-erne), og om apokalyptisk litteratur i 1200-tallet (Kurt Villads Jensen).

4. Semitisk afdeling

4.1 Beskrivelse af islamiske astrolabier i Skandinavien (med lektor K. Møller Pedersen, Aarhus Universitet) (C. Toll).

4.2 Analyse af al-Hamdani's astrologiske værk *Sara'ir al-hikma* (10. årh.) *magala* 10 (den eneste bevarede), efter to håndskrifter i Sanca (C. Toll).

4.3 Bearbejdelse af artiklen »Minting technique according to Arabic Litterary sources« (*Orientalia Suecana* 19-20 1970-71) for en revideret udgave bestilt af *Revue Numismatique*, Paris (C. Toll).

4.4 Undersøgelse af de økonomiske årsager til den islamiske kulturs opgang og nedgang (C. Toll).

4.5 Undersøgelse af de aramaiske ideogrammer i middelpersisk. Udgivelse af en beretning om den svenske ministers audiens hos storvisen og sultanen i Konstantinopel 1825 med sproglige noter (C. Toll).

4.6 Fakultetsopponent ved J. Bæk Simonsens forsvar den 21.9.88 af doktordisputats »Studies in the Genesis and Early Development of the Caliphate Taxation System«. (C. Toll).

4.7 Fortsat konsulentvirksomhed på en dansk-arabisk ordbog (med mag.art. Ellen Wulff og fil.dr. Norman Kanafani) (S. M. Søndergaard).

4.8 Et foredrag om de jødiske fællesskaber i middelalderen er gjort færdig til udgivelse. Der er udarbejdet artikler om jødiske kulturpersonligheder i Norden (til *The Blackwell Companion of Jewish Culture*) og der er foretaget en undersøgelse af statsideen og forløsningsbegrebet hos Harav Avraham Jitzhak Hokohen Kook (1865-1935) (J. Winther).

4.9 »Arabernes syn på europæerne i middelalderen« (artikel i trykning) (S. Søndergaard).

Anden virksomhed:

Til instituttet er for tiden knyttet to forskningsstipendiater.

Udgivervirksomhed m.v.:

C. Lindtner er redaktør af serien »Indiske Studier«, København 1981. Redaktør af bind 28 af *Acta Iranica*, som udkom i Belgien i efteråret 1988, er F. Vahman.

Redaktør af »Europa og de fremmede i middelalderen« (K. V. Jensen).

Arrangør af kongressen »Djingis Khan og hans efterfølgere« (marts 1988) og redaktør af udgivelsen af kongresforedragene (begge dele sammen med exam. art. Verner Jul Andersen).

Rejser og gæster m.v.:

Christian Lindtner har i 1988 forelæst ved: Universitetet i Lausanne, Schweiz, Harvard University, Cambridge Mass., og University of Virginia, Charlottesville, samt foretaget forskningsrejser til Freiburg in Breisgau, Heidelberg og forskellige universiteter i Nordamerika.

Birgit Olsen har i oktober 1988 deltaget i kongres afh. af *Association Internationale des Etudes Arméniennes* i Fribourg, samt holdt foredrag.

C. Toll har deltaget i XXIV *Deutscher Orientalistentag* i Köln med forelæsning, samt gæsteforelæst ved *Religionshistorisk Forening, KU*, samt Århus Universitet og Middelhavsmuseet, Stockholm.

Judith Winther har forelæst ved *Religionshistorisk Forening, KU*, samt Århus Universitet. Forskningsrejse til Jerusalem, samt foredrag. Forelæst ved *Universitat de Barcelone*.

Dr. Hu Haiyan er siden 1.5.88 gæsteprofessor ved IOF støttet af SHF.

Publikationer:

- Asmussen, J.P.: Az, Iranian demon (s. 168-69). Encyclopædia Iranica Vol. III Fasc. 2, Ehsan Yarshater, University of Columbia (eds), s. 111, London, New York 1988.
- : Manichaen Literature. Persian Literature (Columbia Lectures on Iranian Studies 3), Ehsan Yarshater, University of Columbia (eds), s. 57-71, New York 1988.
- : Hvem kaldte barnet Immanuel? Nogle overvejelser om verbalformen i Jesaja 7:14. Teologi og Tradition. Festskrift til Leif Grane 11. januar 1988, Thorkild Grosbøll, Bent Hahn, Steffen Kjeldgaard-Pedersen (udg.), s. 62-65, Århus 1988.
- : Bnagragitaken mi harc'i veraberyal (owlti ew aseli arelcvace) (mtt. 19,24, mark. 10,25, lowk. 18,25). I-storiko – filologiceskij Surnal 4 (119), s. 139-44, Erevan, Armjanskoj, USSR 1987.
- Jensen, K.V.: Ricoldo da Monte Croce. Pilgrim og missionær i Mellemøsten i slutningen af 1200-tallet. Mennesker i Danmarks og Europas Middelalder, Brian P. McGuire, Kirsten Grub Jensen, Kurt Villads Jensen (udg.), s. 38-61, København 1986.
- : Mission og korstog. SFINX 3, s. 115-22, Århus 1987.
- : Nogle vesteuropæers syn på fremmede i 1200-tallet. Iran, Islam og Vesten i Middelalderen, Kurt Villads Jensen (udg.), s. 17-26, København 1987.
- Lindtner, C.: Forord til "Dannebrog på Stepperne". "Om dansk Centralasienforskning". Dannebrog på Stepperne, Kurt Villads Jensen, s. 5, København 1988.
- : Buddhist References to Old Iranian Religion. Acta Iranica: A Green Leaf. Paper in Honour of Professor Jes P. Asmussen XII, s. 433-44, Leiden 1988.
- : Nagarjuniana. Studies in the Writings and Philosophy of Nagarjuna. New Delhi 1987, 327 s.
- Olsen, B.A.: On the interpretation of four Vedic verbs: irajyāti and iradhanta – badhnāti and ubhnāti. Apilku 7, s. 85-100, København 1988.
- : A trace of Indo-European accent in Armenian: On the development of *-nt-. With an excursus on Greek -αδ. Apilku 7, s. 101-24, København 1988.
- : The Proto-Indo-European Instrument Noun Suffix *-TLOM and its Variants. København 1988, 48 s.
- : The formation of the subjunctive paradigm in classical Armenian. Annual of Armenian Linguistics 9, s. 7-14, Cleveland 1988.
- Vahman, F.: Two Baxtiari Prose Texts. Acta Iranica, A green leaf, Papers in honour of Professor Jes P. Asmussen. F. Vahman, W. Sundermann, J. Duchesne-Guillemin (eds), s. 253-57, Leiden, Holland 1988.
- Winther, J.: Religion, Tradition og Jødisk Mystik. Chaos, Dansk-Norsk Tidsskrift for Religionshistoriske Studier G, s. 128-50, København 1988.

- : Rabbi Avraham Yizhak Hacohen Kook: Between Exile and Messianic Redemption. Åbo, Finland 1988, 13 s.
- : Brandes, Edvard. The Blackwell Companion to Jewish Culture, Glenda Abramson (ed.), Oxford 1988.
- : Brandes, Georg. The Blackwell Companion to Jewish Culture, Glenda Abramson (ed.), Oxford 1988.
- : Ehrenpreis, Marcus (Mordecai). The Blackwell Companion to Jewish Culture, Glenda Abramson (ed.), Oxford 1988.
- : Simonsen, David. The Blackwell Companion to Jewish Culture, Glenda Abramson (ed.), Oxford 1988.
- : Nathansen, Henri. The Blackwell Companion to Jewish Culture, Glenda Abramson (ed.), Oxford 1988.
- : Levertin, Oscar. The Blackwell Companion to Jewish Culture, Glenda Abramson (ed.), Oxford 1988.
- : G oldschmidt, Meïr Aron. The Blackwell Companion to Jewish Culture, Glenda Abramson (ed.), Oxford 1988.
- : Koppel, Herman. The Blackwell Companion to Jewish Culture, Glenda Abramson (ed.), Oxford 1988.

Christian Lindtner

2. Østasiatisk Institut

Historie:

Oprettet 1960 med lokaler i Niels Hemmingsensgade 23. I 1962 flyttedes til Gråbrødretorv 6, og i 1968 til Kejsergade 2, 3. sal. Senere skete udvidelser med lokaler i Store Kannikestræde 11. I 1988 flyttede instituttet til de nuværende lokaler på KUA, 3die etage mellem trapperne 6 og 8.

Instituttet startede sin virksomhed med forskning og undervisning i kinesisk sprog. Feltet blev siden udvidet med Kinas litteratur, ældre og nyere historie, åndshistorie, og med oprettelsen af en selvstændig afdeling for kinesisk kunst og kultur også med kultur- og kunsthistoriske emner. I løbet af 1960'erne blev oprettet stillinger i andre af Østasiens sprog- og kulturområder: japansk, koreansk, thai og vietnamesisk. I begyndelsen af 1980'erne kom Østasiatisk Institut også til at huse faget tibetansk.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9,25.

Professorer: S. Egerod, O. Lidin.

Lektorer: B. Arendrup, V. Brun, S. Heilesen, L. Littrup (orlov), Y. Nagashima, R. Tung (orlov).

Ekstern lektor: J. Ø. Petersen.
 Adjunkt: K. E. Brødsgaard.
 Seniorstipendiat: D. Wagner.
 Kandidatstipendiat: F. Faber.
 Undervisningsassistenter: K. Gottfredsen, N. Hansen, T. R. Holst, C. S. Krarup, T. T. Losang, W. Liu, K. T. Nielsen, J. Ø. Petersen, B. L. Petersen, S. Schierbeck, H. H. Sørensen, M. Toft.

TAP: Antal årsværk: 1,4.
 Sekretær: R. Jørgensen.
 Bibliotekar: Bente Schlamowitz.

Forskningsvirksomhed:

Forskningsvirksomheden ved Østasiatisk Institut spænder vidt. I geografisk henseende fra det burmansk-tibetanske sprogområde i vest og til det malayo-polyesiske i syd og øst, og til de japanske, kinesiske og koreanske mod nord og nordøst. Med hensyn til emner omfattes sproglige såvel som kulturelle, samfundsmæssige og historiske. Og det tidsmæssige span omfatter alt lige fra forhistorisk til moderne tid.

1. Japansk

1.1 Fortsat arbejde med Keizaigaku, »politisk økonomi« i Kyoho-tidens Japan med nyredigering af Ogyu Sorai's Seidan. Afsluttende bearbejdelse af manuskript til History of Japanese Thought. Fortsatte studier i moderne japansk litteratur, specielt Abe Kobo's forfatterskab (O. Lidin).

1.2 Japanernes møde med Danmark. Et stykke sammenlignende kulturforskning i samarbejde med japanske institutioner. Herunder: oversættelse af Edouard Suenson's »Skitser fra Japan, 1866-67«. Mori O-gai's oversættelse af skandinavisk litteratur. Et komparativt studium i et hidtil udforsket aspekt i forfatterskabet. Det specifikt japanske. Gennemgang af nogle aktuelle aspekter ved forholdet mellem kulturtradition og kulturfornyelse i Japan. Herunder: Japans lukning af landet i Tokugawa perioden (Y. Nagashima).

2. Kinesisk

2.1 Studier i moderne kinesisk litteratur og lingvistik (B. Arendrup).

2.2 Fortsatte studier i den økonomiske og politiske reformproces i Kina efter Mao. Studier i den kinesiske udviklingsproces efter 1949 (K. E. Brødsgaard).

2.3 Studier i teksten Taiping jing. Studier i Sunzi Bingfa som grundlag for militærteoretiske skrifter (J. Ø. Petersen).

2.4 Fortsatte studier i den traditionelle kinesiske jern- og stålteknologi (D. Wagner).

3. Kinesisk kunst og kultur

3.1 Studier inden for kinesisk ikonografi (S. Heilesen).

3.2 Fortsatte studier i kinesisk buddhisme, specielt buddhistisk figurkunst fra Dazu amtet, Sichuan (H. H. Sørensen).

4. Koreansk

Studier i den sino-koreanske Chan/Son buddhistiske tradition. Oversættelse af Son teksten Songa Kugam (H. H. Sørensen).

5. Thai

5.1 Cindamani: Oversættelse og analyse af de to første lærebøger i Thai (1680 og 1732). Viden og Magt: struktur og ideologi i traditionelle Thai-manualer. Udarbejdelse af edb-baseret Nordthai-engelsk leksikon (V. Brun).

5.2 Beskrivelse af Mlabri-sproget i Thailand (S. Egerod).

6. Tibetansk

rDzogs chen doktrinens tidlige udvikling i Tibet. Analyse af rDzogs chen's kronologiske udvikling og filosofi som den er beskrevet i de ældste dogmatiske tekster, men støttet af den nutidige tolkning samt studier i rDo Rje Sems dpu'i zhus lan og gNubs chen Sangs rgyas yeshes skrifter (F. Faber).

7. Østasiatisk

7.1 Fortsatte studier i konfucianismens betydning for den østasiatiske moderniseringsproces (K. E. Brødsgaard).

7.2 Fortsatte studier i de østasiatiske sprogs typologi og grammatik (S. Egerod).

8. Øvrige emner

Fortsatte studier i informationsteknologiens indvirkning på samfundet. Studier i programmeringssproget Prolog. Udvikling af edb-programmer til behandling af sproglige problemer (S. Heilesen).

Anden virksomhed:

Instituttet deltager i tværfagligt samarbejde via Center for Øst- og Sydøstasien.

Servicevirksomhed:

Japansk Informationscenter er blevet videreført i samarbejde med den japanske ambassade i Danmark. O. Lidin er formel og Y. Nagashima daglig leder af centret.

Redaktionsvirksomhed:

B. Arendrup: redaktør af Copenhagen Papers in East and South East Asian Studies, no. 1:88.

K. E. Brødsgaard: Redaktør af Copenhagen Papers in East and South East Asian Studies. Medlem af redaktionspanelet for Vindue mod Øst. Medlem af redaktionspanelet for Pacific Review.

V. Brun: Medlem af redaktionskomitéen for Copenhagen Papers in East and South East Asian Studies. Medredaktør af Southeast Asia between Autocracy and Democracy. Papers fra Nordisk konference om Sydøstasien 1988.

S. Egerod: Redaktør af Acta Orientalia. Medredaktør af Acta Linguistica Hafniensia.

S. Heilesen: Medlem af redaktionskomitéen for Copenhagen Papers in East and South East Asian Studies. Redaktør af East Asian Institute Occasional Papers.

Y. Nagashima: Redaktør af Sekai bungaku daijiten.

Kongresdeltagelse:

V. Brun: Local and elite cultural perceptions in Thailand, SOAS, London 4-7/5 (Some remarks on the manual tradition in Thailand). Nordic Conference on South East Asian studies, Lammi 30/9-2/10 (Past and future: traditional concepts of time in Thailand).

K. E. Brødsgaard: 2nd European-American conference on exchanges in East Asian studies, New York 7-11/9 (The role of confucianism in the East Asian modernization process); Nordic conference on South East Asian studies, Lammi 30/9-2/10 (Tradition and modernity in the East Asian industrialization process); European Council of International Schools Conference, Hamburg 17-20/11 (The post-Mao reform process in China & Agricultural reforms in post-Mao China). S. Heilesen: DME symposium i billedlæsning, Tisvilde 9-10/5 (Kinesisk kunst i kinesisk og vesterlandsk kunsthistorie). Y. Nagashima: Nordic symposium on Japanese and Korean studies (Iwano Hamei, Akutagawa and Strindberg).

Gæster og rejser:

O. Lidin: gæsteprofessor v. Institute for Advanced Studies of World religions, New York State University 1/4-1/6. Gæsteprofessor v. Tokyo Universitet 1/12-88-1/6-89. K. E. Brødsgaard: USA September 1988.

Publikationer:

Arendrup, B.: The Romance of the Three Kingdoms: Inquiries into the Language of the Sanguo Yanyi. *Analecta Hafniensia*. 25 Years of East Asian Studies in Copenhagen. Occasional Papers No. 3, Leif Littrup (ed.), s. 3-18, London 1988.

—: Redaktion af: Chinese Intellectual Life Post-Mao: Education, Ideology, Literature and the Arts. Co-

penhagen Papers in East and Southeast Asian Studies 1, s. 106, København 1988.

—: People's Literature: From Piano Pupils and Languorous Youth to Bloodsucking Adulterers and Living Buddhas. *Copenhagen Papers in East and Southeast Asian Studies* 1, s. 85-99, København 1988.

—: Anmeldelse af: Yue Daiyun and Carolyn Wakeman: To the Storm – The Odyssey of a Revolutionary Chinese Woman. Berkeley 1985. *Acta Orientalia* 48, s. 249-52, København 1987.

—: Anmeldelse af: Fire bøger skrevet eller redigeret af E. Perry Link, udkommet i årene 1981-1984, i USA. *Acta Orientalia* 48, s. 252-59, København 1987.

Brun, V.: Med folket som tilskuere. *Kontakt* 2, s. 2-5, København 1988.

—, Schumacher, T.: Traditional herbal Medicine in Northern Thailand. Berkeley, Los Angeles, London 1987, 349 s.

Brødsgaard, K.E.: Confucianism and Economic Modernization in East Asia: The Case of The People's Republic of China. *International Symposium on Confucianism and the Modern World: Proceedings, Guoji Kongxue Huiyi Dahui Mishuchu*, s. 1101-18, Taipei 1988.

—: Models of the Chinese Policy-Making Process: Beyond the Two Lines. *Analecta Hafniensia: 25 Years of East Asian Studies in Copenhagen*, Leif Littrup (ed.), s. 29-39, London 1988.

—: Breaking Away From the Soviet Model: Issues and Problems in the Chinese Quest for Socialist Development. *Proceedings from the NFU Fourth Annual Conference, Norwegian Association for Development Research* (eds), s. 40-67, Norge 1988.

—: Redaktion af: East Asian Security and Foreign Policy in the 1980s. København 1988, 102 s.

Heilesen, S.B.: Three album leaves of the Qing period. *Analecta Hafniensia*. 25 Years of East Asian Studies in Copenhagen. Occasional Papers No. 3, Scandinavian Institute of Asian Studies (eds), s. 66-74, London 1988.

Heilesen, S.B.: Yet another journal. *Occasional Papers, Østasiatisk Institut* 1, s. 5-8, København 1988.

Lidin, O.G.: Korean Studies in Denmark. Occasional Papers, Østasiatisk Institut 1, s. 3, København 1988.

Lidin, O.G.: Abe Kobo no kokusaishugi. *Shinchosha* 3, s. 8, Tokyo 1988.

Lidin, O.G.: Treaty Revision in Meiji Japan (1868-1912). *Analecta Hafniensia: 25 Years of East Asian Studies in Copenhagen*, Leif Littrup (ed.), s. 7, London 1988.

Nagashima, Y.: Shoki Nippon-Denmark bunka-koryushi ni tseite no oboegaki (Om det tidligste stadium af de japansk-dansk kulturelle forbindelser). *Nihon rekishi* 479, s. 53-70, Tokyo, Japan 1988.

- : Ogai yaku Strindberg geki (1) – "Hitori-butai" ("Hitori-butai" – Ogaïs oversættelse af Strindbergs skuespil "Den Starkære"). Ogai 43, s. 347-63, Tokyo, Japan 1988.
- : Henshu oboegaki (Redaktionens kommentar). Ogai 43, s. 366-67, Tokyo, Japan 1988.
- : Kobo Abé's "Real" Box Man. *Analecta Hafniensia*, 25 Years of East Asian Studies in Copenhagen, Leif Littrup (ed.), s. 105-11, København 1988.
- : C. F. Tietgen og den opgående sols orden. Carlsbergfondet/Frederiksborgmuseet/Ny Carlsbergfondet. Årsskrift 1988, Carlsbergfondet, s. 93-94, København 1988.
- Sørensen, P.K.: Tibetan Love Lyrics, the Love Songs of The Sith Dalai Lama, An Annotated, Critical Edition of Tshans-dbyans Rqya-mtsho'i Mgul-glu. *Indo-Iranian Journal* 30, s. 13-58, Dordrecht Boston 1988.
- Wagner, D.B.: Swords and ploughshares, ironmasters and officials: Iron in China in the third century B.C. *Analecta Hafniensia*: 25 years of East Asian studies in Copenhagen, Leif Littrup (ed.), s. 174-92, London 1988.

Simon B. Heilesen

3. Carsten Niebuhr Institutttet

Historie:

Carsten Niebuhr Institutttet for nærorientalske oldtidskulturer oprettedes den 1.9.1982 ved en sammenlægning af Ægyptologisk Institut, Assyriologisk Institut og faget Nærorientalsk Arkæologi. Denne sammenlægning begrundedes i ønsket om at udvikle samarbejdet mellem fag der fra forskellige udgangspunkter arbejder med kildematerialer fra et fælles område: Oldtidskulturerne i den nære Orient. Ægyptologi og Assyriologi har begge eksisteret ved Københavns Universitet i mere end 50 år. Fagene fik eksamensordninger i 1926. Assyriologisk Laboratorium havde oprindeligt til huse i St. Pederstræde 19. Ægyptologisk Laboratorium havde i en årrække lokaler i kælderen under universitetets hovedbygning på Frue Plads. Begge disse institutter flyttedes til Kejsergade 2 i 1959 som et led i samlingen af universitetets orientalistiske institutter i et enkelt hus. Faget nærorientalsk arkæologi oprettedes med selvstændig eksamensordning i 1968 ved Institut for klassisk og nærorientalsk Arkæologi og havde følgelig til huse på Vandkunsten 5 inden overflytningen til Carsten Niebuhr Institutttet i september 1982. I januar 1987 flyttede instituttet til lokaler på KUA.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 11.

Lektorer: Paul John Frandsen, Mogens Trolle Larsen (orlov), Evelyn Oldenburg, Daniel T. Potts, Karl-G. Prasse, Aage Westenholz, Eva Richter Ærøe.

Seniorstipendiat: Katarzyna Grosz.

Kandidatstipendiat: Jesper Eidem.

Forskningsstipendiater: Marie-Louise Thomsen, Ingvold Thuesen.

TAP: Antal årsværk: 1,6.

Lis Skærbo, Anne Zeeberg.

Forskningsvirksomhed:

Instituttet er i sin struktur en tværfaglig konstruktion og dækker flere forskningsområder.

Ægyptologisk afdeling varetager udforskningen af det førislamiske Ægyptens sprog og kultur med hovedvægt på den førkristne tid. Nærorientalsk arkæologisk afdeling beskæftiger sig med arkæologien i hele det nærorientalske område fra forhistorisk tid til Senantikken. Assyriologisk afdeling varetager udforskningen af Mesopotamiens, Levantens og Anatoliens historie og kultur i den førhellenistiske oldtid og af det sumeriske og akkadiske sprog. Afrikansk afdeling beskæftiger sig med forskning i berbersprog og nordafrikansk kultur, lejlighedsvis også arabisk folkemål (Kairrodialekt, marokkansk arabisk); hovedvægten ligger på tuaregisk (berbersprog i Niger, Mali m.v.).

1. Afrikansk afdeling

1.1 Overleverede tuaregiske digte i Ayr-dialekt (Niger)
Indtastning på computer og korrekturlæsning af fransk oversættelse (600 sider) er tilendebragt.

Indledning med indholdsanalyse er under udarbejdelse. Sproglig revision ved fr. Solange Rovsing Olsen (Karl-G. Prasse).

1.2 Overleverede tuaregiske digte og folkeeventyr i Adrar-dialekt (Mali)

Transskription af 38 kassettebånd à 90 minutter er afsluttet (informant Ekhya ag-Sidiyène, Kidal, Mali).

1.3 Revision af Ghoubeid Alojaly og Karl-G. Prasse: Lexique touareg-français (1980) (Niger)

Et sæt bøjningstavler til ovennævnte (80 sider) er revideret og indtastet på computer (Karl-G. Prasse).

1.4 Redaktion af tuaregisk ordbog over Adrardialekt (Mali)

Arbejdet påbegyndt. 150 spalter redigeret på computer (Karl-G. Prasse). (Informant Ekhya ag-Sidiyène, Kidal, Mali).

1.5 Redaktion af tuaregisk ordbog over Hoggar-dialekt (Algeriet)

Arbejdet påbegyndt. 30 sider redigeret på computer. (Informant Akhmadou Jakal, Tazrouk, Algeriet). Forløbig anlagt som en total revision af transskriptionen af opslagsordene i Charles de Foucauld: *Dictionnaire touareg-français I-IV* (1952), uden oversættelse (Karl-G. Prasse).

2. Assyriologisk afdeling

2.1 Publikation af kileskriftdokumenter fra Nippur fra 3. årtusinde f.Kr.

Projektet omfatter ca. 850 tekster, hvoraf 565 på nuværende tidspunkt er publiceret. Teksterne forelægges i håndtegnet kopi og transliteration, såvidt muligt forsynet med oversættelse og kommentar. Der gøres udførligt rede for teksterne generelle indhold, samt for deres arkæologiske fundomstændigheder, på grundlag af de upublicerede udgravningsberetninger fra University of Pennsylvania's udgravninger i Nippur 1889-1900, med henblik på offentliggørelse. Disse beretninger, der fylder op mod 10.000 sider, plus arkitektoniske planer, diagrammer, og godt 1.000 fotografier, giver utallige oplysninger om fundomstændighederne for tekster og oldsager, der hidtil ikke har været tilgængelige, og hjælper os til at forstå disse tekster og oldsager langt bedre i deres oprindelige sammenhæng (Aage Westenholz).

2.2 Oversættelse af Gilgamesh-Eposet til dansk

I samarbejde med stud.mag. Ulla Koch udarbejdes en helt up-to-date oversættelse af det babylonske epos om Gilgamesh til dansk, med benyttelse af alle tilgængelige kilder og inddragelse af egne forskningsresultater. På nuværende tidspunkt er ca. fire femtedele af eposet oversat (Aage Westenholz).

2.3 Family Structures in Mesopotamia in the II Mill. B.C.

Projektet er et seniorstipendieprojekt og formålet er, gennem studier af hovedsagelig juridiske og økonomiske dokumenter, at belyse familiestrukturen i Mesopotamien ud fra socialantropologiske indfaldsvinkler. Perioden der er genstand for undersøgelsen strækker sig over 1.000 år, men historisk, geografisk og filologisk kan den inddeles i mindre underperioder.

Projektet er påbegyndt for den oldbabylonske periodes vedkommende, og formålet er at undersøge familiestrukturen og familiens rolle som den grundlæggende sociale, økonomiske og kulturelle enhed. Kvindens rolle i videreførelsen af familien og i oprettelsen af forbindelser mellem familier vil blive skænket særlig opmærksomhed (Katarzyna Grosz).

2.4 Socialt landskab i Nordmesopotamien

Licentiatprojekt, der omfatter en reevaluering af de

demografiske forhold i det nordlige Mesopotamien i perioden ca. 1850-1725 f.Kr. som afspejlet i det omfattende kildemateriale fra oldtidsbyerne Mari, Shemshara, Rimah og Leilan, samt udgivelse af kildesamlinger fra Shemshara og Leilan (Jesper Eidem).

2.5 Udgivelse af kileskrifttekster fra Tell Shemshara

Der arbejdes på en monografi indeholdende primær bearbejdelse samt filologiske og historiske analyser af de ca. 150 administrative dokumenter fra Tell Shemshara i irakisk Kurdistan, som blev fundet ved danske og irakiske udgravninger i 1957-58. Et færdigt manuskript vil foreligge i 1989 (Jesper Eidem).

2.6 Udgivelse af kileskrifttekster fra Tell Leilan

Ved udgravningen af Tell Leilan (Nordøst-Syrien), ledet af Prof. H. Weiss, Yale University, blev i 1987, i et palads-kompleks fra det 18. årh. f.Kr. fundet et stort arkiv af kileskrifttekster: administrative dokumenter, breve og politiske traktater.

Jesper Eidem, som var ekspeditionens epigraf, leder udgivelsen af dette vigtige materiale, og er assisteret af C. Vincente (Yale) og F. Ismail (Tübingen). Der forberedes en monografi med brevene og de politiske traktater (Eidem), samt to monografier med de administrative dokumenter (Vincente, Ismail).

3. Nærorientalsk afdeling

3.1 Den arabiske Golf i oldtiden

Publikationen *The Arabian Gulf in Antiquity*, som i to bind behandler Golf-området arkæologi og historie fra forhistorisk tid til den islamiske erobring er gjort færdig og vil blive publiceret af Oxford University Press i 1989 (Daniel Potts).

3.2 Præ-islamiske mønter

En samling på ca. 290 mønter fra ed-Dur er blevet studeret og fotograferet i London med henblik på publikation (Daniel Potts).

3.3 Udgravninger i ed-Dur

I samarbejde med forskere fra Edinburgh, Gent og Lyon, gennemførtes i januar-februar den anden udgravningskampagne i ed-Dur i emiratet Umm el-Qaiwain (De forenede arabiske Emirater) (Daniel Potts).

3.4 Tell Shemshara – de hurritiske perioder

De arkæologiske levn fra begyndelsen af 2. årtusind i Tell Shemshara i det nordøstlige Iraq er fortsat blevet behandlet med henblik på en publikation, som vil omfatte en beskrivelse af de geografiske forhold, udgravningens historie, stratigrafi, arkitektur og løsfund (Ingolf Thuesen).

3.5 Tell Brak

Jesper Eidem har som epigraf og arkæolog deltaget i

udgravningen af Tell Brak (nordøstsyrien), marts-maj 1988. Sammen med lederen af dette projekt, Prof. D. Oates (Cambridge), stod Eidem for udgravningen af et større bygningskompleks fra den Oldakadiske periode (ca. 2200 f.Kr.). Blandt fundene fra denne bygning er en lille gruppe kileskrift-tekster, som nu forberedes til udgivelse.

Sammen med D. Warburton foretoges en mindre overfladerøkognoscering i området omkring Tell Brak for at undersøge bosættelsesmønstrene her. Det indsamlede materiale vil i 1989 kunne studeres i Danmark og forberedes til udgivelse (Jesper Eidem).

3.6 Tall Sukas i Nordsyrien

Ved Carlsbergfondets udgravninger i 1958-1961 og 1963 på byhøjen Tall Sukas blev der i en sondage fundet levn fra perioden neolitisk tid til og med sen bronzalder. En del af disse fund, nemlig arkitektur-rester, keramik og småfund fra chalkolitisk periode og tidlig bronzalder er bearbejdet, og det færdige manuskript er indleveret til Videnskabernes Selskab (Evelyn Oldenburg).

3.7 Tidlige, ægyptiske hytter

I den seneste forhistoriske periode og i 1.-3. dynasti afbildedes forskellige bygninger, som normalt anses for at være konstruktioner af træ og siv. Der arbejdes med de enkelte hytteformer og deres konstruktion, samt med deres eventuelle overlevelen i tiden efter 3. dynasti (Evelyn Oldenburg).

4. Ægyptologisk afdeling

4.1 Tabu-forestillinger

Projektet, hvis formål er at undersøge hvad ægypter mente, når de henregnede visse personer, genstande og handlinger til en kategori der siges at være BWT, har stort set ligget stille. Der er dog skrevet en enkelt artikel om emnet (Paul John Frandsen).

4.2 Deir el-Medina

Arbejdet med en artikel om diverse topografiske og administrative forhold i Deir el-Medina, landsbyen hvor de mennesker der lavede faraoernes grave i Det Ny Rige boede, er blevet afsluttet (Paul John Frandsen).

4.3 Balsamering og ordspil

Der er skrevet en artikel om ovennævnte tema (Paul John Frandsen).

4.4 Offergivning og gavegivning

Under den nævnte arbejdstitel er der påbegyndt et større projekt som forsøger at anskue kultofferet og (?) alle former for økonomiske transaktioner (handel), »lønarbejde«, etc. under samme synsvinkel: udveksling af gaver (Paul John Frandsen).

Udgivervirksomhed:

Paul John Frandsen har fortsat arbejdet dels som redaktør af instituttets publikationsserie, Carsten Niebuhr Institute Publications, dels som medlem af Det humanistiske Fakultets Publikationsudvalg. Desuden er Daniel Potts blevet udgiver af Newsletter of the Society for Arabian Studies (British Academy, London), hvis første bind vil komme i 1989.

Gæster og rejser:

Daniel Potts har holdt foredrag og forelæsninger ved et CNRS-møde i Lyon (april), ved Ashmolean Museum, Oxford (maj), ved Institute of Archaeology, London (juni), på British Museum, London (juli) og ved Institut für Vorderasiatische Altertumskunde, Berlin (oktober). Desuden har han i januar-februar ledet de arkæologiske udgravninger i ed-Dur, Umm al-Quaiwain, United Arab Emirates, og i februar-august været på studieophold i Oxford.

Jesper Eidem, Ingolf Thuesen og Aage Westenholz har holdt foredrag på Rencontre Assyriologique Internationale, Philadelphia, U.S.A. (juli).

Jesper Eidem har i marts-maj deltaget i udgravningen af Tell Brak, og i to perioder, i marts og oktober-december opholdt sig i Deir ed-Zoor (Syrien) for at studere materiale fra Tell Leilan.

Ingolf Thuesen har efter invitation deltaget i et møde om arkæologisk keramik i Ravello, Italien (nov./dec.).

Poul John Frandsen har holdt forelæsning ved det skandinaviske ægyptolog-Symposium i Bergen, Norge (maj).

Publikationer:

- Eidem, J.: Tell Qal'at al Hadi again. N.A.B.U., Nouvelles Assyriologiques Brèves et Utilitaires 1, s. 6, Paris 1988.
- : Note on Tell Lelan Tablets 1987. N.A.B.U. (Nouvelles Assyriologiques Brèves et Utilitaires) 4, s. 70-71, Paris 1987.
- : Archives Royales de Mari XXIII. Archives administratives de Mari 1. (Anmeldelse). Syria 64, s. 349-51, Paris 1987.
- : M.A.R.I. Annales des Recherches Interdisciplinaires 3. (Anmeldelse). Syria 64, s. 347-49, Paris 1987.
- Grosz, K.: The Archive of the Wullu Family. København 1988, 287 s.
- Potts, D.T.: Trans-Arabian routes of the pre-islamic period. L'Arabie et ses bordières, J.-F. Salles (udg.), s. 35, Lyon 1988.
- : Arabia and the Kingdom of Characene. Arabby the blest, D. T. Potts, s. c. 30, København 1988.
- Prasse, K., Tolstrup, I.A.: Ægyptisk-arabisk begynderbog 1 (Cairo-dialekt). København 1988, 55 s.
- , Tolstrup, I.A.: Ægyptisk-arabisk begynderbog 2. (Cairo-dialekt). København 1988, 62 s.

- : *The Values of the Tenses in Tuareg (Berber). On the Dignity of Man, Oriental and Classical Studies in Honour of Frithiof Rundgren* = *Orientalia Suecana XXXIII-XXXV* (1984-86), Tryggve Kronholm, Eva Ried (eds), s. 333-39, Stockholm 1986.
- Thuesen, I.: *Hama I – The Pre- and Protohistoric Periods*. København 1988, 280 s.
- : *Technical Analysis of Scarlet Ware Pottery from Mesopotamia*. *Paléorient* 13/2, s. 123-31, Paris 1987.
- Westenholz, A.: *Personal Names in Ebla and Pre-Sargonic Babylonia*. *Archivi Reali di Ebla – Studi* 1, s. 99-117, Rom 1988.

Evelyn Oldenburg

4. Institut for Eskimologi

Historie:

Der har siden 1920 været en lærestol i »Grønlandsk (eskimoisk) sprog og kultur« ved Københavns Universitet, men Institut for Eskimologi blev først oprettet i 1967. Instituttet har haft til huse forskellige steder i den indre by, siden 1980 i Fiolstræde 10.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 5.

Lektorer: Jens Dahl, Michael Fortescue, Inge Kleivan.

Eksterne lektorer: Gaba Thorning, Birgitte Sonne.

Seniorstipendiat: Jens Brøsted.

Kandidatstipendiat: Hans-Erik Rasmussen.

Undervisningsassistent: Birgitte Hertling efterfulgt af Lars Kristoffersen.

TAP: Antal årsværk: 0,7.

Kirsten Hansen (orlov), vikar: Mads Fægteborg.

Forskningsvirksomhed:

Institutts forskningsvirksomhed omfatter sproglige, kulturelle og samfundsvidenskabelige emner. Geografisk er forskningen koncentreret om inuit-områderne i Grønland, Canada, Alaska og Sibirien med hovedvægten lagt på Grønland.

De sidste årtiers økonomiske og politiske udvikling i de arktiske områder har medført et øget behov for eskimologisk forskning i bred forstand og dermed et forsknings- og informationsmæssigt pres på medarbejderne ved instituttet, som er det eneste tværfaglige institut i Danmark med speciale i Arktis. Det er siden instituttets oprettelse lykkedes at opbygge et særdeles godt bibliotek, der indeholder meget materiale, som ikke findes andre steder i Danmark.

Institut for Eskimologi var den 17.-20. oktober vært

for »Sixth Inuit Studies Conference«, som samlede et stort antal deltagere fra mange lande, deriblandt et betydelig antal grønlandere og inuit fra Alaska og Canada. Det var første gang en »Inuit Studies Conference« blev afholdt i Europa, og for første gang var også sovjetiske forskere repræsenteret. Hovedansvarlig var Jens Dahl, men også instituttets øvrige medarbejdere og de studerende deltog i planlægningen og gennemførelsen af den vellykkede konference, som fandt sted på Københavns Universitet, Amager.

1. Fangstens betydning i Grønland

Forholdet mellem lønarbejde, indhandling og subsistens i Grønland. Udgangspunktet er en mindre bygd i det centrale Vestgrønland (Jens Dahl).

2. Selvbestemmelse, kultur og identitet

Fortsat arbejde med komparativt projekt over selvstyremodeller i det arktiske område. En voksende etnisk bevidsthed har medført fremsættelse af krav om forskellige former for selvbestemmelse. Flere eksempler tyder imidlertid på, at den omvendte proces også forekommer. Projektet sigter mod en kortlægning af forholdet mellem etnopolitiske processer og identitets-skabelsen (Jens Dahl).

3. Den komparative eskimoiske ordbog

Under Michael Fortescues ophold ved University of Alaska i foråret 1988 blev der påbegyndt en komparativ eskimoisk ordbog, der skal dække samtlige eskimoiske sprog. Det er tale om et langsigtet projekt i samarbejde med lingvister ved U.A.F.'s Alaska Native Language Center af en forventet varighed på cirka 5 år. I værket, der løbende bliver indtastet på EDB, rekonstrueres de protoeskimoiske former for alle de leksikale stammer og affikser, der findes atteret i flere end ét af de moderne sprog. Resultatet skulle kunne sidestilles med lignende komparative ordbøger for andre sprogfamilier. Blandt andre ressourcer ved Institut for Eskimologi indgår der i projektet en gennemgang af det komparative materiale, som afdøde professor Erik Holdved i sin tid samlede med henblik på en komparativ ordbog. Ekspert i eskimoiske sprog i USA, Canada, USSR, Grønland og Norge er inddraget i en konsultativ rolle i forbindelse med projektet (Michael Fortescue).

4. Grønlandsk barnesprogsundersøgelse

Der arbejdes fortsat på en beskrivelse af grønlandsk børns tilegnelse af det grønlandsk sprog (sammen med Lise Lennert Olsen, Sisimiut) (Michael Fortescue).

5. Grønlandsk-dansk ordbog

Deltagelse i redaktionsarbejdet med den grønlandsk-danske ordbog »Ordbogi«, som skal udgives i en revideret og stærkt forøget udgave (Inge Kleivan).

6. *Vurdering af Knud Rasmussens indsats*

Knud Rasmussen har indsamlet mere viden om inuits kultur i Grønland, Canada og Alaska end nogen anden, og det canadiske tidsskrift *Etudes/Inuit/Studies* forbereder nu et bind, hvor denne indsats tages op til vurdering af forskellige forskere. Under udarbejdelse er afsnittet om Knud Rasmussen og Vestgrønland, samt afsnittet, der giver en samlet vurdering af Knud Rasmussens produktion (Inge Kleivan).

7. *Agayut – eskimoiske masker*

Afsluttet er analyse og beskrivelse af Knud Rasmussens Nuvivaksamlinger og tilhørende optegnelser i den lokale kulturhistoriske sammenhæng. Påvirkninger fra den russisk ortodokse eller/og den katolske mission på det overfor liggende fastland er fremtrædende i Rasmussens optegnelser, og det skønnes at samme påvirkning(er) har gjort sig gældende i udviklingen af maskernes form i overensstemmelse med ikoner og helgenbilleder. Påvirkningen fik desuden næring fra russiske handelsmænds integrering i S.V. Alaskaeskiemoernes samfundsliv og handels- eller gaveudvekslingsceremonier (Birgitte Sonne).

8. *Tvangsforflytninger, urbefolkninger og folkeret*

Undersøgelser over folkerettens og menneskerettighedslovgivningens behandling af tvungne folkeflytninger med særligt henblik på indfødte folk og situationer i de nordlige eller arktiske egne (Jens Brøsted).

9. *Indfødte rettigheder og menneskerettigheder*

Studier og rapportering over arbejdet indenfor FN og ILO med udvikling af folkeretlige normer om indfødte folks rettigheder. Jens Brøsted har siden 1984 som observatør deltaget i FNs Arbejdsgruppe vedr. Indfødte Folk og indfødte folks forberedende virksomhed i tilknytning hertil (Jens Brøsted).

10. *Ansvar for hundesyge i Grønland*

I forbindelse med konkret udbrud af hundesygeepizotie i Nordgrønland gennemførtes litteratur- og arkivundersøgelser over forvaltningen af smitsomme hundesygdomme i Grønland, specielt med henblik på vurderingen af det grønlandske sundhedsvæsens udvikling og rolle, samt spørgsmålet om ansvarsplacering før og efter hjemmestyrets indførelse (Jens Brøsted).

11. *Grønlands urfolksretlige status*

Fortsatte undersøgelser og materialeindsamlinger vedrørende Grønlands urfolksretlige status. Projektet sigter særligt på spørgsmål vedr. den grønlandske befolknings territoriale rettigheder og selvbestemmelse. Aktuelle elementer har været spørgsmål adgang/ikke adgang til at udøve rådgighed i strid med grønlandske interesser (offentlig regulering eller ejendomsrådgighed) og forfatningsretlig beskyttelse af grønlandske

territorielle rettigheder før og efter Grundloven 1953 (Jens Brøsted).

12. *Suverænitetsbevægelsen i Alaska*

Undersøgelser over indfødte folks adgang til at udøve selvstændige regeringsbeføjelser i Alaska bl.a. på grundlag af aktuelle domme (Jens Brøsted).

13. *Ægteskabsstruktur og betydningsmønstre i Vestgrønland*

Afsluttet indsamlings og registrering af genealogiske og demografiske data. Fortsat arbejde med opbygning af genealogisk/demografisk database på mikrodatamat, samt fortsatte analyser af de indsamlede data. To af de store vestgrønlandske slægter, Berthelsen-slægten og Kleist-slægten, er publiceret i form af efterslægtstavler m.v. for Holsteinsborg Distrikt ca. 1800-1945 (Hans-Erik Rasmussen).

14. *Fattigdom blandt Brødremissionens grønlandere*

En undersøgelse af etnografiske og befolkningsmæssige forhold for den herrnhutiske Brødremissions menigheder i Vestgrønland indtil år 1900. Specielt søges bosætningsmønstre, genealogiske relationer og demografiske ændringer kortlagt for Lichtenfels Missionsdistrikt 1758-1900, for derved at give nye bidrag til diskussionerne om årsagerne til den udbredte fattigdom og forarmelse blandt Brødremissionens grønlandere. Undersøgelsen bygger hovedsageligt på upubliceret arkivmateriale (Hans-Erik Rasmussen).

15. *Fortsat indsamling, registrering m.v. af ældre grønlandske personalhistoriske og etnografiske amatørfotos og materialer i privat besiddelse* (Hans-Erik Rasmussen).

Udgivervirksomhed:

Jens Dahl er i redaktionen af *Stofskifte* – tidsskrift for antropologi, Michael Fortescue i redaktionskomiteen for *Acta Linguistica Hafniensia*, Inge Kleivan i redaktionskomiteen for *Etudes/Inuit/Studies*, og Hans-Erik Rasmussen i redaktionen af *Jordens Folk* – Etnografisk revue. Jens Dahl og Inge Kleivan har været gæsterektor af *Folk – Journal of the Danish Ethnographic Society* vol. 30 med temaet *Inuit Studies* tilegnet den tidligere professor i Eskimologi Robert Petersen, nu leder af *Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet*. Inge Kleivan er gæsterektor af et nummer af tidsskriftet *Etudes/Inuit/Studies* hvor Knud Rasmussens forskningsindsats tages op til vurdering.

Gæster og rejser:

Tre gæsteforskere har tilbragt hele efterårssemestret på instituttet: Larry Kaplan, University of Alaska, som deltager i det komparative ordbogsprojekt, Irene Sullivan, University of Colorado, og Didier Dechery, Ecole des hautes études en sciences sociales, Paris.

Som et resultat af udvekslingsaftalen mellem Københavns Universitet og University of Alaska, Fairbanks, opholdt Michael Fortescue sig i forårssemesteret 1988 på University of Alaska.

Forskningsrejser: Genève (Jens Brøsted), Diskobugten, Vestgrønland (Jens Dahl), Anaktuvuk Pass, Alaska (Michael Fortescue), Nuuk, Vestgrønland (Inge Kleivan).

Deltagelse i symposier og kongresser: Small Nations in the North, seminar i Sydgrønland (Jens Brøsted og Jens Dahl), Børnefolklore i Norden i forbindelse, seminar i Mariehamn, Åland (Inge Kleivan), Sixth Inuit Studies Conference i København (alle medarbejdere).

Gæsteforelæsninger: Roskilde Universitetscenter, Danmarks Lærerhøjskole, Selskabet for arktisk Teknologisk Museum, Danmarks Biblioteksskole (Jens Dahl), University of Alaska (Michael Fortescue).

Publikationer:

Brøsted, J.: En kortfattet rapport om FN's Arbejdsgruppe vedrørende indfødte folk (WGIP)'s 5. mødesession i Genève, d. 3.-7. august 1987. Institut Nyt, Institut for Eskimologi 28. oktober, s. 6-9, København 1987.

–: Da staten kom til Thule. Genoptryk af Politikens jubilæumskronik d. 1.8.1987 i anledning af 50-året for overdragelse af Kap York-stationen Thule til den danske stat d. 1. august 1937. Thule, De grønlandske Posthistorikere, s. 31-33, København 1988.

–: Miniks saga. Anmeldelse af: Kenn Harper: Giv mig min far igen – New York-eskimoen Miniks liv. Information 12. januar, s. 7, København 1988.

–: Menneskeretigheder på Grønlandsk. Udenrigs 4, s. 18-20, København 1988.

–, Fægteborg, M.: Thule – inuiaat piniartuusut saktutooqarfiillu. København 1988, 269 s.

–: Blodhævn og hjælpeånder. En kulturel bedrift i Østgrønlandsforskningen. Anmeldelse af: Otto

Sandgren, "Øje for øje og tand for tand", Otto Sandgrens Forlag, 1987. Information 31. december, København 1988.

–: Naalagaaffiup Thulemik ingerlatsilernera. 1&2. Kalaaleq 7+8, s. 12-3+13-4, Nuuk 1988.

Dahl, J., et al.: Our Way of Whaling – Arfanniariaaserput. Nuuk, Grønland 1988, 30 s.

–: Self-government, land claims and imagined Inuit Communities. Folk Vol. 30, s. 73-84, København 1988.

–: Inuit udviklingsstrategi. Information fra Selskabet for Arktisk Teknologi 19/1, s. 1-6, København 1988.

Fortescue, M.: The Eskimo-Aleut-Yukagir Relationship: an Alternative to the Genetic/Contact Dichotomy. Acta Linguistica Hafniensia 21,1, s. 21-50, København 1988.

–: Eskimo Orientation Systems. Meddelelser om Grønland, Man and Society 11, 30 s., København 1988.

Kleivan, I.: The creation of Greenland's new national symbol: the flag. Folk, Journal of the Danish Ethnographic Society Vol. 30, s. 33-56, København 1988.

–: Om planlægningen af "Sixth Inuit Studies Conference" København den 17.-20. oktober 1988. Tidsskriftet Grønland 2-3, s. 33-38, Charlottenlund 1988.

Rasmussen, H.: Slægten Berthelsen i Holsteinsborg Distrikt 1800-1945. Tabellarisk og generationsvis opstilling som efterslægtstavle. (Stencil). Institutpublikation 1988, 81 s.

–: On Socio-Genealogies in South West Greenland, 1750-1950. Acta Borealia Vol. 4, nr. 1-2, s. 43-52, Norge 1988.

–: Slægten Kleist i Holsteinsborg Distrikt 1801-1945. Tabellarisk og generationsvis opstilling som efterslægtstavle. (Stencil). Institutpublikation 1988, 52 s.

Inge Kleivan

Klassiske sprog

1. Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi/ Center for europæiske Middelalderstudier

Historie:

Intituttet (IGLM) oprettet i 1958, Center for europæiske Middelalderstudier (CEM) i 1982.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 6.

Docent: J. Raasted.

Lektorer: G. D. Caie, S. Ebbesen, B. McGuire.

Adjunkt: K. Friis-Jensen.

Kandidatstipendiat: L. B. Mortensen.

Eksterne lektorer: K. M. Fredborg, G. Tortzen.

Undervisningsassistenter: H. Bojesen, K. Grubb-Jensen.

TAP: Antal årsværk: 1.

Overassistent: H. Krogh Hansen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets arbejdsfelt omfatter en lang række aspekter af vor kulturs middelalderlige rødder. Principielt falder ingen side af europæisk middelalderkultur uden for instituttets arbejdsområde; men i praksis sætter medarbejdernes antal og specielle ekspertise en naturlig grænse for de forskningsområder som rent faktisk dyrkes. Afgrænsningen er dog flydende, og nye felter tages bestandigt op – ofte fremkaldt af samarbejde med andre forskere i ind- og udland.

Det internationale samarbejde udfolder sig dels gennem individuel forskerkontakt, dels inden for rammerne af formaliserede aftaler med udenlandske universiteter og middelaldercentre. Som eksempel kan nævnes en aftale med Lancaster University (fra 1987), bl.a. med et fælles undervisnings- og forskningsprogram i middelalderdrama. Dette program omfatter udveksling af lærere og studerende, fælles undervisningsforløb og undervisningsmateriale, og en fælles produktion af engelske mysteriespil.

Instituttets forskning er orienteret i 4 retninger:

1. En bredere, ofte tværfaglig beskæftigelse med middelalderens litteratur og kulturhistorie.
2. Et snævrere studium af bestemte typer af videnskabelige tekster på datidens to internationale sprog (græsk og latin).
3. Studiet af middelalderlige håndskrifter (koncentreret dels om produktionen af latinske klassikerhåndskrifter indtil år 1200, dels om Danmarks middelalderlige bogvæsen).
4. Studiet af den græsk-orthodoxe kirkes musik i middelalderen (»byzantinsk musik«); i tilknytning

hertil også eftermiddelalderlig græsk kirkemusik samt slavisk og gregoriansk musik.

Læsning og studium af håndskrevne bøger (især på latin og græsk) og udarbejdelse af tekststudgaver på basis af håndskrevne kilder har således altid stået som et centralt objekt for instituttets forskning. I efterårssemesteret 1988 har IGLM/CEM sammen med Det arnamagnæanske Institut iværksat et et-årigt forskeruddannelsesmodul i »tekststudgivelser og editionsteknik«. Modulet vil blive gentaget med regelmæssige intervaller.

1. Middelalderens litteratur og kulturhistorie

1.1 Studier over cisterciensertekster: (a) exemplumfortællinger om Bernhard af Clairvaux; (b) Birgitta af Vadstena's ophold i Alvastra klosteret 1343-46; (c) cistercienser-hagiografiens placering i 14. århundredes kultur; (d) om skærsilds-versioner; (e) om munkenes ansvar for hinandens frelse (B. McGuire).

1.2 Folkevandringsrigernes historikere 400-800, en litterær og idéhistorisk indplacering af de første nationalhistorier (Jordanes, Isidor og Paulus Diaconus). I tilknytning hertil et mindre studie i Vesteuropas forhold til »de fremmede« i samme periode (L. B. Mortensen, licentiatafhandling).

1.3 Fortsat arbejde med en tekstkritisk udgave af Saxos *Gesta Danorum* (K. Friis-Jensen).

1.4 Oprettelse af et Saxo-dokumentationscenter: Anskaffelse af edb-læsbare tekster samt et håndbibliotek, koncentreret om Saxo og det 12. århundredes historiografi. Anskaffelserne, som forventes afsluttet i 1989, skal danne grundlaget for udgiverarbejde og for videre studier i Saxo og middelalderlig historiografi. Dokumentationscentret skal også betjene forskere fra andre fag (f.eks. historikere og nordiske filologer) med interesse i danske middellatinske tekster (K. Friis-Jensen, L. B. Mortensen).

1.5 Udarbejdelse af bibliografisk essay-samling om oldengelsk litteratur: artiklerne vil udkomme under titlen »A Companion to Old English Studies«, Toronto University Press (G. D. Caie).

1.6 Fortsat arbejde på kritiske udgaver af oldengelske digte (Judgment Day II, Beda's »De die iudicii«, og dommedagsprædikenen fra håndskriftet Hatton 113) til McMaster Old English Studies and Texts, Toronto University Press (G. D. Caie).

2. Middelalderens videnskabelige litteratur

2.1 Der arbejdes fortsat på en samlet fremstilling af den europæiske filosofis historie fra ca. 500 e.K. til ca. 1600 (S. Ebbesen).

2.2 Fortsat arbejde med udgave af Boethius de Daciae Sophismata (S. Ebbesen, i samarbejde med I. Rosier fra CNRS, Paris).

2.3 Medarbejde ved udgaver af to logiske værker (Johannes Buridanus' Summulae fra ca. 1330 og »Magister Abstractionum« fra 13. årh.), henholdsvis som teamleder og konsulent (S. Ebbesen).

2.4 Forarbejder til registrering af Aristoteleskommentarer i nordiske biblioteker (S. Ebbesen, sammen med forskere fra Danmark, Sverige og Finland).

2.5 Registrering (for Société Internationale pour l'étude de la Philosophie Médiévale) af oplysninger om middelalderlige afhandlinger inden for genrerne »sophismata« og »obligationes« samt om moderne studier over disse middelalderlige logik-genrer (S. Ebbesen).

2.6 Undersøgelser af Horats-kommentering i 11. og 12. årh. (K. Friis-Jensen).

2.7 Overleveringshistoriske undersøgelser af de tabeller og vejledninger (fra 12.-14. årh.) som indgår i middelalderens gængse astronomiske regneredskab, de såkaldte »Toledotabeller« og hermed beslægtede tekster. Ledsageforskning til Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi (F. S. Pedersen).

3. Den middelalderlige bog

3.1 Studiet af den klassiske litteratur i 11. og 12. årh.: Fortsat arbejde på en kulturhistorisk undersøgelse, der på grundlag af samtlige kilder – især bevarede håndskrifter og biblioteksinventarer – søger at vise hvilke klassiske værker der blev læst i middelalderen, samt at belyse hvornår, af hvem og navnlig hvordan de blev studeret; de første 3 bind udkom 1982-87, i indeværende år arbejdes på bd. 4 og 5 (B. M. Olsen).

3.2 Tilrettelæggelse af de latinske dele af blandingshåndskriftet AM 76,8°, med henblik på udgivelse i Editiones Arnabagnæanæ (J. Raasted).

3.3 Fortsat undersøgelse og lokalisering af den teksttradition som har været benyttet af Saxo for dennes prosaforbilleder Curtius og Valerius Maximus (K. Friis-Jensen).

3.4 De middelalderlige bibliotekers rolle i tekstoverleveringen: Med henblik på et bidrag til bd. 1 af »Histoire des bibliothèques françaises« (i samarbejde med P. Petitmengin) undersøges de middelalderlige bibliotekers rolle for bevarelsen og udbredelsen især af antikke og patristiske tekster (B. M. Olsen).

3.5 Forarbejder til en udgave af de middelalderlige bibliotekskataloger fra Peterborough Abbey, til serien

»Corpus of British Medieval Library Catalogues« (K. Friis-Jensen).

3.6 Undersøgelse af florilegiernes værdi som kilde til den middelalderlige kulturhistorie, med henblik på udarbejdelse af et bind i serien »Typologie des sources du moyen âge occidental«, Louvain-la-Neuve (B. M. Olsen).

4. Middelalderlig kirkemusik

4.1 Fortsat arbejde på facsimileudgave af det byzantinske musikhåndskrift Ambrosianus græcus 44 (= A 139 sup), til Monumenta Musicae Byzantinae (J. Raasted, B. Schartau).

4.2 Udarbejdelse af kongres- og symposiebidrag vedrørende byzantinsk og gregoriansk musik (J. Raasted).

5. Andet

5.1 Udarbejdelse af en komplet analytisk-deskriptiv katalog over Det kongelige Biblioteks græske håndskrifter og håndskriftfragmenter (B. Schartau, fondsstipendiat).

5.2 Indkøb og installering af maskinel og programmel til oprettelse af en PC-arbejdsstation med faciliteter til avanceret tekstbehandling og søgning i tekstbaser; stationen, der primært skal anvendes i forbindelse med Saxo-dokumentationscentret (se 1.4) og forskeruddannelsesmodulet i »tekststudgivelse og editionsteknik«, vil formentlig være operationel tidligt i 1989 (L. B. Mortensen).

Udgivervirksomhed:

S. Ebbesen: Redaktion af Cahiers de l'Institut du moyen-âge grec et latin (CIMAGL), hvoraf numrene 56-57 udkom i 1988, samt af Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi (hvor dr. N. J. Green-Pedersens udgave af Nicolaus Drukkens kommentar til Analytica Priora er under udarbejdelse).

G. D. Caie: Redaktion af »McMaster Old English Studies and Texts«; medudgiver af »Publications of the Department of English, University of Copenhagen«; skandinavisk udgiver af New Chaucer Society's bibliografi.

B. McGuire: Redaktion af »Vox Medaevalis«, et internationalt kontaktblad for forskning og aktiviteter ved middelaldercentre, der udgives af universiteterne København og Western Michigan.

B. M. Olsen: Medredaktør af »Classica et Mediaevalia«, »Revue d'Histoire des Textes« og »Société des Anciens textes français«.

J. Raasted: Medredaktør af »Monumenta Musicae Byzantinae« (MMB) og MMBs underserie »Corpus Scriptorum de Re Musica« (CRM).

Gæster og rejser:

Instituttet har i 1988 haft følgende udenlandske gæster på længerevarende ophold:

R. Lambertini og A. Tabarroni (Bologna, Italien: statsstipendiater; oktober 1988-januar 1989).

J. Haywood (Lancaster, England; ERASMUS-stipendiat; april 1988-februar 1989).

G. D. Caie har gæsteforelæst ved University of Lancaster.

S. Ebbesen har gæsteforelæst ved University of London (King's College), Iowa University, École Pratique des Hautes Études (Paris), samt ved Roms Universitet. Han har efter invitation deltaget med foredrag ved symposier i Freiburg (BRD) og Kalamazoo (USA) samt Warburg Institute (London).

K. Friis-Jensen har i foråret 1988 haft et studieophold ved Det danske Institut i Rom, og har studeret håndskrifter i Oxford juli 1988.

B. McGuire har gæsteforelæst ved universiteter i USA.

J. Raasted har efter invitation deltaget med foredrag ved kongresser i Bydgoszcz (Polen) og Delphi (Grækenland).

Anden virksomhed:

G. D. Caie har ledet opførelsen af det engelske mysteriepiel »The Death of the Virgin« ved The York Festival i juli 1988; han er »international secretary« for The New Chaucer Society og konsulent ved Det Internationale Kriis, Københavns Universitet.

K. Friis-Jensen er blevet valgt til formand for den komité der skal forberede den 8. internationale nylatinkongres i København 1991.

J. Raasted har været officiel opponent ved disputats om byzantinsk/syrisk/arabisk kirkemusik i Jounieh (Libanon).

Instituttets medarbejdere har i årets løb arbejdet med eller færdiggjort artikler m.v. som til sin tid vil blive publiceret og fortegnede i universitetets samlede publikationsregister (FUF). Udover de allerede anførte rejser af mere end en måneds varighed og kongresdeltagelse med foredrag efter invitation, har de fleste af medarbejderne været på kortere rejser (håndskriftsstudier, kongresser, forhandlinger med medudgivere, planlægning af internationalt undervisnings-samarbejde, m.v.)

Publikationer:

Caie, G.D.: The Vernacular Poems in MS CCCC 201 as Penitential Literature. A Literary Miscellany. Presented to Eric Jacobsen, G. Caie, Holger Nørsgaard (eds), s. 72-78, København 1988.

-, Nørsgaard, H.: A Literary Miscellany. Presented to Eric Jacobsen. København 1988, 428 s.

–: "A City Built to Music": An Introduction to the Story of Arthur. The Vitality of the Arthurian Legend, Mette Pors (ed.), s. 13-23, Odense 1988.

–: The Marriage of Philology and Mercury: the Nuptial of Unequal Partners in "The Canterbury Tales". Proceeding s from the Third Nordic Conference for English Studies. Stockholm Studies in English. Acta Universitatis Stockholmiensis LXXIII, Ishrat Lindblad, Magnus Ljung, s. 21-31, Stockholm 1987.

Ebbesen, S., Mortensen, L.B.: Andrae Sunonis Filii Hexaameron pars 2. = Corpus Philosophorum Danicorum MediiAevi XI.2. København 1988, 240 s.

–: Concrete accidental terms: Late Thirteenth-Century debates about problems relating to such terms as "album". Meaning and Inference in Medieval Philosophy. Studies in memory of Jan Pinborg. Synthese Historical Library 32, Norman Kretzmann (ed.), s. 107-74, Dordrecht 1988.

–: A Grammatical Sophisma by Nicholas of Normandy »Albus Musicus Est«. Cahiers de l'Institut du Moyen-Age Grec et Latin 56, s. 103-16, København 1988.

–, Spade, P.V.: More Liars. Cahiers de l'Institut du Moyen Age Grec et Latin 57, s. 193-227, København 1988.

–: Les grecs et L'ambiguite. L'ambiguité. Cing Études historiques, Irène Rosier (ed.), s. 15-32, Lille 1988.

–: Stray Questions: Little Logical Notes in British and French Manuscripts. Cahiers de l'Institut du Moyen-Age Grec et Latin 57, s. 68-80, København 1988.

–: Buridans kommentarer til Aristoteles' Etik og Politik. Platonselskabets Symposium, København juni 1987. Antikkens Moraltænkning, Ulf Hamilton Clausen, Jørgen Mejer (eds.), s. 89-103, København 1988.

–: The Semantics of the Trinity according to Stephen Langton and Andrew Sunesen. Gilbert de Poitiers et ses contemporains. Actes du sept. symposium europeén d'histoire de la logique et de la sémantique médiévale. = History of logic 5, Jean Jolivet, Alain De Libera (eds), s. 401-35, Napoli 1987.

Friis-Jensen, K.: Humanism and politics. The Paris edition of Saxo Grammaticus's Gesta Danorum 1514. Analecta Romana Instituti Danici 17-18, s. 151-64, Rom 1988.

–: Do the Lassen and the Kall Rasmussen fragments of Saxo Grammaticus's Gesta Danorum belong to the same codex? A literary miscellany. Presented to Eric Jacobsen, Graham D. Caie, Holger Nørsgaard (udg.), s. 67-71, København 1988.

–: Saxo Grammaticus's Bjarkamál and its Latin models. Cultura classica e cultura germanica settentrionale, Pietro Janni m.fl., s. 307-15, Rom 1988.

–: Horatius lyricus et ethicus. Two twelfth-century school texts on Horace's poems. Cahiers de l'Institut du Moyen-Age Grec et Latin 57, s. 81-147, København 1988.

- McGuire, B.P.: *Rebirth and Responsibility: Cistercian Stories from the late twelfth century*. Cahiers de l'Institut du Moyen-Age Grec et Latin 57, s. 148-58, København 1988.
- : *Friendship and Community: The Monastic Experience 350-1250*. Kalamazoo Michigan, USA 1988, 571 s.
- : *Daily Life in Danish Medieval Monasteries*. Medium Aevum Quotidianum 15, s. 14-22, Krems, Østrig 1988.
- Mortensen, L.B.: *Imitation og originalitet hos en tidlig renaissancehumanist*. Renæssancen. Dansk-Europæisk-Globalt, M. Pade, M. Skafte Jensen (udg.), s. 115-31, København 1988.
- : *Goternes historie på romersk*. Museum Tusulanum 57, s. 169-82, København 1987.
- Olsen, B.M.: *Le biblioteche del XII secolo negli inventari dell'epoca*. Le biblioteche nel mondo antico e medievale, Guglielmo Cavallo, s. 137-62, Bari, Italien 1988.
- : *Ovide au moyen age (du IXe au XIIe siècle)*. Le Strade del testo, Guglielmo Cavallo (ed.), s. 65-96, Bari 1987.
- Raasted, J.: *Quis quid ubi quibus auxiliis... Notes on the Transmission of the Hagiopolites*. Scriptorium XLII, 1, s. 83-92+Pl.7, Bruxelles 1988.
- : *Byzantine Heirmoi and Gregorian Antiphons*. Some Observations on Structure and Style. Musica Antiqua VIII, 1: Acta Musicologica, s. 837-62, Bydgoszcz 1988.

J. Raasted

2. Institut for klassisk Filologi

Historie:

Institut for klassisk Filologi oprettedes som en organisatorisk enhed i april 1967. Fysisk omfattede det nogle få rum i Niels Hemmingsensgade 23, som fra 1966 havde tjent som et fagligt sekretariat. Fra oprettelsen havde IKF en »afdeling« for nygræsk filologi. Fra 1. april 1968 indgik »Studiesalen for græsk papyrologi«, der var oprettet i 1932, og som husedes i Filologisk Laboratorium, Frue Plads, som en »afdeling« for papyrologi i IKF.

1969 tildeltes IKF nogle yderligere lokaler i Skindergade 13. Disse brugtes til undervisning, til en håndbogssamling og som hjemsted for Nygræsk Samling, der oprettedes ved overtagelse af professor Carsten Høegs efterladte nygræske bogssamling.

I maj 1973 flyttede IKF til lokaler i St. Kannikestræde 11.

I december 1974 flyttede IKF til Fiolstræde 10 og samtidig overgik Filologisk Laboratoriums klassiske

bibliotek til instituttet og husedes i Fiolstræde; ved samme lejlighed flyttede Nygræsk Afdeling til Nørregade 7. Fra og med denne flytning kunne IKF foruden administration rumme fagets samlede bibliotek. Desuden kunne lærere og enkelte studerende få kontorer/læsepladser, og nogen undervisning foregå i instituttets lokaler. I august 1979 flyttede IKF med Afdeling for Papyrologi og Nygræsk Afdeling til KUA. 1984 udskiltes Nygræsk Afdeling for at indgå i Institut for Nygræsk og Balkanistik.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10.

Professor: Johnny Christensen.

Lektorer: Mogens Herman Hansen, Minna Skafte Jensen, Jørgen Mejer, Helle Salskov Roberts, Christian Marinus Taisbak.

Seniorstipendiat: Vincent Gabrielsen.

Kandidatstipendiat: Marianne Pade.

Introduktionsstipendiat: Peter Zeeberg.

Forskningsprofessor: Adam Bülow-Jacobsen.

Fondslønnede stipendiater: Marianne Alenius, Lene Andersen, Hanne Sigismund Nielsen, Karen Skovgaard-Petersen.

TAP: Antal årsværk: 1.

Assistent Lone Klevehøj.

Forskningsvirksomhed:

Instituttet danner ramme om forskning i meget forskellige emner med det fællestræk, at beherskelsen af græsk og/eller latin er forudsætning for at man kan behandle stoffet. For meget af instituttets forskning gælder det endvidere, at kyndighed i benyttelsen af håndskrevne bøger er af central betydning – arbejdet består her i at frembringe trykte udgaver af bøger, der ellers kun eksisterer i form af nogle få middelalderlige håndskrifter.

Hovedemnerne er sprogvidenskab, udgivelse og oversættelse samt kommentering af tekster, litteratur, filosofi, videnskabshistorie, historie, arkæologi og kunsthistorie. Institutet er hjemsted for Forum for Renæssancestudier (se videre under »Tværfaglige centre«).

1. Sprogvidenskab

1.1 Undersøgelse af det græske akcentsystem (J. Christensen).

1.2 Udarbejdelse af et computer program til undersøgelse og løsning af metriske problemer i latinske vers (C. M. Taisbak).

2. Udgivelse, kommentering, oversættelse m.v.

2.1 Medoversætter ved Det danske Bibelselskabs i-gangværende oversættelse af Det ny Testamente samt

konsulent med henblik på klassisk græsk (L. Andersen).

2.2 Udgivelse og oversættelse af F. C. Eilschovs (1725-50) latinske afhandlinger i forbindelse med forberedelse af samlet udgave af dennes skrifter (J. Christensen sammen med C. H. Koch, *Filos. Inst.*, og H. Galberg Jacobsen, *Dansk Sprogævn*).

2.3 Arbejde med en monografi over de 94 theoremer der er overleveret blandt den græske matematiker Euklids værker under navnet »Data«. Monografien vil indeholde en kommentar på engelsk til værket og, hvis muligt, fastslå forfatterens identitet (C. M. Taisbak).

2.4 Udgivelse, kommentering og oversættelse af de græske ostraka (potteskår), der findes ved udgravningen af Mons Claudianus (se punkt 7.1).

3. Græsk Papyrologi

Papyrussamlingen og den papyrologiske udgivervirksomhed har i år været varetaget af A. Bülow-Jacobsen. Det papyrologiske bibliotek er blevet forøget. Igangværende aktiviteter (jvf. også nedenfor pkt. 7.1):

3.1 Der udgives løbende diverse Papyri Carlsberg som findes på Carsten Niebuhr Institutet for nærorientalske Oldtidskulturer. Disse papyri er overvejende skrevet på demotisk ægyptisk, men en del er skrevet på græsk (A. Bülow-Jacobsen).

4. Litterære undersøgelser

4.1 »Heksametrisk orakelsvar, mantiske vers og dermed beslægtet digtning som del af traditionsbetinget græsk poesi«. Inden for rammerne af dette projekt er planlagt 3 bind, hvoraf det første »Studies in Oracular Verses: Concordance to Delphic Responses in Hexameter« udkom 1987. For nærværende arbejdes der på at tilvejebringe en samling af ikke-delfiske, heksametrisk orakelsvar og andre mantiske vers med henblik på udgivelse i kommenteret form – arbejdstitel »Studies in Oracular Verses II: Mantic Hexameters of non-Delphic Origin«. Det tredje bind skal behandle sprog og stil i såvel delfiske som ikke-delfiske mantiske heksametre (L. Andersen).

4.2 Fortsatte studier i Homers poetik på komparativt grundlag (M. Skafte Jensen).

5. Filosofi

5.1 Fortsatte studier af den antikke filosofis overlevering i oldtiden, specielt doxografi: i hvilket omfang man skrev og underviste i, filosofihistorie, hvordan og hvorfor, med henblik på et bidrag til den nye udgave af Überwegs *Grundriss der Geschichte der Philosophie* bind I (J. Mejer).

5.2 Fortsat arbejde med et bidrag om Diogenes Laertius' afsnit om filosofiske systemer til *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt* (J. Mejer).

6. Antikhistorie

6.1 Projekt om trierarchiets udvikling som fiskal-militær institution i Athen i tiden ca. 500-323/2 f.Kr. Projektet sigter mod en empirisk redegørelse for trierarchiets oprindelse, udvikling og funktion i Athens finans- og militærorganisation. Med udgangspunkt i socialhistoriens metoder og begrebsapparat vil denne redegørelse blive lagt til grund for en analyse af det athenske borgerskab i denne periode (V. Gabrielsen).

6.2 I forbindelse med ovennævnte projekt er færdiggjort to epigrafiske undersøgelser: den ene behandler problemet om de athenske krigsskibskommandanters (trierarchers) finansielle forpligtelser i forbindelse med beskadigelse eller tab af krigsskibe. Undersøgelsen tager sit udgangspunkt i en fortolkning af indskriften IG II² 1623; den anden undersøgelse søger på grundlag af de bevarede flåderegnskaber at fastslå antallet af trierarcher, som årligt udførte arbejde i den athenske flåde i perioden 340-323/2 f.Kr. (V. Gabrielsen).

6.3 I samarbejde med fire af instituttets studerende (Lars Bjertrup, Thomas Heine Nielsen, Lene Rubinstein og Torben Vestergård) er der udarbejdet en registrant på 4.635 numre over alle gravmæler over athenske borgere ca. 400 f.Kr.-ca. 300 e.Kr. Formålet er, med udgangspunkt i dette personbeskrivende materiale, at undersøge borgernes vandring fra land til by, bybefolkningens muligheder for at reproducere sig selv, samt forskydninger i de attiske demers (kommuners) relative størrelse ned gennem århundrederne. Undersøgelsen vil for første gang kunne belyse rekrutteringsgrundlaget for Athens råd på 500, siden 600 mand, og give et sikrere grundlag for at bedømme borgerbefolkningens størrelse og eventuelle vækst. De forskellige resultater er blevet forelagt på et seminar i Melbourne i oktober. En undersøgelse af materialets sociale repræsentativitet er afsluttet. Den vil blive publiceret i artikelform i 1990 (M. Herman Hansen).

6.4 I forbindelse med en planlagt bredere skildring af det athenske demokrati arbejdes med lovgivningsprocedurer og de særlige lovgivningskommissioner, som blev indført i 403 i forbindelse med at folkeforsamlingen blev frataget enhver ret til at give love i egentlig forstand (M. H. Hansen).

6.5 En revideret og omskrevet engelsk udgave af »Det athenske demokrati i 4. årh.« er under udarbejdelse; revisionen foretages i samarbejde med professor John Crook, Cambridge. Udgives af Blackwell, Oxford 1989 (M. H. Hansen).

6.6 Undersøgelse af demokratibegrebet i antik og moderne politisk teori er gennemført. Den vil blive publiceret i Videnskabernes Selskabs Meddelelser i 1989. Undersøgelsens konklusioner blev fremlagt i Melbourne i oktober som årets Allen Memorial Lecture (M. H. Hansen).

6.7 En nyvurdering af familiestrukturen i kejsertidens Rom med specielt henblik på børnenes position og deres sociale udviklingsmuligheder. Der anvendes primært indskriftsmateriale til undersøgelsen. Ved hjælp af kvantitativ undersøgelse af de tilgængelige gravindskrifter sat over børn og unge er det muligt dels at finde ud af hvilken betydning de enkelte relationsbetegnelser, som blev anvendt om tidens barn/voksenrelationer, har haft, dels hvilket indhold relationerne har haft. Også retskilder og samtidig litteratur inddrages i undersøgelsen (H. Sigismund Nielsen).

7. *Arkæologi og kunsthistorie*

7.1 Deltagelse i udgravningen af Mons Claudianus i Ægypten og udgivelse af de dér fundne græske ostraka. Mons Claudianus er et granitbrud nær den ægyptiske Dødehavskyst, som blev udnyttet af romerne i en relativt kort periode omkring år 100 e.Kr. Den korte udnyttelsesperiode og stedets utilgængelighed giver næsten ideelle fundomstændigheder, idet kun lidt er ødelagt, fjernet, ændret eller overbygget. Blandt andre interessante vidnesbyrd om et vanskeligt dagligliv på dette øde sted før over 1800 år siden giver udgravningen i tusindvis af potteskår, der er beskrevet med græsk skrift, såkaldte ostraka. Disse indeholder breve, regnskaber, og mandskabslister og er af stor interesse for oldtidshistorie og klassisk filologi.

Udgravningen finansieres og ledes fra Danmark, Belgien, England og Frankrig (A. Bülow-Jacobsen).

7.2 Undersøgelse af de i Danmark fundne romerske bronzestatuetter, som findes i Nationalmuseets 1. afdeling, med henblik på nærmere bestemmelse af motiv, produktionstidspunkt og -sted, funktion i det her-værende miljø i oldtiden samt de hermed forbundne historiske og kulturelle forhold (H. Salskov Roberts).

7.3 Undersøgelse af figurer og indskriftsmateriale i museer i London, New York, Cambridge, Bruxelles, Bastogne, Arles, Trier, Lyon, Paris og Rouen (H. Salskov Roberts).

8. *Retorik*

Antikkens retoriske praksis med henblik på anvendelse af ekstemporalfremførelse og eventuel udarbejdelse af manuskript før eller efter fremførelsen (J. Christensen).

9. *Nylatin*

9.1 Fortsatte studier i Niels Stensens »Specimen Ele-

mentorium Myologiae«, et værk om musklerne, skrevet i Firenze 1667. Der stiles mod en tresproget udgave (latin-dansk-engelsk), med medicinalhistoriske kommentarer og indledning ved dr.med. Troels Kardel (M. Alenius).

9.2 Fortsatte studier i »Danmarks lærde kvinder 1600-1800«, bl.a. udarbejdelse af bidrag til »Projekt Nordisk Kvindelitteraturhistorie« (M. Alenius).

9.3 Udgivelse med oversættelse, noter og indledning af Hans Jørgensen Sadolin »Epithalamion... Johannis Francisci«, Wittenberg 1566 (M. Skafte Jensen).

9.4 Fortsatte studier i 1500-tallets danske latinpoesi, litteratursociologisk og begrebshistorisk (M. Skafte Jensen).

9.5 Fortsatte studier i italienske renaissancehumanisters oversættelser af Plutarchs »Parallele Levneds-skildringer«, specielt Guarino Veroneses oversættelser, idet det er lykkedes at finde hidtil ukendt materiale, bl.a. kommentarer til hans egne oversættelser, en bearbejdning af en andens arbejde samt en dedikationsskrivelse (M. Pade).

9.6 Udgave og oversættelse af Erasmus Lætus' latinske skrift om Chr. IV's fødsel og døb (1577). Dette skrift, der kun er overleveret i forfatterens egen kladde, giver i fire bøger, ud over en beskrivelse af Chr. IV's fødsel og døb, også et panegyrisk portræt af Frederik II og en skildring af Danmarks generelle forhold i perioden. Det har længe været anset for et vigtigt kilde-skrift, men har kun været udgivet i uddrag og har aldrig tidligere været oversat. En tekstudgave med paralleloversættelse, indledning og navneindeks er under forberedelse (K. Skovgaard-Petersen, P. Zeeberg).

9.7 Den nylatinske eposskrivning i Danmark. Projektet består i kortlægning af materialet og analyse af digtene med henblik på deres brug af klassiske forbilleder og deres indhold af politisk propaganda. Arbejdet har i år været koncentreret om Ole Borch »Amagria vindicata« og Henrik Harder »Hafnia Liberata« (K. Skovgaard-Petersen).

9.8 Forberedelse af en kommenteret udgave på engelsk af Thomas Finckes »Geometria Rotundi« (dediceret til Frederik II i 1583), især kendt for begrebsmæssige nydannelser inden for trigonometrien (C. M. Taisbak).

9.9 Tycho Brahes latindigtning, dens sociale temaer og sociale funktion. Tycho Brahe og hans akademi Uraniborg havde stor betydning for det kulturelle liv i datidens Danmark. Det undersøges, hvilken funktion

de mange latinske digte, der er bevaret fra Tychos hånd, har haft i denne forbindelse: Hvordan indgår de i det sociale liv omkring Tycho og i Uraniborgs officielle virke – og hvordan afspejles dette i digtenes indhold. Dette sammenlignes med andre samtidige latindigtere både i Danmark og Tyskland (P. Zeeberg).

9.10 Projekt Nordisk Nylatin

På IKF er placeret den danske del af Forum for Renæssancestudiers fællesnordiske forskningsprojekt »Nordisk litteratur på latin og dens forhold til Europa«, der er finansieret af Nordisk Samarbejdsnævn for humanistisk Forskning (NOS-H) og de humanistiske forskningsråd i de fem nordiske lande. Hertil er knyttet en af IKF's faste lærere, M. Skaft Jensen, to forskningsstipendiater, M. Alenius og K. Skovgaard-Petersen samt en introduktionsstipendiat, P. Zeeberg. Projektet har til formål at udforske latinske tekster skrevet i Norden, eller af nordboer ude i Europa, efter reformationen. Der arbejdes på en koordineret edb-registrering af sådanne tekster; denne registrant har hovedsæde i København. I det forløbne år er der foretaget registrering af danske latin-tekster fra 1500-tallet. Desuden arbejdes der med udgivelse af danske nylatin-tekster og studier i disse. I forbindelse med projektet, og med tilskud fra Nordisk Ministerråd, har der 22.-24. april været afholdt et fællesnordisk symposium om nylatin på Hanasaari ved Helsinki.

10. Filologiens historie

Udkast til bidrag til »Encyclopedia of Classical Scholars« om den danske klassiske filolog J. N. Madvig og den svenske religionshistoriker Martin P. Nilsson (J. Mejer).

Udgivervirksomhed m.m.:

M. Alenius er medredaktør af akterne fra et nordisk seminar om »Latin og Nationalsprog i Norden ca. 1500-1800« (s. m. K. Friis Jensen, IGLM, og Birger Bergh, Lund), medlem af bestyrelsen for Museum Tusulanum, hvor hun også i perioder har fungeret som forlagschef, samt medlem af initiativgruppen for Forum for Renæssancestudier.

L. Andersen er redaktør af »Homerstudier«, 4. bind i et firebindsværk om Homer og hans danske oversætter Chr. Wilster, planlagt og udført af en arbejdsgruppe med tilknytning til IKF, hvis øvrige medlemmer er J. Christensen, M. Skaft Jensen, H. Salskov Roberts og lektor, dr.phil. K. Møller Nielsen.

A. Bülow-Jacobsen er Field Director for the International Photographic Archive of Papyri og medlem af The International Committee for the Excavation of Mons Claudianus.

J. Christensen er formand for Videnskabernes Selskabs Kommission for Corpus Lexicographorum Græcorum, medlem af samme selskabs Kommission

for Thesaurus Linguae Latinae og medlem af SHF's Styringsgruppe for rådsinitiativet om Dansk Nylatin.

M. Herman Hansen er referee for tidsskrifterne *American Journal of Ancient History*, *Classical Philology*, *Greek, Roman and Byzantine Studies* og *Classical World*.

M. Skaft Jensen er medlem af redaktionskomitéen for tidsskriftet *Oral Tradition*, af initiativgruppen for Forum for Renæssancestudier, af redaktionen af serien *Renæssancestudier* og af styrelsen for Center for sammenlignende Kulturforskning, efor for Den arnamagnæanske Kommission samt leder af NOS-H projektet »Nordisk litteratur på latin og dens forhold til Europa« og af det tilsvarende danske SHF-initiativ.

J. Mejer er formand for Folkeuniversitetet i København samt studieleder for Antikken og medlem af programrådet ved samme, medlem af Platonselskabets præsidium og generalsekretær ved samme samt redaktør af rapporten fra Platonselskabets symposium i København 1987.

M. Pade er medlem af redaktionen af serien *Renæssancestudier*.

P. Zeeberg er medlem af redaktionen for *Museum Tusulanum* og af initiativgruppen for Forum for Renæssancestudier.

Gæster og rejser:

Fra februar til juni havde instituttet besøg af papyrologen Prof.dr. Alia Hanafi el Hassanein fra Ain Shams University, Cairo.

M. Alenius, M. Skaft Jensen, M. Pade, K. Skovgaard-Petersen og P. Zeeberg har deltaget i og holdt foredrag ved The International Association of Neolatin Studies' Congress i Toronto. M. Skaft Jensen holdt et af kongressens fem plenumforedrag.

M. Alenius, J. Christensen, M. Skaft Jensen, K. Skovgaard-Petersen og P. Zeeberg har deltaget i og holdt foredrag ved Projekt Nordisk Nylatins Seminar i Helsinki.

M. Alenius har holdt gæsteforelæsning ved Odense i 1000 år, Karen Brahe Selskabet.

A. Bülow-Jacobsen har i Ægypten deltaget i udgravningen af Mons Claudianus.

V. Gabrielsen har deltaget i et »survey« på Kypren i forbindelse med et tværfagligt projekt om det romeske Kypren.

M. Herman Hansen har været gæstprofessor ved Melbourne University, hvor han bl.a. holdt årets Allen Memorial Lecture ved Ormond College, og har desuden gæsteforelåst ved University of Western Australia, Sidney University og MacQuarie University.

M. Skaft Jensen har været stipendiat ved Herzog August-biblioteket i Wolfenbüttel.

J. Mejer har gæsteforelåst ved University of Colorado, Boulder, og University of Maryland, College

Park, samt holdt foredrag i Religionshistorisk Forening i København.

H. Sigismund Nielsen har været på studierejse til Rom og holdt foredrag ved 5. nordiske oldtidshistoriske seminar.

H. Salskov Roberts har været på studierejse til England, Belgien, Tyskland og Frankrig, og holdt foredrag ved 10. Internationale Kongres over antikke bronzer i Freiburg.

K. Skovgaard-Petersen og P. Zeeberg har holdt foredrag i Forum for Renæssancestudier.

C. M. Taisbak har holdt seminar ved Institut for de eksakte videnskabers historie, Århus Universitet.

P. Zeeberg har holdt foredrag ved renæssancemuseet i Engelsholm.

Publikationer:

Álenius, M.: En gang på KB – Altid på KB. Biblioteker på vor vej – af 24 brugere af danske forskningsbiblioteker, N. H. Gylstorff, Torben Nielsen, Mette Stockmarr (udg.), s. 11-20, København 1988.

–: Om at forske på det Kongelige Bibliotek – en brugers betragtninger. Det Kongelige Bibliotek som Forskningsinstitution, Det Kongelige Bibliotek (udg.), s. 10-11, København 1988.

–: Love at first (W)ink. A fragment of Otto Sperling's Neolatin Correspondence. A Literary Miscellany Presented to Eric Jacobsen, Graham Caie, Holger Nørgaard (eds), s. 164-84, København 1988.

–: Anna Maria van Schurmans veje og vildspor i universitetetsliv. Museum Tusulanum 57, s. 9-23, København 1987.

Andersen, L.: Greek Epic and Greek Mythology and their Links with the Near East. Danish Studies in Classical Archaeology. Acta Hyperborea I. Cultural Relations in the Ancient World, Tobias Fischer-Hansen (ed.), s. 33-43, København 1988.

Bülów-Jacobsen, A., el-Sawy, S.: The Cairo-Preisigke Papyri, Plates. Bruxelles 1988, 104 s.

–: Mons Claudianus. Roman Granite-Quarry and Station on the Road to the Red Sea. Acta Hyperborea. Danish Studies in Classical Archaeology I. East and West. Cultural Relations in the Ancient World, Tobias Fischer-Hansen (ed.), s. 159-65, København 1988.

Gabrielsen, V.: A Naval Debt and the Appointment of a Syntrierarch in IG II² 1623. Classica et Mediaevalia 39, s. 24, København 1988.

Hansen, M.H.: Was the Athenian Demokratia a Democracy? Ormond Papers 5, s. 56-67, Melbourne 1988.

–: Demography and Democracy Once Again. Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik 75, s. 189-93, Bonn 1988.

–: The Organization of the Athenian Assembly. A

Reply. Greek Roman and Byzantine Studies 29, s. 51-58, Durham, North Carolina, USA 1988.

–: Three Studies in Athenian Demography. København 1988, 28 s.

–: The Average Age of the Athenian Bouleutai and the Proportion of Bouleutai who Served Twice. Liverpool Classical Monthly 13, s. 67-69, Liverpool 1988.

–: The Athenian Board of Generals. Studies in Ancient History and Numismatics Presented to Rudi Thomsen, A. Damsgaard-Madsen, E. Christiansen, E. Hallager (eds), s. 69-70, Aarhus 1988.

Jensen, M.S.: Humanist Friendship In 16th Century Denmark. A Literary Miscellany Presented to Eric Jacobsen. Ed. by Graham D. Caie, Holger Nørgaard, s. 185-201, København 1988.

–: En heltehistorie. Marin Barletis Skanderbeg. Fortælling og erfaring. Tilegnet Johan Fjord Jensen. Udg. af Ole Birklund Andersen, Flemming Harris, Jens Hougaard, Morten Kyndrup, s. 135-58, Århus 1988.

–: Jaan Puhvel, Comparative Mythology. Baltimore, London: The Johns Hopkins University Press 1987. Fabula 29, s. 221-22, Berlin, New York 1988.

–: Latinsk renæssancepoesi i Danmark. Renæssancen, Dansk – Europæisk – Globalt (=Renæssancestudier 2), Marianne Pade, Minna Skafte Jensen (eds), s. 132-45, København 1988.

Mejer, J.: Demokris etik. Platonelskabet Symposium, Kbh. juni 1987: Antikkens Moraltænkning, V. Hammelton Clausen, J. Mejer (udg.), s. 23-37, København 1988.

–: Tidstavle, litterære begreber, litteraturhenvisninger. Verdens litteratur historie. Bd. 5, Hans Hertel, s. 390-425, København 1988.

Nielsen, H.S.: Has primum audiet puer. Om ammerhvervet og dets udøvere i kejser-tidens Rom. Museum Tusulanum 57, s. 183-203, København 1987.

–: Alumnus: A term of relation denoting quasi-adoption. Classica et Mediaevalia Vol. XXXVIII, s. 141-88, København 1987.

Pade, M.: Classical influences on Danish biographical writings in the 16th century. Quaderni Linguistici e Filologici III, s. 371-83, Spanien 1988.

–: Alfonso I's triumf i Napoli. Brugen af antikken i det repræsentative sprog. Museum Tusulanum 57, s. 203-21, København 1987.

–: Danske ligtaler i det 16. årh. Litteratur og Lærdom. Renæssancestudier 1, s. 95-106, København 1987.

Roberts, H.S.: Homerstudier. Aspekter af den materielle kultur. Ad Fontes. Græsk-romersk bibliotek. Bd. 2: Homer. Del 4: Homerstudier, Lene Andersen, Øivind Andersen, Johnny Christensen, Minna Skafte Jensen, Kai Møller Nielsen, Helle Salskov Roberts, s. 103-31, København 1988.

- : Some Observations on Etruscan Bowls with Supports in the Shape of Caryatids or Adorned by Reliefs. *Acta Hyperborea. Danish Studies in Classical Archaeology. 1. East and West. Cultural Relations in the Ancient World*, Tobias Fisher-Hansen (udg.), s. 69-80, København 1988.
- : On the Interpretation of Mirror Supports from Southern Italy and Greece. *Griechische und römische Statuetten und Grossbronzen. Akten der 9. Internationalen Tagung über antike Bronzen Wien 21-25 April 1986*, K. Gschwantler, A. Bernhard-Walcher (eds.), s. 249-57, Wien 1988.
- Skovgaard-Petersen, K.: Et dansk hyldestdigt til Nürnberg. *Renæssancen. Dansk - Europæisk - Globalt. (= Renæssancestudier 2)*, Marianne Pade, Minna Skafte Jensen (eds.), s. 146-60, København 1988.
- : Erasmus Lætus' *Margaretica*. *Klassisk epos og*

- dansk propaganda. Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning, Serie 312*, s. 103, København 1988.
- : *Margaretica*. Et bidrag til den dansk-svenske penegefje i det 16. århundrede. *Historisk Tidsskrift 2*, s. 209-37, København 1987.
- , Zeeberg, P.: Erasmus Lætus' *Dåbsskrift (1577)* - præsentation af et dansk renæssancefestskrift. *Museum Tusulanum 57*, s. 222-39, København 1987.
- Taishak, C.M.: Lidt drømmeri om de ældste romerske kalendere I-II. *Klassikerforeningens Meddelelser 117-118*, s. 9+11, Fredensborg 1988.
- Zeeberg, P.: *Amor på Hven - Tycho Brahes digt til Erik Lange. Renæssancen. Dansk - Europæisk - Globalt. (= Renæssancestudier 2)*, Marianne Pade, Minna Skafte Jensen (ed.), s. 161-81, København 1988.

Jørgen Mejer

1. Fag og fagområdet

Professorer: Karsten Friis-Johansen, Svend Erik Skjæle

Lektorer: Erik Elton, Jan Riss Fløe, Peter Kemp, C. H. Koch, Hannevig Steen-Nielsen, Kosti Seltin

Akademik: Finn Collin

Forskningsassistenter: Peter Sønder

Konferencereferenter: Carsten M. Hansen

Videnskabelige medarbejdere: Lars Christensen

Undervisningsassistenter: Per Clausen, Bronik Marjanovic, Gunnar Nielsen, Per Svendsen

2A. Arealarbejde 1989/90

Ingeniørarbejde: Anders Buch, Jørgen Mikkelsen

Renæssancestudier

Især inden for klassikervidenskabelt område er bredt ind i et større felt inden for filosofi- og idéhistorie som inden for filosofiens systematiske discipliner. Lovens sammenhæng med gamlet tradition og med de undervisningsopgaver over for enderode fra andre fag, der påviser sammenhæng, lægges vægt på problemer, der har tilknytning til fagvidenskabelige problemstillinger, såvel inden for naturvidenskab som inden for samfundsvidenskab og humaniora.

Den følgende redegørelse for de videnskabelige medarbejders øvrige forskningsindsats er opdelt efter emner på en måde, der svarer til den inddeling i tre hovedområder: Filosofi- og idéhistorie, teoretisk filosofi og praktisk filosofi, der anvendes ved filosofiundervisningsopgaver.

1. Dansk filosofi og idéhistorie

1.1 Undersøgelse af den danske hegelianisme (samt med henblik på A. E. Adler (C. H. Koch)).

1.2 Studier i Anton Thomsens afslidte papirer og breve (C. H. Koch).

1.3 Studier i den danske filosofi og idéhistorie som dansk propaganda. Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning, Serie 312, s. 103, København 1988.

2. Latin og græsk

2.1 *En dansk Renæssanceforfatter og den antikke filosofi. Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning, Serie 312, s. 103, København 1988.*

2.2 *Erasmus Lætus' Dåbsskrift (1577) - præsentation af et dansk renæssancefestskrift. Museum Tusulanum 57, s. 222-39, København 1987.*

2.3 *Lidte drømmeri om de ældste romerske kalendere I-II. Klassikerforeningens Meddelelser 117-118, s. 9+11, Fredensborg 1988.*

2.4 *Amor på Hven - Tycho Brahes digt til Erik Lange. Renæssancen. Dansk - Europæisk - Globalt. (= Renæssancestudier 2), Marianne Pade, Minna Skafte Jensen (ed.), s. 161-81, København 1988.*

3. Nyere italiensk filosofi

3.1 Studier over H. G. Bionacci's filosofske kritik af de sanses værdighed med henblik på den italienske Renæssance.

4. Teoretisk filosofi

4.1 Udarbejdelse af en forarbejde i forbindelse med et lægges vægt på at markere de latente filosofske og videnskabelige og samfundsteoretiske karakteristiske af det, der adskiller den i G. G. G.

4.2 Studier i M. Bunge's helhedsfilosofi, som lægges vægt på arbejde om hans opfattelse af godel'ske problemer (E. Elton).

4.3 Undersøgelse af naturalistiske opfattelser af information og intentionalt i sammenhæng med redegørelse af repræsentationsproblemet i klassisk AI og konnektionisme (J. Riss Fløe).

4.4 Fortsatte studier af ledningsproblemer i moderne tysk og fransk filosofi (P. Kemp).

4.5 Fortsat arbejde med A. Sidsvads argumentationsteori, i indledende del mere koncentreret om Sidsvads forhold til logisk positivism og hanelitisk af den traditionelle logiske behandling af nogle logiske grundbegreber (E. S. Nielsen).

4.6 Fortsat arbejde med stipendiatprojektet: Semantisk undersøgelse af den amerikanske realistiske udfordring (C. M. Hansen).

Filosofi, psykologi og pædagogik

1. Filosofisk Institut

Historie:

Filosofisk Institut oprettedes som Filosofisk Laboratorium i 1959 i øverste etage af Metroannexet. Disse lokaler havde faktisk været anvendt af faget i nogle år. Instituttet er ikke opstået ved deling eller sammenlægning med andre institutter. Navneskiftet skete i 1968. Instituttet flyttede i sommeren 1969 til lokaler i Trinitatisannekset, Købmagergade 50. I december 1987 flyttede instituttet til Københavns Universitet Amager, Njalsgade 80.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9 %.

Professorer: Karsten Friis Johansen, Svend Erik Stybe.

Lektorer: Erik Elten, Jan Riis Flor, Peter Kemp, C. H. Koch, Flemming Steen Nielsen, Kjell Sellin.

Adjunkt: Finn Collin.

Forskningsstipendiat: Peter Sandøe.

Kandidatstipendiat: Carsten M. Hansen.

Videnskabelig medarbejder: Lars Christiansen.

Undervisningsassistenter: Per Clausen, Bronik Matwijkiw, Gunnar Nielsen, Peter Sandøe.

TAP: Antal årsværk: 1 13/39.

Inge Bernhoff, Anders Buch, Jørgen Mikkelsen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsvirksomhed omfatter et bredt felt af emner såvel inden for filosofi- og idéhistorie som inden for filosofiens systematiske discipliner. I overensstemmelse med gammel tradition og med de undervisningsopgaver over for studerende fra andre fag, der påhviler instituttet, lægges vægt på problemer, der har tilknytning til fagvidenskabelige problemstillinger, såvel inden for naturvidenskab som inden for samfundsvidenskab og humaniora.

Den følgende redegørelse for de videnskabelige medarbejderes øvrige forskningsvirksomhed er opdelt efter emner på en måde, der svarer til den inddeling i tre hovedområder: Filosofi- og idéhistorie, teoretisk filosofi og praktisk filosofi, der anvendes ved filosofistudiets opbygning.

1. Dansk filosofi- og idéhistorie

1.1 Undersøgelse af den danske hegelianisme især med henblik på A. P. Adler (C. H. Koch).

1.2 Studier i Anton Thomsens efterladte papirer og breve (C. H. Koch).

1.3 Fortsat forberedelse af en udgivelse af Fr. C. Eilshovs samlede værker. Arbejdet foregår sammen med professor Johnny Christensen (Institut for klassisk Filologi) og cand.mag. H. Galberg Jacobsen (Dansk Sprognævn) (C. H. Koch).

1.4 Supplering af tidligere undersøgelser af den danske filosofis historie i det 17. århundrede med henblik på en endelig revision af bidrag til nyudgivelsen af Überweg: Geschichte der Philosophie (C. H. Koch).

1.5 Fortsat udarbejdelse af 3. del af en dansk idéhistorie: en fremstilling af de filosofiske, videnskabelige, religiøse, moralske og politiske ideer i Danmark fra ca. 1920 til 1980 (Sv. E. Stybe).

2. Antik filosofi

2.1 En større fremstilling af den antikke filosofis historie er færdigskrevet. I tilknytning hertil er der i indeværende år især gjort studier i Augustin og tidlig kristen tænkning (K. Friis Johansen).

2.2 Undersøgelser af hellenistisk filosofi som medlem af en arbejdsgruppe nedsat af SHF (K. Friis Johansen).

3. Nyere tids filosofi

Studier over H.-G. Gadamer's historisme-kritik ud fra hans »Wahrheit und Methode« (Lars Christiansen).

4. Teoretisk filosofi

4.1 Udarbejdelse af en lærebog i videnskabsteori, der lægger vægt på at markere de fælles træk ved natur- og adfærdsvidenskaber og samtidig give en præcis karakteristik af det, der adskiller dem (F. Collin).

4.2 Studier i M. Bunges helhedsfilosofi; der planlægges et arbejde om hans opfattelse af sjæl-legeme problemet (E. Elten).

4.3 Undersøgelse af naturalistiske opfattelser af information og intentionalitet i sammenhæng med en analyse af repræsentationsbegrebet i klassisk AI og konnektionisme (J. Riis Flor).

4.4 Fortsatte studier af tidsproblemet i moderne tysk og fransk filosofi (P. Kemp).

4.5 Fortsat arbejdet med A. Sidgwick's argumentationsteori, i indeværende år især koncentreret om Sidgwick's forhold til logisk positivisme og hans kritik af den traditionelle logiske behandling af nogle logiske grundbegreber (F. S. Nielsen).

4.6 Fortsat arbejdet med stipendieprojektet: Semantisk realisme og den anti-realistske udfordring (C. M. Hansen).

5. Praktisk filosofi

5.1 Udarbejdet manuskript om det etiske indhold i Mattæusevangeliet (E. Elten).

5.2 Fortsat arbejdet om livssynsfrihed/liched i de nordiske lande (E. Elten).

5.3 Fortsat arbejdet med projektet: Forholdet mellem etik og teknologi (P. Kemp).

Redaktionsvirksomhed:

C. H. Koch, J. Riis Flor og K. Friis Johansen er redaktører af Filosofiske Studier.

F. Collin er medlem af redaktionen af Danish Yearbook of Philosophy.

P. Kemp er medredaktør af et særnummer af Philosophy and Social Criticism om P. Ricoeur.

Gæster og rejser:

P. Kemp har i perioden 1.1-1.8 været gæsteforsker ved Göteborgs Universitet. Han har holdt foredrag på kursus om Réseaux et partenariat, Interuniversity Center, Dubrovnik, 16-30/4, på et dissidentseminar i Prag, 8-10/5, på en kongres om Science et métaphysique i Acad. Intern. de Phil. des Sciences, Cesena 18-22/5, på 1. Nordiske Kongress om Omsorg ved Livets Slut, Bergen 6-9/6, på Ricoeur-seminar i Ceresy-la-Salle, 1-10/8, på Kierkegaard-symposium i Paris 29/9-1/10, på religionsfilosofisk kongres i Perugia 5-7/10, på møde om Ethique et pouvoir sur la vie, arr. af Europarådet, Strasbourg 3-4/11 og oplæg på workshop om Which Ethics for Bioethics?, Università di Genova 2-3/12.

C. H. Koch har forelæst om Jens Kraft som filosof ved det 7. symposium for nordisk idé- og videnskabshistorie 22-24/4.

Sv. E. Stybe har holdt foredraget Kierkegaard im Spanningsfeld vom modernen Kollektivismus und Individualismus ved Kieler Universitætsstage og foredraget Anarkisme, Kierkegaard og Max Stirner i Søren Kierkegaard-Selskabet.

Publikationer:

Collin, F.: Organisationskultur som forandringsredskab. Produktionsfilosofi, Ulli Zeitler (red.), s. 131-54, København 1988.

–: At måle organisationskultur. København 1988, 105 s.

Johansen, K.F.: Platons filosofi. Udvikling og enhed. (2. udgave). København 1988, 169 s.

Kemp, P.: Etik og narrativitet. På spåning efter den implicita etiken i Ricoeurs verk om "Tid och berättelse". Text och verklighet – Paul Ricoeur (Res Publica, nr. 9), Bengt Kristensson, Peter Kemp (red.), s. 85-120, Lund 1988.

–, Kristensson, B.: Indledning. Från text till Handling, Paul Ricoeur, s. 11-27, Lund 1988.

–: Lykke og lidelse i livets sidste tid. (Foredrag på 1.

Nordiske kongress. Omsorg ved Livets Slutt, Bergen 6.-9. juni 1988). Omsorg for alvorlig syke og døende, Informasjonsbull. fra Den Norske Krefthforen. 5(2), s. 13-16, Norge 1988.

–: Filosofiske refleksjoner over forholdet til døden. (Foredrag på 1. Nordiske kongress. Omsorg ved Livets Slutt, Bergen 6.-9. juni 1988). Omsorg for alvorlig syke og døende, Informasjonsbull. fra Den Norske Krefthforen. 5(2), s. 18-21, Norge 1988.

–: Historia och berättelse. Diskussion av nyare historieteori. Res Publica 11, s. 1-33, Lund 1988.

–: Pour une Technologie au service d'une société plus humaine: Une nouvelle formation interdisciplinaire à l'Université de Copenhague. Recherche, Formation, Développement – leur interrelations. Actes du Premier Forum PRELUDE, Dakar 1987, Georges Thill (eds), s. 165-78, Belgien 1988.

–: Discussione. Fede Filosofica della Religione, Albino Babolin (ed.), s. 60-1, 101-3, Perugia 1988.

–, Thill, G.: Liminaire. Le triomphe des Biotechnologies. La domestication de l'animal humain/ The Triumph of Biotechnologies. The Domestication of the Human Animal, Peter Kemp, Georges Thill (eds), s. 5-10, Belgien 1988.

–: Ethique, normativité et normalisation. Le triomphe des Biotechnologies. La domestication de l'animal humain/ The Triumph of Biotechnologies. The Domestication of the Human Animal, Peter Kemp, Georges Thill (eds), s. 19-24, Belgien 1988.

–: Les comités d'éthique et le politique (Danemark). Le triomphe des Biotechnologies. La domestication de l'animal humain/ The Triumph of Biotechnologies. The Domestication of the Human Animal, Peter Kemp, Georges Thill (eds), s. 151-61, Belgien 1988.

–: Remarque sur l'être humain et le vivant. A la suite du débat sur la communication de Kjeld Møllgaard. Le triomphe des Biotechnologies. La domestication de l'animal humain/ The Triumph of Biotechnologies. The Domestication of the Human Animal, Peter Kemp, Georges Thill (eds), s. 185-86, Belgien 1988.

–: Etyka w społeczenstwie skomputeryzowanym. Problem izolacji komunikacji wspolczesnej. Etyka. Instytut Filozofii i Socjologii Polskie j Akademii Nauk 24, s. 205-28, Warszawa 1988.

–: La postulat religieux de l'injustifiabilité de la torture. Archivio di Filosofia LVI(1-3), s. 327-42, Cerdam, Rom, Italien 1988.

–: "Metafysik og etik" i Metafysik og excorsisme. Indlæg ved forsvaret af Lars-Henrik Schmidts doktorafhandling Den sociale excorsisme. Slagmarks Skyttegravsserie 1988, s. 11-22, Århus 1988.

–: Viden, technè og etik. Moral og etik, Benny Grey Schuster (red.), s. 205-12, Århus 1988.

–: Nærhedsetikkens begrænsning. Moral og etik, Benny Grey Schuster (red.), s. 213-28, Århus 1988.

- , Møllgård, K.: *Umanità nell'embrione. La dignità umana relativamente alla ricerca su embrioni e feti umani e al loro impiego. KOS, Rivista di scienza e etica, Nouva serie IV(38), s. 8-9, Milano 1988.*
- , Kristensson, B.: *Udgivelse af Paul Ricoeur: Från text till Handling. Lund 1988, 244 s.*
- : *Paul Ricoeurs filosofi om tid og fortælling (Kompendium). København, Göteborg 1988, 96 s.*
- , Thill, G.: *Redaktion af: Le triomphe des Biotechnologies. La domestication de l'animal humain/ The Triumph of Biotechnologies. The Domestication of the Human Animal. Belgien 1988, 266 s.*
- : *Indledning. Etik och Öändlighet, Emmanuel Lévinas, s. 11-22, Lund 1988.*
- : *Skampletten. Refleksioner over det ondes symbolik i en forurennet tid. Kritik 82, s. 47-65, København 1987.*
- : *Tekst og handling. Udviklingen i Paul Ricoeurs filosofi. Slagmark 10, s. 114-23, Århus 1987.*
- : *Etik og narrativitet. På sporet af den implicite etik i Paul Ricoeurs værk om "Tid og fortælling". Slagmark 10, s. 143-71, Århus 1987.*
- Koch, C.H.: *Filosofien i mellemkrigsårenes København. Slagmark 11, s. 87-95, Århus 1988.*
- Nielsen, F.S.: *Alfred Sidgwick on Vagueness and "Meaning-Dilemmas". Ruch Filozoficzny 44(3-4), s. 257-66, Torun, Polen 1987.*

J. R. Flor

KU 1988

2. Institut for klinisk Psykologi

Historie:

Institut for klinisk Psykologi blev oprettet i 1968 med tre afdelinger: en børneklínik, en voksenklínik og en forskningsafdeling. Børneklíniken var allerede blevet etableret i september 1950 som Universitetets Børnepsykologiske Klínik (UBK) og havde hidtil henhørt under Psykologisk Laboratorium. De to øvrige afdelinger var nyoprettede.

Disse afdelinger var spredt på forskellige adresser indtil udflytningen til Amager i 1974. Institut for klinisk Psykologi er nu samlet i Københavns Universitet Amager, Njalsgade 90.

Ved instituttets oprettelse fungerede de tre afdelinger som selvstændige enheder, men med styrelseslovens ikrafttræden i 1971 blev strukturen tilpasset de nye ledelsesregler, således at alle ledelsesfunktioner blev integreret på institutplan.

Institut for klinisk Psykologi har sit særpræg ved, at det ud over undervisning og forskning har et tredje hovedfunktionsområde, den psykologiske klínik, som udøves i arbejdsgrupper svarende til de tidligere børne- og voksenklínikker og en nyoprettet projektklínik

med speciale i behandling af psykosomatiske reaktioner.

Klínikarbejdet er underlag for både studenterundervisning og postgraduat uddannelse i psykoterapi af klíniske psykologer, ligesom klínikken også danner grundlag for psykoterapeutisk udviklingsarbejde og forskningsprojekter.

Undervisningen i faget psykologi varetages i fællesskab af Psykologisk Laboratorium og Institut for klínisk Psykologi under samme studienavn.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 27.

Professor: L. Østergaard.

Lektorer: O. Almstrup, K. Boman, A. Darum, J. Gammelgaard, U. Haslund, B. Hutchings, E. Friis Jørgensen, A. Larsen, I. Leth, L. Lindgård, G. M. Mirdal, V. Maar, H. Schulsinger, B. Strandbygaard, L. Tata Arcel, J. Smidt Thomsen, J. Vestergaard-Boind.

Adjunkter: S. Lunn, E. Ørum.

Seniorstipendiat: T. W. Teasdale.

Introduktionsstipendiat: P. Kirk Jørgensen.

Kandidater: J. Bech-Jessen, R. Elgaard, E. Groth, M. Malm, D. M. Søndergaard, H. Winsløw.

Medarbejder tilknyttet via fondsmidler: Hanne Munck.

TAP: Antal årsværk: 11,6.

V. Andersen, J. Andreassen, H. Daun, H. Dittmann, R. Ellegaard, M. Gige, R. Gregersen, P. Matejka, B. Matz, C. Nathan, I. Poulsen, H. Qvortrup, H. Riiber, L. Seedorff, B. Strange.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsaktiviteter falder under syv brede områder, i forhold til hvilke de fleste af fagets forskningsopgaver og -projekter vil kunne placeres. Det er dog vigtigt at fremhæve, at disse syv områder i den konkrete forskning ofte integreres og supplerer hinanden:

1. Studier af psykiske lidelser/probemer;
2. Sundhedspsykologi: psykosomatiske og somatopsykiske problemstillinger;
3. Studier af behandlingsmæssige forløb;
4. Forebyggelse af psykiske lidelser hos børn og voksne;
5. Teoretiske og metodiske overvejelser vedrørende klínikvirksomhed;
6. Eksperimentel psykopatologi;
7. Komparative studier i udviklingslandene.

1. Psykiske lidelser/problemer

Denne del af instituttets forskningsaktiviteter afspejler de psykiske problemer og sygdomme, som i en given tidsperiode er mest udbredte blandt klienterne. Meget tyder på, at visse sygdomme, f.eks. hysteri, er ved at forsvinde ud af det moderne sygdomsbillede, mens andre, som f.eks. nervøs spisevægring (anorexia nervosa)

sa) og stressreaktioner, træder i forgrunden. Ligeledes nødvendiggør den voksende gruppe af fremmede i Danmark udvikling af tværkulturel diagnostik og behandling.

1.1 *Hysteri*

Projektet fortsætter med en analyse af baggrunden for hysteriens tilsyneladende forsvinden. Ved gennemgang af den lægevidenskabelige litteratur om hysteri fra antikken til vort århundrede og med udgangspunkt i psykoanalysens begreber såvel som i en feministisk kritik undersøges kvindens ændrede samfundsmæssige stilling i relation til psykiske lidelsesformer (Judy Gammelgaard).

1.2 *Spiseforstyrrelser*

En medarbejder er i gang med et projekt om spiseforstyrrelser, der fortrinsvis rammer unge kvinder, og som behandlingsmæssigt volder store vanskeligheder. Samtidig er det en lidelse, der skrives meget om, og som der stort set er lige så mange meninger om som folk, der har interesseret sig for fænomenet. Projektet er dels et forsøg på at bringe orden i forvirringen på det teoretiske plan, dels empirisk at belyse forskelle/ligheder mellem personer med anorexia nervosa og bulimi med hensyn til ætiologi, psykopatologi, kognitiv funktion og behandling. Undersøgelsen omfatter personer, der henvises til eller henvender sig til Institut for Klinisk Psykologi. Undersøgelsesmetoderne er: psykoterapi og klinisk psykologiske tests (Susanne Lunn).

1.3 *Selvmoordsforsøg hos kvinder, et tværkulturelt projekt*

Denne undersøgelse har baggrund i en mangeårig interesse for kvindeforskning. Undersøgelsen er afsluttet og materialet bearbejdet. Der fokuseres aktuelt på skamfølelse som analytisk kategori i relation til selvmordsforsøg. Undersøgelsens resultater er publiceret i danske tidsskrifter. Publikation til internationalt tidsskrift er under udarbejdelse (Libby Tata Arcel).

1.4 *Indvandrerers og flygtninges psykiske konflikter*

Psykiske konflikter hos mennesker fra andre kulturer frembyder metodeproblemer i psykologisk diagnostik og behandling. Med udgangspunkt i unge indvandreres kulturkonflikter undersøges sammenhængen mellem individopfattelse og kulturel livsform (Libby Tata Arcel).

1.5 *Prospektiv langtidundersøgelse af skizofrene mødres børn*

1.5.1 I forbindelse med det sidste follow-up (der startede i slutningen af 1986) af den prospektive langtidundersøgelse af skizofrene mødres børn og deres kontroller, der har forløbet siden 1962 på Psykologisk Institut, Kommunehospitalet i København, er følgende undersøgelse foretaget:

En undergruppe på 42 personer med gennemsnitsalderen 40 år fra høj-risikogruppen (de skizofrene mødres børn), som ved det kliniske interview i 1972-74 blev diagnosticeret som grænsepsykotiske (personlighedsforstyrrede) tilstande, kunne på grund af de daværende righoldige kliniske interviewdata nu omklassificeres efter DSM-III-R systemet. Disse 42 personer har nu (1987-88) afsluttet den sidste follow-up. Ved en analyse fandt man en betydelig stabilitet af DSM-III-R personlighedsdiagnosen: Schizotypal Personality Disorder, som var selektionskriteriet fra 1972-74. Kun tre af disse 42 havde udviklet en egentlig psykotisk tilstand. Undersøgelsesresultaterne fremkom som en meddelelse, afholdt som indbudt plenarforedrag på »The First International Congress on Personality Disorders« i København i august. Publikation til internationalt tidsskrift er under udarbejdelse (Hanne Schulsinger).

1.5.2 Efter ovennævnte undersøgelse har man fortsat arbejdet med at transformere de resterende 231 forsøgspersoners interviewdata fra 1972-74 til DSM-III-R diagnoser. Dette foregår med henblik på at kunne analysere deres kliniske forløb efter afslutningen af det endelige follow-up ved udgangen af 1988 (Hanne Schulsinger).

1.6 *En prospektiv undersøgelse af 1800 3-års børn i Mauritius*

Disse børn blev som led i et internationalt projekt undersøgt i 1972-73 med sociale, medicinske, udviklingspsykologiske og psykofysiologiske metoder. En undergruppe på 200 børn blev udvalgt til særligt intensiv observation fra 3-5 års alderen. Halvdelen af disse fik desuden daglig pædagogisk stimulation i særligt veludrustede »danske« børnehaver.

Nu er populationen knap 19 år gammel. En personlig interviewundersøgelse er i oktober 1988 påbegyndt af den særlige gruppe på 200 plus et repræsentativt udsnit på 400 af resten af gruppen. Man har i de mellemtilgængelige år indsamlet skoleoplysninger og oplysninger om børnenes sociale forhold og adfærd fra eksterne kilder.

Den nuværende undersøgelse vedrører følgende: 1) efterprøvnig af hypotese om psykofysiologiske prædiktorer for skizofrenirelateret udvikling, 2) psykosociale prædiktorer for ungdomskriminel udvikling. En mauritiansk født, dansk uddannet psykolog interviewer under supervision af undertegnede (Hanne Schulsinger).

1.7 *Seksuelt misbrug af børn og unge*

1.7.1 Første del af en planlagt surveyundersøgelse er afsluttet, idet data om omfang og karakter af det seksuelle misbrug er beskrevet. Anden del omfatter en analyse af data rapporteret om senere psykisk helse og skal anvendes til at belyse eventuelle senvirkninger af

seksuelt misbrug på psykisk helbredstilstand (Ingrid Leth i samarbejde med cand.scient.soc. Bodil Stenvig).

1.7.2 I samarbejde med praktiserende psykologer laves videooptagelser af særligt strukturerede legeobservationer af to grupper 6-årige børn, hvoraf den ene mistænkes for at have været udsat for seksuelt misbrug, den anden er kontrolgruppe. Hensigten er at skærpe opmærksomheden på børns formidling af seksuelle emner. Sådanne informationer er af væsentlig betydning ved vurdering af mindre børns vidneudsagn i sædelighedssager. Dataindsamling foregår stadig (Ingrid Leth).

1.8 Børn og tab

Flere medarbejdere er i gang med en undersøgelse af alderstypiske reaktions- og oplevelsesmåder hos børn, som har været udsat for tab og har været i behandling på instituttets børneklínik (Ole Almstrup, Annie Darum, Vivi Maar).

1.8.1 Sideløbende er studier af reaktioner på tab hos en gruppe forældre påbegyndt (Ole Almstrup).

2. Sundhedspsykologi: psykosomatiske og somatopsykiske problemstillinger

Efter den nye studieordning, som trådte i kraft i 1987, er sundhedspsykologi et særskilt uddannelsesprogram i psykologistudiet med henblik på at forberede psykologer til beskæftigelse inden for den primære og sekundære sundhedstjeneste. Medarbejdernes forskningsaktiviteter inden for sundhedspsykologien drejer sig om undersøgelser af baggrunden for og behandlingen af dels psykosomatiske reaktioner (d.v.s. somatiske klager/sygdomme, hvor psykiske faktorer spiller en afgørende rolle) og dels somatopsykiske reaktioner (d.v.s. psykiske reaktioner på sygdom, medicinsk behandling og hospitalsindlæggelse).

2.1 Videreførelse af en psykosomatisk klinik

Flere medarbejdere har arbejdet med forskellige aspekter af den psykologiske behandling af somatiske problemer samtidig med, at det nye undervisningsprogram om sundhedspsykologi er etableret (John Smidt Thomsen, Gretty M. Mirdal, Susanne Lunn, Eva Ørum, Vibeke Nathan).

2.2 En bog om psykosomatiske lidelser med baggrund i nyere psykoanalytisk og stressforskning samt klinisk illustrativt materiale er under udarbejdelse (Gretty M. Mirdal).

2.3 AIDS

En empirisk undersøgelse af de psykosociale og neuropsykologiske implikationer af AIDS foretages i sam-

arbejde med infektionsmedicinsk afsnit, Hvidovre Hospital, og Psykologisk Institut ved Kommunehospitalet. Undersøgelsen støttes af Det lægevidenskabelige Forskningsråd.

Undersøgelsespopulationen består af tre grupper à hver 20 homoseksuelle mænd: en gruppe AIDS-syge, en gruppe raske antistof-positive og en gruppe antistof-negative. Hver person undersøges med et kvalitativt psykosocialt interview, et neuropsykologisk testbatteri og et psykiatrisk spørgeskema.

Mere specifikt kan formålet formuleres således: 1) at belyse de tre gruppers psykiske og sociale reaktioner på sygdommen/smiten; 2) at undersøge eventuelle neuropsykologiske ændringer; 3) at belyse forskelle/lighed mellem de tre grupper; 4) at undersøge muligheden for at opstille hypoteser om psykosociale faktorerets betydning for sygdomsforløb/prognose.

Dataindsamlingen er afsluttet pr. september 1988, og der er udfærdiget en rapport på grundlag af den del af undersøgelsen, der er færdigbearbejdet, med titlen: Neuropsykologiske og psykosociale implikationer af AIDS og HIV-smitte – en statusrapport over et sundhedspsykologisk forskningsprojekt (Susanne Lunn, Marianne Skydsbjerg).

2.3.1 Supervision og rådgivning ved psykosocial og neuropsykologisk AIDS-undersøgelse på Hvidovre Hospital og Institut for klinisk Psykologi. Se nærmere i forskerkrut Susanne Lunn's rapport (Hanne Schul-singer).

2.4 Genetisk og miljømæssig indflydelse på præmatur død hos voksne adopterede

For at undersøge genetiske og miljømæssige faktorerets indflydelse på voksen dødelighed fulgte man 960 familier, som inkluderede børn født i perioden 1924-1926, som tidligt i livet blev anbragt hos adoptivforældre, der ikke var beslægtede med dem. Det konkluderes, at præmatur død hos voksne har en stærk genetisk baggrund, især hvad angår infektionssygdomme og kredsløbssygdomme. I modsætning dertil synes død på grund af kræft at være påvirket af familiemiljøet (Thomas W. Teasdale).

2.5 Intelligens, uddannelse og nærsynethed

Intelligenstestscorer og uddannelsesniveauer sammenlignes mellem 5.943 myopiske og 9.891 ikke-myopiske danske værnepligtige. Førstnævnte grupperedes efter grad af myopi mellem -0.25 dioptri (D) til -7.75 D i henhold til styrken af den nødvendige linsekorrektion. Nærsynede af alle grader havde signifikant højere testresultater og uddannelsesniveau end ikke-nærsynede. Forholdet mellem disse to variable er imidlertid ikke lineært; for begge variable fandtes ingen signifikant forskel mellem myopigrupper i området -2.0 til -7.75 D. Medens faktorer, som associeres med intelligens og uddannelse, synes vigtige til at fremkalde my-

opiens indtræden, synes de at være mindre vigtige i bestemmelsen af den grad, i hvilken myopien progredierer (Thomas W. Teasdale).

2.6 Med tilknytning til instituttets uddannelsesprogram i sundhedspsykologi udføres et udviklingsarbejde vedrørende psykologisk rådgivning og psykoterapi sideløbende med lægelig behandling af patienter/klienter med somatiske og psykosomatiske sygdomme (John Smidt Thomsen, Vibeke Nathan).

3. Studier af behandlingsmæssige forløb

3.1 Parterapi

Der foretages en gennemgang af instituttets journalmateriale om psykoterapi med par. Ud fra denne dataindsamling systematiseres erfaringsmaterialet med henblik på videreudvikling af modeller for forskellige former for parterapi (Eric Friis Jørgensen, Kirsten Boman, Jytte Vestergaard-Bogind).

3.2 Længerevarende samtalebehandling med par

Der er nu færdiggjort et trykkeklart manuskript til en tidsskriftsartikel om psykoterapi med par, hvor den ene lider af en psykoterapeutisk vanskeligt tilgængelig lidelse. Et resultat af arbejdet er, at parterapi synes at indebære visse fordele i form af direkte intervention mellem ægtefællerne. Kontakten mellem ægtefællerne behandles umiddelbart, hvilket bl.a. ser ud til at medføre en bedring i realitetstilpasningen hos den syge samt en påkrævet aflastning af den raske i parret (Eric Friis Jørgensen, Lise Lindgård).

3.3 Skilsmisseprojektet

En kortere, foreløbig redegørelse for den psykologiske skilsmisse er under udarbejdelse med henblik på publicering i 1989 i et samlet værk sammen med et par andre forskere inden for området.

Databearbejdelse og dataindsamling fortsættes. Det sidste dels for at sikre et tilstrækkeligt stort materiale, dels for at iagttage eventuelle ændringer i de psykologiske reaktioner som følge af samfundsudviklingen (Kirsten Boman).

3.4 Gruppeanalyse

Der er foretaget litteraturstudier og en nærmere analyse af et længerevarende gruppeanalytisk terapiforløb med henblik på en beskrivelse af overførings- og modoverføringsfænomener og disses udvikling, specielt set i relation til teorier om udviklingen af tidlige objektrelationer (Vivi Maar).

3.5 Intern årsrapport for behandlingsarbejdet i børne-klinikken i årene 1984-87

(Annie Darum).

4. Forebyggelse af psykiske lidelser hos børn og voksne

4.1 Klinisk forsøgs- og udviklingsprojekt: Center for spædbørn og deres familier. Forebyggende rådgivning og behandling

Projektstart medio august 1988. Formålet er over en 3-årig periode at udforske og afprøve modeller for tidlig intervention over for psykiske problemer det første år i spædbarnsfamilier. Projektet foretages i samarbejde med Københavns Kommune og støttes økonomisk af Socialstyrelsens forsøgsudvalg, Sygekassernes Helsefond og Egmont Fonden. Projektleder: cand.psych. Hanne Munk. Øvrige deltagere: Marissa Alvares (stud.psych.) og medarbejdere fra instituttet: Inger Poulsen (socialrådgiver), Marianne Malm (psykologkandidat), Pernille Matejka (afspændingspædagog).

5. Teoretiske og metodiske overvejelser vedrørende kliniskvirksomhed

5.1 Psykodynamisk korttidsterapi

Udviklingsarbejde med psykodynamisk korttidsterapimodel, hvori visualiserings- og hypnoterapeutisk metode søges integreret (Jytte Vestergaard-Bogind).

5.2 Katharsis

I forlængelse af undersøgelsen af den hysteriske lidelse arbejdes der på en historisk og etymologisk undersøgelse af begrebet katharsis. Dette forskningsarbejde er tværfagligt anlagt, idet der foretages en sammenligning af tragediens katharsis og psykoterapiens katharsis. Formålet med projektet er at afklare og præcisere katharsis' betydning i det, man populært kalder de nyere følelsesforløsende terapiformer (Judy Gammelgaard).

5.3 Supervision af psykoterapi

Der arbejdes med udvikling af modeller for teorineutral, skoleneutral eller multiteoretisk psykoterapisupervision (supervisionen indrettes efter supervisan-dens teoridannelser). I 1988 er udgivet en publikation herom. Indsamling af litteratur om supervisionsteorier, supervisionsmetoder og supervisionsteknikker fortsætter. Endvidere sammenholdes andres erfaringer med instituttets erfaringer om den grundlæggende indføring i supervision af psykoterapi, som instituttets kandidater modtager ved deres medvirken i studenterklinikken (Eric Friis Jørgensen).

5.4 Studenterklinik, udvælgelse og evaluering

Der foretages litteraturindsamling og litteraturstudier om udvælgelse af klienter til »studenterklinikken«, hvor ældre studerende under vejledning (supervision) har psykoterapeutiske samtaler med udvalgte klienter (egnede for begynderterapeuter). Desuden undersøges mulighederne for systematisk evaluering af resultatet af samtaleforløbene med de pågældende klienter

(Eric Friis Jørgensen, Kirsten Boman, Lise Lindgård, John Smidt Thomsen, Vibeke Nathan).

5.5 Formidling af klinisk psykologi

Der foreligger nu et udkast til en samlet redegørelse for teori og praksis på området. Der gennemarbejdes et publikationsudkast med henblik på udgivelse i instituttets skriftserie. Udkastet indeholder en diskussion af den oplevelsesorienterede undervisningsmetodes principper med en gennemgang af følgende grundlæggende begreber: opmærksomhed, involvering, ansvarlighed og indsigt sat i relation til formidling af forskellige former for psykoterapi (Eric Friis Jørgensen, Kirsten Boman).

5.6 Familierapi

Alkohol er en vigtig komponent i mange af de problemer, psykologer arbejder med. Projektet, som er i sin indledende fase, går ud på at afprøve og videreudvikle en systematisk familierapimodel over for alkoholproblemer, hvor fokus for beskrivelsen ligger på, hvad terapeuten gør og tænker i forhold til klientsystemet. De par, som er den sociale konfiguration, der almindeligvis deltager i selve samtaleforløbet, karakteriseres ved, at den ene har misbrugt alkohol. Terapien foregår på et behandlingshjem, hvor en del af projektet har været at medinddrage den ikke-indlagte partner i behandlingen. I den anden del af projektet foregår samtalerne ambulant, således at familierapien foregår parallelt med hjemmets sædvanlige behandling. Ved behandlingens afslutning aftales tre follow-up sessioner inden for det første år, som skal modvirke tilbagefald.

Behandlingsresultaterne fra pilotforløbene peger på, at man med den ambulante model, inden for relativt få sessioner, kan opnå resultater, som klientsystem og terapeut er tilfredse med. I den kombinerede behandling har effekten af inddragelsen af partneren ikke kunnet fastslås på baggrund af behandlingsresultatet, men både klienter og behandlere anser tiltaget som vigtigt for et godt resultat. Denne del kræver dog yderligere udvikling af koordineringsforanstaltninger mellem de to behandlingssystemer.

Sideløbende med behandlingen udvikles et evalueringsskema, som dels bruges til at systematisere og indsamle data, og dels er tænkt som styringsinstrument for terapeuten (Per Kirk Jørgensen).

6. Eksperimentel Psykopatologi

6.1 Virkningen af diazepam på hukommelse og emotionelle reaktioner

Barry Hutchings har i samarbejde med mag.art. Hans Henrik Jensen afsluttet dataindsamlingen på KAS Nordvang vedrørende undersøgelse af interaktionen mellem stress og angstdæmpende medicin i forbindelse med afklaring af kognitive og emotionelle proces-

sers samvirke. En omfattende databearbejdning er nu i gang (Barry Hutchings).

6.2 Stress og idræt

I samarbejde med cand.psych. Annelise Alberts, Danmarks Højskole for Legemsøvelser, er udført en række kortere forsøg i forbindelse med emnet stress og idræt. To rapporter foreligger (Barry Hutchings).

6.3 Odontofobi (tandlægeskræk)

I samarbejde med dr.odont. Erik Friis-Hasche, Institut for Pæodonti, Københavns Tandlægehøjskole, er der etableret en klinik for psykologisk behandling og forskning. I det forløbne år er 25 patienter med odontofobi blevet behandlet (Barry Hutchings).

6.4 Visuel genkendelse

Som et forslag til løsning af et basalt perceptionspsykologisk problem: mønstergenkendelsesproblemet, udvikles en beregningsmæssig model for visuel genkendelse ved sammenligning af synsindtryk med hukommelsesbilleder. I modellen antages genkendelse at være baseret på template matching i form af krydskorrelation. Positions-, størrelses- og orienteringsinvarians opnås ved aksetransformationer, mens støjproblemet tackles ved gaussisk filtrering. Modellen er implementeret som et computerprogram, hvis anvendelsesområde for øjeblikket retter sig mod genkendelse af enkeltvis præsenterede todimensionale mønstre (såsom håndskrevne bogstaver) (Axel Larsen).

7. Klinisk psykologi med særligt henblik på komparative studier i udviklingslandene (Human Studies in International Development)

Studierne er videreført efter samme retningslinier som tidligere beskrevet, og der har været givet undervisningstilbud om psykologiske teorier om sygdom og sundhed i tværkulturel belysning samt om brug-/misbrug af medicin i udviklingslandene, specielt som følge af lægers ordinationsvaner (Lise Østergaard).

7.1 Studiet over »Women in Development« har også i dette år medført publikationer og foredrag (se konferencer og gæsteforelæsninger) (Lise Østergaard).

7.2 Der er sluttet kontrakt mellem Københavns Universitet og EF-kommissionen om gennemførelse af anden fase af forskningsprojektet »Enhancing Gender Awareness«. En bevilling på 35.000 ECU er stillet til rådighed, dels til redaktion og produktion af træningsmateriale med henblik på »training of trainers«, som vil blive udført ved Institute of Development Studies, University of Sussex; dels til redaktion og produktion af en bog om »Gender and Development« til brug for administrative udviklingsplanlæggere i EF-kommissionen og i medlemslandenes bistandsorganisationer, som vil blive udført ved Københavns Universitet (Lise Østergaard).

7.3 I efteråret 1988 har Lise Østergaard afsluttet første fase af en kontrakt med WHO, Action Programme on Essential Drugs, gennem udarbejdelsen af en rapport (300 sider) med titlen: »Survey of Literature related to Prescription Habits in Developing Countries«. Samtidig har hun indleveret Study Proposal til den empiriske fortsættelse af studiet: »An Interdisciplinary Strategy for Research into the Cognitive and Contextual Aspects of Prescription«. Kontrakt om anden fase vil blive sluttet med WHO i januar 1989 (Research Committee: Lise Østergaard, Susan Whyte, Ph.D., dr.med. Peter Elsass, cand.pharm. Ebba Holme Hansen, Bjørn Melgaard, MD, og Jørn Korn, MD).

7.4 Lise Østergaard har søgt etableret et Center for internationale Studier ved Det humanistiske Fakultet ved Københavns Universitet. Oprettelsen af dette blev bevilget november 1987 af fakultetsrådet og siden atter tilbagetrukket juni 1988 (Lise Østergaard).

Klinikvirksomhed:

Klinikvirksomheden, hvor børn, familier og voksne modtager psykologisk rådgivning og behandling, er grundlaget for instituttets praktiske og teoretiske udforskning af basale områder inden for klinisk psykologi. Herudover integreres det kliniske psykologiske arbejde i såvel undervisningen af studerende som den postgraduate undervisning af psykologiske kandidater.

En af grundtankerne bag undervisningen i klinisk psykologi er at uddanne de studerende og de psykologkandidater, som er tilknyttet instituttet, efter en videnskabelig-professionel model. Målsætningen er, at relationen mellem teori og praksis integreres i den enkelte arbejder inden for faget.

Studenterklinikken, som i de sidste 10 år har været et led i klinikvirksomheden som et tilbud til specielt interesserede studerende, indgår nu som en fast del af de tre kliniske uddannelsesprogrammer: børneklinsk, voksenklinsk og sundhedspsykologi, som indgår i den nye studieordning for psykologi. De studerende får i studenterklinikken, hvor de har egen klientkontakt under supervision af de faste lærere, personlig træning i og kendskab til nogle af psykologiens undersøgelses- og behandlingsmetoder og indhøster erfaringer, som ikke ville kunne opnås ved at iagttage eller læse om andres praktisk kliniske arbejde. Studenterklinikken inddrages i kandidatuddannelsen i forbindelse med kandidaternes supervisionstræning.

Da instituttet ikke er bundet af en serviceforpligtelse, f.eks. over for et bestemt geografisk område, kan vi foretage klientudvælgelsen under hensyntagen til de undervisningsforpligtelser og forskningsformål, som gælder for instituttet. Ved en række behandlingsprojekter henvender instituttet sig til andre institutioner for at få henvisninger med en speciel problematik.

Dette kræver ofte stor PR-indsats, inden egnede henvisninger foreligger. I børneklivnikken har der således i efteråret været anvendt ressourcer dels til at samle en gruppe af 5-7-årige børn med behandlingskrævende psykiske følger af sansemotoriske og/eller perceptuelle vanskeligheder. Dels til oprettelse af en terapeutisk gruppe af unge gymnasieelever, hvor det at blive gymnasieelev har forstørret allerede eksisterende konflikter.

Ved visitation af klienter til instituttet foretages ikke blot et skøn over, hvilken behandlingsform der i det enkelte tilfælde vil være mest hensigtsmæssig (individuel, par-, familie- eller gruppebehandling), men også over, hvilken grad af terapeutisk erfaring der synes påkrævet for gennemførelse af behandlingen. Således vil de sager, som behandles af instituttets kandidater og kliniklærere, gennemgående være længerevarende og mere dybtgående end de studerendes mere kortvarige behandlingsforløb.

Af undervisningsmæssige grunde anses det for betydningsfuldt at arbejde med et differentieret klientel, som giver mulighed for kontakt med klienter fra forskellige befolkningsgrupper og med forskellige former for psykiske lidelser. Ofte er klienternes situation præget ikke blot af psykologiske, men også af medicinske og sociale problemstillinger og fordrer derfor et tæt samarbejde med institutioner inden for social- og sundhedsvesenet.

Inden for de overordnede faste rammer for arbejdet i klinikken er behandlingsstrategier under stadig udvikling, hvilket fremgår af de enkelte klinikmedarbejderes forskningsbeskrivelser.

Til varetagelse af klinikvirksomheden bruges for de fastansatte psykologers vedkommende en samlet arbejdsindsats svarende til 4 VIP-årsværk, men fordelt på 11 lektorer. Psykologkandidaterne har deres fulde arbejdstid i klinikkerne, og det samme gælder det øvrige behandlerpersonale, pædagoger og socialrådgivere.

Antallet af klienter/klientfamilier, der har været i behandling i instituttet i perioden 1. januar-31. december 1988, ligger omkring 325, en lille stigning i forhold til forrige år (Annie Darum, Eric Friis Jørgensen).

Rejser:

Ole Almstrup har i forbindelse med omstillingen og udviklingen af uddannelsesprogrammet: klinisk psykologisk behandling af børn, unge og familier som visiting scientist i en 5-ugers periode været knyttet til The Tavistock Clinic, The Anna Freud Center and Institute of Family Therapy, London.

Libby Tata Arcel har, som led i omstillingen og udviklingen af uddannelsesprogrammet: Sundhedspsykologi, været på en måneds studierejse i USA på følgende universiteter: New York University, Albert Einstein Medical School, University of California,

San Francisco, og endelig University of California, Los Angeles, hvor hun var tilknyttet Health Psychology Department i 14 dage.

Per Kirk Jørgensen har i august været på et månedlangt kursusophold i systematisk terapi ved Brief Family Therapy Center i Milwaukee, USA, der ledes af Steve de Shazer og Insoo Kim Berg. Opholdet drejede sig specielt om løsningsfokuseret terapi i forhold til misbrugsproblemer, hvor hovedvægten lå på både selve behandlingen og behandlingsforskning.

Vivi Maar har aflagt kortere studiebesøg ved New York University, Department of Psychology, NYU Psychology Clinic, ved Columbia University, Center for Psychological Services, ved Jewish Board of Family and Children's Services, New York, ved Center for Preventive Psychiatry, White Plains, ved North Shore University Hospital, Center for Neuropsychological Services og ved Washington Square Institute for Psychotherapy and Mental Health, New York.

Hanne Schulsinger har foretaget forskningsrejse som medarbejder og supervisor ved »en prospektiv undersøgelse af 1.800 3-års børn i Mauritius«, 20.-29. oktober 1988.

Lise Østergaard har deltaget som ekstern konsulent i »Improved Family Health for Young Women Project, Review/Planning Exercise« i Zambia 14.-26. november 1988 for International Planned Parenthood Federation.

Konferencer, foredrag, gæsteforelæsninger:

Libby Tata Arcel har gæsteforelæst på Århus Universitet og Den sociale Højskole i Århus på efteruddannelseskursus om tværkulturel psykologi over emnet: Individopfattelse og kulturel livsform, 23.-24. marts 1988; Sydjysk Universitetscenter og Den sociale Højskole i Esbjerg på efteruddannelseskursus om flytning og indvandrere over emnet: Anden generations indvandrere, 21.-23. september 1988; Århus Universitet, Psykologisk Institut, over emnet: Individopfattelse, kultur og psykoterapi, 7. december 1988.

Kirsten Boman har holdt foredrag ved Gentofo Zonta International, seminar i samarbejde med kunsthistorikeren Kirsten Dorey: Voksenudvikling og kultur, 25. januar 1988; efteruddannelse for kursusedere ved studievejlederuddannelsen, seminar i: Individuelle problemer hos unge/voksne i uddannelsessystemet, 17. marts 1988; XIV International Congress of Psychotherapy, Lausanne, workshop: Various aspects of training in psychotherapy, med indlæg om: The integration of graduate and postgraduate training in psychotherapy, 9.-15. oktober 1988.

Judy Gammelgaard har foredraget for Nordisk psykoanalytisk Kongres i Dansk psykoanalytisk Selskab; Danske psykiateres kurser for speciellæger i børnepsykiatri; Folkeuniversitetets regi i Danmarks Radio, på skoler og højskoler; Danmarks Statistik; Rigshospitalets psykologer og læger.

Ingrid Leth har holdt foredrag ved Nordisk Forums Kvindekongference i samarbejde med professor Harriet Holter vedrørende en sammenligning mellem norske og danske undersøgelsesresultater i to nordiske surveys om udbredelsen af seksuelt misbrug af børn og unge, august 1988; WHO og Foreningen for Familieplanlægning, for praktiserende læger, om emnet: Incest – børns grænser, oktober 1988; International Family Planning Association, Europe, workshop, med præsentation af sine resultater fra den danske survey om seksuelt misbrug af børn og unge, december 1988.

Susanne Lunn har været indbudt til at holde et plenarforedrag om »Anorexia Nervosa, personality structure and choice of treatment modalities« ved World Psychiatric Association, Sektion for Psykiatri i Almen Praksis' symposium om spiseforstyrrelser i Royan, Frankrig, 5.-7. september 1988; og har holdt foredrag om: Psykosociale og neuropsykologiske implikationer af AIDS, på Hvidovre Hospital, infektionsmed. afd.; Anorexia nervosa, en casegennemgang, på Centralsygehuset i Hillerød, psykiat. afd. S; Psykoanalytisk orienteret behandling af anorexi-patienter, på Rigshospitalet, børnepsykiatrisk afdeling; Overvejelser vedrørende vanskeligheder i behandlingen af anorexi-patienter, på Montebello, Helsingør; Anorexia nervosa i psykoanalytisk perspektiv, på Montebello, Helsingør; Psykoanalytisk orienteret individuel og gruppeterapi, på KAS Nordvand.

Gretty M. Mirdal har været indbudt som foredragsholder ved Danske kvindelige Lægers Forenings kursus i Hanstholm med titlen: »Kultur og sygdom«, 28.-30. januar 1988; ved Den danske Lægeforenings Fællesudvalgs kursus med titlen: »Udvandrerens børn«, 17. marts 1988; ved en konference om kriminalitet blandt indvandrerbørn i Fyns amt med titlen: »Er bikulturel identitet en myte?«, 15. januar 1988; hos Foreningen af Skolelæger i Ringkøbing Amt, med titlen: »Indvandrerbørn i skolealderen og deres familier«, 3. maj 1988; ved Sundhedsstyrelsens tværfaglige kursus for speciallæger over emnet: »Psykosomatik i tværkulturelt perspektiv«, 26. september 1988; ved en international konference arrangeret af John F. Kennedy Institutet om Viden og forebyggelse af handicaps hos børn af indvandrerfamilier, med titlen: »Concepts of illness and reactions to misfortunes in Turkish society«, 27. september 1988.

Vivi Maar har gæsteforelæst ved Gruppeanalytisk træningsprogram, Statshospitalet i Risskov, Århus; har været indbudt foredragsholder i Selskabet for analytisk gruppe- og familierapi, emne: Karakteristiske afslutningsforløb i gruppeanalytisk psykoterapi, maj 1988.

Vivi Maar og John Smidt Thomsen har været inviteret til Foreningen af yngre Psykiateres seminar om Psykoterapiuddannelse, og deltog med oplæg: Erfaring med oplæring af ældre psykologstuderende og psykologkandidater i psykoterapi, juni 1988.

Hanne Schulsinger har været indbudt plenarforedragsholder ved »The First International Congress om Personality Disorders«, 2.-5. august 1988 i København; har deltaget i World Psychiatric Association, Sektion for Psykiatri i Almen Praksis' symposium om spiseforstyrrelser, Royan, Frankrig, 5.-7. september 1988; har deltaget i Første internationale Kongres om Skadestuepsykiatri, 31. oktober-4. november 1988 i St. Denis, Ile de Reunion, Frankrig.

Dorte Marie Søndergaard har været indbudt til at tale ved European Forum of Socialist Feminists' 4th Conference i Manchester, med foredrag: »Where does a gender revolution take us? Today's politics and its future consequences« (18.-21. november 1988).

Lise Østergaard har været gæsteforelæser ved Akademiet for anvendt Filosofi med emnet: Ethiske aspekter ved teknologioverførsel i den farmaceutiske industri; ved Folkeuniversitetet med emnet: En ny (kvindelig) lederstil, samt været gæstelærer i tiden 18.-24. april 1988 ved kursus på Universitetscentret i Dubrovnik, Jugoslavien, vedrørende »Technologies, Network and Partnership« med emnet: Transfer of technology within the pharmaceutical industry; som medlem af Akademiet for de tekniske Videnskaber deltaget i den danske delegation ved 1988 Convocation: »Technology for Living on the Frontiers«, afholdt af Australian Academy for Technological Sciences and Engineering, Sydney, Australien, 12.-14. oktober 1988.

Informationsvirksomhed:

Libby Tata Arcel har deltaget i debatter om indvandrere og flygtninge i dagspressen, Danmarks Radio og kommunale forvaltninger

Ingrid Leth har holdt en række foredrag om sit forskningsprojekt, bl.a. ved Folkeuniversitetet i Holbæk, Ungdomsklinikken i København, Frederiksborg Amts Plejehjemsforening. Hun har endvidere i TV, dagspresse og radio redegjort for den danske survey om seksuelt misbrug af børn og unge, samt på anmodning fra Socialministeriet fremstillet de vigtigste resultater til brug for Socialministeren og Folketingets sociale udvalg; er fortsat tilknyttet Danmarks Radios spørgeprogram »Familiespejlet«; er medlem af Dansk Psykologforenings etiknævn.

Susanne Lunn har været lærer ved Institut for analytisk Gruppe- og Familierapi.

Vivi Maar har deltaget som lærer og supervisor ved Institut for analytisk Gruppe- og Familierapi, Gentofte, i efteruddannelsen af professionelle behandlere.

John Smidt Thomsen har ved Præstehøjskolen i Løgumkloster for sygehus- og fængselspræster forelæst om oplæring i krisebearbejdende samtaler.

Lise Østergaard har taget del i den offentlige debat gennem de trykte medier, radio og TV samt gennem en omfattende foredragsvirksomhed omhandlende emner som flygtningeproblematikken i Danmark,

småbørnsfamiliernes vilkår i Danmark, kvinders rolle i international udvikling m.v.; gennem medlemskab af Justitsministeriets arbejdsgruppe om lægers og patienters retsstilling vedrørende behandling af patienter, som ikke ønsker usigtsløs livsforlængende behandling; Miljøministeriets forskningsudvalg; Den almindelige danske Lægeforenings AIDS Initiativgruppe; Akademiet for anvendt Filosofi: DANIDA's Råd; Mellemløseligt Samvirkes repræsentantskab; Bestyrelsen for Den internationale Højskole; samt som formand for bestyrelsen af bistands- og miljøørgansationen CARE Danmark.

Udgivervirksomhed:

Axel Larsen er redaktør af Scandinavian Journal of Psychology.

Lise Østergaard har ud over udgiveraktiviteten i forbindelse med det under forskningsvirksomhed omtalte EF-støttede projekt vedrørende »Gender and Development« været medlem af en redaktionsgruppe, der desuden har omfattet teologer og læger, med henblik på en fondsstøttet udgivelse af en bog om Etik og Aids.

Andet:

Judy Gammelgaard har i indværende år færdiggjort sin uddannelse som psykoanalytiker inden for Dansk psykoanalytisk Selskab.

Vibeke Nathan er blevet indvalgt i bestyrelsen for E.G.A.T.I.N. (European Group Analytic Training Institutions Network). Har deltaget i bestyrelsesmøder i Zagreb, London og Heidelberg.

Publikationer:

- Arcel, L.T.: Livsform og individopfattelse. Psyke & Logos 9 (1), s. 128-40, København 1988.
- : Iphigenie: Opfer oder Täter. Viele Orte. Überall? Feminismus in Bewegung. Festschrift für Frigga Haug., Kornelia Hauser (Hg.), s. 153-61, Berlin Hamburg 1987.
- Boman, K.: Gennem røg, duftende kommunikation og psykologi. Psykologi 18, s. 11-17, København 1988.
- Jørgensen, E.F.: Parterapi og terapeutiske begreber. Nordisk Psykologi 39 (2), s. 9, Danmark 1987.
- Larsen, A., Bundesen, C.: Visuel genkendelse ved template matching. Psyke & Logos 9, s. 357-69, København 1988.
- Lunn, S.: Forholdet mellem anorexia nervosa og bulimi. Nordisk Psykiatrisk Tidsskrift 42, s. 339-403, Oslo 1988.
- : Psykoanalytisk orienteret psykoterapi med anorexi-patienter. Dansk Psykolognyt Temanummer om spiseforstyrrelser, s. 399-404, København 1988.
- Maar, V.: Kommentar til referat af psykoterapiseminar. Matrix – tidsskrift for psykoterapi Årg. 5, nr. 3, s. 85-86, København 1988.
- Malm, M.: Incest – En krænkelse af personligheden. Psykologi 4, København 1988.

- Mirdal, G.M.: *Indvandrerbørn. Børnepsykiatri*, L. Lier, T. Isager, O. L. Jørgensen, F. W. Larsen (red.), s. 7, København 1988.
- : *The interpreter in cross-cultural therapy*. *International Migration Review* Vol. 26, No. 3, s. 22-27, Schweiz 1988.
- : *Tolken bij cross-culturelle therapie. Hulpverlening en gezondheidspromotie med Turkse migranten*, L. Leclyse, H. Baert (eds), s. 6, Bruxelles 1988.
- Parnas, J., Jørgensen, Å., Teasdale, T.W., Schulsinger, F., Mednick, S.A.: *Temporal course of symptoms and social functioning in relapsing schizophrenics*. *Comprehensive Psychiatry* 29, s. 361-71, New York 1988.
- Schulsinger, F., Parnas, J., Schulsinger, H., Teasdale, T.W., Mednick, S.: *Recent Trends from Nature-Nature Research in Schizophrenia. Schizophrenia. Recent Biosocial Developments*, Costas N. Stefanis, Andreas D. Rabavilas, s. 39-53, New York 1988.
- Søndergaard, D.M.: *Die Frauenbewegung in Dänemark*. *Argument Sonderband AS 150*, s. 14, Berlin, Hamburg 1988.
- Sørensen, T.I.A., Nielsen, G.G., Teasdale, T.W., Andersen, P.K.: *Genetic and environmental influences on premature death in adult adoptees*. *New England Journal of Medicine* 318, s. 727-32, USA 1988.
- Teasdale, T.W., Fuchs, J., Goldschmidt, E.: *Degree of myopia in relation to intelligence and educational level*. *The Lancet* II, s. 1351-54, London 1988.
- : *Goldschmidt, E., Owen, D.R.: Shortsighted children*. *The Lancet* 8575/6, s. 64-65, London 1988.
- , Owen, D.R., Sørensen, T.I.A.: *Regional differences in intelligence and educational level in Denmark*. *British Journal of Educational Psychology* 58, s. 307-14, England 1988.
- , Goldschmidt, E.: *Myopia and its relationship to education intelligence and height. Preliminary results from an on-going study of Danish draftees*. *Acta Ophthalmologica Suppl.* 185, Vol. 66, s. 41-43, København 1988.

John Smidt Thomsen

3. Psykologisk Laboratorium

Historie:

Psykologisk Laboratorium er grundlagt under navnet Det psycofysiske Laboratorium af Alfred Lehmann i 1886. Det er således et af de ældste psykologiske laboratorier i verden. Efter en begyndelse under trange kår i Metropolitanskolens kælder blev det i 1903 overtaget

af universitetet og kunne i 1916 rykke ind i den nyopførte bygning i Studiegården. Med indførelsen af den psykologiske kandidateksamen i 1944 blev pladsen snart så trang, at en del af forskningen og undervisningen måtte forlægges til andre steder. Først oprettedes »Afdeling B« i Fredericiagade, senere blev virksomheden spredt til adskillige lokaliteter rundt om i byen. Med støtte fra Rockefeller Foundation oprettedes under laboratoriet i 1950 Universitetets Børnepsykologiske Klinik, som blev begyndelsen til Institut for klinisk Psykologi, der i 1968 udskiltes fra laboratoriet. I april 1975 blev alle laboratoriets »afdelinger« igen forenede i det nye kompleks på Amager.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 35.

Professorer: Martin Johansen, I. K. Moustgaard, Rolf Willanger.

Lektorer: Svend Børge Andersen, Inger Bernth, Jens Berthelsen, Kresten Bjerg, Annelise Bom, Vilhelm Borg, Claus Bundesen, Ole Dreier, Niels Engelsted, Jørgen Hvüid, Anker Helms Jørgensen, Benny Karpatschof, Rolf Kuschel, Melvin Lyon, Aksel Mortensen, Sven Mørch, Lone Pål, Johs. Mørk Pedersen, Arne Friemuth Petersen, Arne Poulsen, Arne Prahl, Nini Prætorius, Iven Reventlow, Strange Ross, Ivy Schousboe, Erik Schultz, Poul Vidriksen.

Adjunker: Peter Berliner, Karin Borg, Anders Gade, Claus Ljungstrøm.

Kandidatstipendiater: Michael May, Hitomi Shibuya.

Eksterne lektorer: Antal årsværk: 3,6: Helle Andersen, Hanne Colling, Peter Harrit, Michael Jepsen, Jørgen Bram Jespersen, Finn Jørgensen, Ida Koch, Svend Kreiner Møller, Kristian Paludan, Svend Aage Rasmussen, Eva Thaulow, Flemming Vestergaard.

Undervisningsassistenter: Antal årsværk: 5,1: Anne Bovbjerg, Karin Bäck, Hanne Colling, Inge Danielsen, Ivan Divac, Torben Elmo, Birgit Erichsen, Lisbeth Eriksen, Ragna Fischer, Henning Green, Uno Hedelund, Gorm Hetmar, Tytte Hetmar, Dorte Plauborg Jensen, Hans Henrik Jensen, Svend Åge Jepsen, Lisette Jespersen, Irene Kejser, Gry Kirstein, Nicolaj Lunøe, Anita Madsen, Marian Nielsen, Svend Pedersen, Jan Rattleff, Torben Schjødt, Birgitte Seymour, Birgitte Skovgaard, Hellen Ziegler, Hanne Aagaard, Jørgen Thorstrup, Aksel Gilbert Jespersen.

TAP: Antal årsværk: 9,75.

Henrik Andersen, Gitte Gade, Gunnie Hallas, Niels Jørgen Hansen, Ole Jørgensen, Mikael L. Mortensen, Lejf Rasmussen, Lene Seedorff, Bente Sveegaard, Jytte Sørensen.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Psykologisk Laboratorium er bredspektret. Betraget under ét omfatter forskningen ved

Psykologisk Laboratorium og ved Institut for klinisk Psykologi stort set alle psykologiens basale discipliner og anvendelsesfelter. I det følgende gøres rede for hver enkelt af laboratoriets videnskabelige medarbejders forskningsindsats i det forløbne år.

1. Førrige års studier af intensitetsfænomener i følelselivet er fortsat. Det herom skrevne indgår i en større tekst om nogle dynamiske og strukturelle træk ved følelser, der udarbejdes med henblik på at udgive en bog (Martin Johansen).

2. Der udvikles et eksperimentelt udstyr til studier af synsoplevet lokalisation.

En artikel om observationsbegrebet i fysik og psykologi, den anden om »The general Whorfeffect«, en tredie om tidsregistrering i den klassiske eksperimentalpsykologi er klargjort til publikation. Endvidere er teksten om »Psychological Observation and Description« fortsat under bearbejdelse (Ib K. Moustgaard).

3. Under det overordnede tema, hvordan hjernen formidler psykologiske processer, er der forsket for at klarlægge processtadier i perception, skildret i egne tidligere publikationer omkring benægten og negligering. Processtadiers organisation i forhold til bevidsthed (preconscious processing) er et af de felter, der på basis af eksperimentel empiri er blevet bearbejdet (Rolf Willanger).

4.1 Indsamlede empiriske data om udbytte ved deltagelse i et uddannelsesprogram om »Personcentered Expressive Art Therapy« er ved at blive bearbejdet (sm.m. kollega ved Sonoma State University).

4.2 I en undersøgelse af følelsers erkendelsesmæssige funktioner er der afsluttet en fase, præget af den erkendelse at der er en ligefrem sammenhæng mellem den personlige og den faglige udvikling i uddannelsen af psykologer. Næste fase, indsamling og bearbejdelse af empiriske data, er indledt (Svend Børge Andersen).

5.1 Der er pr. spørgeskemaer udført en sammenlignende undersøgelse af bygde- og byskoler i Grønland på den ene side, skoler i Danmark på den anden. En forbedret model for forståelse af undervisning og indlæring søges udviklet gennem analyse af omgivelser, skolers indre »kultur« og elevforudsætninger. Optimering af undervisningsprocesser er sigtet (Peter Berliner sammen med Aksel Mortensen).

5.2 Endvidere har dataindsamling fundet sted med henblik på at fremstille en kontekst-orienteret-kognitionspsykologisk teori, hvis hovedbegreber er kognitive skift, brud i kognitionen, metakognition og kognitiv coping. Indlæringshandling og »episk bevidsthed« er andre begreber (Peter Berliner).

6. Der er foretaget litteraturstudier og rejser med henblik på at undersøge, hvordan man forskellige steder bestemmer den ny disciplin »anvendt udviklingspsykologi« afgrænsning, indhold og teoretiske tilgang.

Om Jean Piaget's udviklingspsykologiske teori er en udløber af 1800-tals-problemer som forholdet mellem tro og viden, samfundsharmoni og -kaos er yderligere taget op som forskningsemne (Inger Bernth).

7. Der er hos lånerne indsamlet spørgeskemaer om anvendeligheden af 15 her producerede psykologiske rådgivende videofilm, der kan lånes fra Herlev Hovedbibliotek.

Ovenpå studierejse i USA er spørgsmål omkring brug af den der studerede interaktive video i undervisning blevet analyseret sm.m. medarbejdere på Handelshøjskolen og Kunstakademiets arkitektskole (Jens Berthelsen).

8. I »halvfemserhjemprojektet« er en sammenkobling af forskellige informationsteknologier i et levende hjemmemiljø under udvikling – i samarbejde med bl.a. B&O, Lyngsø og KTAS. Der er foretaget en vektorgrafisk indtegnning af eksperimentalhjemmets arkitektur og indretning og sket en sammenbygning og afprøvning af et Beolink system i samspil med datamater for håndtering af lyd, videobillede, farvegrafik, telefonlinie-kommunikation, skrivning og læsning. Der er gjort forsøg med kontinuert hverdagsbrug af en kerne af systemet, tilføjet camcorder. Og udarbejdet en igangsættelsesrapport, der udgives af BUR (Byggeriets Udviklingsråd) (Kresten Bjerg).

9. Arbejdets og arbejdstidens betydning for familielivet og helbredet undersøges med hensyn til krav og belastninger i arbejdet, samt strategier for organisationen af dagliglivet. Data i form af observationer og interviews fra arbejdspladser og hjem fra familier, hvor den ene eller begge har »atypiske« arbejdstider, er under bearbejdning. En formidlingaktionsforskning om arbejdets organisering i samarbejde med Kvindeligt Arbejderforbund.

Til et internationalt symposium om arbejdstidens fleksibilisering og reduktion er udarbejdet en rapport om arbejdstidens udvikling i Danmark (sm.m. Knud Erik Skovby, DTH) (Karin Borg).

10. Om de psykiske virkninger af ensidigt gentaget arbejde er en forskningsoversigt udarbejdet i forbindelse med Arbejdstilsynets indsats overfor arbejdsmiljøet.

Der er endvidere påbegyndt en teoretisk oversigt over den internationale forskning m.h.t. samfundsmæssig og psykologisk intervention overfor – og forebyggelse og behandling af – hjerte-kar-sygdomme (Vilhelm Borg).

11.1 En kognitionspsykologisk model for visuel genkendelse ved sammenligning af synsindtryk med hukommelsesbilleder er blevet videreudviklet og implementeret som et computerprogram (Claus Bundesen sm.m. Axel Larsen).

11.2 En matematisk udformet kognitionspsykologisk model for, hvordan opmærksomheden kan rettes mod bestemte objekter i synsfeltet under bortseen fra andre objekter, er blevet videreudviklet og testet ved analyse af en række klassiske forsøgsresultater (Claus Bundesen).

12. En bæredygtig teori om psykologisk ekspertices natur er søgt udarbejdet på basis af empiriske studier – og deltagelse i internationale drøftelser – af psykologisk behandlingspraksis, endvidere på grundlag af studier af efter- og videreuddannelse af psykologer. Nogle analyser har ført til nogle artikler om sagen (Ole Dreier).

13. Arbejdet med værket om personlighedens almene grundlag er fortsat, desuden bestræbelserne for at afslutte manuskriptet om »Arbejdets hemmelighed«, hvori Leontjews arbejdsbegreb diskuteres. De principielle psyko-logiske deprivationer, der følger med arbejdsledighed, og som konfereres med de basale personlighedsfunktioner, er fremdeles temaet for en analyse af »betydningsløshed«. Et projekt om Psyke som grundbegreb er yderligere under udarbejdelse (Niels Engelsted).

14.1 Der er opgjort data og skrevet artikel om retrograd amnesi (Anders Gade sammen med Erik Lykke Mortensen, Psykologisk Institut, Kommunehospitalet).

14.2 Der udarbejdes en artikel om diabetisk encefalopati (Anders Gade sammen med læge Anders Dejgård, Hvidøre Hospital).

14.3 På basis af resultater fra normale forsøgspersoner er der udarbejdet edb-program til bestemmelse af forventede testcores hos individuelle neurologiske patienter ud fra baggrundsvariable (sm.m. Erik Lykke Mortensen) (Anders Gade).

15.1 Et arbejde om AIDS-problematikken er afsluttet med udgivelsen af en bog, skrevet sammen med otte andre forfattere (Jørgen Hviid).

15.2 Et projekt om udbrændthed og ressourcer er resulteret i et manus. Der arbejdes med at skrive om nederlag, vækst og værdier (Jørgen Hviid).

16. »Tænke-højt« metoden nytte for praktisk udvikling af edb-systemer undersøges. Dels forbedrer meto-

den systemernes brugergrænseflader, har det vist sig, dels relationer mellem udviklere og brugere.

Endvidere er erfaringer med formalisering i design af brugergrænseflader blevet analyseret, og det forsøges på basis af 200 spørgeskemaer, udsendt til danske virksomheder og stedvist fulgt op af interviews, at give udviklerne bedre muligheder for at skabe brugergrænseflader af brugervenlig karakter.

Hvilke faciliteter til at brugeren kan »snitte« et edb-system til efter egne behov, brugere faktisk anvender og hvorfor – endelig hvilke teknikker der tjener det formål at modellere samspillet mellem bruger og edb-system kognitivt, er nogle af andre begyndte projekters problemer (Anker Helms Jørgensen).

17. Der er påbegyndt en afhandling om »virksomhedsteorien som udgangspunkt for de antropologiske videnskaber« for her at diskutere, om teoriens integration af det individualpsykologiske perspektiv med den samfundsmæssige og kulturelle kontekst for individets aktivitet på handle-, tænke- og føleområdet kan bære at danne referensramme for alle antropologiske videnskaber (Benny Karpatschof).

18. En afhandling, »Vengeance is their Reply: Blood feuds and Homicides on Bellona Island«, er klargjort til trykning (Rolf Kuschel).

19. Et arbejde med at præcisere grundproblemer ved teoridannelse indenfor evalueringsforskning er fortsat. Der er forsket i muligheder for at generalisere kvantitative data og kvalitative erfaringer, endvidere i relationen mellem kvantitative og kvalitative metoder og i den mellem undersøgelses- og interventionsmetoder med henblik på udvikling af anvendt socialpsykologi (Claus Ljungstrøm).

20. Der er arbejdet med et licentiat-projekt om semiotik, kognitionsforskning og datamatiske modeller af betydningsprocesser (Michael May).

21.1 I et påbegyndt projekt om skolens kontekst eller omgivelses-faktorer forskes der i, hvordan skolens undervisning påvirkes af forhold uden for skolen på en højest uigennemsigtig måde. Analysen er inspireret af tværkulturelle undersøgelser f.eks. i Grønland og Liberia. Problemet manifesterer sig bl.a. gennem »seks-timers-syndromet« hos sådanne børn, som fungerer helt normalt uden for skolen, men intet får ud af den formelle undervisning. To publikationer er fuldført (Aksel Mortensen sm.m. Peter Berliner).

21.2 En artikel om »Tværkulturel forskning i den kulturhistoriske tradition« er oversat og publiceret, endvidere er en mindre, kritisk analyse af TV's indvirkning på barndom og børns følelsesliv publiceret (Aksel Mortensen).

22.1 Der er i artikler arbejdet videre med ungdomsforskningens teoretiske og metodiske spørgsmål. Et design for en empirisk undersøgelse af unges problemhåndtering er udviklet og en forundersøgelse af 9. klasse-skoleelever gennemført (Sven Mørch).

22.2 Yderligere har der i forbindelse med evalueringforskning, bl.a. under et studieophold i USA, været arbejdet med problematikker omkring forholdet mellem generaliseringskrav og konkrete empiriske metoder (Sven Mørch).

23. Incest, der nu begribes som et samfundsmæssigt problem, der kræver normaliserende indsatser, har ført til et studium af måden, hvorpå der i løbet af blot ét decennium er sket et brud i den faglige og offentlige diskurs, som peger mod videreudvikling henholdsvis af et nyt speciale for psykologer og af nye kontrol- og disciplineringsmetoder i samfundet. Men hvordan influerer det nævnte brud herpå? Eksemplet med incest benyttes til at afprøve »magtteori«, især af fransk afstamning. En artikel til tidsskriftet »Udkast« er under udarbejdelse (Lone Pál).

24.1 Et projekt, der er fortsat fra 1987, går ud på at undersøge baggrunden for fordomme og mulighederne for at bryde disse. Er det pædagogisk muligt at udvikle en »videnskabelig holdning i hverdagslivet« og dermed en »immunitet« mod propaganda? Den teoretiske referenceramme, der oprindeligt var baseret på Shands lære om »sentiments«, er (under indflydelse af Niels Engelsted) modificeret således, at begrebet »ansvar« er blevet centralt. Hermed er også etiske spørgsmål kommet i fokus (Johs. Mørk Pedersen).

24.2 Et andet projekt om psykologiens videnskabssteori er videreført fra 1987. En række af psykologiens »grundlæggere« er studeret, herunder Kant og Wundt (Johs. Mørk Pedersen).

25.1 En afhandling baseret på et tidligere arbejde om betydningen af improvisation og leg i problemløsning er offentliggjort (Årbog 1984, s. 562). – En undersøgelse af kemisk kommunikation hos fisk er fortsat med afprøvning af syntetisk fremstillede fraktioner (Arne Friemuth Petersen sammen med C. Christoffersen, Kemi II, H. C. Ørsted Institutet).

25.2 En sammenlignende undersøgelse af psykotiske og normale børns kommunikative adfærd er fortsat (Årbog 1987, s. 698).

25.3 Manuskriptet til en introducerende bog om prosemantisk kommunikation hos dyr og mennesker er afsluttet (Årbog 1987, s. 698) (Arne Friemuth Petersen).

26. I et større teoretisk arbejde undersøges det, hvordan udvikling af de højere mentale funktioner – bevidsthed, selvbevidsthed, refleksion og abstrakt tænkning – er afhængig af samfundshistoriske, social-psykologiske og kulturelle forandringer (Arne Poulsen).

27.1 I anledning af en analyse af hvordan læreprocesser betinges, at et socialpolitisk system, herunder et lokalsamfund udvikler sig, er evalueringsproceduren som et væsentligt led i denne udvikling blevet beskrevet i en AKF-publikation. Der arbejdes nu med udviklingsprojekter for nordiske og indiske lokalsamfund (Arne Prahll).

27.2 Til brug for et nordisk forskersymposium er der endvidere foretaget en kritisk analyse af holdningsbegrebet i den eksperimentelle socialpsykologiske tradition (Arne Prahll).

28. Der har været arbejdet på at analysere de auditive sansecellers funktionsmåde ved hjælp af modeller, der simuleres på en computer. Ved f.eks. at inddrage inhibitorisk feed-back i en model, der tidligere ikke kunne redegøre for nogle specielle funktionelle egenskaber, søges denne modificeret (Strange Ross).

29.1 På baggrund af en analyse af forskellige mulige explicitte eller implicitte mål for integration, der i dag anvendes som strategi for at fremme sund personlig udvikling, er der opstillet fire integrationsformer, og disses egnethed som betingelser for den nævnte udvikling er blevet diskuteret.

29.2 Derudover er et projekt om kvalitativ forskning i teori og praksis i støbeskeen (Ivy Schousboe. I sidstnævnte projekt sammen med Kirsten Poulsgaard, Socialstyrelsen).

30. Med afsæt i den nyligt forfattede doktorafhandling om »personlighedspsykologi på erkendelsesteoretisk grundlag« er der arbejdet på at give motivationspsykologien et erkendelsesteoretisk fundament. I den anledning undersøges en ingenlunde ny tese om, at mennesker kan motiveres af symboler, og denne tese søges indplaceret i den viden, man har om sammenhængen mellem individ og samfund (Erik Schultz).

31. En eksperimentel undersøgelse af selektiv opmærksomheds betydning for visuel informationsbearbejdning er sat igang. Der arbejdes på at formulere sandsynlighedsmodeller til beskrivelse af begrænsning og fleksibilitet i forarbejdnings- og lagringskapacitet, når forsøgspersoner perciperer visuelt materiale af varierende kompleksitet (Hitomi Shibuya sm.m. Claus Bundesen, Axel Larsen).

32. Der arbejdes på et bidrag til forståelse af den an-

vendte psykologis udvikling i Danmark, med særlig vægt på Poul Bahnsens pionérendsats på arbejdspsykologiens område (Poul Vidriksen).

Redaktionsvirksomhed:

Martin Johansen har redigeret instituttets årbog.

Rolf Willanger har været referee på artikler til *Acta Neurologica Scand.*, *Pharmacol. & Toxicol.*

Karin Borg, medredaktør af tidsskriftet *Kontext*.

Claus Bundesen, medlem af redaktionskomiteen for tidsskrifterne »Psychological Research« og »European Journal of Cognitive Psychology«.

Ole Dreier, medlem af redaktionen af »Forum Kritische Psychologie« og af Dansk psykologisk Forlags redaktorstab.

Niels Engelsted, medredaktør af »Psykologiens almene grundlag«, fødselsdagspublikationen (Henrik Poulsens 60-årsdag, Århus Universitet).

Benny Karpatschof, medlem af redaktionen af »Psyke & Logos«.

Claus Ljungstrøm, medlem af redaktionen af »Udkast«, tidsskrift for kritisk samfundsvidenskab.

Aksel Mortensen, medlem af redaktionsgruppen for »Nordisk Psykologi« og Forskningspalten i »Psykolog Nyt«.

Sven Mørch, medlem af redaktionen af »Udkast«, tidsskrift for kritisk samfundsvidenskab.

Arne Poulsen, medlem af redaktionen af »Psyke & Logos«.

Kongresdeltagelse m.v.:

Svend Børge Andersen har efter invitation i januar og juli deltaget i to workshops ved The Person-Centered Expressive Therapy, Santa Rosa, Californien. Endvidere efter invitation i marts deltaget i en konference om Person-Centered and Experiential Learning ved Sonoma State University, Californien.

Peter Berliner har holdt foredrag ved Ilisimatusarfik, Grønlands Universitet i april.

Jens Berthelsen har været på studierejse til Californien, Utah, Washington og New York september og oktober.

Ole Dreier har holdt gæsteforelæsninger på University of Chicago, University of California San Diego og Institute for Research on Learning, Palo Alto, Californien.

Anders Gade har holdt foredrag i Lahti, Finland, juli.

Jørgen Hviid har holdt foredrag i Paris, april.

Claus Ljungstrøm har været på forskningsrejse til USA november-december og gæsteforelæst på Berkeley University, Institute for Research on Learning (Palo Alto) og University of Wisconsin (Madison).

Sven Mørch har været på forskningsrejse til USA november-december og gæsteforelæst på Berkeley University, Institute for Research on Learning (Palo Alto) og University of Wisconsin (Madison).

Arne Friemuth Petersen har været på forskningsophold ved INSERM U.70 & Hôpital de la Colombière, Montpellier fra januar til august og en måned i efteråret. Har gæsteforelæst ved Université Paul Valéry, Montpellier i april og holdt kongresforedrag i Cortona i juli.

Kollegiale organer:

Karin Borg er medlem af centernævnet for Center for Kvindestudier.

Vilhelm Borg var medlem af studienævnet.

Niels Engelsted er medlem af institutbestyrelsen.

Rolf Kuschel er medlem af institutbestyrelsen.

Aksel Mortensen er medlem af Det faglige Råd for Danmarks pædagogiske Institut.

Sven Mørch var institutbestyrer indtil 1.5.88.

Johs. Mørk Pedersen var medlem af institutbestyrelsen indtil 1.5.88.

Arne Poulsen er institutbestyrer fra 1.5.88.

Arne Prahl var medlem af FLUSA.

Strange Ross var medlem af institutbestyrelsen, fakultetsrådet og dettes budget- og forretningsudvalg.

Erik Schultz var studienævnsformand.

Formidlende virksomhed, fagligt udviklingsarbejde m.m.:

Kresten Bjerg har forelæst ved DTH, Institut for Konstruktionsteknik.

Karin Borg har holdt foredrag på Folkeuniversitetet samt på seminar afholdt af Ergoterapeutforeningen. Har endvidere været ressourceperson på Kvinde-lygt Arbejderforbunds kursus bl.a. om arbejdsmiljø, -organisering og -tid. Samt været koordinator på konference ved Center for Velfærdsstatsstudier.

Vilhelm Borg har holdt foredrag for Arbejdstilsynet og Selskabet for Arbejdsmiljø samt ved Arbejdsmiljøfondets konference om arbejdsmiljø og hjerte-kar-sygdomme.

Anders Gade har holdt forelæsninger på Folkeuniversitetet.

Benny Karpatschof har holdt foredrag ved en konference om »Nye krav til matematikkundskaber«.

Rolf Kuschel har holdt forelæsninger ved Folkeuniversitetet.

Claus Ljungstrøm har samarbejdet med statsvirksomhed om intern rekruttering af medarbejdere.

Sven Mørch har været gæstelærer ved den socialpædagogiske efteruddannelse og ved skolevejlederuddannelse.

Johs. Mørk Pedersen har deltaget i studiekreds om videnskabsteoretiske emner i »Akademiet for anvendt filosofi«.

Ivy Schousboe har holdt foredrag om Årskursus for sundhedsplejersker.

Erik Schultz. Forelæsninger på Folkeuniversitetet. Studieleder på Folkeuniversitetets liniestudie i psykologi.

Poul Vidriksen har gennem indtægtsdækket virksomhed formidlet nogle af arbejdspsykologiens forskningsresultater bl.a. til Foreningen af Sygehjælpere og Social- og Sundhedsforvaltningens personaleafdeling.

Publikationer:

Berliner, P.: Oversættelse af: Jean Lave: Formidling eller praktisk forståelse. Udkast 2, s. 150-80, København 1988.

–: Mulighederne for udvikling af en funktionel tværkulturel psykologi. Psyke og Logos 1, s. 60-91, København 1988.

–: Kognition, jægernesamfund og skolegang. Udkast 2, s. 115-49, København 1988.

–: Børnelitteraturens billede af jægernesamfund. Plys 3. Årbog for børne- og ungdomslitteratur, Finn Baldby, Jakob Gormsen, s. 118-21, Rødebro 1988.

–, Mortensen, A.: Undervisning og omgivelsesfaktorer. Nordisk Psykologi 5, s. 403-06, København 1988.

–: Inuit-Forskningen har solidaritet som levebrød. Information: Moderne Tider 4. November, s. 5, København 1988.

–, Sørensen, K.: Voksenpædagogik, formidling og engagement. Magisterbladet 24, s. 16-17, København 1988.

–: Small scale schooling and national development. Acta Borealia 1/2 1987, s. 137-46, Bergen, Norge 1988.

Berthelsen, J.K., Mørch, A.T.: Interaktiv video. Studerendes hjælpemiddel i undervisningen. Kræmmerhuset 9, s. 3, København 1988.

–: Studentens, lærerens og forskerens arbejdsbord. Kræmmerhuset 9, s. 3, København 1988.

Bjerg, K.: The Home of the 90's – rationale for an attempt to develop a total-environmentprototype for the study of user-needs. Concerning Home Teleomatics, F. van Rijn, R. Williams (eds), s. 199-204, Amsterdam 1988.

Borg, K., Mortensen, J., Nielsen, K.A.: RUC – Stadig i vore hjerter. Kontext 51, s. 118-31, København 1988.

–: Forskning, formidling og forandring. Psykolognyt 20, s. 702-706, København 1988.

Dollerup, C., Reventlow, I., Hansen, C.R.: The Complete Texts of the Stories Used in the "Folktales-Project". København 1988, 64 s.

–, Reventlow, I., Hansen, C.R.: A Listing of Edited Statements Made by Readers During the Reading of Three Stories in the "Folktales-Project". København 1988, 60 s.

–, Reventlow, I., Hansen, C.R.: The Procedures for Establishing the Same Definitive Versions in Danish and in English of a Danish, a Greenlandic and a Turkish Story in the "Folktales-Project". København 1987, 60 s.

–, Reventlow, I., Hansen, C.R.: The Construction

and Experimental, Cross-National Testing of the First Version of the Questionnaire on the Readers' Backgrounds in the "Folktales Project". København 1987, s.

Dreier, O.: Der Psychologe als Subjekt therapeutischer Praxis. Zum Verhältnis von Theorie und Praxis in der Psychologie, J. Dehler, K. Wetzel, s. 26, Marburg 1988.

–, Kleinmanns, M., Konitzer-Feddersen, M., Michels, H., Raitola, A.: Die Bedeutung institutioneller Bedingungen psychologischer Praxis am Beispiel der Therapie. Zum Verhältnis von Theorie und Praxis in der Psychologie, J. Dehler, K. Wetzel, s. 32, Marburg 1988.

–: Denkweisen über Therapie. Forum Kritische Psychologie 22, s. 42-67, Berlin 1988.

–: Der Psychologe als Subjekt therapeutischer Praxis. Kritische Psychologie. Wissenschaftskritik, Kategorien Anwendungsgebiete, N. Kruse, M. Ramme (eds), s. 185-207, Hamburg 1988.

–: Zur Socialpsychologie der Therapie von Übergewichtigen. Zeitschrift für Sozialpsychologie Bd. 19, H.4, s. 287-95, Bern, Stuttgart, Toronto 1988.

Gade, A., Mortensen, E.L., Bruhn, P.: "Chronic painters' syndrome". A reanalysis of psychological test data in a group of diagnosed cases. Based on comparisons with matched control. Acta Neurologica Scandinavica 77, s. 293-306, København 1988.

–, Mortensen, E.L.: Retrograde amnesia and patterns of remote memory loss in non-alcoholic dementia and amnesia syndromes. (Abstract). Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology 10, s. 331, Amsterdam 1988.

–, Udesen, H., Mortensen, E.L.: Visuel closure – Street Completion test. Nordisk Psykologi 40, s. 194-201, København 1988.

–: Dissemineret sclerose. Psykolognyt 42, s. 710-11, København 1988.

Gregersen, F., Køppe, S.: Against epistemological relativism. Studies in History and Philosophy of Science Vol. 19, No. 4, s. 447-87, London 1988.

Kuschel, R.: Cultural reflections in personal names. The Journal of the Polynesian Society Vol. 97 (1), s. 49-79, Auckland 1988.

Kuschel, R.: Øje for øje, tand for tand – og en lavine af mord. Humaniora 1, 2. årg, s. 28-30, København 1988.

–: Udstationering og kunsten at vende hjem. IP-Information 1, s. 1-6, København 1988.

–, Naur, M.: Interkulturel kommunikation. Virksomhedens internationale Aktiviteter, Rolf Kuschel, Maja Naur, s. 1-10, København 1988.

–: Vengeance is Their Reply. Blood Feuds and Homicides on Bellona Island. Part 1. Underlying Conditions for Generations of Bloodshed. 289 s., København 1988.

–: Vengeance is Their Reply. Blood Feuds and Homicides on Bellona Island. Part 2. Underlying Conditions for Generations of Bloodshed. 289 s., København 1988.

- cides on Bellona Island. Part 2. Oral Traditions. København 1988, 392 s.
- Larsen, A., Bundesen, C.: Visuel genkendelse ved template matching. Psyke & Logos 9, s. 357-69, København 1988.
- Mortensen, A., Berliner, P.: Skolen og dens omgivelser – vekselvirkninger i lokalsamfundet. Psykologi 20, s. 22-34, København 1988.
- Mortensen, A.: På vej imod skamløshedens epoke? Udkast, Psykologisk Laboratorium Årg. 16, nr.2, s. 215-31, København 1988.
- : Oversættelse af: Michael Cole: Tværkulturel Forskning i den Kulturhistoriske Tradition. Udkast 16 (1), s. 3-29, København 1988.
- , Berliner, P.: Skolen og dens omgivelser. Psykologi 20, s. 22-34, København 1988.
- , Poulsen, A.: Amager-Californien retur. Psykolog Nyt 2, s. 44-47, København 1988.
- : Når mennesker først er kommet i skole er der ingen vej udenom. En bog til Jesper, Mogens Jansen, Finn Rasborg (udg.), s. 11-12, København 1988.
- , Berliner, P.: Undervisning og omgivelsesfaktorer. Nordisk Psykologi Årg. 40, nr.5, s. 403-06, København 1988.
- Mørch, S.: Ungdomsmestring og ungdomstilværelse. Uddannelse. Undervisningsministeriets tidsskrift 5, s. 5, København 1988.
- : Samfund og psykologi. Nordisk Psykologi 4, s. 13, København 1988.
- : Fremmede og fordomme. Noter om indvandrerproblematikken. Udkast. Dansk Tidsskrift for Kritisk Samfundsforskning 1, s. 28, København 1988.
- Petersen, A.F.: Ethologie humaine; le cas des enfants autistes: évitement et stéréotypie (Seminarpapir ved Laboratoire de Psychologie Expérimentale et Comparée, Université Paul Valéry, Montpellier). 17 s., Institutpublikation 1988.
- : Why children and young animals play: A new theory of play and its role in problem solving. Historisk-filosofiske Meddelelser 54, s. 57, København 1988.
- : Psykoanalyse: Selvbiografi eller videnskab? – Kommentar til S. Køppe. Psyke & Logos 1, s. 179-83, København 1988.
- : Om følelser og suggestibilitet i pædagogikken udviklingsbiologisk set. Skolepsykologi 4, årg.25, s. 282-95+347, København 1988.
- : Why man began to speak: On possible feedback effects of speech on individual levels of emotion and anxiety. Institutpublikation 1988, 21 s.
- : Jeu et improvisation: Un raccourci dans la résolution de problèmes tel que l'usage d'objets. Cahiers du CERFEE 1988, s. 87-98, Montpellier 1988.
- Prahl, A.: Evaluering af forsøgsvirksomhed i et decentraliseret system – erfaringer fra anvendelsen af Socialstyrelse ns forsøgsmidler i perioden 1980-86. Anvendelse af evalueringsforskning, G. Korreman,

T. Nilstun, O. Rieper, L. Rose, s. 15, København 1988.

- Prætorius, N., Duncan, K.D.: Verbal reports. A problem in research design. Tasks, Errors and Mental Models, L. P. Goodstein, H. B. Adersen, S. E. Olesen, s. 293-314, London 1988.
- Shibuya, H., Bundesen, C.: Visual selection from multielement displays: Measuring and modeling effects of exposure duration. Journal of Experimental Psychology : Human Perception and Performance 14, s. 591-600, Arlington, Virginia 1988.

Niels Engelsted

4. Institut for Pædagogik

Historie:

Den 1. oktober 1955 blev dr.phil. Knud Grue-Sørensen kaldet til det første professorat i pædagogik ved Københavns Universitet. Dermed startedes den udvikling, der er resulteret i det nuværende Institut for Pædagogik. Den 13. maj 1957 indførtes magisterkonferens i pædagogik, den 5. december 1960 en cand.art. prøve i pædagogik. Denne sidste eksamen blev dog afskaffet i 1971, da fakultetets almene regler for bifags- og hovedfagsstudier for alle fakultetets fag også kom til at gælde pædagogik.

Den 14. april 1968 indviedes Institut for teoretisk Pædagogik i lokaler i Linnésgade 22, 1., 1361 København K, der udover professoratet fik tilknyttet to heltidsvidenskabelige medarbejdere. I 1970 flyttede instituttet til lokaler i St. Kannikestræde 18, 1169 København K og den 1. februar 1987 til de nuværende lokaler på Københavns Universitet Amager, Njalsgade 80, 2300 København S.

Den 1. januar 1970 etableredes Institut for anvendt Universitetspædagogik, Fiolstræde 24, 1171 København K. Instituttet blev oprettet med det formål af foranstalte universitetspædagogiske kurser for universitetets lærere, samt i almindelighed at drive forskning i de højere læreanstalters pædagogik. Det fik i alt til tildelt fem heltidsvidenskabelige medarbejdere. Dette institut var oprindeligt placeret direkte under Konsistorium, men den 1. april blev det lagt ind under Det filosofiske Fakultet.

Fra midten af 1970'erne startede bestræbelserne på at sammenlægge de to pædagogiske institutter og den 1. april 1979 bar disse anstrengelser frugt med dannelsen af Institut for Pædagogik i dets nuværende form med i alt 9 heltidsvidenskabelige medarbejdere. Foruden fagstudiet pædagogik forestår instituttet en uddannelse i voksenpædagogik og en i u-landspædagogik. Desuden skal instituttet varetage undervisning og konsulentarbejde i universitetspædagogik.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9.

Professor: Staf Callewaert.

Lektorer: Joan Conrad, Helge Dohn, Bo Jacobsen, Per Fibæk Laursen, Lars Jakob Muschinsky, Sven Erik Nordenbo, Knud D. Wagner, Thyge Winther-Jensen.

Amanuensis: Sten Clod Poulsen (midlertidig udvekslingsordning med lektor Sven Erik Nordenbo).

Forskningsadjunkt: Anne-Marie Søderberg.

Kandidatstipendiat: Tine Rask Eriksen.

Forskningsstipendiater: Kirsten Grønbæk Hansen, Vibe Aarkrog.

Lektor K. D. Wagner har haft orlov siden 1.8.1986.

TAP: Antal årsværk: 2,1.

Mette Worning Andersen, Lone Dahl, Inger Nye-gaard Jensen.

Forskningsvirksomhed:

1. Projektet vedr. Pædagogikkens objekt, teori og metode er blevet fortsat. Projektet sigter mod, med udgangspunkt i P. Bourdieus uddannelsessociologi og videnskabsteori, at formulere en afgrænsning af pædagogik som videnskab. I sidste halvår har arbejdet koncentreret sig om Bourdieus praksis- og habitusteori i hans nyere publikationer i 80'erne. 2. I første halvår, under orlov fra Københavns Universitet, tilbage som videnskabelig vejleder på Institut for Pædagogik, Bissau, Guinea-Bissau, gennemførtes en stor interviewundersøgelse blandt et repræsentativt udvalg af 2.000 elever og 200 lærere sammen med INDE's medarbejdere. Et manuskript »La crise de l'école en Guinée-Bissau: description, analyse, stratégie« (200 s.). 3. I samme periode fortsattes et feltarbejde vedr. nyreligiøse bevægelser som sociolisationsinstans i Guinea-Bissau (sammen med Inger Callewaert-Sjøbert). 4. Deltager i et projekt »Transnationale kulturindflydelser og uddannelser«. Lunds universitet, med støtte fra Statens humanistiske og samfundsvidenskabelige Forskningsråd, Sverige (Staf Callewaert).

2. Arbejdet med »Den Pædagogiske uddannelse af lærere til den højere skole« fortsættes. 2. Uddannelsesproblemer i forbindelse med formelle og non-formelle uddannelsesprojekter i den 3. verden. 3. Projektet vedrørende yngre lægers uddannelsessituation er afsluttet og en rapport vil foreligge med udgangen af 1988 (Joan Conrad).

3. Færdiggørelse af undersøgelsen vedr. frafald i gymnasiet, betydningen af psykologiske, sociologiske og pædagogiske forhold. 2. Undersøgelse af lægers videreuddannelse: Psykologiske og pædagogiske faktorer ved påbegyndelse og gennemførelse af uddannelsen til speciallæge i psykiatri og kirurgi. Undersøgelsen gennemføres som spørgeskemaundersøgelse og har til for-

mål at belyse faktorer af betydning for valget af specialerne psykiatri og kirurgi, at kortlægge og vurdere det kliniske og teoretiske uddannelsesforløb efter grunduddannelsen herunder i forhold til de to uddannelsers formål (sammen med Jørgen Nystrup) (Helge Dohn).

4. Studier i forskningsmiljøets socialpsykologi og forskningens psykologi.

Der foretoges undersøgelser af udvalgte forskningsmiljøer (observationer, interviews m.v.) samt undersøgelser af enkeltforskeres psykologiske udvikling. Herved opnås en generel viden om mulighederne for at udføre forskningsevaluering, specielt i humanistiske og samfundsvidenskabelige forskningsmiljøer (Bo Jacobsen sammen med Kirsten Grønbæk Hansen).

5. Arbejder videre med undersøgelsen vedr. studenterfrafald ved Det naturvidenskabelige Fakultets matematisk-fysiske faggruppe. Desuden med projektet Voksenundervisning og edb. En undersøgelse af efteruddannelsesbehov og -udbud hos deltagere i edb-kurser (sammen med Leif Hansen og Vibe Aarkrog). Yderligere en undersøgelse af Unges valg af videregående uddannelse. En forløbsundersøgelse af et repræsentativt udvalg af 88-89 skoleårets 3. G'ere mhp. deres valg af videregående uddannelse (sammen med Ole Bredo, Arne Jakobsen, Lisette Jespersen og Thomas Nissen) (Per Fibæk Laursen).

6. Omsorgsrelationen/den pædagogiske relation. Der arbejdes med en nøjere præcisering af »den pædagogiske relation« med henblik på en indholdsbestemmelse af barndommen som social kategori ud fra et kulturteoretisk perspektiv. Yderligere arbejdes der med et projekt vedr. »Uddannelsesbaseret virksomhedsudvikling«. Der arbejdes med analyser og modeller vedr. uddannelsesbaseret virksomhedsudvikling, specielt med henblik på læreruddannelse og strukturreformer, inden for erhvervslivet (I samarbejde med stud.mag. Anne Wessberg og Susanne Lemvig) (Lars Jakob Muschinsky).

7. Har afsluttet undersøgelsen af status, vilkår og satsningsområder for dansk pædagogisk forskning nu og i de kommende år.

Pædagogik og følelser. Videreudviklet tidligere fremsatte tanker om følelsernes rolle i undervisningsprocessen, samt herunder diskuteret kritiske indlæg fra andre forskere.

Når voksne lærer. Undersøgelsen om edb-uerfarne voksnes møde med informatikkens verden er afsluttet. I tilknytning hertil er udarbejdet forslag til nye kvalitative analysemetoder til beskrivelse af interviewmateriale (sammen med Per Fibæk Laursen).

Pædagogisk paternalisme. Fortsat undersøgelsen af beherskelsesforhold i pædagogiske sammenhænge.

Årets arbejde har været koncentreret om den »anti-pædagogiske« bevægelse (Sven Erik Nordenbo).

8. Undersøgelsen af den videnskabelige personlighed m.v. er nedprioriteret, idet et nyt licentiatprojekt ved instituttet angår næsten samme område.

Uddannelse i erhvervslivet. Som led i omlægningen af forskningsområdet fra de offentlige uddannelsesområder til »erhvervsnær uddannelse«, har jeg været på studiebesøg i 4 mdr. på Institut for Organisation og Arbejdssociologi ved Handelshøjskolen i København. Besøget vedrørte studiet af organisationsteoretisk og ledelsesteoretisk litteratur mhp. at opnå bedre forståelse af erhvervslivets tænkning (og rationalitetsform) vedr. uddannelse og personaludvikling. Litteraturstudierne er blevet videreført. Desuden udnyttet forarbejdet til undersøgelsen af den videnskabelige personlighed til et studium af lærerpersonligheden. Manuskript »Den boglærde lærer« er under udarbejdelse. Derudover arbejdet videre med overvejelserne fra analysen af den videnskabelige personlighed til et studie i feltforskerens psykologi og socialitet (Sten Clod Poulsen).

9. Arbejdet med et projekt vedr. Undervisningens grundkategorier. Det drejer sig om en analyse af de fundamentale begreber, som spørgsmål vedr. undervisning behandles i: mål, indhold og metode. Det er formålet med analysen at få afdækket strukturen bag disse begreber, således som den har udviklet sig under indflydelse af forskellige pædagogiske teorier. Desuden arbejdet med et projekt vedr. Læreruddannelser i Norden – En komparativ analyse (Thyge Winther-Jensen).

10. Fortsat arbejde med projektet Historicitet, tekstlæsning, erfaringsdannelse med analyser af datamateriale og teoretisk refleksion i tilknytning til en empirisk undersøgelse af dansk undervisning i gymnasiet. Derudover arbejdet med et projekt vedr. Evaluering af det mediestøttede åbne universitet. Det drejer sig om dataindsamling (observationer, spørgeskemaundersøgelse, interviews m.m.), kvantitativ og kvalitativ analyse og rapportskrivning som støtte for en både formativ og summativ evaluering af det første forsøg i Danmark med mediestøttet åben universitetsundervisning (I samarbejde med Estrid Anker Olsen, Undervisningsafdelingen, Danmarks Radio) (Anne-Marie Søderberg).

11. Fortsat arbejdet med et komparativt forløbsstudie af det konkrete sammenstød mellem omsorgskultur og systemverden i de kvindelige reproduktive omsorgsuddannelser med det formål at skaffe viden om det konkrete sammenstød mellem organisation og systemverden mhp. at identificere spillerummene i systemets logik samt formulere handlerum for omsorgsarbejdet i sygeplejefaget. Genstandsområdet for projektet er at

udforske det konkrete sammenstød mellem den kvindelige omsorgskultur og systemverden under den kombinerede teoretiske og praktiske sygeplejeuddannelse. Metodemæssigt er projektet bredt funderet. Kvantitative og kvalitative analyseformer anvendes til hhv. den omfangsmæssige- og den indholdsmæssige beskrivelse. Også klasserumsobservationer af praksis ud fra den antropologiske metode inddrages. 1. del af rapport om den kvindelige omsorgsstruktur forventes at foreligge i begyndelsen af 1989 (Tine Rask Eriksen).

12. Forskningsprocessen i humanistiske og samfundsvidenskabelige fag. Gennem interviews med forskere, der repræsenterer forskellige tilgange inden for humaniora og samfundsfag, er det målet at nå en dybere afklaring af den enkelte forsker. Det er målet at beskrive den humanistiske og samfundsvidenskabelige forskningsproces' egenart og opnå viden om de sociale og psykologiske krav, denne proces stiller. Projektet skal desuden bidrage til den psykologiske teori-dannelse om erkendelsens processer; især mht. sammenhængen mellem kognition og emotion. Derudover skulle projektet bidrage til videnskabssociologien, der belyses fra to sider: dels »indefra« individets psykiske processer, dels »udefra«, som en del af et socialt miljø (Kirsten Grønbæk Hansen).

Redaktionsvirksomhed:

Staf Callewaert er regional redaktør for Skandinavien af »International Journal of Qualitative Studies in Education«. Joan Conrad er redaktør af Scandinavian Journal of Educational Research. Per Fibæk Laursen er medlem af redaktionskomiteen for Nyt fra DACIE (Dansk Erhvervspædagogisk Selskab). Lars Jacob Muschinsky er redaktør af Dansk pædagogisk Tidsskrift. Sven Erik Nordenbo er i redaktionen af Danish Yearbook of Philosophy, vol. 25 (1988). Tine Rask Eriksen er medlem af Advisory panel i tidsskriftet Scandinavian Journal of caring sciences og er i referencegruppen for tidsskriftet Social Kritik.

Arbejde inden for kollegiale organer:

Staf Callewaert er medlem af fagstudienævnet samt medlem af udvalget vedr. kriteriet for god undervisning på humaniora, K. U. Joan Conrad er medlem af Konsistoriums budget- og forretningsudvalg. Bo Jacobsen er medlem af fagstudienævnet. Per Fibæk Laursen er fællestillidsmand for magistrerne samt medlem af Hovedsamarbejdsudvalget. Lars Jacob Muschinsky er institutbestyrer samt instituttets repræsentant i Det faglige Råd ved Danmarks pædagogiske Institut. Sven Erik Nordenbo er medlem af programudvalg og studieleder ved Folkeuniversitetet i København samt medlem af repræsentantskabet i Dansk audiologisk Forening. Derudover er han repræsentant i DANDOKs referencegruppe i pædagogik. Anne-Marie Søderberg er næstformand i Studienævnet.

Rejser:

Staf Callewaert har foretaget konsulentrejser som videnskabelig vejleder på Institut for Pædagogik, Bissau i Guinea-Bissau. Lars Jacob Muschinsky har været på studierejse i USA (New York) med specielt henblik på privatiseret socialpædagogik.

Gæsteforelæsninger efter invitation:

Staf Callewaert har holdt gæsteforelæsning ved det svenske udenrigsministeriums konference New Direction in Development Aid for the social and educational Sector i Stockholm, sept. 1988. Helge Dohn holdt gæsteforelæsning »Pædagogiske principper for lægers videreuddannelse« ved konference om lækarnes specialtuttbildning i Norden, Göteborg, arr. af Nordisk Ministerråd. Lars Jacob Muschinsky har afholdt seminar for doktorstuderende på University of Rochester om »Educational Strategies and European Childhood«. Thyge Winther-Jensen holdt gæsteforelæsninger »Dansk Ungdomspolitik« ved University of Twente, Enschede, Holland, og om »Dansk Erhvervsuddannelse« ved seminar i Siena i forbindelse med Erasmus-projekt. Anne-Marie Søderberg holdt forelæsning ved konference i New Orleans, april 1988 arrangeret af American Educational Research Association. Desuden været leder og underviser ved internatkursus om kvalitative metoder for Dansk Sygeplejeråd, april 1988 samt været officiel opponent ved Annica Danielssons doktordisputats, Institut for Litteraturvetenskap, Lunds Universitet, maj 1988. Tine Rask Eriksen har ved N.F.P.F.'s konference i Oslo, marts 1988 fremlagt paper: Omsorgsarbejde og psykisk arbejdsmiljø med fokus på de usynlige undertrykkelsesformer i sygeplejerskernes arbejdsmiljø. På Vilvorde kursuscenter holdt oplæg om sit projekt i april 1988 samt holdt gæsteforelæsning på Sociologisk Institut i oktober 1988 om kvinder og magt i forhold til sygepleje og omsorgsarbejde. I december 1988 holdt gæsteforelæsning på Esbjerg Socialpædagogiske Seminarium, emne: Kvindelige kvalifikationer i pædagogisk arbejde.

Gæster ved instituttet:

Ren Chencun fra Teachers Training Department in Shaanxi Foreign Languages Teachers' College har i 1988 været gæstestuderende.

Publikationer:

Christensen, K.N., Dohn, H., Hüttel, M.: Kursusevaluering. Et forsøg i den anæstesiologiske speciallægeuddannelse. Ugeskrift for Læger 150 (12), s. 761-62, København 1988.

Conrad, J.: Uddannelse og personlighedsudvikling. Tandlægernes Nye Tidsskrift 6, s. 12-18, Århus 1988.

Dohn, H., Wagner, K.D.: Tilegnelsesvanskeligheder – når humaniorastuderende skal lære datalogi.

Nordisk Psykologi 40 (2), s. 142-45, København 1988.

- , Nystrup, J.: An empirical approach to the assessment of the balance between general Education, Vocational Training, and further Training in medical Curricula. Higher Education in Europe 13 (1-2), s. 127-30, Bucharest 1988.
- : Pædagogiske principper i et regelbundet (regele- rat) respektiv et ikke regelbundet (oregelerat) uddannelsessystem. Läkarnes specialistuttbildning i Norden, Nordisk Ministerråd, s. 1-7, København 1988.
- : Frafald i gymnasiet – psykologiske, sociologiske og pædagogiske forholds betydning. København 1988, 244 s.
- Goldbach, I., Winther-Jensen, T.: Greenland: Society and Education. Comparative Education Vol. 24, No. 2, s. 257-66, London 1988.
- Jacobsen, B.: Krigen, freden og danskerne. En undersøgelse af voksne danskeres opfattelse af internationale forhold. København 1988, 96 s.
- : Den almene voksenundervisning og fremtidens Danmark. KURSUS-nyt Årg. 5, nr. 3, s. 29-34, København 1988.
- Laursen, P.F.: Information og frafald. XI. Nordiske konference for informationsmedarbejdere ved universiteter og højere læreanstalter. (Papers), Københavns Universitet (udg.), s. 27-33, København 1988.
- : Åbent hus. En evaluering af informationsarrangementer på Københavns Universitet. København 1988, 18 s.
- : Hvorfor studenterafald? Uddannelse 9, s. 537-40, København 1988.
- , Hansen, L., Aarkrog, V.: Oplyst kvalificering? På vej mod en bredere efteruddannelse. København 1988, 119 s.
- Muschinsky, L.J.: The Educational Allince – fra kulturcenter til institution. Dansk Pædagogisk Tidsskrift 4, s. 4, København 1988.
- : Billeder fra den amerikanske uddannelsesvirkelighed. Dansk Pædagogisk Tidsskrift 4, s. 5, København 1988.
- Nordenbo, S.E.: Dansk pædagogisk forskning 1988 – status, vilkår og satsningsområder. Dansk pædagogisk Tidsskrift Årg. 36, nr. 5, s. 238-47, København 1988.
- : Gymnasialer Philosophieunterricht in Dänemark. Zeitschrift für Didaktik der Philosophie 10. Jahrgang, Heft 4, s. 247-53, Hannover 1988.
- Søderberg, A.: Dansk i kikkertperspektiv. Refleksioner over et pædagogisk feltarbejde. Nordisk Pædagogik 4, s. 165-77, Oslo 1988.
- Winther-Jensen, T.: Aspects of Danish education and youth policy. Verslag van de Konferentie over Jeugdbeleid in internationaal Perspektief, Raad voor het Jeugdbeleid, The Dutch National

Council for Youth Policy, s. 53-69, Amsterdam 1988.

-: The Danish "EFG" Basic Vocational Education Reforms of the 1980's. Education to Employment:

Problems and Issues. (Occasional Paper no. 4), The British Comparative and International Education Society, s. 30-33, Glasgow 1988.

Lars Jacob Muschinsky

Titel

Centret blev oprettet 1982 som en tværfaglig uddannelsesplatform for flere af fakultetets lag. I 1987 vedtog fakultetsrådet at reorganisere centret, således at hovedvejene i virksomheden fra 1988 bliver forskning samt varetageelse af færdigheds- og kompetenceopgaver adskilligt.

Fremtiden med hensyn er primært at styrke og udvide den eksisterende forskning i arbejderklassens kultur og levestil i fortid og nutid og i arbejderbevægelsens organisatoriske, politiske og ideologiske historie og dermed arbejde henimod en integreret, tværfaglig forståelse af arbejderkulturen i sin helhed. Det er endvidere centralt opgave at fremme den tværfaglige Diskussion af metoder og teorier knyttet til området.

Stik

1) Analise af

Lektorer: Karsten Børing, Niels Finn Christiansen, Anja Mose Thøgersen

2) Analise af

Karin Thomsen m.fl.

Forskningsområder

Arbejderkulturforskning er et bredt og mangesidigt område i socialt videnskabelig, nationalt såvel som internationalt. Der er mange institutioner - også uden for universitetens (bl.a. arkiver, biblioteker og museer) der beskæftiges og med det af forskningsområdet, og det er nødvendigt at centrere den eksisterende til yderligere at pleje de relevante kontakter med henblik på at udvikle fælles forsknings- og formidlingsprojekter, som ingen ville være i stand til at gennemføre på egen hånd alene.

På denne baggrund har centrets videnskabelige medarbejdere samarbejdet et overordnet langsigtet forskningsprojekt med titlen: Den danske arbejderklasse 1945-1990: "Levestandard og kultursammenhæng", hvor indgår en række delprojekter, fordelt på empiriske undersøgelser. Nogle af delprojekterne sætter sig i samarbejde med musere og arkiver samt arbejder- og fagbevægelsesorganisationer.

Inden for den overordnede ramme planlægges følgende delprojekter gennemført med undersøgelser af:

- 1. Et regionalt historisk provinsmuse, hvor Danmark/Nordborg vil være et nærliggende analyseområde.
- 2. Et klassisk inden-område i provinsen, Fets Hansen.
- 3. En købstadens udviklingshistorie på Sø-

3. Arbejderbevægelsens udspring og opbygningsskemaer, navnlig i forhold til arbejderlivet (arbejdsfællesskab, teknolog, miljø, sygdom etc.)

Det er ønsket, at disse delundersøgelser skal kunne ses sammenhængende af centrets faste medarbejdere og gennemløbere/studerende.

1. Forarbejde til en fremstilling af folketæknisk feltarbejde med særligt henblik på de fremgangsår og problemstillinger, der knytter sig tilindsamling gennem intervjuer og mundtlige fortalte erindringer som kildegrube (Børing).

2. Centret udvikler et forskningsprojekt om den danske arbejderklasse og bevægelse siden 1945 med hovedvægt på livsformer og kultursammenhæng. En del af projektet vil koncentrere sig om det folketækniske daglige og materielle områdes fundament for oprettelsen af et industrihistorisk museum for Sønderjyllands amt, og som væsentlige analyseobjekte her vil indgå regional teglværkshistorie og udviklingen af Danfavs-industrien, særligt på Nordbo. Dette arbejde vil foregå i samarbejde med Museet på Sønderjyllands Amt (Børing).

3. En større almindelig fremstilling af Danmarks historie ca. 1900-1925. Projektet forventes afsluttet omkring 1989 (Christiansen).

4. Centret udvikler et forskningsprojekt om den danske arbejderklasse og bevægelse efter 1945 med hovedvægt på livsformer og kultursammenhæng. En del af projektet vil koncentrere sig om udviklingen for den politiske arbejderbevægelse af de store sociale og kulturelle omstrukturinger, der har fundet sted siden midten af 1930'erne. Der er hensigt om en analyse af udviklingspunktene og formler, der gennemføres og virkningerne heraf for arbejderklassens livsformer og holdningsforhold. Det skal betyde heri frem ad negative forklaringer på arbejderbevægelsens svage fra midten af 1970'erne (Christiansen).

5. Kommunistisk kultur i Danmark 1918-ca. 1960: En undersøgelse af forholdet mellem arbejderkultur og intellektuel kultur i dansk kommunisme. Undersøgelsen tager sigte på at give en historisk, kulturhistorisk og sociologisk forståelse af den kommunistiske kulturs udvikling med særlig vægt på den rolle, de to intellektuelle spillede (Thøgersen).

6. Centret udvikler et forskningsprojekt om den danske arbejderklasse og bevægelse efter 1945 med hovedvægt på livsformer og kultursammenhæng. En

Tværfaglige centre

1. Center for Arbejderkulturstudier

Historie:

Centret blev oprettet 1982 som en tværfaglig undervisningsplatform for flere af fakultetets fag. I 1987 vedtog fakultetsrådet at reorganisere centret, således at hovedvægten i virksomheden fra 1988 bliver forskning samt varetægelse af formidlings- og konsulentopgaver udadtil.

Formålet med centret er primært at styrke og udvide den eksisterende forskning i arbejderklassens kultur og levevis i fortid og nutid og i arbejderbevægelsens organisatoriske, politiske og ideologiske historie og dermed arbejde henimod en integreret, tværfaglig forståelse af arbejderkulturen i sin helhed. Det er endvidere centrets opgave at fremme den tværfaglige diskussion af metoder og teorier knyttet til området.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 3.

Lektorer: Karsten Biering, Niels Finn Christiansen.

Adjunkt: Morten Thing.

TAP: Antal årsværk: Ca. 0,5.

Karin Thomsen m.fl.

Forskningsvirksomhed:

Arbejderkulturforskning er et bredt og mangesidigt område i stadig udvikling, nationalt såvel som internationalt. Der er mange institutioner – også uden for universiteterne (bl.a. arkiver, biblioteker og museer) – der beskæftiger sig med dele af forskningsområdet, og det er nødvendigt for centret i den kommende tid yderligere at pleje de relevante kontakter med henblik på at udvikle fælles forsknings- og formidlingsprojekter, som ingen ville være i stand til at gennemføre på egen hånd alene.

På denne baggrund har centrets videnskabelige medarbejdere udarbejdet et overordnet langsigtet forskningsprojekt med titlen: Den danske arbejderklasse 1945-1990: »Livsformer og kultursammenstød«, hvori indgår en række delprojekter, funderet på empiriske undersøgelser. Nogle af delprojekterne søges udført i samarbejde med museer og arkiver samt arbejder- og fagbevægelsens organisationer.

Inden for den overordnede ramme planlægges følgende delprojekter gennemført med undersøgelse af:

1. Et nyindustrialiseret provinsmiljø, hvor Danfoss/Nordborg vil være et nærliggende analyseområde.
2. Et klassisk industriområde i provinsen, f.eks. Horsens.
3. En københavnsk udflytterkommune på Vest-

egnen med både industri og nye typer arbejderkvarterer.

4. Det kvindelige industriarbejde efter 1945 m.h.p. en indkredsning af nye former for kvindeliv.

5. Arbejderbevægelsens uddannelses- og oplysningsvirksomhed, navnlig i forhold til arbejderlivet (tillidsfolk, teknologi, miljø, sygdom etc.).

Det er tanken, at disse delundersøgelser skal »bindes sammen« af centrets faste medarbejdere og gennemføres af stipendiater.

1. Forarbejder til en fremstilling af folkløstisk feltarbejde med særligt henblik på de fremgangsmåder og problemstillinger, der knytter sig til indsamling gennem interviews og mundtlig fortalte erindringer som kildegruppe (Biering).

2. Centret udvikler et forskningsprojekt om den danske arbejderklasse og -bevægelse siden 1945 med hovedvægt på livsformer og kultursammenstød. En del af projektet vil koncentrere sig om det folkløstisk-faglige og materialemæssige fundament for oprettelsen af et industrihistorisk museum for Sønderjyllands amt, og som væsentlige bestanddele heri vil indgå regional teglværkshistorie og udviklingen af Danfoss-industrien, særligt på Nordals. Dette arbejde vil foregå i samarbejde med Museet på Sønderborg Slot (Biering).

3. En større almen fremstilling af Danmarks historie ca. 1900-1925. Projektet forventes afsluttet sommeren 1989 (Christiansen).

4. Centret udvikler et forskningsprojekt om den danske arbejderklasse og bevægelse efter 1945 med hovedvægt på livsformer og kultursammenstød. En del af projektet vil koncentrere sig om virkningerne for den politiske arbejderbevægelse af de store sociale og kulturelle omstruktureringer, der har fundet sted siden midten af 1950'erne. Det er hensigten at analysere velfærdspolitikens formulering, dens gennemførelse og virkningerne heraf for arbejderklassens livsmønstre og holdningsdannelse. Det skal helst føre frem til (tentative) forklaringer på arbejderbevægelsens krise fra midten af 1970'erne (Christiansen).

5. Kommunistisk kultur i Danmark 1918-ca. 1960. En undersøgelse af forholdet mellem arbejderkultur og intellektuel kultur i dansk kommunisme. Undersøgelsen tager sigte på at give en historisk, kulturhistorisk og sociologisk fremstilling af den kommunistiske kulturs udvikling med særlig vægt på den rolle, de intellektuelle spillede (Thing).

6. Centret udvikler et forskningsprojekt om den danske arbejderklasse og -bevægelse efter 1945 med hovedvægten på livsformer og kultursammenstød. En

del af projektet vil dels rette sig mod den kommunistiske subkultur og dels generelt mod betingelserne for den voldsomme ændring, der skete i arbejderkulturen, især i 1950'erne og 1960'erne (Thing).

7. Indenfor rammerne af Research Group on Western Communism (Nanterre, Paris) deltager centret i et europæisk komparativt projekt om kommunismens historie, sociologi og fremtidige muligheder. Som et delprojekt udsprunget heraf tillige i et fællesnordisk projekt om kommunismen i Norden (Thing).

Anden virksomhed:

Centrets videnskabelige medarbejdere varetager en omfattende faglig formidlingsvirksomhed både over for offentligheden (f.eks. gennem dagspressen og Folkeuniversitetet) og over for arbejderbevægelsens organisationer (f.eks. gennem foredrag ved seminarer og konferencer). Herudover ydes der rådgivning over for enkeltprojekter uden for universitetet (f.eks. i forbindelse med »grav-hvor-du-står« initiativer).

Udgivervirksomhed:

Medlem af redaktionen for »Årbog for Arbejderbevægelsens Historie« (Christiansen).

Publikationer:

Biering, K.: Det en arbejdsmand kan fortælle kan godt være af værdi. Årbog for arbejderbevægelsens historie 1988, s. 47-57, København 1988.

Thing, M.: Marx – journalist og historiker. Verdensmarkedet. Avisartikler, breve m.v. 1847-1895, bind 3, Kjeld Schmidt, Morten Thing (udg.), s. 375-404, København 1988.

–: Den blodige civilisation. Et efterskrift om Blod. Blod, Rudolf Broby Johansen (forf.) Morten Thing (udg.), s. 49-77, København 1988.

Karsten Biering

2. Center for Kvindeforskning og -undervisning

Historie:

Center for Kvindeforskning er oprettet i september 1982 og er administrativt knyttet til Romansk Institut, hvor det har til huse i et antal lokaler mellem nummer 16.3.8 og 16.3.105 (møderum). Ved sin oprettelse fik centret til opgave at udfylde to funktioner: 1. at fastholde et af de nedskæringstruede forskningsområder på humaniora, 2. at skabe frugtbar rammer om og bedre vilkår for de tværfaglige kvindestudier.

Center for Kvindeforskning har siden oprettelsen sat sig følgende arbejdsopgaver:

- 1) At tilbyde tværfaglig undervisning i kvinde- og

kønsrelevante emner. Centret tilbyder en række kurser, som kan give studiemæssig merit, enten ved en godskrivning af kurset på det fag, de studerende er indskrevet ved, eller ved at tage eksaminer hhv. skrive afløsningsopgaver, der kan indgå som en eksamen ved moderfaget. Desuden tilbyder centret en et-årig suppleringsuddannelse i kvindestudier.

- 2) At fremme den tværfaglige kvindeforskning og det tværfaglige kvindeforskningsmiljø ved fakultetet.

- 3) At sørge for kontakt til og samarbejde med inden- og udenlandske kvindeforskningsmiljøer, bl.a. via gæsteforelæsninger, seminarer og medlemskab af og deltagelse i forskellige organisationers møder m.m.

En skiftende række af indlånede lektorer fra forskellige fag har bidraget til centrets aktiviteter sammen med undervisningsassistenter, langtidsløst, stipendiater og licentiatstuderende, ligesom centrets lærere har deltaget i fakultetets fælleselementundervisning og i kursusforløb på tværs af faggrænserne. I januar 1988 blev der ansat en lektor i kvindeforskningens teori og metode. Med det stigende antal fastansatte lærere, stipendiater og licentiatstuderende er centrets forskningsaktiviteter blevet udvidet. Centrets forskningsfelt er kvinders liv, krop, bevidsthed, kultur, psykologi og historie. Formålet er at afdække kønnets betydning for det humanistiske fagområde, for dets teorier og metoder. Det er, som ovenfor nævnt, centrets mål at opbygge den tværfaglige kvindeforskning, men også at integrere kvinde- og kønssynsvinklen overalt på det humanistiske fagområde.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 5.

Lektorer: Dorrit Einersen (halv tid), Ingeborg Nixon, Hilde Olrik, Bente Rosenbeck.

Adjunkter: Nanna Damsholt (halv tid), Tania Ørum (orlov i efterårssemesteret).

Eksterne lektorer: Tine Andersen, Lene Koch (indtil 1. september 1988).

Forskningsrådsstipendiater: Anne Margrethe Berg, Ingeborg Bonde, Fran Hopenwasser.

Kandidatstipendiat: Karin Lützen (orlov i forårssemesteret).

Undervisningsassistenter: Tove Andersen, Margrethe Andreassen, Tove Hansen, Marianne Sørensen.

Kvindeforskningskoordinator: Anne Margrethe Berg. Gæsteforsker: Carol Gold.

Akademikere i arbejdstilbud: Vibeke Thorup Andersen, Caritas Berner, Helen Cliff, Ingernete Landt.

TAP: Antal årsværk: 0,9.

Merete Jacobsen, Hanne Jensen, Marianne Kruckow (alle i efterårssemesteret), Birgit Langhans, Anne-Mette Møller (begge i forårssemesteret).

Forskningsvirksomhed:

Kvindeforskning er et bredt og mangesidigt forsk-

ningsområde i stadig udvikling. Den humanistiske kvindeforskning har tilsyneladende virket inspirerende udadtil, både i forhold til andre fakulteters kvindeforskning og i forhold til den offentlige diskussion uden for universiteterne, og den har indadtil stået i et frugtbart vekselvirkningsforhold til fagene ved Det humanistiske Fakultet. Den humanistiske kvindeforskning er fundamentalt fagkritisk og tværfaglig, idet den tager udgangspunkt i begrebet køn, som har været underbelyst i den traditionelle forskning og som bedst udforskes på tværs af den traditionelle opdeling i discipliner og institutioner.

Forskningen ved centret spænder over tre dimensioner, som er karakteristiske for den humanistiske kvindeforskning: For det første forskning ud fra et »ligestillingsperspektiv«, hvor det drejer sig om at afdække, forklare og kritisere kvinders placering samt den diskrimination og undertrykkelse, kvindekvænet historisk og aktuelt udsættes for på mange forskellige områder: materielt, psykologisk og videnskabeligt. For det andet den forskning, der sigter på at »synliggøre kvinders anderledeshed«, deres særlige livsbetingelser, bevidstheds- og udtryksformer, for dermed at kaste lys over kulturhistoriske udviklingsforløb og udvikle nye teoretiske og metodiske indfaldsvinkler til at forstå kvinders indsats i kulturhistorien og krav til nutidens samfund. Og for det tredje en »teori- og metodekritisk dimension«, der drejer sig om, hvorledes kønsforskelle konstrueres historisk og inden for forskellige videnskabelige og æstetiske fremstillingsformer, og om på hvilke måder disse fortolkninger indgår i vores kulturarv, videnskabstradition og virkelighedsopfattelse, og om hvordan de omdefineres.

Centret har i pjecen: »Kvindedecentret på KUA« udarbejdet en lidt mere omfattende oversigt over den forskning som er omtalt nedenfor. Denne pjeces kan rekvireres ved henvendelse til centret.

1. Historisk forskning

Den historiske forskning ved centret spænder periodemæssigt over analyse af kvinders forhold og kvindesynt fra middelalderen til i dag.

1.1 Samlede fremstillinger og oversigtsværker

Nanna Damsholt og Bente Rosenbeck er begge tilknyttet et nordisk projekt med at skrive kvindernes verdenshistorie, planlagt til at udkomme i 5 bind fra 1990. Nanna Damsholt er medforfatter på bind 2, Bente Rosenbeck er medforfatter på bind 4 og 5.

1.2 Middelalderen

1.2.1 Nanna Damsholt har afleveret første udkast til et bidrag til Gyldendals Danmarkshistorie bind 10, om historieskrivningen i Danmark i perioden frem til 1560. Derudover fortsætter Nanna Damsholt sine studier i patriarkatet i Danmark, især i højmiddelalder-

ren. Under sit ophold i Rom, foråret 1988, studerede Nanna Damholt Birgitta af Vadstenas åbenbaringer samtidig med, at hun undersøgte kvinders vilkår i 1300-tallets Rom og Italien. Endvidere fortsætter hun sine studier i kanonisation af kvinder. I samarbejde med Dorrit Einersen planlægger Nanna Damsholt at udarbejde en lærebog med oversættelse af tekster om kvinder i middelalderen, beregnet for gymnasium/HF. Tekster om Birgitta af Vadstena skal her sammenstilles med tekster af den uortodokse mystiker Margery Kempe.

1.3 Nyere historie (1700-1960)

1.3.1 Anne Margrete Berg arbejder på et projekt med titlen »Køn og magt i 1700-tallets Danmark – fra bål og brand til spindehus og dårekiste?«

Udgangspunktet tages på det tidspunkt da de danske trolddomsprocesser er hørt op og formålet er at undersøge forholdet imellem kvinders kriminalitet og strafferettens udvikling. Centralt i undersøgelsen står dels ændringer i den strafferetlige udvikling både i retspraksis og i de retslærdes diskussioner, dels de indsatte kvinder i kvindefængslet på Christianshavn i 1700-tallet og undersøgelser af de dømtes forbrydelser og pådømte straffe.

1.3.2 Carol Golds afsluttede i juni 1988 sit gæsteophold på centret. Hendes projekt handler om etableringen af danske pigeskoler i slutningen af 1700-tallet og deres socialisering af pigerne.

1.3.3 Karin Lützens projekt, som har titlen »Frøken og den moderne familie«, er en undersøgelse af, hvorledes filantropiske frøken-par socialiserede københavnske sociale afvigere til heteroseksualitet i tidsrummet 1877 til 1927. I forårssemesteret har Karin Lützen haft orlov og været ansat af Justitsministeriet til at foretage en undersøgelse af lesbiske kvinders livs- og kulturformer – projektet blev også støttet af Undervisningsministeriet og Sundhedsstyrelsen. Hun har interviewet 25 kvinder i alderen 80 til 16 år fra forskellige egne af landet og fra forskellige sociale miljøer. Bogen er udkommet efteråret 1988 under titlen: »At prøve lykken. 25 lesbiske livshistorier«.

1.3.4 Bente Rosenbecks har arbejdet med en sammenfatning af de teoretiske og metodiske overvejelser bag bogen: »Kvindekøn. Den moderne kvindeligheds historie 1880-1980« fra 1987. I en videreførelse af bogens undersøgelse arbejder hun på at videreudvikle teorier til afdækning af kvinders og kønnets historie i en kombination af kulturanalyse, patriarkatsteori og feministisk teoridannelse. Derudover forsker Bente Rosenbeck i den moderne videnskabs udvikling i det 19. og 20. århundrede. Karin Lützen og Bente Rosenbeck har sammen afsluttet en artikel om den kvindelige seksualitets historie til et tysk tidsskrift.

1.4 Samtidshistorie

1.4.1 Tine Andersen arbejder – i forlængelse af bogen »Rå silke. Kropsnære kvindehistorier fra 1970 til i dag« udgivet 1988 sammen med Hanne Møller – med den moderne kvindes kropslige, seksuelle og psykiske forandringshistorie op gennem de sidste 30-40 år. Centralt står arbejdet med at sammentænke den psykologiske og den kropslige kvindelighed og indplacering af en kvindelig krops- og driftsstruktur i en teori om individers historiske forandrings- og civilisationsprocesser. Projektet sigter mod at indholdsbestemme og udforme begrebet om en specifik kvindelig potens.

1.4.2 Ingeline Bonde arbejder på et projekt om antifeministiske kvinder i USA. I begyndelsen af året foretog hun under et studieophold i USA en undersøgelse af disse kvinders selvforståelse af kvinderollen, kvindelighed, deres politiske engagement og deres modsætningsforhold til kvindebevægelsen. På baggrund af denne undersøgelse har hun omtolket den hidtidige forståelse af kvinders antifeminisme, som et ideologisk forsvar for husmodertilværelsen eller et reaktionært eftersløb, og i stedet påvist sammenhængen mellem en religiøs omvendelsesproces og den gradvise udvikling af anti-feministiske holdninger.

1.4.3 Caritas Berner arbejder inden for området bevidsthed og vækstprocesser. I arbejdet inddrages alternative helbredelsesmetoder og forståelser, samt mere meditative indfaldsvinkler. Der arbejdes med den nære sammenhæng mellem krop og bevidsthed, samt med mentale strukturer og andre bevidsthedstilstande.

1.4.4 Helen Cliff har arbejdet på et projekt med titlen »Jordemoderliv«. Projektet er dels en analyse af interviews med jordemødre uddannede i perioden 1927-1949, dels en analyse af Den almindelige Jordemoderforenings historie og udvikling.

2. Idehistorisk og kulturhistorisk forskning

Den idehistoriske og kulturhistoriske forskning ved centret tager udgangspunkt i sammenhængen mellem kvindesyntets historiske udvikling eller udformning i en konkret historisk periode og studier i filosofi og litteratur.

2.1 Dorrit Einersen og Ingeborg Nixon arbejder fortsat sammen på projektet »Kvinden som uhyre«. Menneskets – især mandens – fantasi har gennem tiderne skabt kvindelige skræmmebilleder så som lamia og sfinxen i den klassiske oldtid, og havfruen, huntrolde og kæmpekvinde i den europæiske folketro og litteratur. Dorrit Einersen og Ingeborg Nixon har især interesseret sig for brugen af disse skræmmebilleder i den ældre og nyere – især engelske – litteratur og kunst, og navnlig for at følge den ubrudte tråd fra oldtiden frem

til nutiden hos forfattere som f.eks. Fay Weldon. De fortolker og analyserer den symbolske-mytiske og psykologiske baggrund for disse fremstillinger. Dorrit Einersen og Ingeborg Nixon har i forlængelse af kurset »Kvindens rolleskift« skrevet en artikel til Engelsk Institutsskrift Poet.

2.2 Hilde Olrik forsker i kvindeskikkelser i det 19. århundredes franske roman med fokus på en række mandlige forfatteres ambivalente fremstilling af den kvindelige seksualitet (Freuds »sorte kontinent«).

3. Litterær forskning. Feministisk litteraturkritik/æstetik

Flere medarbejdere ved centret arbejder med ældre og nyere skønlitteratur i analyser af enkelte værker eller forfatterskaber. De aktuelle diskussioner inden for nyere feministisk litteraturkritik og litteraturteori reflekteres i flere medarbejderes projekter.

3.1 I sit projekt om »Erindring og køn« analyserer Margrethe Andreassen kvinders erindringsarbejde, og forholdet mellem erindring og fiktion i den moderne kvinderoman. Desuden arbejder hun med den androgyn figur i historisk og litterær belysning. Margrethe Andreassen har skrevet en artikel til Årbog for Kvindeforskning 1988.

3.2 Fran Hopenwassers projekt har titlen »Seksualitet og spiritualitet i den afro-amerikanske kvindelitterære tradition«. Fran Hopenwasser opholder sig i USA i efteråret 1988.

3.3 Marianne Sørensen er i gang med et større projekt om George Eliots forfatterskab. I dette projekt afsøger hun feltet mellem æstetik, køn og kultur gennem en konkret læsning af et forfatterskab. Teoretisk knytter projektet an til nyere fransk teori (Foucault, Derrida, Lacan) og former sig samtidig som en løbende dialog med den litterære kvindeforskning i 70'erne og 80'erne (fra Elaine Showalters litterære historieskrivning til »dekonstruktivistene« i England og USA). Samtidig har Marianne Sørensen påbegyndt et nyt litteraturhistorisk projekt om »Køn og intertekstualitet«.

3.4 Tania Ørum arbejder på et projekt om køn, skrift og modernitet. Central er de franske teorier om køn og skrift (Lacan, Derrida, Cixous, Kristeva) og den nytænkning, det har inspireret til blandt feministiske og semiotiske/dekonstruktive forskere specielt i USA og England. Inden for dette teoretiske felt interesserer Tania Ørum sig især for nye læsninger af værker fra forskellige kunstarter og medier. Den antologi om feminisme og postmodernisme, der skal præsentere disse nye tendenser, er nu færdiggjort i samarbejde med lektor Marie-Louise Svane, Institut for Litteraturvidenskab, og udkommer foråret 1989. Tania Ørum for-

sker desuden i Kroppen som billede – dvs. hele det felt af forestillingsbilleder, der knytter sig til kroppen, og som iagttages i billedkunsten, hverdagens billedverden, i litterære og teoretiske skrifter. Tania Ørum har i efteråret 1988 haft orlov og arbejdet i Danmarks Radio.

4. Kunsthistorisk forskning

Tove Hansen arbejder med fotografier fra Pina Bausch's Tanztheater i Wuppertal, fotografier optaget af Ulla Weiss. (Performance, her = tanzteater, er vor tids søgen efter ritualer: vore moderne ritualer. Denne søgen spejles i fotografierne, som bliver bærere af sociale og kulturelle fænomener, og dermed er med til at befordre denne søgens udtryk. I det teoretiske felt inddrages den nye semiotiske/dekonstruktive forskning (Derrida, Culler, Kuhn, Wollen, Schechner); særligt en udforskning af feltet mellem teori og praksis). Desuden arbejder Tove Hansen med en redegørelse for fotografiens udvikling historisk og kulturelt i Danmark fra 1840-1990.

5. Krop og køn

Centrets medarbejdere har hver deres individuelle forskningsprojekter, men vi forsøger også at udarbejde nogle fælles forskningsmæssige rammer. Krop og køn har været en samlande kategori, og omfatter forskning i kvindekroppens og reproduktionens historie, den konkrete udformning og opfattelse af kvindekroppen i forskellige historiske perioder, samt kvinders eget forhold til deres kroppe – historisk og aktuelt. Også forholdet mellem køn og seksualitet, køn og biologi, krop og videnskab samt kroppen som billede behandles her. Indenfor denne ramme er der i efteråret blevet afholdt en seminarrække: »Kvindekroppen. Dødvægt eller potentialer« med deltagelse af Lene Koch, Birgit Petersson, Lone Toft Christensen, Marie Louise Svane, Lisbet Holst, Anne Klahn samt Tine Andersen og Bente Rosenbeck.

Medarbejderne i øvrigt:

Lene Koch er pr. 1. september fratrådt centret, idet hun er blevet leder af Kvinfor. Hun er ved at afslutte sit projekt om kvinder og ny forplantningsteknologi med særligt henblik på *in vitro*/fertilisation (reagensglasbefrugtning). Projektet udkommer som bog i foråret 1989.

Andre aktiviteter:

Forum for arbejdsløse kvindeforskere

Siden 1984 har centret huset organisationen Forum for arbejdsløse kvindeforskere, der fungerer som faglig og social ramme om diskussioner mellem arbejdsløse, løstansatte og forskere uden for universiteterne. I 1988 blev der på møderne fremlagt specialer og forskningsprojekter, ligesom der blev holdt oplæg om vilkår

og muligheder for arbejdsløse kvindeforskere, jobstrategier m.v. Møderne gav anledning til spændende teoretiske diskussioner, foruden at de klarlagde arbejdsløshedsproblemernes almene karakter. For at fremme dialogen mellem kvindeforskere på tværs af institutions- og ansættelsesgrænser udgiver Forum et nyhedsbrev med information og meddelelser om aktiviteter og initiativer, der har interesse for kvindeforskere.

Koordination af kvindeforskning

Da Folketinget i 1985 vedtog en aktionsplan for kvindeforskning var det blandt meget andet også startskuddet til en samlet koordinationsvirksomhed af den danske kvindeforskning. »Styringsgruppen for Kvindeforskning« – nedsat under Planlægningsrådet for Forskningen – ansatte året efter to kvindeforskningskoordinatorer på halv tid. De to koordinatorer har arbejdsplads i hver deres landsdel, således blev først Anette Borchorst ansat i Århus, og da hun fratrådte, kom Ann-Dorte Christensen til i Aalborg. Anne Margrete Berg har i hele perioden været ansat og er stadig ansat i København med arbejdsplads ved Center for Kvindeforskning.

En af opgaverne er at skabe et bredt kendskab til og overblik over den kvindeforskning, der bedrives i de danske kvindeforskningsmiljøer. Udgivelsen og redigeringen af nyhedsbrevet Kvindeforskning er en anden vigtig del af koordinatorernes arbejde. Nyhedsbrevet udgives med fem numre om året og uddeles til interesserede. Det udkom ultimo 1988 i et oplag på 1.400 med 1.200 indenlandske og udenlandske abonnenter.

I 1987 tog koordinatorerne initiativ til nedsættelsen af en redaktionsgruppe, som skulle udgive en landsdækkende årbog for kvindeforskning. Årbogen udkommer først i 1989 og hedder »Den tredje skønhed«. Nummer to er under udarbejdelse under temaet: magt, kultur, livsformer, køn. Desuden har koordinatorerne taget initiativ til en landsdækkende evaluering af kvindestudier ved universiteter og højere læreanstalter.

Ved vedtagelsen af finansloven for 1989 besluttede folkettingen fortsat at støtte kvindeforskningen, således at koordinatorerne fortsætter deres arbejde i endnu en tre-årig periode.

Udgivelser:

Center for Kvindeforskning udgiver to gange årligt en pjece med oplysninger om kurser og aktiviteter ved centret. Pjecen redigeres af Marianne Kruckow og Hanne Jensen og uddeles til studerende og lærere ved de humanistiske institutter samt til kvindeforskningsmiljøerne og andre interesserede.

Desuden udgiver centret Nyt fra Center for Kvindeforskning, i 1988 redigeret af Helen Cliff, Margrethe Andreassen og Caritas Berner. Der er endvidere ud-

kommet 2 numre af tidsskriftservice. Centret har også udformet en lille pjece, som udgives både på dansk og engelsk.

I 1988 er følgende udkommet i centrets publikationsrække: Mona Dithmer m.fl.: Ud med sproget – Indgange til Helene Cixous' skrift og læsning. Marie Louise Sodemann: Så megen troskab – historier om og af Helene Cixous. Helen Cliff m.fl. (red.): Kvindecen-tret på KUA.

Redaktionsvirksomhed:

En del medarbejdere udfører redaktionsvirksomhed. Ingeline Bonde udgiver Nyhedsbrev for Forum for arbejds-løse kvindeforskere. Tine Andersen er medredaktør af »Årbog for dansk Kvindeforskning«. Margrethe Andreassen har været medredaktør på tidskriftet Transit.

Repræsentation i organer og udvalg:

Ingeline Bonde er koordinator for Forum for arbejds-løse kvindeforskere. Nanna Damsholt fungerer som dansk kontaktperson for »The International Federation for Research on Women's History« hvortil der i 1988 blev afleveret en rapport om dansk kvindehistorisk forskning. Desuden er hun centrets repræsentant i Ligestillingsudvalget på Københavns Universitet. Hun er desuden medlem af Det etiske Råd. Bente Rosenbeck er medlem af Danske Kvinders Nationalråds styrelse og er suppleant til Ligestillingsrådet, som er blevet udvidet med en kvindeforsker. Hun repræsenterer centret i »Forum for Kvindeforskere i Danmark«, hvor hun har været koordinator. Desuden har hun været dansk repræsentant i »Nordisk Forum for Kvindeforskning« og i Planlægningsgruppen for de nordiske kvindehistorikermøder. Karin Lützen er bestyrelsesmedlem i »Kvinde kend din krop«-fonden. Margrethe Andreassen er koordinator for kredsen: Køn, æstetik og kultur under Nordisk Sommeruniversitet.

Censurvirksomhed:

Nanna Damsholt er censor ved RUC og AUC. Tania Ørum fungerer som censor ved Litteraturhistorie, Århus Universitet, ved medieuddannelsen på RUC og ved litteraturvidenskab, Odense Universitet. Bente Rosenbeck er censor ved Center for Kvindestudier og ved Center for Kulturarbejde- og formidling, begge Odense Universitet.

Gæster:

I 1988 har centret haft 2 gæstestuderende fra henholdsvis Norge og Vesttyskland. I forårssemesteret var Carol Gold fra University of Alaska tilknyttet centret som gæsteforsker.

Møder og seminarer:

Centret har i 1988 haft en del både inden- og udenland-

ske gæsteforelæsere, bl.a. Else Trangbæk, Helen Cliff, Eva Marie Lassen, Grethe Jacobsen, Nina Lykke, Elisabeth Wilson, Anne Marie Mai, Lene Sjørup, Lisbeth Jørgensen, Charlotte Meldal og Hanne Møller.

Samarbejde:

Det nordiske samarbejde har stået centralt i 1988, idet Nordisk Forum 88 i Oslo også lagde hus til den hidtil største tværnordiske og tværfaglige kvindeforskningskonference. Bente Rosenbeck og Anne Margrethe Berg indgik i det forberedende arbejde. På Nordisk Forum deltog endvidere Nanna Damsholt og Ingeline Bonde. Ud over de faglige bidrag deltog centrets medarbejdere i workshoppen: Erfaringer og fremtidsperspektiver fra 2 kvindeforskningscentre i Norden. Der blev i anledning af konferencen udgivet en pjece Kvindeforskning i Norden, som kan rekvireres.

En udvekslingsaftale under ERASMUS programmet mellem centret og Womens Center ved Universitetet i Lancaster er under planlægning, og en ansøgning om en study-visit mellem de to centre er under udarbejdelse. Samarbejdet med Lancaster er blevet varetaget af Nanna Damsholt.

Rejser og gæsteforelæsninger

Margrethe Andreassen har holdt oplæg om pigesocialisation på seminar om Piger og kvindefag. Desuden har hun deltaget i Nordisk Sommeruniversitetets Vintersymposium samt forskerkollektivium på Institut Francais. Tine Andersen har holdt en række foredrag om 80'ernes kvinde på vej mod en kvindelig potens (Kolding, Århus, Hillerød, m.v.).

Ingeline Bonde har været på studietur til USA. Hun har holdt oplæg på Seminar for samfundsfaglige kvindeforskere og på Nordisk Forum i Oslo. Desuden har hun deltaget i et forskeruddannelseskursus.

Nanna Damsholt har i to måneder opholdt sig på Det danske Akademi i Rom, hvor hun deltog i et seminar om middelalder og renaissance på The British School in Rome. Desuden har hun holdt en række foredrag om kvindehistorie og kvinder i middelalderen (Hillerød, Horsens, Det danske Institut i Rom, RUC og Nordisk Forum i Oslo). Hun har holdt oplæg om Etik og genteknologi samt bidraget med oplæg på Ligestillingshøringen på Københavns Universitet. Dorrit Eiersen har sammen med Ingeborg Nixon holdt oplæg om kvinders rolleskift på Engelsk Institut. De har begge deltaget i Engelsk Instituts Forskningssymposium.

Tove Hansen har holdt oplæg på Munch museet i Oslo om Dansk surrealisme og foto samt om kvindelige fotografer på Kvinno.

Karin Lützen har holdt en række oplæg på Panum Institutet (sexologisk seminar), på Sygeplejeskolen, samt på Dansk Journalistforbunds kvindeseminar. Desuden har hun holdt foredrag i Bergen og i Svensk TV-Kulturen.

Bente Rosenbeck har holdt en række foredrag i forbindelse med udgivelsen af hendes bog (AUC, Odenses adelige Jomfrukloster, Kvindehuset i Hillerød, Dannerhuset, Kvindelige Akademikere, Alnor Husmoderforening, Kirstine Frederiksens studiekreds, sexologisk seminar på Risskov m.v.). Desuden har hun holdt foredrag på Kursus for historielærere i gymnasiet, på en vejlederkonference i Vejle Amt samt Nordisk Forum. Både hun og Tania Ørum har holdt foredrag på Senter for Kvinneforskning, Oslo Universitet.

Tania Ørum har desuden holdt foredrag på et forskeruddannelseskursus og på Amtscentralen for undervisningsmidler. Hun har deltaget i en række konferencer bl.a. på Kunstakademiet og Institut Francaise.

Desuden bidrager en del af centrets lærere til Folkeuniversitetets feminologiundervisning.

Publikationer:

- Andersen, T., Møller, H.: Rå Silke. Kropsnære kvindehistorier fra 1970 til idag. København 1988, 240 s.
- : Kvindekroppe i forandring. Forum for Kvindeforskning 3, s. 9, København 1988.
- Bonde, L.: Anti-feministiske kvinder i 70'ernes og 80'ernes USA. Forum for Kvindeforskning 1, s. 34-39, København 1988.
- : Den omsorgsfulde mor som politisk aktivist. Forum for Kvindeforskning 2, s. 33-40, København 1988.
- : Anti-feminisme: modbevægelse, nostalgi eller kvindepolitisk strategi. Noter 98, s. 40-46, Odense 1988.
- Damsholt, N.: Siden Eileen Power. Nyt fra Historien XXXVII, 1, s. 1-5, Århus 1988.
- : Kvinderne i "Ansgars liv". Tradition og Historiekrivning, Kirsten Hastrup, Preben Meulengracht Sørensen (red.), s. 71-83, Århus 1987.
- Einersen, D.: Etruscan Insouciance. A Literary Miscellany. Presented to Eric Jacobsen. PDE. Vol. 16, Graham D. Caie, Holger Nørgaard (red.), s. 270-85, København 1988.
- , Nixon, I.: Virago and Lamia. Woman as Monster. Angles on the English Speaking World, Engelsk Institut 2, s. 3-30, København 1987.
- : Margery Kempe and a Woman's Place in Medieval Society. Proceedings from the Third Nordic Conference for English Studies, Ishrat Lindblad, Magnus Ljung (eds), s. 629-39, Stockholm 1987.
- Hansen, T.: Dansk surrealisme og foto. Oslo, Norge 1988, 15 s.
- Lützen, K.: At prøve lykken. 25 lesbiske livshistorier. København 1988, 257 s.
- Rosenbeck, B.: Kvindeforskning – forskningspolitik – politik. Kvindeforskning, Nyhedsbrev 1, s. 5-8, Århus 1988.

- : Kvindeforskning i Norden. Humanist 12, s. 4-5, København 1988.
- : Må jeg præsentere en suppleant? Humanist 2, s. 2-3, København 1988.
- : Den mytiske biologi. Forum for Kvindeforskning 3, s. 21-29, København 1988.
- Ørum, T.: Køn og civilisation. Information 15. september, s. 5, København 1987.
- : Deres drømmes Indien. Information 5. februar, s. 4, København 1988.
- : Postmodernisme og feminisme. Sociologi i Dag 2, s. 3-15, Oslo, Norge 1988.
- : Begær, fiktion, virkelighed – Virginia Woolf, en modernisme-læsning. Transit, Nordisk tidsskrift for tekst, køn, kultur og æstetik Årg. 1, nr. 2, s. 38-51, København 1988.
- : Syv aldre. Eva Figes' tredje roman på dansk. Dagbladet Information 15. december, s. S.7, København 1988.
- : Hvor er vi så henne? – om postmodernisme og feminisme. Kultur & Klasse 62, 16. årg., nr. 2, s. 22-36, København 1988.
- : At være ren eller gøre rent. Information 16. januar, Kronik, København 1987.
- : Med humorens armslængde imellem. Information 20. januar, Kronik, København 1987.
- : Rå grin og selvvironisk latter. Information 23. januar, Kronik, København 1987.
- : Hvis jeg kan skrive det, kan du også læse det. Information 13. marts, s. 4, København 1987.
- : Morgen i et elementært livsrum. Information 7. maj, s. 5, København 1987.
- : Fornuftig snak og natlige drømme. Information 3. juni, s. 4, København 1987.
- : Historiens linier og slægtens kæde. Information 7. juli, s. 4, København 1987.
- : Keep a stiff upper lip. Information 4. november, s. 5, København 1987.
- : Mode er modernitetens ironi. Information 12.-13. december, s. 5, København 1987.
- : Verdensånden på Damecykel. Information 18. april, Kronik, København 1986.

Bente Rosenbeck

3. Center for sammenlignende Kulturforskning

Historie:

Det humanistiske Fakultet oprettede pr. 1.2.1985 Center for sammenlignende Kulturforskning. Centret er administrativt knyttet til Carsten Niebuhr Institutet for nærorientalske Oldtidskulturer. Centret blev oprettet med henblik på at fremme og koordinere

tværfaglige aktiviteter i udforskningen af sociale og kulturelle systemer i deres historiske kontekst.

Centrets aktiviteter har siden 1.1.1986 i det store og hele været overført til det nyoprettede Humanistiske Forskningscenter, og har ikke haft selvstændige bevilgninger siden 1986.

Evelyn Oldenburg

4. Forum for Renæssancestudier

Historie:

Forum for Renæssancestudier blev oprettet sommeren 1984 af en tværfaglig initiativgruppe fra 5 forskellige fakulteter. Dets formål er at støtte forskningen i renæssanceemner og at fremme kontakt mellem mennesker, som forsker inden for området. Renæssancen forstås som betegnelse dels for en europæisk strømning i 15.-17. århundrede, dels for et typologisk fænomen, som også kendes fra andre perioder og kulturkredse.

Forums adresse: c/o Institut for klassisk Filologi.

Stab:

Der er ingen selvstændig stab, men initiativgruppens medlemmer er tilknyttet andre af fakultetets institutter. Den består af Marianne Alenius (klassisk), Karsten Friis-Jensen (græsk og latinsk middelalder), Eric Jacobsen (engelsk), Hannemarie Ragn Jensen (kunst-historie), Minna Skafté Jensen (klassisk), Peter Ulf Møller (slavisk), Marianne Pade (klassisk), Lene Waage Petersen (romansk), Knud Prange (historie) og Peter Zeeberg (klassisk).

Susanne Bramming Hansen har varetaget kontorarbejdet.

Forskningsvirksomhed:

Projekt nordisk Nylatin

Fællesnordisk forskningsprojekt om »Nordisk litteratur på latin og dens forhold til Europa«, finansieret af NOS-H og de humanistiske forskningsråd i de fem nordiske lande. Nationale forskningsledere er Hans Aili (Stockholm), Minna Skafté Jensen (København, leder af projektet), Egil Kraggerud (Oslo), Iiro Kajanto (Helsinki) og Sigurdur Pétursson (Reykjavik). Til den danske del, der har til huse på Institut for klassisk Filologi, er knyttet to forskningsrådsstipendiater, Marianne Alenius og Karen Skovgaard-Petersen; desuden arbejder en introduktionsstipendiater, Peter Zeeberg, i tæt tilknytning dertil.

Projektet har til formål at udforske latinske tekster skrevet i Norden eller af nordboer ude i Europa efter reformationen. Der arbejdes på en koordineret edb-registrering af sådanne tekster; registranten har ho-

vedsæde i København. Desuden arbejdes der med udgivelse af nylatintekster og studier af disse.

Projektet afholdt et seminar i Helsinki 22.-24. april med 16 deltagere fra alle fem nordiske lande. Desuden har fem af vore nordiske kolleger besøgt København individuelt i årets løb og diskuteret samarbejdet, især omkring registranten.

Offentlige forelæsninger og foredrag:

Forums forelæsningsrække behandlede i foråret Christian IV og hans tid, og i efteråret Machiavelli (Foredragsholdere: Harald Ilsøe (historie, Det kongelige Bibliotek), Christian Gorm Tortzen (klassisk), Kr. Peder Moesgaard (videnskabshistorie, Århus Universitet), Charlotte Christenen (kunsthistorie), Karen Skovgaard-Petersen og Peter Zeeberg (klassisk, K.U.), Lars Vissing, Daniela Quarta (litteratur, Rom), Jan Lindhardt (teologi, Århus Universitet).

Peter Zeeberg har holdt to foredrag om dansk renæssance ved renæssancemusikugen på Engelsholm.

Marianne Pade har holdt foredrag om renæssancebegrebet ved fælleselementkurserne på Det humanistiske Fakultet.

Minna Skafté Jensen har i efteråret tilrettelagt en foredragsserie (8 gange) på Hillerød Folkeuniversitet om Renæssancen i Firenze. Fire medlemmer fra Forum medvirkede, samt Daniela Quarta fra Roms Universitet.

Udgivervirksomhed:

Forum udgiver en skriftserie med titlen »Renæssancestudier«. I 1988 er udkommet bind 2: »Renæssancen – Dansk, Europæisk, Globalt«, en samling artikler af danske forskere, redigeret af Minna Skafté Jensen og Marianne Pade. Yderligere fire bind er under udgivelse, herunder akterne fra to tidligere afholdte seminarer.

Gæster og rejser:

Dott.ssa Daniela Quarta, Roms Universitet, har fra 1. september-1. december opholdt sig som gæstelærer og -forsker ved Forum for Renæssancestudier, inviteret i samarbejde med Forskerakademiet. Daniela Quarta har afholdt en møderække over emnet: Den videnskabelige dialog fra Giordano Bruno til Galilei, med deltagelse af forskerstuderende og Forums medlemmer. Hun har vejledt studerende, deltaget i Forums møder, samt holdt foredrag i Forums forelæsningsserie om Macchiavelli. Hun har fremlagt resultaterne af en indledende undersøgelse af den tidlige italienske samling på Det kgl. Bibliotek.

I juli gæstede prof. Peter M. Dal, Montreal, Forum med et foredrag om *The Index Emblematicus*.

I begyndelsen af august var Marianne Alenius, Karsten Friis-Jensen, Minna Skafté Jensen, Marianne Pade, Karen Skovgaard-Petersen og Peter Zeeberg i Toronto for at deltage i den internationale nyla-

tinkongres, og alle holdt foredrag. Kongressens acta vil blive udgivet med Mario di Cesare (Binghamton, New York) som hovedredaktør. På generalforsamlingen blev det vedtaget, at næste kongres (1991) skal finde sted i København med Karsten Friis-Jensen som lokalt hovedansvarlig.

Hannemarie Ragn Jensen deltog d. 23.-30. maj i Ferrara i det andet møde vedr. det internationale tværfaglige projekt »Atlante di Schifanoia«. Hendes delprojekt er »Studiet af kunstnernes valg af maleteknikker i forbindelse med forskellige allegoriske sammenhænge«.

Minna Skafté Jensen har været stipendiat ved Herzog August-biblioteket i Wolfenbüttel 1.1.-31.3. og også besøgt biblioteket en uge i oktober.

Lene Waage Petersen og Peter Zeeberg

5. Humanistisk Edb-center

Historie:

Humanistisk Edb-center oprettedes den 1. januar 1985.

Centret administrerer for Det humanistiske Fakultet henvend 300 mikrodatamater, hvoraf de fleste er opstillet i et 3,5 km langt ethernet og 4 mindre lokalnet på Amager-universitetet. Desuden administrerer centret en del hjælpeudstyr og programmel.

Centrets primære opgaver er undervisning og forskning i humanistisk informatik og datamatik. Hertil kommer en forpligtelse til at yde service i form af konsulentarbejde på edb-området for Det humanistiske Fakultet og dets institutter, udvikle programmel, vejlede brugere m.v.

I 1988 har Det humanistiske Fakultet fået Undervisningsministeriets godkendelse af en kandidatuddannelse i datalingvistik. Lærere til denne uddannelse rekrutteres af et nyoprettet studienævn for de datamatiske uddannelser under humaniora fra Institut for almen og anvendt Sprogvidenskab og edb-centret.

Efter at centret nu har fungeret i fire år har Københavns Universitet ansøgt Undervisningsministeriet om tilladelse til pr. 1/1 1989 at omdanne centret til et Institut for humanistisk Informatik.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 8.

Lektorer: Simon B. Heilesen, Steen Jansen, Karen Landschultz, Stig Ö. Ohlsson, Jørgen Olsen, Henrik Prebensen, Torben Thrane, Henning Ørum.

TAP: Antal årsværk: 4.

Bjarne Christoffersen (ingeniørassistent), Keld Han-

sen, Ole F. Jensen (programmører), Kirsten Schaumburg (administration).

Studentermedhjælp: Hanne Koefoed (administration og sekretær ved FTU-projekt).

Forskningsvirksomhed:

Ved centret arbejdes med projekter inden for edb og humaniora af såvel grundforskningsmæssig som anvendelsesorienteret art. Desuden har enkelte medarbejdere produceret en del programmel til forskere uden for centret til brug ved frembringelse eller formidling af forskningsresultater.

Centrets forskning har hovedvægt på kunstig intelligens og repræsentationsproblemer specielt med henblik på datamatisk repræsentation af tekst, betydning og viden, f.eks. i databaser, informationssystemer og ekspertsystemer. Herunder arbejder man særligt med programmeringssproget PROLOG og dets udnyttelse til repræsentation og behandling af tekster og informationer på naturligt sprog.

Der arbejdes desuden med databaseprogrammel, publiceringssystemer, herunder specielt med forholdene omkring fremmede tegnsystemer, samt med informatik i undervisningen, og interaktiv video. Endelig arbejdes med erkendelsesmæssige og sociale virkninger af informationsteknologiens fremtrængen.

1. Området kunstig intelligens, tekst og sprog

FTU gruppen har fortsat sit arbejde med anaforisk resolution med fortsat bevilling fra Forskningsrådet.

Gruppen har i 1987 omfattet J. Olsen, H. Prebensen, S. Jansen, T. Thrane, H. Ørum, fra Edb-centret, lektor Klaus Kjølner fra Nordisk Institut, professor Ebbe Spang-Hanssen fra Institut for almen og anvendt Sprogvidenskab, samt lektor Finn Sørensen, Inst. f. Datalingvistik, Handelshøjskolen. Sekretær H. Koefoed.

Gruppens medlemmer har i 1988 udarbejdet og i visse tilfælde udgivet forskellige artikler om teoretiske og anvendelsesorienterede aspekter ved datamatisk tekstforståelse. Disse arbejder udgives samlet i rapportform i foråret 1989. Gruppen har i efteråret 1988 beskæftiget sig intenst med modelteori i matematik og sprogvidenskab og planlagt en samling arbejder herom til efteråret 1989.

Gruppens bevilling fortsætter i 1989. Her vil arbejdet koncentrere sig om relevanstæori og modalitet. Steen Jansen har udarbejdet et PROLOG-program til analyse af handlingsstrukturen i en Commedia dell'arte tekst. Programmet har været præsenteret på en konference i Gol, Norge, november 1988. To artikler og en rapport om programmet er under udgivelse i henhv. Norge, Canada og Danmark.

Henrik Prebensens eksperimentelle PROLOG-program Blockhead, der simulerer dialoger på engelsk med en robot er blevet præsenteret ved forskellige foredrag og kurser i København. Programmet er under

stadig udvikling med henblik på fortsatte eksperimenter omkring forståelse af nominalsyntagmer. På nordisk datalingvistik kongres i København, oktober 1987, har Henrik Prebensen holdt foredrag om Analysen af nominalsyntagme og Torben Thrane om Semantisk repræsentation. Begge ventes publiceret i 1988.

Torben Thrane arbejder med udviklingen af et program, PAKA (Program for Automated Knowledge Acquisition), ligeledes skrevet i PROLOG. Programmet skal generere vidensrepræsentation for tekster skrevet på et naturligt sprog (engelsk).

På 1st Nordic Conference on Textcomprehension in Man and Machine, Sigtuna, oktober 1988 (arr. Nordisk Ministerråd), har Henrik Prebensen og Torben Thrane holdt foredrag om deres projekter. Disse foredrag ventes publiceret i 1989.

2. *Det pædagogiske område*

Karen Landschultz arbejder med flere projekter om interaktiv video og anden informationsbaseret teknologi i undervisningen. I projekterne deltager forskere fra Handelshøjskolen i København og Romansk Institut. Programmeringsteknisk assistance ydes af Ole Jensen.

3. *Anvendelsesorienteret forskning*

Til brug for Gammeldansk Ordbog udarbejder Henrik Prebensen et database-program (skrevet i PROLOG). Materialet er optisk indlæst fra Danmarks Stednavne nr. 12 (1964). Databasen genereres automatisk på basis af denne tekst. Der kan søges på (trunkerede) opslagsord, belægsalder (hvornår optræder navnet første gang?) og gammeldanske sprogformer, evt. i kombinationer (f.eks. navne på -toft, før 1500, med det urnordiske berga- i forstavelsen). Forventes afsluttet i foråret 1989.

Henning Ørum har udarbejdet en ny version af det flersprogede editeringsprogram Scriptor, der benyttes bl.a. til udarbejdelse af ordbøger.

4. *Forskningsprojekter uden tilknytning til edb-centret*

Stig Ohlsson er ved at færdiggøre første bind af en tekstkritisk udgave af Urban Hiärnes værker og der er bevilget støtte til trykning heraf i 1989.

Stig Ohlssons forskning om runer i vikingetiden fortsættes.

Anden virksomhed:

Centrets medarbejdere har i 1988 udviklet programmel til diverse formål på fakultetet, især behandling af fremmede tekster til publikationer.

Jørgen Olsen har sammen med professor Henning Spang-Hanssen (Almen og anvendt Sprogvidenskab) forestået et semesters kursus for forskere ved fakultetet i avanceret informations- og dokumentationssøgning.

Udgivervirksomhed:

Centret udgiver hæfter med arbejdsopgaver under titlen Data Humana. Redaktør: H. Prebensen.

Redaktionsvirksomhed:

S. Heilesen: Copenhagen Papers in East and South East Asian Studies and Occasional Papers, East Asian Institute.

K. Landschultz: Tous Azimuts.

J. Olsen: Kobenhagener Beiträge zur Germanistischen Linguistik og Kontra.

Publikationer:

Jakobsen, L.F., Olsen, J.: On syntactic levels – one tertium comparationis in contrastive linguistics. Papers and Studies in Contrastive Linguistics Vol. 22, s. 5-20, Posnan, Polen 1988.

Jansen, S.: Sur la segmentation du texte dramatique et sur quelques scénarios de Flaminio Scala. The Science of Buffonery : Theory and History of the Commedia dell'Arte, Domenico Pietropaolo, s. 149-66, Ottawa, Canada 1988.

–: Analyse textuelle et intelligence artificielle. Quelques suggestions pour l'analyse des Scénarios de Flaminio Scala. Traditions et tendances nouvelles des études romanes au Danemark, Herslund, Korzen, Merad, Petersen, s. 185-99, København 1988.

Landschultz, K.: Anm. af Barbara Melchior: "Databaser i undervisningen". Tous Azimuts 26, s. 66-70, København 1988.

Prebensen, H.: Misunderstanding Natural Language. PC-Prolog 3.10. Advanced User's Guide, Prolog Development Center, s. 30, København 1988.

–: Nominalsyntagme-specificitet og diskursuniverser. Lambda 7, s. 17, København 1988.

–: L'ordre et le Chaos: la philosophie du langage devant le défi de l'ordinateur. Tradition et tendances nouvelles à l'occasion du 60e anniversaire d'Ebbe Spang-Hanssen, Etudes Romanes 21 (eds), s. 21, København 1988.

–: Morlille kan ikke flyve – natursproglig semantik og datamater. Psyke & Logos 9 (2), s. 20, København 1988.

Henrik Prebensen

6. *Det humanistiske Fakultets AV/ITV-afdeling*

Historie:

AV/ITV-afdelingen blev oprettet i 1979 i forbindelse med Københavns Universitets udbygning på Amager, på foranledning af en række humanistiske brugeres ønske om et fælles audiovisuelt (AV) center.

Afdelingen havde først til huse i lokaler ved Audio-

logisk Forskningsgruppe på KUA, og flyttede i august 1980, i forbindelse med færdiggørelsen af afdelingens tekniske faciliteter, til den nuværende adresse ved trappe 14.

Pr. 1. februar 1985 blev der udskilt en satellit fra afdelingen, bestående af to medarbejdere, beliggende trappe 1, 3. sal, Njalsgade 90.

Stab:

TAP: Antal årsværk: 6,5 og 1 EFG-lærling.

René Christensen, Erik Jensen (satellit), Lajla Michelsen, Kaj S. Nielsen (Satellit), Susanne Petersen, Georges Renedo, Boris Søndersted, Suzanne J. Thomson, Jens Wichmann.

Lokaleforhold:

AV/ITV-afdelingen har til huse ved trappe 14, Njalsgade 102.

Fællesafdelingens arbejdsområde:

1. Afdelingen er – i AV henseende – et fælles teknisk serviceorgan for institutterne ved Det humanistiske Fakultet.

1.1 Udlån, reparation, vedligeholdelse og indkøb af AV-apparatur/lyd- og videobånd, samt AV-teknisk konsulentbistand til institutterne (Georges Renedo, Boris Søndersted, Jens Wichmann).

1.2 Teknisk hjælp ved AV-apparaturbrug. Desuden giver afdelingen instruktion og afholder kurser i brug af AV-apparatur. Der har således, i løbet af året, været tilmeldt 16 kurser i brug af videoudstyr, hvoraf de 13 er gennemført, og 7 kurser i brug af lyd/dias-udstyr m.v. for 6 institutter samt ydet teknisk støtte til 12 videoproduktioner og 8 lyd/diasproduktioner (René Christensen, Georges Renedo, Jens Wichmann).

1.3 Ombygning – og videreudvikling af eget og institutternes elektroniske AV-udstyr (Boris Søndersted, Jens Wichmann).

1.4 Der er således udskiftet og moderniseret videoapparat i gennemsynsrum, samt installeret satellitmodtager og udskiftet videobåndmaskiner til optagelse af TV-programmer.

Forskningsaktiviteterne, der berører afdelingen, sker ved institutternes anvendelse af den konsulentvirksomhed og det apparatur, som afdelingen stiller til rådighed.

1.5 I løbet af året har AV/ITV-afdelingen, i samarbejde med Romansk Institut, afsluttet videodelen af et projekt, som var påbegyndt 1987, hvor man har anvendt interaktiv video i forbindelse med sprogundervisning. Afdelingen har stået for optagelser og redigering af videomaterialet. Endvidere har afdelingen været medproducer på videoen »Hvor« i forbindelse med udstillingen af samme navn, som blev vist i eftersommeren.

2. Videoproduktioner

»Hora hos Vlaherne« (Svend Nielsen, Folkemindevidenskab).

»Bolden ind i feltet« (Studerende fra Litteraturvidenskab).

»Corona Danseteater« (Urup, Musikvidenskab).

»Tavshed Isabel Eisen« (Urup, Musikvidenskab).

»Himlens Karrusel« (Studerende fra Nordisk Filologi).

»Løberen« (Studerende fra Teatervidenskab).

»Drømmepigen« (Studerende fra Teatervidenskab).

»Carl Jacobsensvej 25« (Teatervidenskab).

»Kvinder i musik« (Studerende fra Center for Kvindeforskning).

»Amateurfilm als Geschmichtquelle« (Karsten Fledelius, Institut for Film, Tv og Kommunikation).

»Kommercielt italiensk TV« (Arbejdstitel) (Studerende fra Litteraturvidenskab).

»Hvor« (Fakultetskontoret og AV/ITV-afdelingen).

Jens Wichmann